

1 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 december

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkt 3 (Anslagen för 2006 under utgiftsområde 5 Internationell samverkan)

1. utskottet
2. res. 1 (kd)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 7 (Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (fp)
4. res. 3 (kd)

Förberedande votering 1:

36 för res. 2

30 för res. 3

230 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

45 för res. 1

36 för res. 2

213 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

185 för utskottet

44 för res. 1

65 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 22 v, 20 c, 15 mp, 2 -
För res. 1: 44 m
Avstod: 35 fp, 30 kd
Frånvarande: 18 s, 11 m, 13 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 8 (Vissa övriga frågor om inriktning m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (m, fp, kd, c)

Votering:

165 för utskottet

130 för res. 4

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 4: 44 m, 37 fp, 30 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 15 (Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar)

1. utskottet
2. res. 7 (mp)

Votering:

255 för utskottet

33 för res. 7

4 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 43 m, 36 fp, 29 kd, 2 v, 20 c

För res. 7: 16 v, 15 mp, 2 -

Avstod: 4 v

Frånvarande: 19 s, 12 m, 12 fp, 4 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Catherine Persson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 20 (Vissa inslag i biståndspolitiken)

1. utskottet
2. res. 8 (c)

Votering:

276 för utskottet

20 för res. 8

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 44 m, 37 fp, 30 kd, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 8: 20 c

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 22 (Multilateralt bistånd)

1. utskottet
2. res. 10 (v)

Votering:

127 för utskottet

39 för res. 10

130 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 fp

För res. 10: 22 v, 15 mp, 2 -

Avstod: 44 m, 36 fp, 30 kd, 20 c

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Punkt 1 (Mål- och resultatfrågor för politikområdet Transportpolitik)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (kd)

Förberedande votering 1:

38 för res. 2

30 för res. 3

227 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

45 för res. 1

37 för res. 2

214 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

181 för utskottet

47 för res. 1

63 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 22 v, 17 c, 15 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 2 fp, 1 c

Avstod: 34 fp, 28 kd, 1 c

Frånvarande: 19 s, 11 m, 12 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkterna 2–11

Kammaren biföll utskottets förslag.

2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 6 december

FöU1 Försvar samt beredskap mot sårbarhet – budgetåret 2006

Punkt 3 (Anskaffning av viktigare materielprojekt)

1. utskottet

2. res. 1 (c, m, fp, kd)

Votering:

163 för utskottet

128 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 21 v, 15 mp, 2 -

För res. 1: 42 m, 36 fp, 30 kd, 20 c

Frånvarande: 19 s, 13 m, 12 fp, 3 kd, 7 v, 2 c, 2 mp

Punkt 6 (Styrning)

1. utskottet

2. res. 2 (c, m, fp, kd)

Votering:

164 för utskottet

131 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 2: 44 m, 37 fp, 30 kd, 20 c

Frånvarande: 19 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 7 (Insatsorganisation)

1. utskottet

2. res. 3 (c, m, fp, kd)

Votering:

163 för utskottet

130 för res. 3

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 3: 44 m, 37 fp, 29 kd, 20 c

Frånvarande: 20 s, 11 m, 11 fp, 4 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 8 (Internationella insatser)

1. utskottet

2. res. 4 (c, m, fp, kd)

Votering:

164 för utskottet

132 för res. 4

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 14 mp, 2 -

För res. 4: 44 m, 37 fp, 30 kd, 20 c, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Mona Jönsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 13 (Materieförsörjning)

1. utskottet

2. res. 7 (kd)

Votering:

259 för utskottet

31 för res. 7

4 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 40 m, 34 fp, 22 v, 20 c, 15 mp, 2 -

För res. 7: 2 m, 29 kd

Avstod: 1 m, 3 fp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 11 fp, 4 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 16 (Rakelsystemet)

1. utskottet

2. res. 8 (kd)

Votering:

262 för utskottet

30 för res. 8

1 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 43 m, 36 fp, 22 v, 20 c, 14 mp, 2 -

För res. 8: 30 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 19 s, 12 m, 12 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU1 Utökat svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan (ISAF) i Afghanistan

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

268 för utskottet

27 för res.

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 44 m, 37 fp, 30 kd, 20 c, 10 mp, 1 -
För res.: 21 v, 5 mp, 1 -
Avstod: 1 v
Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Punkt 1 (Mål och resultatredovisning inom utgiftsområde 17)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

250 för utskottet

35 för res. 1

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 41 m, 28 kd, 22 v, 18 c, 14 mp, 2 -

För res. 1: 35 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 13 fp, 5 kd, 6 v, 4 c, 3 mp

Inger Nordlander (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Kulturinstitutionernas överytor)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

247 för utskottet

44 för res. 2

2 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 35 fp, 30 kd, 22 v, 20 c, 15 mp, 2 -

För res. 2: 44 m

Avstod: 2 s

Frånvarande: 19 s, 11 m, 13 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Veronica Palm (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Ändring i lagen om TV-avgift)

1. utskottet

2. res. 3 (fp, m)

Votering:

208 för utskottet

79 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 30 kd, 22 v, 19 c, 15 mp, 1 -

För res. 3: 42 m, 37 fp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 2 mp, 1 -

Britta Lejon (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 18 (Scenkonstnärernas pensionsvillkor)

1. utskottet

2. res. 4 (fp, m, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

129 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 4: 44 m, 36 fp, 29 kd, 20 c

Frånvarande: 19 s, 11 m, 12 fp, 4 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 19 (Centrumbildningar, allianser, länskonstnärer, internationellt kulturutbyte)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

266 för utskottet

29 för res. 5

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 44 m, 36 fp, 30 kd, 14 c, 15 mp, 1 -

För res. 5: 22 v, 6 c, 1 -

Frånvarande: 18 s, 11 m, 12 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 22 (Långsiktig ekonomisk planering för teatrarna)

1. utskottet

2. res. 6 (fp)

Votering:

185 för utskottet

103 för res. 6

2 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 3 m, 19 kd, 4 v, 19 c, 14 mp, 1 -

För res. 6: 41 m, 35 fp, 9 kd, 17 v, 1 -

Avstod: 1 v, 1 mp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 13 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Helena Höij (kd) och Karin Thorborg (v) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 27 (Statens konstråds verksamhet)

1. utskottet
2. res. 10 (fp, m, kd, c)

Votering:

150 för utskottet

146 för res. 10

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 kd, 22 v, 1 -

För res. 10: 44 m, 37 fp, 29 kd, 20 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Per Landgren (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 32 (Kyrkoantikvarisk ersättning)

1. utskottet
2. res. 14 (fp, m, kd, c)

Votering:

165 för utskottet

131 för res. 14

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 14: 44 m, 37 fp, 30 kd, 20 c

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 35 (Plan för vården av museernas samlingar)

1. utskottet
2. res. 17 (fp, m, kd, c)

Votering:

163 för utskottet

129 för res. 17

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 17: 43 m, 37 fp, 29 kd, 20 c

Frånvarande: 20 s, 12 m, 11 fp, 4 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 42 (Statsbidraget till sjukhuskyrkan)

1. utskottet
2. res. 21 (kd, c)

Votering:

239 för utskottet

52 för res. 21

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 42 m, 34 fp, 22 v, 15 mp, 2 -
För res. 21: 2 fp, 30 kd, 20 c
Frånvarande: 20 s, 13 m, 12 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Prot. 2005/06:46
7 december

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU4 Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik

Punkt 1 (Mål för en nationell språkpolitik)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

147 för utskottet

145 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 22 v, 2 -

För res. 1: 43 m, 37 fp, 30 kd, 20 c, 15 mp

Frånvarande: 21 s, 12 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp

Punkt 5 (Svenska språkets ställning i EU)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, m, kd, c)

Votering:

147 för utskottet

145 för res. 5

1 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 22 v, 1 mp, 1 -

För res. 5: 44 m, 37 fp, 30 kd, 20 c, 14 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 20 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 2 mp, 1 -

Punkt 7 (Språkundervisning för elever med utländsk bakgrund)

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

Votering:

254 för utskottet

36 för res. 7

2 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 41 m, 1 fp, 28 kd, 22 v, 20 c, 14 mp, 2 -

För res. 7: 35 fp, 1 kd

Avstod: 2 m

Frånvarande: 18 s, 12 m, 12 fp, 4 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Chatrine Pålsson (kd) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 11 (Utvärdering av de statliga insatserna för läsfrämjande)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, m, kd, c)

Votering:

144 för utskottet

126 för res. 8

14 avstod

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 1 kd, 6 v, 11 mp, 1 -

För res. 8: 44 m, 34 fp, 29 kd, 19 c

Avstod: 12 v, 2 mp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 14 fp, 3 kd, 10 v, 3 c, 4 mp, 1 -

Tina Acketoft (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 22 (Etablering av bokhandlar i kommuner som saknar sådana)

1. utskottet

2. res. 19 (v)

Votering:

271 för utskottet

24 för res. 19

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 44 m, 37 fp, 30 kd, 20 c, 13 mp, 1 -

För res. 19: 22 v, 1 mp, 1 -

Frånvarande: 18 s, 11 m, 11 fp, 3 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Allmän debattimme

3 § Allmän debattimme

Situationen inom polisen

Anf. 1 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Socialdemokraterna och främst justitieministern talar och talar och lovar och lovar ökade resurser till polisen. Socialdemokraterna säger ofta och högt att det aldrig har funnits så många poliser som nu.

Socialdemokraterna säger att många miljarder satsas och satsats på polisen.

Det låter ju bra, speciellt eftersom en rubrik i en av tidningarna häromdagen sade: Ju fler poliser ju färre brott.

Man behöver kanske inte vara expert för att räkna ut att det ska vara så. Det gäller till och med grova brott.

Hur ser verkligheten ut? Har det blivit flera poliser? Det är nytillskott som räknas. Man måste räkna bort de poliser som slutar.

Jag bad därför riksdagens alerta utredningstjänst, kallad Rut, se på polisutvecklingen. Jag tog mitt hemlän Dalarna som exempel för att man skulle få något att räkna på.

Rut räknade på detta. Beskedet var knappast oväntat. Man måste ju ta det på allvar med tanke på allt som har sagts här i kammaren om massor av poliser, nya poliser, ökat antal poliser och att det aldrig funnits så många poliser som nu.

Resultatet – som alltså gäller ett län, nämligen mitt hemlän Dalarna – blev så här, enligt Rut: År 2002, för tre år sedan, fanns det 436 poliser räknat i helårsarbetskraften. Så måste man ju räkna. Det går inte att räkna på halvtid och deltid.

Det var alltså 436 årsarbetskrafter inom polisen. Året därpå hade siffran sjunkit till 432, alltså minus fyra poliser på heltid.

Det är som sagt resultatet av detta med att det aldrig har funnits så många som nu och så vidare. Det måste man titta på. Vet man också, som påstås, att administrationen har ökat med ca 30 % kan man förstå att antalet poliser har minskat. Lägg också till att antalet civilanställda inom polisen i Dalarna har minskat från 172 år 1994/95 till 140 i år, alltså minus 32, så förstår ni vad det innebär. Och vem har tagit över de arbetsuppgifterna? Eller fanns det inga arbetsuppgifter för dessa civilanställda inom polisen? Jo, det fanns det naturligtvis.

Fortsätter vi med antalet poliser kan vi titta på 2004 då siffran var 438. Då får vi alltså en ökning med två poliser – två poliser i nytillskott att fördela på 15 kommuner!

Fru talman! När man hört debatterna här i kammaren och hört vad Socialdemokraterna säger vill man nästan slå ett ilsamtal till Riksrevisionen och fråga vart pengarna och resurserna har tagit vägen. Det är alltså inga rekordmånga nya poliser; det är tre nya polistjänster på heltid. Det är verkligheten, fru talman.

Anf. 2 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Det är positivt med Rolf Gunnarssons intresse och engagemang för polisfrågor. Det är också någonting som vägleder den styrande majoriteten i denna riksdag, och det är en av anledningarna till att vi har gjort en historiskt stor omfördelning och justering av resurserna till polisen.

För femte året i rad ökar nu antalet poliser i vårt avlånga land. Sedan är det en helt annan fråga hur Rikspolisstyrelsen fördelar dessa efter bedömningar och underlag från de olika länspolismästarna. Den kan inte jag gå in på.

Det är säkert sant som Rolf Gunnarsson säger att Dalarna inte har fått så många fler poliser. Det har jag inget underlag för att uttala mig om.

Anf. 3 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror att jag hörde vad Britta Lejon sade fast hon talade utan mikrofon. Nu vet jag inte om det var så mycket att höra, men det är en annan sak.

Som gammal orienterare har jag fått lära mig detta med om det är kartan eller terrängen som är verkligheten när man är ute och orienterar. Här skulle man alltså tro på Britta Lejons egenhändigt ritade socialdemokratiska karta, men jag tror i alla fall att det är terrängen som gäller. Det är verkligheten som gäller.

Det jag läste upp, Britta Lejon, var inga hemska ord från några hemska moderater i någon allians av höger- eller vänsterslag, utan det var faktiska siffror från Rut, riksdagens neutrala utredningstjänst. Det var den jag refererade till här. Det är verkligheten. Det var justeringar hit och dit från Britta Lejon, men detta är verkligheten.

Säg i stället att vi tillsammans ska försöka få till mer poliser! Säg det, eller stöd Moderaternas förslag om mer pengar till polisen när det blir dags! Det skulle vara det bästa steget.

Anf. 4 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Verkligheten är också den att man måste kunna räkna, Rolf Gunnarsson, och det är så att för femte året i rad ökar antalet poliser i Sverige. Den styrande majoriteten av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ökat resurserna till bland annat polisen de senaste åren, och vi kommer att fortsätta att göra det även nästa år. Sedan är det en annan sak hur Rikspolisstyrelsen fördelar medlen mellan de olika delarna av riket.

Anf. 5 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Man ska kunna läsa, och man ska kunna räkna. Det är elementärt.

Då läser jag: År 2002 var det 436 poliser på heltid, alltså helårsarbetstjänster. År 2003 var det 432. Det blir minus fyra helårsarbetstjänster hos polisen i Dalarna. Jag tar det som ett exempel i stället för det yviga talet om att det nog har blivit fler och så vidare. Detta är ett konkret län och ett konkret exempel, och det är 15 kommuner som ska dela på de här tjänsterna.

Biståndspolitik

Anf. 6 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag skulle vilja debattera bistånd, främst därför att här finns tydliga skiljelinjer mellan höger och vänster. Det tycker jag kräver ytterligare uppmärksamhet.

Fattigdomen och maktlösheten i världen är enorm. Över en miljard människor lever på mindre än 1 dollar om dagen. Hela världen har ett ansvar för att fördelningen av jordens resurser är så ojämn. Den rika delen av världen har ett ansvar för att ge bistånd men också för att i övrigt förändra sin politik så att den bidrar till att minska fattigdomen. Vi har en moralisk skyldighet att hjälpa.

Sverige har en lång tradition av bistånd och biståndsarbete. Detta tillsammans med en politisk prioritering av frågan gör att Sverige i dag är en viktig röst i världen på detta område. Jag som socialdemokrat är mycket glad över att vi 2006 kommer att ge 1 % av vår bruttonationalinkomst i bistånd. Det är drygt 28 miljarder.

Vi socialdemokrater står för ett långt engagemang för internationell rättvisa och solidaritet. Vi stödde den politiska kampen mot apartheid i södra Afrika och utvecklade vårt bistånd till de befriade länderna. Vi arbetade på liknande sätt i Latinamerika och Indokina.

Vi socialdemokrater har höga ambitioner på biståndsområdet för förändring och utveckling. Därför stöder vi det vitryska, det burmesiska, det nordkoreanska och det zimbabwiska folket. Vi står på deras sida. Vi kan vara stolta.

Högern däremot vill i dag inte alls låtsas om sin tystnad om apartheid, om Vietnamkriget eller om kuppen i Chile. Det är också just Moderaterna som föreslår en sänkning av biståndet med 8 miljarder.

Vad är det Moderaterna vill att Sverige ska sluta göra i biståndsarbetet? Ska vi sluta bekämpa hiv/aids i södra Afrika? Ska vi ta bort katastrofbiståndet till de drabbade i Pakistan? Eller är det demokratistödet till de förtryckta som ska få stryka på foten?

Jag frågar mig: Varför ska världens fattiga få betala för Moderaternas skattesänkningar på hemmaplan för de redan välbeställda? Hur kan man motivera att slopa förmögenhetsskatt, värnsskatt och fastighetsskatt och låta världens fattiga betala?

Och hur blir det i den tänkta borgerliga koalitionsregeringen? Kommer väljarna att få besked om det är Moderaternas linje som kommer att gälla eller inte? Jag vet inte om denna borgerlighet som aspirerar på makten ens har en arbetsgrupp på det här området. Är det Folkpartiets ambition om 1 % av bruttonationalinkomsten, som också för oss socialdemokrater känns viktig och riktig, eller är det Moderaternas besparingar som ska väljas? Jag vet inte, och jag vet inte heller om man tänker ge väljarna besked. Jag tycker dock inte att det är speciellt smakligt att man drar lott om världens fattiga.

Anf. 7 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! När man kastar sig ut i den här debatten tycker jag att det är viktigt att man pratar om saker som är rätt. Det är inte så att Moderaterna tänker dra ned 8 miljarder på biståndet. Vi vill ha exakt den biståndsnivå som Sverige har i dag. Det innebär att vi fortsätter med de projekt som finns men kanske gör dem bättre.

I dag har riksdagen hanterat ett betänkande som visar att det multilaterala biståndet pytsas ut i världen på ett sätt där det saknas kontroll och där vi inte vet om det ger effekt utifrån den politik för global utveckling som riksdagen har. Här finns stora kvalitetsbrister.

Jag tror att det är bra att ett parti lite grann håller emot. Vi har också varit med och gått upp i biståndsvolymer. Vi tror nämligen att det finns anledning att bidra till både utveckling och säkerhet i världen.

Vi tänker inte spara på biståndet. Vi är dock inte beredda att satsa bara för att uppnå ett visst mål procentmässigt. Så gör vi inte i någon annan budgetpost. När vi inte vet att vi kan kvalitetssäkra och när vi inte

vet att biståndet gör nytta är vi inte beredda att bara fortsätta att använda skattebetalarnas medel på ett sätt som kanske motverkar sina syften.

Anf. 8 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Moderaterna inte har några ökade ambitioner på det här området. Jag tycker att det känns mycket underligt att säga att 25 % av ett anslag, vilket 8 miljarder faktiskt motsvarar, ska kunna klaras med effektivitetsvinster.

Moderaterna svarar inte heller på frågan hur man kan motivera att man låter världens fattiga betala skattesänkningar för redan välbeställda här hemma i Sverige. Man ska slopa förmögenhetsskatt, värnskatt och fastighetsskatt och låta världens fattiga betala. Hur motiverar man det?

Anf. 9 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Jag tror att man gör ett misstag när man ställer olika grupper mot varandra. Vi ser, inte minst från den borgerliga alliansen, att det också behöver göras mer insatser från Sveriges sida för att bistå i internationella operationer.

Just nu fördrivs, lemlästas, dödas och våldtas kvinnor, män och barn i sudanesiska Darfur till exempel. Det är ett område där vi är beredda att göra mer för att främja säkerhet och utveckling. Det finns områden där vi är beredda att satsa långt mycket mer än Socialdemokraterna.

Vi kommer aldrig att ställa olika grupper mot varandra. Men vi vill se till att biståndspengarna gör rätt nytta. Det är därför vi tycker att det är viktigt att inte gå med på den gigantiska höjning som nu sker utan att vi vet vad man vill.

Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar bara att det är vackra ord och att Moderaterna vill att Sverige ska göra mer. Men samtidigt är man beredd att plocka bort 8 miljarder från biståndsanslaget och tycker inte att enprocentmålet är speciellt viktigt. Jag tycker att det är synd. Men det ger också tydliga skiljelinjer mellan vad som är höger och vänster i biståndspolitik. Det hoppas jag att vi kommer att kunna debattera vid fler tillfällen inför valet.

Anf. 11 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Vackra ord, säger Matilda Ernkrans till Gunilla Carlsson. Men jag måste säga att det är väldigt många vackra ord som du uttalar i denna talarstol.

Ni har precis nu lyckats komma upp till 1 % av vår bni. Ni har aldrig lyckats göra det tidigare. När Sverige har haft 1 % av bni i bistånd till utvecklingsländer har det varit under en borgerlig regering tillsammans med Moderaterna. Det där tror jag inte att du behöver oroa dig för.

Vi har nu sett en utvärdering från utrikesutskottet och en utvärdering från Riksrevisionen där Socialdemokraterna får väldigt mycket kritik för att Sveriges biståndspolitik inte fungerar. Pengarna når inte de människor de ska nå. Min fråga är: Har Matilda någon lösning på hur vi ska göra för att alla dessa miljarder, du sade 28 miljarder men jag tror att det var 25, ska nå de fattiga, de sjuka med flera?

Anf. 12 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Nyamko vet likaväl som jag att regeringen faktiskt ska se över det multilaterala biståndet. På den sidan känner jag mig trygg.

Sedan tycker jag att det är fantastiskt att Folkpartiet kan känna sig stolt över att man ett år lyckades komma upp till 1 % av bni i bistånd när vi hade en svensk ekonomi i fritt fall. Vi vet ju att vi faktiskt i antal kronor har gett mer i bistånd sedan den tiden. Och jag trodde att Folkpartiet också stod bakom att det är ett viktigt och riktigt mål att vi ger 1 % av vår bni till bistånd.

Jag tycker också att det vore på sin plats att vi fick höra om Folkpartiet har några nya strategier för hur man faktiskt ska rädda stödet till världens fattiga i den tänkta borgerliga koalitionsregeringen. När det gällde utsatta grupper i Sverige, som arbetslösa och sjuka, fick ju Folkpartiets ambitioner stryka på foten när borgerligheten skulle komma överens.

Anf. 13 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte vilka medier Matilda läser, men det var Folkpartiets linje som gick igenom när det gäller försäkringar av olika slag.

Men återigen klassisk socialdemokratisk politik: Vi ska utreda. Globkomutredningen kom. Den har ni läst. Den påpekade redan för några år sedan vad som behövde göras. Men ni har inte gjort någonting. Hur länge ska ni utreda? Hur länge ska fattiga människor de facto vänta på den hjälp som du står i talarstolen och säger att de har rätt till?

Anf. 14 MATILDA ERNKRANS (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Folkpartiet är mer bekymrat över den socialdemokratiska biståndspolitiken än man är över hur man ska komma överens i en tänkt borgerlig regeringskoalition när det gäller biståndspolitiken. Faktum är att ambitionsnivåerna skiljer sig oerhört mycket åt. Det är 10–12 miljarder i skillnad i ambitionsnivå, och det trodde jag inte var speciellt lätt att komma överens om. Men Folkpartiet ägnar inte det ens ett ord eller en tanke. Jag tycker att det är mycket tråkigt. Jag hoppas att vi kan få klarare besked inför valet 2006.

Kina, Taiwan och Tibet

Anf. 15 GABRIEL ROMANUS (fp):

Fru talman! Kina är världens största diktatur. 1,3 miljarder människor förvägras de mänskliga rättigheter som vi i vår del av världen anser självklara, och de lever under ett hårt förtryck. Inte minst gäller det de olika nationella minoriteterna, som till exempel tibetanerna.

Det är många gånger omvittnat hur majoriteten av hankineser försöker fylla på med kineser i Tibet för att ändra majoritetsförhållandet liksom vilket förtryck som utövas mot dem som bekänner sig till den tibetanska buddismen.

I somras hade jag tillfälle att tillsammans med en grupp kolleger besöka Tibet. Vi hade med oss tre stycken ”överrockar” som hade tillhan-

dahållits av den kinesiska utrikesledningen, så vi hade tillfälle till många, som det brukar heta, uppriktiga diskussioner om situationen i Tibet.

Min slutsats, enkelt sammanfattad på några sekunder, är att förtrycket består men att det har fått något mildare former, och det beror förmodligen på trycket utifrån världen. Därför är det viktigt att vi upprätthåller det trycket, att vi fortsätter att granska den kinesiska diktaturen.

Lite senare under hösten har vi haft en konferens med 30 parlamentarikar från 23 länder som har handlat om en annan del av det kinesiska problemet, nämligen Taiwan.

Taiwan har utvecklat en demokrati. Det kan man säga att de har gjort väsentligen på grund av det indirekta skydd som finns från USA. Nu är trycket och hotet från Kina ständigt. Därför är det viktigt att vi slår vakt om våra relationer med Taiwan och att vi också hävdar vapenembargot mot Kina. Dessutom bör vi verka för att Taiwan får en plats i Världshälsoorganisationen, inte minst viktigt i dessa fågelinfluensans dagar.

Det är viktigt att vi står emot den utpressning som utövas genom att Kina lockar olika västeuropeiska länder med att man ska få tillgång till den enorma kinesiska marknaden. Sanningen är ju den att Kina är minst lika beroende av EU som vi är av Kina, så länge vi håller ihop. Därför är det viktigt att de europeiska staterna håller ihop. Det bör Sverige verka för.

Tillväxt och utveckling i norr (infrastruktur)

Anf. 16 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Fru talman! Rubriken för mitt inlägg är Tillväxt och utveckling i norr. Redan i dag vet vi enligt Norrlandsförbundets statistik att Norrland är närande för Sverige och inte tärande. Jag vill ge några exempel från den senaste sammanställningen från Norrlandsförbundet.

Nettoexportvärdet, inkluderande industri, turism, elkraft och jordbruk, är 75 miljarder kronor för Norrland, vilket motsvarar 148 000 kr per sysselsatt totalt, vilket är 26 % högre än riksgenomsnittet. Skogsindustrin i Norrland har ett nettoexportvärde på ca 25 miljarder kronor och Norrlands gruvor står för merparten av EU:s totala malmproduktion. Uppräkningen kan fortsätta.

Men fortfarande finns det stora outnyttjade naturresurser i de norra delarna av Sverige. Det är den del som också tillhör Barentsregionen, det vill säga norra Sverige, Norge, Finland och nordvästra Ryssland som med sina naturrikedomar anses vara något av Europas råvarulager. Här produceras 75 % av Europas järnmalm, 50 % av all fisk, 90 % av pappersmassan och merparten av olja och gas. Stora mineralfyndigheter – det har vi inte minst sett i Västerbotten i år – är fortfarande outnyttjade. Och väldigt stora skogstillgångar återstår dessutom att exploatera.

Barentsområdet anses i framtiden bli den mest dynamiska tillväxtregionen i Europa. Tillsammans med Bottenviken, med dess industribälte, anses området nu vara av stor strategisk betydelse för att förse den europeiska industrin med råvaror och halvfabrikat. De stora industriella aktörerna efterlyser beslut om infrastrukturinvesteringar för att tillgodose transportbehovet över gränserna.

Kommunikationer i östvästlig riktning samt sydnordlig riktning är absolut nödvändiga för att utveckla handeln mellan länderna.

När det gäller infrastrukturen krävs omfattande investeringar i järnväg, flyg och vägnät för att förbinda de norra delarna av Sverige, Norge och Finland med Murmansk-Arkangelsk-området.

Med de många gruvfyndigheter som gjorts i Västerbottens inland de senaste åren måste också Gunnarns flygplats garanteras på längre sikt.

Norrbottenbanans byggande är en absolut nödvändighet för den fortsatta utvecklingen och måste ses som en strategisk länk för en enhetlig transportlinje från Narvik över Torneå och till Arkangelsk, det som nu kallas Barents link.

Allt detta skapar tillväxt, arbete och befolkningstillväxt. Därför är det oerhört viktigt att de nationella regeringarna och parlamenten driver på utvecklingen för att i första hand binda samman Norden och Ryssland. Då blir Norrbottenbanan en väldigt viktig länk inför framtiden för tillväxt, utveckling och arbete i norra Sverige och med stor betydelse för hela Sverige.

Bristerna i rovdjurspolitiken

Anf. 17 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Vi har i riksdagen beslutat att vi ska ha så kallade etappmål när det gäller de svenska rovdjursstammarna. Låt mig då säga direkt att vi moderater står upp för att vi ska ha de svenska rovdjursstammarna viltlevande i det här landet. Men vi ställde aldrig upp på det antalsmål som regeringen föreslog, därför att vi insåg att det skulle bli problem.

När väl riksdagen fattat ett beslut har regeringen att utföra det jobb som följer. Det innebär i det här fallet att man aktivt ska följa den utveckling som sker. När man ser att något behöver åtgärdas måste man naturligtvis föreslå åtgärder eller vidta åtgärder.

Jag kan nu konstatera att regeringen och Socialdemokraterna har tappat kontrollen i den här frågan. Ungefär 90 % av de vargar som finns i landet, 50 % av lodjuren och 30 % av björnarna finns på en yta som motsvarar ungefär 30 % av landets totala yta. I Jämtland förekommer det för närvarande att ca 70 % av renkalvarna går åt just till rovdjursföda.

Återigen konstaterar vi att Socialdemokraterna inte lyssnar. De bryr sig inte. Människor därute känner vanmakt och frustration. De känner en överhöghet från socialdemokratin. Och detta, mina vänner, är ett hot mot rovdjursstammarna, för det legitimerar mörka krafter att ta saken i egna händer.

Fru talman! Det fordras omedelbara åtgärder och först och främst en omedelbar utvärdering av den svenska vargstammen. Det fordras en omedelbar förändring av § 28 som innebär att man får freda sina tamdjur utan att vargen eller björnen för den skull har bitit djuret innan. Beror detta på ovilja eller bristande kompetens från regeringen? Förslag har nämligen funnits sedan 1999.

Det behövs avlysningsjakt i områden där rovdjursstammarna är så täta att problemen för människorna som bor där inte är acceptabla. Vi måste också flytta ned besluten om de här insatserna från Naturvårdsverket till en lägre nivå.

Framför allt, fru talman, måste Socialdemokraterna lära sig att ha en dialog med människor därute, därför att de känner sig svikna. De är glömda. Det har blivit en klyfta mellan stad och land.

Jag kan konstatera att om det inte vidtas åtgärder inom kort kommer det här måhända att gå över styr, och då får Socialdemokraterna och regeringen stå där med hela ansvaret.

Anf. 18 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Från Centerpartiet gläder vi oss åt att även Moderaterna har ändrat inställning och kan tänka sig skydds jakt också utanför hägn. Det är väldigt glädjande. Jag förstår att det finns några moderater som har drivit på sitt parti, och det är ju så man får göra. Nu gäller det att vi gemensamt försöker driva på också de andra partierna.

Det är precis så att staten nonchalerar landsbygdsbor och även jägare när man inte lyssnar på folket. Det rättsintryck som folket har ute i landet stämmer ju inte överens med det som Socialdemokraterna har bestämt här i riksdagen.

Nu måste vi verkligen ännu ivrigare och ännu mera försöka få med oss de andra politiska partierna. Jag hoppas att Johansson är beredd att återigen hjälpa Centerpartiet så att vi får med oss Socialdemokraterna, för det är ett absolut måste.

Jag tillhör ju Uppsalabänken och har sett vådan av denna nonchalans i Uppland och även sett den i Värmland.

Anf. 19 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tackar för Rigmor Stenmarks assistans i att försöka uppnå ett mål som de facto kommer att innebära att rovdjursstammarnas möjligheter till fortlevnad ökar. Det kan låta märkligt, men så är fallet.

Jag hoppas att vi partier inom alliansen får tillräckligt med stöd för att kunna driva fram den här frågan. Det är uppenbart att jordbruksministern snart har haft sex år på sig men fortfarande inte presenterat någon förändring av § 28, som är en förordning. Den kan alltså ändras varje torsdag när regeringen har sammanträde.

Man har inte ens lyckats presentera ett förslag, för det förslag som nu är ute på remiss har blivit underkänt av Naturvårdsverket, så det torde man knappast gå i mål med. Alltså är vi på ruta 0. Här krävs ansvar.

Anf. 20 RUNE BERGLUND (s) replik:

Fru talman! Den svenska rovdjurspolitiken bygger på internationella konventioner som vi har undertecknat. Vi har Bernkonventionen och vi har Habitatdirektivet, och dessa har riksdagen ratificerat i stor enighet.

Den rovdjurspolitik som vi har i dag, och som vi arbetar efter nu, är fem år gammal. Innan dess hade vi i princip en utrotningspolitik, en utrotningspolitik som gick ut på att vi skulle utrota rovdjuren.

Vi kommer att utvärdera rovdjurspolitiken. Det är lämpligt att göra det efter fem år. Vissa saker har fungerat bra, men andra saker har inte fungerat bra. Inriktningen måste vara att den ska ta hänsyn till den lokala befolkningen.

Anf. 21 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Rune Berglund gör sig till tolk för den traditionella skölden för att slippa göra någonting, nämligen att vi är bundna av internationella konventioner, av Bernkonventionen och Habitatdirektivet. Det är

inte sant, därför att de ger utrymme för lokal anpassning när rovdjuren inkräktar på människors sätt att verka och leva. Men återigen struntar Socialdemokraterna i att lyssna på människorna därute. De vill inte ens ha en rejäl dialog med dem. Ibland brukar man säga: Släpp in fem vargar på Djurgården och låt ett antal vita pudlar blir uppätta, så kanske regeringen vaknar. Då är det helt plötsligt Sveriges problem därför att det händer i Stockholm.

Den tidigare så kallade utrotningspolitiken tar vi definitivt avstånd från. Det som inte har fungerat, Rune Berglund, måste man väl ändå åtgärda.

Anf. 22 RUNE BERGLUND (s) replik:

Fru talman! Nu ska vi ju utvärdera rovdjurspolitiken. En rovdjurspolitik som inte accepteras av lokalbefolkningen där rovdjuren finns är inte hållbar på lång sikt.

Det finns saker att göra. Regionalt har det varit för starka koncentrationer.

Jag förutsätter att den utredning som är på gång kommer att hitta ett bra sätt för oss att leva tillsammans med rovdjuren.

Anf. 23 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Återigen gör Rune Berglund sig skyldig till att försöka krumbukta. Han säger att vi ska utvärdera, men redan har Rune Berglund utvärderingen klar, nämligen att det finns för stor koncentration på vissa ställen och att det är vissa saker som inte har fungerat. Trots detta har regeringen inte ens försökt vidta några åtgärder, Rune Berglund. Detta är blott och bart handlingsförklaring, eller nonchalans mot de människor som är drabbade. Dessvärre tror jag att det är det senare.

Anhörigvård

Anf. 24 MIA FRANZÉN (fp):

Fru talman! Vänner! Julen närmar sig. Det är ju kärlekens och familjens stora högtid. Vad passar då bättre än att i dag prata om anhörigvårdare?

Jag vill börja med en sång, en omgjord textrad från Mauro Scoccos sång *Till Dom Ensamma*. Den här gången rör det sig om anhörigvårdarna.

Det här är ett anförande till alla de anhörigvårdare som inte har någon som frågar hur det är.

Just nu, i denna stund, gråter en förtvivlad, vanmäktig make tyst på toaletten. En mamma söker i denna stund förtvivlat sin deprimerade dotter som just har kommit hem med en karta antidepressiva tabletter, och hon har varit på akuten tidigare.

Vårdplats efter vårdplats läggs ned över hela Sverige. Det som var menat att ge sjuka mer valfrihet och frihet att leva så normalt som möjligt har blivit många anhörigvårdares ofrihet. Socialdemokraterna hävdar att vi har ett solidariskt trygghetssystem, och vi tror, eller har åtminstone trott, att vi ska få hjälp när vi blir sjuka eller när någon anhörig drabbas

av sjukdom. Men den bluffen vill jag nu ta håll på, precis som när jag nu sticker hål i den här ballongen.

Det är inte sjukvårdspersonalens fel. De gör allt de förmår när socialdemokratien sviker. De går på knäna. De har långa sjukskrivningsperioder, och flest är långtidssjukskrivna inom vården. Det är lika absurt som naturligt. Socialdemokraterna är antingen ovilliga eller oförmögna att se till att få fart på Sverige och företagandet. Därför sinar kassorna, och valfläsket luktar vidbränt. Men anhörigvårdarna då? Ja, de riskerar att glömmas även i valtider.

Men jag vill att ni, alla anhörigvårdare, ni som vårdar eller har vårdat i hemmen, som på hel- eller deltid bekymrar er över någon som står er nära som mår dåligt och som vården i dag inte hjälper, visar er. Ta en säkerhetsnål, en vanlig, enkel säkerhetsnål, och fäst den på ett synligt ställe, och visa att vi faktiskt är många! Kanske vaknar då regeringen Persson. Kanske frågar då någon er hur ni har det, och väntar på det verkliga svaret. Kanske får även ni ett offentligt ”ursäkta” eller ett ärligt menat ”förlåt”. Hur många är ni?

Gruv- och mineralpolitik

Anf. 25 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Det blir lätt lite hopp i den här debattformen!

Jag ska nyttja kammarens tid till att prata lite grann om en av våra viktiga basnäringar som inte debatteras så ofta, nämligen gruvnäringen. Många har under den senaste tiden på olika sätt beskrivit en ljus framtid för gruvindustrin i Sverige. Jag delar den synen och ser positivt på att debatten omkring möjligheterna att skapa en långsiktigt hållbar tillväxt utifrån förekomsten av malm och mineral lyfts upp.

Jag har några reflexioner. Sverige har en unik möjlighet att förstärka sin roll som ledande gruvnation. Dessutom finns det stora möjligheter att utveckla kunskaps-, tjänste- och miljöteknikföretag med direkt koppling till gruvnäringen. För de regioner som tydligt berörs är den utvecklingen otroligt viktig om vi ska kunna bredda näringslivet i de regionerna.

Jag är också övertygad om att olika uttalanden i stil med att man kanske får lov att tumma på miljökraven för att underlätta gruvetableringar är ett direkt hot mot näringen. Naturligtvis ska miljöprövningar och annan tillståndsgivning ske så smidigt som möjligt, och jag är övertygad om att vi här kan se en positiv utveckling.

Det är också viktigt att hela näringen, inklusive de fackliga organisationerna, anstränger sig för att förmedla bilden av jobben inom gruvsektorn som framtidsjobb. Den gamla bilden måste ersättas av bilder som förmedlar det stora teknikinnehållet och den höga kunskapsnivån inom den här basindustrin.

Det krävs också insatser för att vi på lång sikt ska kunna säkra tillgången på kunnig och kompetent personal på alla nivåer. Jag tror att vi i Sverige ska skapa utbildningar som i högre grad än i dag lockar människor från andra delar av världen. Det finns ett antal områden där vi faktiskt ska våga ha ambitionen att vara bäst.

Jag tror också att vi måste skapa fler mötesplatser där fler än de redan frälsta möts. Alltför ofta möts människor med samma kunskap och samma bakgrund. Man är ofta överens om hur viktig man är, och man är

ofta överens om att det är synd att omgivningen inte vet hur viktig man är. Det behövs alltså någon form av folkbildning, tycker jag, för att tydliggöra basnäringarnas betydelse och möjligheter, och det här måste ske på alla nivåer.

Vi måste också våga satsa på att förstärka för näringen viktiga infrastrukturer. Ett exempel är SGU, Sveriges geologiska undersökning, vars verksamhet borde kunna vidgas och utökas.

Avslutningsvis menar jag att vi ska vara stolta över att omvärldens intresse just nu växer för något som under en lång tid har varit en självklarhet för oss, en självklarhet som har gjort att vi ibland glömmer att diskutera det, nämligen naturtillgången i form av malm och mineral kombinerat med den genuina yrkeskunskap som under lång tid utvecklats. Dessutom är det ju en bergsäker tillgång som inte låter sig omlokaliseras!

Naturresevatbildning – konflikt mellan miljömål och produktionsmål

Anf. 26 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! Nu hänger debatten i alla fall ihop lite grann. Jag känner mig sammankopplad med både Britta Rådström och Lennart Gustavsson i den fråga jag ska tala om, för även den handlar om naturreсурser och att det faktiskt finns stor optimism, åtminstone i mitt län, inför de möjligheter vi har.

Den ursprungliga anledningen till att jag anmälde mig till den här debatten i dag var faktiskt en artikel i mitt husorgan, Västerbottens-Kuriren, med rubriken ”Fler reservat på gång” och ingressen ”De kommande åren blir det en ny jakt på skogsmark att skydda som reservat.” Och faktiskt, fru talman, är detta den enskilda fråga som jag får flest telefonsamtal om som riksdagsledamot.

Västerbotten är landets näst största län och utgör drygt en åttondel av landets totala landareal. En tredjedel av länets yta är av riksintresse för naturvård eller friluftsliv, och av de områdena är drygt hälften redan naturskyddade. I länet finns det ungefär 150 naturresevat, som tillsammans har en total yta av närmare 800 000 hektar, vilket motsvarar 13 % av länets yta.

Fru talman! Riksdagen antog 1999 miljömålet Levande skogar. I enlighet med detta ska ytterligare 40 000 hektar produktiv skogsmark ges formellt skydd i Västerbottens län fram till år 2010. Därtill ska skogsägare på frivillig väg avsätta 100 000 hektar skogsmark. I de frivilliga avsättningarna förväntas skogsägarna avstå upp till 5 % av sin areal utan ersättning.

Det är framför allt de enskilda skogsägarnas arbete och före dem tidigare generationers arbete som gjort marken rik med värdefull biologisk mångfald. Vem ska ta över det ansvar och den omtanke som en enskild ägare har för sin mark? Det finns få människor som förstår att ta hand om miljön på ett bättre sätt än de som äger jord. De vet att markens välmående är beroende av kunskap, förståelse och omtanke om miljön. Det kan till och med vara så att de bönder som har struntat i föreskrivna gallringar och direktiv om skogsbruk har skapat naturvärden som de nu får se staten beslagta. Deras önskan om mångfald på sina marker kan paradoxalt nog bli skälet till att regeringen konfiskerar marken.

De 17 600 hektar skogsmark som närmast är aktuella att skyddas i Västerbotten har ett samhällsekonomiskt värde på 850 miljoner kronor. Den väntas kosta staten ungefär 1 miljard kronor i ersättning till skogsägarna och uteblivna skatteintäkter.

Jag vill avsluta med att säga att regeringen bör upphöra med fortsatt reservatsbildning så länge resurser för att sköta dagens reservat saknas.

Vuxenutbildningen

Anf. 27 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! När vi är mitt inne i den största reformen på vuxenutbildningsområdet – den största satsningen någonsin som vi gör för vuxnas lärande – som vi startade 1997 och som vi växlar över från Kunskapslyftet till en fortsatt stark satsning på vuxenutbildning för framtiden, då säger högern nej. Högern vill inte vara med.

Moderata samlingspartiet har gång efter annan, och även nu, sagt att man inte vill se något vuxenutbildningsanslag.

Folkpartiet vill ta fram yxan och hugga bort drygt hälften av det som Moderaterna vill ta bort, det vill säga att man vill ta bort över ½ miljard i vuxenutbildningsanslag.

Vi vet att över en miljon vuxna människor har fått i ryggsäcken det som de behöver för att kunna gå vidare i livet. Och vi fortsätter med denna satsning. Vi vet att hundratusentals människor i dag inte är delaktiga och inte får vara med i samhället. De står utanför och vill inget hellre än att få en nystart och komma tillbaka till arbetslivet och komma in i samhället igen.

Vi vet att dessa människor för att kunna motiveras och få en chans också behöver en studiefinansiering som möjliggör det. Därför har vi skapat ett rekryteringsstöd för att ge dessa möjligheter. Vi har byggt upp möjligheter till uppsökande verksamhet för att nå dessa människor. Vi har skapat korttidsstudiestöd och så vidare.

I fråga om allt detta möter vi en opposition som är kallsinnig och som säger nej. Vad är avsikten med det? Vad är era motiv bakom detta? Nu har vi haft denna debatt under ett antal år, och man förundras över att ni fortfarande står vid sidan av, framför allt naturligtvis från högerhåll. När det handlar om att ställa upp för ett studiefinansieringsstöd för dessa grupper är det också märkligt att de andra partierna som finns på oppositionssidan står vid sidan om.

Om ni från högerns sida inte har någon tanke om att detta är en solidaritetsfråga och att det är viktigt utifrån ett jämlikhetsmål – det är kanske den största jämlikhetsreformen – borde ni i alla fall utifrån talet om hållbar utveckling, om hållbar tillväxt i samhället och om att slå vakt om en fortsatt välfärd vara angelägna om att vi måste få in dessa människor i samhället igen.

Och ni väljer att stå utanför detta. Det är oerhört märkligt.

Det skulle vara roligt att få ett svar på någonting av detta.

Anf. 28 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är både folkpartist och har varit komvuxlärare under många år. Jag har därför en väldigt stark känsla för att det är viktigt att ge

möjligheter till människor som av olika skäl har misslyckats i gymnasiet att komma igen.

Vad jag tycker är nackdelen med Socialdemokraternas politik är att de försummar yrkesutbildning. Vi vet att ungdomsarbetslösheten är väldigt stor. Därför är det sant att Folkpartiet föreslår att man ska lägga mindre pengar på vuxenutbildning i den meningen som Nils-Erik Söderqvist talar om. Men å andra sidan föreslår vi en ökning med ½ miljard jämfört med regeringens förslag i fråga om kvalificerad yrkesutbildning. Jag har nämligen alltmer kommit till uppfattningen att det finns väldigt många ungdomar och lite äldre – över 20 år – som har mycket större behov av att få en inriktad yrkesutbildning så att de kommer in i arbetslivet i stället för att läsa allmänna kurser. Jag tycker att ni försummar yrkesutbildning från Socialdemokraternas sida.

Anf. 29 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Det märkliga är att man säger nej till startpunkten, det vill säga att skapa förutsättningar för dessa människor att komma in i det som Ulf Nilsson talar om sedan. Inte hade de människor som nu knackar på dörren och som finns i högskolan och i yrkesutbildningarna och som har gått den vägen för att sedan få jobb, hamnat där om vi inte hade gett dem förutsättningar att delta i en vuxenutbildningssatsning i ett tidigt skede och att i ryggsäcken få de kunskaper som är förutsättningen för att kunna ta nästa steg och komma in i en yrkesutbildning eller en högskoleutbildning.

Det är det synsättet som är så oerhört märkligt. Det är ungefär som att ni vill parkera dem utanför. Jag förstår inte det, Ulf Nilsson.

Anf. 30 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Alla andra nordiska länder – Danmark, Norge, Finland – har fungerande lärlingsutbildningar som alternativ till det teoretiska gymnasiet. Det är som om Socialdemokraterna är helt fixerade vid att alla ska plugga på högskolan.

Jag tycker att alla som har intresse och fallenhet ska välkomnas till högskolan. Men jag vet att det finns massor av ungdomar som mycket hellre skulle vilja komma ut i arbetslivet och få en bra förberedelse för det. Varför är ett parti som kallar sig ett arbetarparti så negativt till riktig yrkesutbildning och till lärlingsutbildning?

Anf. 31 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är inte så. Det är snarare så att vi öppnar upp möjligheterna för att kunna göra kombinationer. Vi kallar det kombinationsutbildningar. Det handlar om att ge människor möjligheter att få det i ryggsäcken som de behöver och som de har missat på gymnasienivå och på grundskolenivå för att sedan våga ta steget och i en kombinationsutbildning läsa det som de behöver i en yrkesutbildning eller varför inte i en högskoleutbildning.

Det är just synsättet att man stänger dessa människor ute som är så oerhört märkligt.

Anf. 32 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det förefaller mig som om Socialdemokraterna står för en reparationskola. Allt fler vuxna ska åtgärdas för vad som har missats under den ordinarie skolgången. Vi har ett individuellt program på gymnasiet. Det är nu det största i Stockholm och det näst största i övriga landet. Det kostar 1 ½ miljard om året. Vi vill tillföra dessa pengar från början. Vi har en grundskola som 25 % lämnar utan att ha godkända betyg. 10 % når inte gymnasiekompetens. Där ska de stora insatserna sättas in.

Jag skulle vilja fråga: Varför är ni inte mer intresserade av den gruppen och av att förhindra att dessa barn faller utför stupet?

Anf. 33 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Mitt inlägg i dag handlade just om vuxenutbildningen och om varför ni från Moderata samlingspartiet ställer er så aviga till hela denna satsning och aldrig har velat ha med dessa människor. Då får man i stället en debatt om gymnasieutbildningen. Ni har säkert chans till en sådan debatt i morgon, antar jag.

Varför får jag inget svar? Vad är avsikten med att ni säger nej till hela vuxenutbildningsanslaget? Ni har sagt det under hela resan, ända sedan Kunskapslyftets tid, och ni fortsätter att göra det. Vad är avsikten? Det skulle vara väldigt spännande om jag kunde få ett svar på det.

Anf. 34 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi verkar prata förbi varandra. Vår linje är verkligen inte att säga nej till vuxenutbildning. Om talaren hade tittat i handlingarna skulle han se att Moderaterna satsar långt mycket mer än vänsterkartellen på till exempel KY. Dessutom är vi väldigt mycket för en lärlingsutbildning. Det gäller i högsta grad vuxenutbildningarna också.

Anf. 35 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att man inte vill se gruppen av hundratusentals människor som ännu inte har förutsättningarna och som i ryggsäcken behöver få det som handlar om att kanske fylla på med grundläggande kunskaper innan man kommer till en yrkesutbildning. Det är detta som det handlar om.

Ni vill ha dem parkerade utanför. För mig kan tanken inte leda till annat än att ni vill att de är kvar där därför att de därmed finns för kommande låglönejobb utan en chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden på ett riktigt sätt.

Anf. 36 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Eftersom Nils-Erik Söderqvist vägrar förstå vad Margareta Pålsson säger vill jag upprepa det. Att den grupp av personer som du talar om är så många beror på att Socialdemokraterna vägrar att inse vad alla andra inser, nämligen att vi behöver göra något åt den allmänpliktiga skolan – flumskolan i dag i folkmun. Det är detta man behöver göra något åt, och det är detta som de borgerliga partierna vill satsa på.

Inget barn ska behöva lämna skolan utan godkända betyg. Om ni satsar på det kommer det inte att behövas lika mycket pengar till vuxenut-

bildningen, och de som ändå skulle hoppa av skolan får självklart tillgång till vuxenutbildning. Det säger varken Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet eller Kristdemokraterna nej till. Frågan är alltså vad det är för problem med att satsa på barn i den allmänpliktiga skolan.

Prot. 2005/06:46
7 december

Allmän debattimme

Anf. 37 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Ja, den gruppen finns fortfarande kvar. Det är en stor grupp vi talar om. Det är hundratusentals människor som saknar kunskaper eller som behöver få nya kunskaper. Dessa människor finns också på arbetsmarknaden i den meningen att de riskerar att bli arbetslösa därför att arbetsmarknaden förändras. De behöver och måste få en chans till kompletterande kunskaper för att i ryggsäcken fylla på med vad de behöver för att kunna gå vidare till en utvidgad, fördjupad, yrkesinriktning. Men ni säger nej och pratar om andra saker.

Om ni hela tiden håller på och pratar om det som är ungdomsskolan innebär det ju att ni inte vill se den grupp som fortfarande finns där. Över en miljon människor har vi redan gett förutsättningarna, men fortfarande har vi stora grupper som måste ha den här möjligheten. Människor som är 30, 40, 45 år finns där, och de behöver finnas kvar i samhället och få en chans till nystart, till fördjupade kunskaper, för att vara delaktiga i samhället.

Anf. 38 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Tyvärr har de här människorna blivit så många med er politik att det är omöjligt att inte se dem. Vi ser dem, och de kommer att få det stöd som de behöver för att återta den utbildning som de en gång missade.

Frågan är alltså: Vad är det som motsäger att i stället satsa på barn och ungdomar så att det blir färre vuxna som behöver gå tillbaka till utbildning därför att de en gång inte gavs chansen?

Anf. 39 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Runtom i landet kommer man från alla möjliga håll i världen till oss – det gäller Europa och för den delen också från länder utanför – och tittar med häpnad på den stora satsning som vi har gjort. De konstaterar: Det skulle också vi behöva göra. Vi skulle också behöva göra en sådan satsning på vuxenutbildningen som ni har gjort.

Det är den största satsning som vi någonsin har gjort, just därför att vi är angelägna om att alla människor ska vara delaktiga, ska vara med i samhället. Vi kommer inte att klara välfärdsbygget om vi parkerar människor utanför samhället.

Anf. 40 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Låt oss vara konkreta. Enligt Integrationsverkets rapport finns det 30 000 akademiker från andra länder som är antingen fel sysselsatta eller också totalt arbetslösa. De flesta av de här människorna får aldrig tillgång till den utbildning som skulle vara en öppning till ett yrke för dem. Samma rapport visar i stället att de under fem–elva terminer fastnar i mycket lågt stående utbildningar.

Det är detta som är svagheten i er vuxenutbildning. Den är odefinierad och placerad på nivåer som inte motsvarar arbetslivets och den arbetslöses behov. Därför vill vi reformera hela systemet.

Anf. 41 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! Nej, Ana-Maria Narti, det är inte så. Vi har skapat ett oerhört flexibelt system i och med den nya vuxenutbildningen just för att möta även den grupp du pratar om.

Vad jag tagit upp här i dag och som jag tycker är oerhört allvarligt och bekymmersamt är att vi har en opposition som inte vill se de hundratusentals människor som fortfarande står utanför arbetsmarknaden och som behöver få grundläggande kunskaper i ryggsäcken för att sedan via en yrkesutbildning våga ta sig in på arbetsmarknaden, till ett arbete – alltså via en yrkesutbildning och via högskola till ett arbete.

Det är slående i dag att ni inte vill föra den debatten, utan ni vill föra andra debatter därför att för er finns inte den här gruppen. Detta är oerhört bekymmersamt, tycker jag.

Anf. 42 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Hur förklarar Socialdemokraterna det faktum att vi till och med i en högkonjunktur och med denna enorma satsning på utbildning som vi är kritiska mot fortfarande har de här siffrorna för arbetslösheten? Om er utbildning var så effektiv skulle ju väldigt många människor i dag ha fått jobb.

Anf. 43 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s) replik:

Fru talman! När vi reser runt och tittar på vad som händer möter i alla fall vi en fantastisk upplevelse när vi kommer till en högskola eller till yrkesutbildningar eller när vi kommer ut på ett arbete och möter människor som har fått chansen. De säger: Jag hade aldrig stått här om jag inte hade fått möjlighet till just korttidsstudiestöd och möjligheten att få möta de uppsökare som kom ut och få komma in i vuxenutbildningen. Utan den möjligheten hade jag aldrig orkat eller fått en chans till yrkesutbildning och högskola och till det här jobbet.

Anf. 44 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed var den allmänna debattimmen avslutad. Jag tackar samtliga deltagare.

4 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 1 december.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2005/06:So1–So7 till socialutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU1
Utbildningsutskottets betänkanden 2005/06:UbU1 och UbU2

Prot. 2005/06:46
7 december

7 § Anslag inom socialförsäkringsområdet

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU1
Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)
(prop. 2005/06:1 delvis, framst. 2004/05:RRS16 och framst.
2005/06:RRS8).

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 10

Utgiftsområde 10

Anf. 45 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! För utgiftsområde 10 i socialförsäkringsutskottets betänkande 1 har vi gjort följande arbetsfördelning. För Moderaternas del kommer jag att mer dra principerna och de övergripande tankegångar vi har när det gäller sjukförsäkringssystemet och förtidspensionerna. Anna Lilliehöök däremot kommer mer att gå in på de enskilda reservationerna.

Något är fel i det nuvarande svenska systemet när det till och med i en högkonjunktur är nästan en och en halv miljon människor i arbetsför ålder som mer eller mindre står utanför arbete en vanlig vardag. Man kan tvista om ifall det är var fjärde eller var femte svensk som står utanför, men siffran är alldeles för hög. Det är oacceptabelt att vi i dag har en takt innebärande att upp till 300 personer varje dag förtidspensioneras, samtidigt som vi har en situation där vi beträffande förtidspensionerna, eller sjukersättningarna – det finns många namn – i dag börjar komma ned i en snittålder på 50 år.

Var och en som arbetar i det svenska samhället i dag betalar efter skatt 30 000 kr för sjukförsäkringssystemet, sjukersättningen, förtidspensionen, eller vilket system vi nu väljer att jämföra med.

Anna Hedborg, regeringens särskilda utredare, har konstaterat att andelen i arbetskraften som står utanför arbetsmarknaden har fördubblats mellan 1970 och 2003. Hon gör själv bedömningen att den fördubblingen måste halveras för att vi långsiktigt ska klara våra välfärdssystem och klara en bra nivå i sjukförsäkringen, sjukersättningen och förtidspensionen.

Det finns även demografiska skäl som inger oro, där en större och större andel av den svenska befolkningen uppnår pensionsålder och därmed den arbetsföra befolkningen stegvis minskar, samtidigt som den yngre generationen tenderar att studera längre och dessutom komma in i arbetslivet betydligt senare.

Vi är i Sverige kanske sjukast i Europa i dag, om man ska döma av statistiken, trots att jag vågar säga att vi har en av de bästa arbetsmiljöerna i Europa. Vi kan även se att många av de sjukdomar och olika diagno-

ser som i dag föranleder sjukskrivning men även förtidspension, sjukersättning, inte har så väldigt mycket med själva arbetslivet att göra.

Vi noterar att det har skett en 40-procentig ökning av sjukskrivningar och förtidspensioner sedan vi höjde ersättningsnivåerna 1996–1997. Det beror inte framför allt på att det har blivit fler sjukskrivna utan på att sjukskrivningarna har blivit väsentligt längre och dessutom att förtidspensionerna, sjukersättningarna, har expanderat kraftigt.

Vi moderater menar naturligtvis att det alltid måste löna sig bättre att arbeta än att vara försörjd via försörjningssystem. Men vi måste också ta till vara alla de människor som har hamnat utanför den ordinarie arbetsmarknaden väsentligt bättre än vad som görs i dag.

Försäkringskassans egna undersökningar visar att mellan 60 och 70 % av dem som befinner sig i försörjningssystemen själva säger att de helt eller delvis har någon form av arbetsförmåga som inte tas till vara. Det vägrar vi moderater acceptera. Vi måste hjälpa betydligt fler tillbaka till någon form av sysselsättning.

Vi säger också väldigt tydligt att vi inte kan acceptera den stigande åldersdiskrimineringen på arbetsmarknaden, som ställer många fullt arbetsföra människor utanför systemen och utanför arbetsmarknaden. Det är naturligtvis en avvägning mellan generösa system och tydliga motiv till arbete.

Forskningen visar ganska tydligt att ersättningsnivåerna har ett samband med hur många som utnyttjar systemen. Det visar inte minst Mårten Palmes arbeten. Även Ingrid Essers samband mellan välfärd och arbetsvilja bekräftar indirekt detta system.

Det finns i dag en fattigdomsfälla för människor som tjänar under 20 000 kr i månaden, eller som Karolinska Institutets två forskare uttryckte det: 90 % av alla kvinnor i vården förlorar på att arbeta jämfört med sjukskrivning eller sjukersättning. Då har man tagit hänsyn till kollektivavtalens ersättningar, men även kostnaderna för att äta i personalmatsalen respektive ta sig till och från arbetet.

Även Finansdepartementets långtidsutredning markerar att marginalskatten på arbete för denna grupp är över 94 %, och att man därmed ges väldigt små marginaler för att arbeta i stället för att leva av försörjningssystem.

Vi menar och har modet att säga att det ska löna sig att arbeta, för alla, samtidigt som det måste finnas anständiga nivåer i försörjningssystemen och samtidigt som vi gör insatser för att hjälpa dem som har förmåga, behov och vilja att arbeta helt eller delvis och som i dag fastnat i system.

Vi markerar också tydligt att vi vägrar att acceptera åldersdiskrimineringen i avtalspensionerna. Vi kan inte ha ett system där förmånsbaserade pensioner gör det väldigt olönsamt att arbeta jämfört med att gå med avtalspension eller förtidspension. Det finns exempel på människor som förlorar tiotusentals kronor per månad på att arbeta jämfört med att gå i förtida pension trots fortsatt arbetsförmåga. Det är inte acceptabelt vare sig för samhället eller för de enskilda människorna.

Vi vägrar även att acceptera den mycket kraftiga ökningen av antalet förtidspensionärer. Jag säger förtidspension i stället för sjukersättning, för jag tror att det är det begreppet vi alla tänker på oavsett vad det formellt heter.

I dag finns det en tendens att den typiska unga förtidspensionären är en ung kvinna med lätta psykiska problem som har jobbat i montering med mycket bra arbetsledning. Hon tappar sitt jobb beroende på återkommande depressioner eller kommer aldrig in på arbetsmarknaden, saknar eller har väldigt låg självkänsla och dåligt självförtroende, känner sig inte behövd och kan förtidspensioneras i mycket ung ålder.

Vi ser även en lång rad exempel på enskilda människor som inte vill bli förtidspensionerade men ändå blir det, och dessutom att väldigt få människor som en gång blivit det återkommer i någon form av arbete.

Vi kan inte acceptera en ökning av förtidspensionärerna med 65 000 nya per år, en nettoökning med kanske 20 000 per år. Skulden för framtida utbetalningar ökar med tiotals miljarder per år, och om man skulle räkna hela vägen fram till ålderspensionen motsvarar det i dag mer än halva statsskulden om man skulle skuldföra den.

Vi noterar att det i dag finns mycket tydliga tecken på att samhället överger dem som är långtidssjuka eller förtidspensionerade, inte hjälper dem tillbaka till arbete, inte hjälper dem till den rehabilitering som de har laglig rätt till och att de i stället går till fulltidsförtidspensionering.

Vi vet att av dem som inte kommer tillbaka inom tre till sex månader kommer 80 % aldrig någonsin tillbaka till arbete. Samtidigt vet vi att det finns fullgoda möjligheter att hjälpa en mycket stor andel tillbaka till någon form av arbete.

Det visar bland annat socialkontorets arbete i Skärholmen, där 71 % av dem som levde på socialbidrag med hjälp av personliga coacher var tillbaka i någon form av arbete, helt eller delvis, efter 18 månader.

Det visar Alexander Parskis stressmottagning på Karolinska Institutet, där 86 % – en väldigt hög siffra – helt eller delvis, mest delvis, kom tillbaka till någon form av arbete med rehabiliteringsinsatser och möjligheter till stöd.

Vi säger från moderat håll att vi vill sänka skatten på arbete med tyngdpunkt på låg- och medelinkomsttagare för att göra det lönsammare att arbeta, samtidigt som vi är stramare i bidragen efter sex månader. Det är fortfarande en av de högsta nivåerna, enligt vårt förslag, i Västeuropa.

Vi vägrar att förtidspensionera människor som helt eller delvis har arbetsförmåga. De ska ges hjälp för att komma tillbaka till någon form av sysselsättning, helt eller delvis, efter egen förmåga.

Vi vill reformera sjukskrivningsprocessen med tidiga insatser, kanske med företagsläkare, men självfallet även med möjligheter att bekämpa renodlat fusk. Framför allt gäller det att hjälpa människor tidigt.

Vi vill inte lämna någon bakom oss, utan vi vill se till att hjälpa människor tillbaka.

Det är den politiken, en politik för arbete, som vi moderater ställer upp på. Det är arbetslinjen, där det ska löna sig att arbeta och där det ska finnas bra ersättningssystem. Men det ska alltid löna sig bättre att arbeta än att befinna sig i ersättningssystemen.

Anf. 46 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Försäkringar är en av de mest geniala uppfinningar som vi människor har gjort. Det här med att kunna sprida riskkostnader över en stor grupp människor i stället för att varje enskild som drabbas drab-

bas väldigt hårt och att man kan ha en känsla av trygghet under tiden är verkligen ett oerhört bidrag till det mänskliga välbefinnandet.

Försäkringar har funnits ganska länge. Sedan kramhandlaren Graunt och astronomen Halley på 1660- och 1670-talet gick igenom dödslängder och födelselängder har instrumentet förstås förfinats.

Fru talman! Jag tänkte i mitt inlägg hålla mig till de mera övergripande principerna bakom försäkringar. Linnéa Darell kommer mera konkret att gå in på de förslag som finns under den här punkten på dagordningen.

Även om nu försäkringar är så oerhört bra som jag och flera andra tycker finns det också problem med dem, precis som med allting annat som vi människor sysslar med. Om man är säker på att slippa kostnaden för en olycka är det klart att det finns en risk för att man slarvar mer och för ett felaktigt beteende. Det finns ett bra engelskt uttryck för detta, *moral hazard*. Det kan lätt bli på det viset.

Ett annat problem handlar om att det kan finnas en ojämn information mellan den som blir försäkrad och den som ger försäkringen. Ofta vet den som tar försäkringen mer om sin situation – om det nu rör sig om hälsa eller vad det kan vara – än vad försäkringsgivaren gör.

Det finns också en strävan hos många försäkringsbolag att minska inslaget av försäkring och riskspridning genom att ha olika avgifter för dem som har olika risker. I en del fall får man ingen försäkring därför att man anses vara en alldeles för stor risk.

En vidareutveckling av försäkringen som passar på vissa områden är det vi talar om i dag, socialförsäkringarna. De sprider risken till alla. Informationsproblemet, som jag nämnde nyss, försvinner. Men det är klart att risken för slarv och felaktigt beteende kvarstår även i en sådan försäkring. Det dyker kanske också upp det som man brukar kalla för fripassagerarproblem.

Alltnog, eftersom vi människor inte är änglar utan har en och annan brist behövs det i de flesta försäkringar någon form av självrisk. Det behövs en ordentlig kontroll för att se till att det verkligen är den skada som har uppstått som det är fråga om.

Vi från Folkpartiet saknar en försäkring i det svenska socialförsäkringssystemet som vi tycker borde bli en socialförsäkring, och det är då arbetslöshetsförsäkringen. Det är lite underligt att det största partiet i vårt land, som ju ofta talar om socialförsäkringar i samma glödande termer som jag, på den här punkten vill fortsätta att se till att arbetslöshetsförsäkringen inte ska vara en socialförsäkring.

Vi vill sträva efter att försäkringarna ska vara så sociala och så försäkringsmässiga som möjligt. Vi vill minimera skatteinslaget i försäkringarna, det som man ibland brukar kalla för skattekilarna. Vi vill se socialförsäkringar där de fördelningspolitiska inslagen är tydliga. Är det någonting som inte ska handla om försäkring utan riktas till vissa grupper bör det finansieras med våra allmänna skatter.

Vi vill ha en mycket mera självständig ställning för försäkringarna och se till att de inte blandas ihop med statsbudgeten, vilket ju har hänt ett stort antal gånger under senare år. Ibland har man tagit in för mycket pengar och låtit de hamna i statsbudgeten och ibland har man tagit in för lite och låtit den finansiera det hela.

Vi vill att det ska finnas ett mycket tydligt samband mellan avgifter – eller försäkringspremier – och förmåner, att de ska hänga ihop. Med dagens system finns två vägar ur detta. Antingen får man ta bort avgifterna ovanför förmånstaket eller också får man höja taken så att det blir mer större samstämmighet mellan dem. Vår linje på den punkten är enkel. Finns det försäkringspremier ska det vara försäkrat, är det inte försäkrat ska det inte tas ut några försäkringspremier.

Vi vill också använda de instrument som finns för att tydliggöra för medborgarna att det just är försäkringar som det handlar om, även om de är obligatoriska. Det talar enligt vår mening för att det ska finnas tydliga egenavgifter, försäkringspremier. De ska finnas med på varje lönebesked och varje deklaration och kunna särskiljas från skatten.

Vi tycker förstas att det är bra med långsiktiga spelregler. Pensionsreformen är ju ett sådant exempel och kanske det område där det är mest angeläget att ha långsiktiga regler. Men vi tycker också att det vore bra med långsiktiga regler för socialförsäkringarna.

Det här med entusiasmen för socialförsäkringar är inget nytt för oss liberaler. Den första motionen i vår riksdag väcktes 1884 av den stora socialliberalen Adolf Hedin. Genom åren har vi efter ringa förmåga försökt att fullfölja det arbetet.

Sedan 1997 har vi tjatat om att det borde ske en översyn av de svenska socialförsäkringarna. Det har åtminstone lett till att det sedan hösten 2004 finns en förberedande enmansutredning som ser på dessa frågor. Vi har kritiserat att det inte omedelbart blev en parlamentarisk utredning. Men vi kan konstatera att de skrifter som hittills har getts ut från Socialförsäkringsutredningen är mycket bra och läsvärda.

Jag vill citera några rader ur den första skriften där man försöker förklara detta med försäkringar för oss och resten av allmänheten: ”Sammanfattningsvis är alltså dagens socialförsäkringar med möjligt undantag för pensionssystemet långt ifrån ett aktuariskt ideal och försäkringsmässighet”. Man kan lugnt säga att det i den skriften pläderas för att det ska bli mera försäkringsmässighet.

Den som arbetar med utredningen är ju en socialdemokratisk före detta minister på det här området, och jag har en fråga till Socialdemokraterna – närmast är det väl Kurt som företräder dem i den här debatten. Delar man den uppfattning som Anna Hedborg för fram på ett antal ställen i den nu nämnda skriften? Med andra ord: Vill ni att socialförsäkringarna ska bli mer självständiga?

Min andra fråga är: Är ni för att det ska bli rakare rör mellan försäkringspremier och avgifter?

Fru talman! Vår uppfattning är klar. Den översyn som är begärd och som kommer till stånd om vi i bästa fall får en ny regering – kanske den kan komma till stånd under alla förhållanden, oavsett vad som händer i valet – bör leda fram till en bred överenskommelse som leder till att man förstärker försäkringsinslagen i våra socialförsäkringar. Det vore bra för tryggheten i vårt land, och det vore utomordentligt bra för möjligheten att finansiera en god välfärdsstat.

Fru talman! Som ett ringa bidrag till detta yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 47 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Efter snart tolv socialdemokratiska regeringsår är nästan var sjätte svensk sjukskriven eller förtidspensionerad. Långt över en miljon människor i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden av olika orsaker.

Samhällets kostnader har ökat dramatiskt och hotar i själva verket stora delar av välfärden. Trots att antalet sjukpenningdagar nu sjunker – från en skyhög nivå – kommer det totala ohälsotalet bara att förbättras marginellt mellan 2005 och 2007. Den bedömningen står Konjunkturinstitutet för.

Enligt Finansdepartementets beräkningar kommer regeringens mål om att få ned antalet sjukpenningdagar till 2008 inte att nås. Man räknar med att målet kommer att missas med 15 miljoner dagar. Det är svårt att hysa tilltro – ens hos de närstående – till den egna politiken.

Inför den här utvecklingen har den socialdemokratiska regeringen stått häpnadsväckande handlingsförlamad. Vi har sett – och ser – prov på en lappa-laga-täppa-till-politik. En övervältring av ansvar och kostnader på arbetsgivarna är det mest handlingskraftiga som man har åstadkommit.

I regeringens föreställningsvärld beror massjukskrivningarna på den förment dåliga arbetsmiljön, och både rehabiliterings- och kostnadsansvaret ska därför ensidigt läggas på arbetsgivarna.

En av regeringens kontraproduktiva åtgärder är det så kallade medfinansieringsansvaret för arbetsgivarna som har inneburit en ytterligare utsortering av personer med funktionshinder och kroniska sjukdomar från en redan trång arbetsmarknad.

Fru talman! Mot bakgrund av den utveckling som vi har varit med om under de senaste sju åtta åren och med tanke på framtidens utmaningar finns det anledning att känna oro över hållbarheten i dagens offentliga socialförsäkringssystem. Därför är det viktigt att riksdagens partier så snart som möjligt tar ansvar för de reformer som kommer att krävas.

Naturligtvis krävs ett gediget utredningsarbete i botten. Det är beklagligt att detta inte startat ännu på grund av en senfärdig regering. Den enmansutredning som har kommit i gång tillför säkert en mängd kunskap och underlag, och vi har redan sett en del av det som har varit av hög kvalitet. Arbetet bedrivs säkerligen seriöst, men det hade med fördel kunnat ske inom ramen för den parlamentariska utredning som flera av oss har velat se i arbete redan nu. Nu tappar vi tyvärr värdefull tid.

Vi vet av erfarenhet att reformer av den omfattning som vi talar om tar tid att utreda och genomföra. Det nya pensionssystemet föregicks ju av fjorton års utredande, varav det intensiva huvudsakliga arbetet bedrevs under cirka sex år. Nu får vi hoppas att en ny regering med högre ambitionsnivå får i uppdrag av väljarna att ta sig an framtidsfrågorna efter valet i september.

Fru talman! Dagens socialförsäkringssystem har ett antal brister. De är för det första inte tillräckligt robusta för att skapa den ekonomiska trygghet som är viktig i ett välfärdssamhälle. Bristen beror både på politiska och demografiska faktorer. Sedan 1990 – alltså för 15 år sedan – har över 600 regeländringar gjorts i socialförsäkringssystemen. Den demografiska utvecklingen och en mer rörlig arbetsmarknad kommer också att ställa helt nya krav på socialförsäkringarna i framtiden.

Socialförsäkringssystemen är för det andra inte översiktliga. Det finns ett femtiotal olika ersättningsformer, och de regleras i ett tjugotal lagar och administreras av ett tiotal huvudmän.

Herr talman! För det tredje kan systemens effektivitet och träffsäkerhet ifrågasättas. Drygt 350 miljarder kronor omfördelas årligen, men systemen omfattar långt ifrån alla människor.

För det fjärde är kopplingen mellan avgifter och förmåner dålig.

För det femte finns det alltför många dåliga incitament inbyggda i systemen. Det gör att arbete lönar sig dåligt eller inte alls för den enskilde i vissa fall. Även flexibiliteten kan ifrågasättas. Vissa av inkomstförsäkringarna kan till exempel bara tas ut som hel, halv eller trefjärdedels ersättning.

I ett kortare perspektiv menar vi kristdemokrater att socialförsäkringarna behöver renodlas och samordnas. Det måste finnas ett bättre samband mellan avgifter och förmåner. Det man kallar försäkringsmässighet måste upprättas.

I ett längre perspektiv är det önskvärt att hela skatte-, avgifts- och transfereringssystemet effektiviseras. Där bör även incitamenten för enskilda individer förbättras. Dessa förbättringar tillsammans eller var och en för sig skulle kunna stärka den svenska ekonomins tillväxtkraft avsevärt. En styrka med sådana reformer är att de kan genomföras utan att den offentliga sektorns totala omfördelande funktion behöver ändras.

Herr talman! Från de här mer översiktliga tankarna om framtiden går jag över till dagens bekymmersamma situation. Efter elva socialdemokratiska regeringsår är alltså nästan var sjätte svensk sjukskriven eller förtidspensionerad. Regeringen gav efter årtal av passivitet så småningom ett löfte om att halvera sjukpenningdagarna till 2008, och tilltron till det målet finns inte ens på det egna Finansdepartementet.

I brist på en sammanhållen politik som verkligen skulle minska ohälsan återstår bara att tricksa med statistiken, och det har vi sett åtskilliga prov på. Medan sjukpenningdagarna visar en viss minskning – glädjande nog – ökar antalet förtidspensionerade svenskar dramatiskt. Jag väljer att kalla sjuk- och aktivitetsersättningen för förtidspension så vet vi alla vad jag menar.

Även om statsministern i våras sade att han inte vill att människor ska leva på förtidspension, undertecknade han samtidigt en skrivelse från regeringen till riksdagen som beskriver fördelarna med att långtidssjukskrivna får förtidspension. Som ett bärande motiv anges ”att förslaget innebär en utgiftsminskning för staten”. Den här förmenta utgiftsminskningen ska ställas mot det förhållandet att statens in-tecknade kostnader för förtidspensioner nu är gigantiska 750 miljarder kronor. Det är ett kostnadsberg som på allvar hotar alla kommande välfärdsambitioner för våra barn och barnbarn.

Herr talman! I dag, eller närmare bestämt den 30 november, för en vecka sedan, återfanns 555 280 personer i arbetsför ålder i statistikkolonnen för förtidspensionerade – 224 734 män och 330 546 kvinnor. Jag tar de här exakta talen för att vi ska försöka se den mängden människor framför oss. Ingen enskild människa ska skuldbeläggas för detta. För många har beslutet om förtidspension varit det enda rimliga, och man har inrättat livet efter de villkoren.

Men det som nu händer är en systematisk tvångsöverföring av långtidssjukskrivna till förtidspension. Speciellt oroande är det att alltför unga drabbas. Redan i dag är mer än 70 000 förtidspensionärer under 40 år. Under en tolv månadersperiod fattas nästan 13 000 nya beslut för den gruppen. Den här bilden blir så mycket dystrare när man vet att förtidspensionen inte bara sänker personens ersättning från 80 % till högst 65 % utan också i princip är permanent fram till ålderspensioneringen. Under 2004 var det mindre än 1 % som hittade tillbaka till arbetsmarknaden.

Kön av personer i riskzonen är också skrämmande lång. Över 140 000 personer är sjukskrivna sedan mer än 180 dagar, och av dem är 93 000 sjukskrivna sedan mer än ett år. Så ser rekryteringsunderlaget ut till det i princip livslånga utanförskap som förtidspensioneringen är.

Vi kristdemokrater vill att alla förtidspensioner ska omprövas. Först bör de senaste årens beslut komma i fråga. Vi vill stödja de personer som vill och kan gå tillbaka till arbetet genom rätt insatser. Det som saknas i alltför många fall är en genomtänkt individuell rehabiliteringsplan. I dag erbjuds inte ens var tionde långtidssjukskriven en verklig rehabilitering, och det trots att statistiken visar att två tredjedelar av dem som rehabiliteras kan återgå till arbete helt eller delvis. Rehabilitering lönar sig alltså.

Det finns ett antal studier som visar att ett aktivt och snabbt agerande vid sjukskrivningen och aktiva rehabiliteringsinsatser får positiva effekter för individen. Passiviteten är direkt förödande, och för varje ytterligare sjukskrivningsdag ökar risken för utanförskap.

Vi kristdemokrater vill stärka det förebyggande arbetet. Vi vill införa en samlad friskförsäkring, som vi kallar det, som ersätter det uppdelade ansvar som i dag finns hos de fyra offentliga aktörerna. Helhetssynen saknas i dag, och alltför många människor bollas mellan huvudmännen. Den så kallade Rehabiliteringsutredningen under Gerhard Larssons ledning har stått modell för våra förslag och ställer den utsatta människan i centrum.

Politiken för att minska ohälsan saknar i dag ett övergripande samhällsekonomiskt perspektiv. Det finns inga samverkande incitament. Därför anser vi kristdemokrater att rehabiliteringsansvaret ska flyttas från de nuvarande fyra aktörerna, landstingen, kommunerna, Försäkringskassan och arbetsförmedlingen, till en huvudman som har ett samordnat ansvar och samlade resurser.

Det här är försäkringsgivarens fem uppgifter som alla är lika viktiga för individen och också för samhället.

För det första ska man arbeta med förebyggande insatser.

För det andra ska man beräkna och betala ut ersättning till individen, dels för inkomstförlusten, dels i form av andra ersättningar och bidrag.

För det tredje ska man ansvara för rehabiliteringsutredningen. En tidigare och grundligare utredning är förutsättningen för en lyckad rehabiliteringsprocess.

För det fjärde är uppgiften att aktivt verka för att den sjukskrivna individen kan komma tillbaka till sitt tidigare arbete eller, om det inte är möjligt, komma tillbaka till annat arbete. För den som saknar anställning ska försäkringsgivaren se till att arbetsförmågan återupprättas.

Den femte uppgiften är att ansvara för uppföljning så att de positiva effekterna kan bestå.

Den här fokuseringen på individens behov snarare än samhällets sektorisering och revirtänkande är en grundstomme i Kristdemokraternas politik för en bättre hälsa för människorna och ett minskat tryck på samhällsekonomin. Tiden medger inte att jag närmare utvecklar de övriga förslag som vi har i olika reservationer.

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att säga något om behovet av långsiktigt hållbara socialförsäkringar. Låt mig avsluta med några ord om tilltron till själva försäkringen. Det är oerhört viktigt. Insikten om det tycks ha växt även hos regeringen. För något år sedan ville ingen erkänna att det över huvud taget skulle kunna förekomma ett överutnyttjande av sjukförsäkringen. Nu återfinns till och med ordet fusk i budgetpropositionen.

Självfallet måste vi slå fast att varje utbetalning på felaktiga grunder är en stöld från den som behöver stödet bäst. För att komma till rätta med problemet krävs mer resurser till Försäkringskassan, samkörning av olika register och kännbara straff för bidragsfusk. En skärpt attityd går inte ut över de svagaste, som man verkar påstå ibland. Att stärka tilliten till sjukförsäkringen och andra stöd är i själva verket att slå vakt om de svagaste.

Herr talman! Jag står självklart bakom alla kristdemokratiska reservationer i betänkandet, dem vi har själva och dem vi har tillsammans med andra partier, men nöjer mig här med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 48 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! I nöden prövas vännen, brukar man ju säga. Och välfärden i det här landet – låt oss säga som det är – har länge varit i nöd. Det betyder också att människor inte alltid fått det de har rätt till, fått den värdighet de förtjänar. Då kan man lätt se vilka det är som är välfärdens vänner och vilka som är dess fiender. Den här debatten kommer att visa en del av dessa skiljelinjer.

Man kan börja med att se till de grundläggande delar som välfärds-samhället bygger på: rätten till arbete för alla med värdig ersättning, riktig lön, generell välfärd, skatt efter bärkraft, ett socialförsäkringssystem som bygger på inkomstbortfallsprincipen och synen på människor som aktiva, sociala varelser som vill bidra men möter hinder för att göra det.

Vi har varit, och vi är fortfarande, kritiska. Den här vackra bilden av hur välfärden har varit organiserad har inte alltid stämt. I det folkhem som har byggts tidigare har inte alla omfattats av välfärden. Det finns de som har bott i källaren i välfärdsbygget, inte sett ljuset, inte befunnit sig i den värme som många har omfattats av. Det finns också de som har slunkit undan sitt ansvar för att bidra. Bredvid folkhemmet byggdes ett och annat slott där de mest välbeställda kunde leva sina liv i överflöd.

Det här perspektivet med folkhem och välfärdsbygge riskerar också att skymma en del maktdimensioner som man måste synliggöra och lyfta fram. Det gäller förhållandet mellan klasser, som inte bara handlar om levnadsvillkor utan också om möjligheten att styra sitt eget liv och påverka samhällsutvecklingen. Det gäller också förhållandet mellan män och kvinnor. För i det där folkhemmet fanns ju ett och annat kök också,

där en kvinna emellanåt – nej just det: systematiskt – var den som skötte markservicen.

Ändå måste man konstatera, såväl ur ett klassperspektiv som när det gäller jämställdhet mellan män och kvinnor, att det system som vi diskuterar saknar motstycke i världen när det gäller utjämning både mellan män och kvinnor och mellan människor med olika levnadsvillkor från födseln. Det är viktigt att komma ihåg att det var just arbetarrörelsen, och inte minst då den fackliga delen, som ville ha ett välfärdssystem för den arbetarklass som aldrig skulle kunna köpa sig privata lösningar. Det är grunden till det som har varit uppbyggt.

I dag hotas de här principerna på flera områden. Vi ser en arbetslöshet som fortfarande är alltför stor. Vi kan inte blunda för detta faktum. Då gör vi oss själva en stor otjänst. En av grunderna för detta är de nedskärningar som skedde under 90-talet. Det var massavskedanden i offentlig sektor. Det var privatiseringar och därmed också alltmer slimmade organisationer där färre människor skulle utföra mer arbete, ibland till lägre ersättning. Det här får förstås konsekvenser. Det innebär utestängning för den som inte för tillfället passar in i den mall som arbetsgivaren, offentlig eller privat, har tänkt sig att använda. Det innebär ökade sjukskrivningar. Det innebär att människor ställs utanför för att det påstås att de inte får plats.

Vi ser också alltför sårbara lösningar där de som har råd får bättre välfärd, bättre vård. De kan köpa sig den rätten. Vi ser, och såg framför allt för 15 år sedan i den skatteuppgörelse som Folkpartiet och Socialdemokraterna då genomförde, förändringar av skattesystemet som innebär en underfinansiering. Vi ser fortfarande alltför lite progressivitet i skatteskalen. Vi ser hur privata försäkringar växer fram. Det är en missfärgning, får man väl säga, av det system med försäkringar som Bo Könberg talade så väl för tidigare.

Vi ser också en jakt på sjukskrivna, på arbetslösa. Människor behöver numera inte bara incitament, som det hette för ett tag sedan, alltså ekonomiska fördelar på något vis, för att vilja vara med och bidra. Nu måste de kontrolleras. Nu måste de jagas. Nu måste man verkligen leta upp varenda rackare som gömmer sig därute i någon stuga och inte vill bidra. Alltför börjar också se våra gemensamma försäkringar som bidrag. Det är inte bara en grundläggande missuppfattning och felsyn, utan det är egentligen direkt okunnigt. Det handlar ju om avstått löneutrymme, pengar man har arbetat ihop under sin anställning.

Därför gäller nu försvarskamp. En del ovänner vill ju göra nöden större. Vi avvisar därför de sänkta ersättningsnivåer som bland annat Moderaterna driver, och det tycks ju som om de får med sig sina borgerliga alliansfränder. I vilken takt det blir återstår att se i slutändan, men de är inne på just den linjen. Vi avvisar fler karensdagar, som både Folkpartiet och Moderaterna enligt dagens betänkande vill införa. Vi tror inte att man blir friskare bara för att man får lägre ersättning. Vi tror tvärtom, och jag ska återkomma till det, att den som kan vara hemma en dag eller två slipper risken att bli långtidssjuk. Vi avvisar den privatisering av arbetsskadeförsäkringen som borgerliga partier, alliansen, här vill genomföra.

Vi motsätter oss de borgerligas förslag om en fuskminister. Det är ju ganska osannolikt att ett sådant förslag skulle kunna bemötas på något

seriöst sätt. Jag känner folk som har parkerat fel. Ska vi ha en felparke-
ringsminister också? Jag vet människor – alltså jag har hört talas om
människor, jag känner inga personligen – som ibland bryter mot trafik-
reglerna. Ska vi införa en följa-trafikreglerna-minister också? Missförstå
mig inte: Oegentligheter och felutnyttjande måste bekämpas. Så har det
alltid varit. Men att göra det till någon form av huvudfråga är att begå ett
misstag – eller att medvetet vilja vilseleda den som lyssnar.

Men jag måste säga att även delar av arbetarrörelsen tycks tveka i sin
vänskap till den generella välfärdens grundläggande principer. Därför
avvisar vi i dag att socialförsäkringarna ska göras om med pensionssy-
stemet som grund, vilket Socialdemokraterna nu har börjat utreda. Vi vet
nämligen vilka det är som kommer att få betala i ett sådant system. Jag
står bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer och yrkar bifall till
reservation 2 under punkt 1.

Vi utmanar också fackföreningsrörelsen att åter börja se socialförsäk-
ringssystemen som en facklig fråga. Kampen om det avstånade löneut-
rymmet är inte bara en partipolitisk fråga, utan det är också en facklig
fråga. Den dag fackföreningarna åter börjar inse detta kommer en stark
allierad, som behövs, att kunna ge sig in i den diskussionen.

Visst handlar det om försvarskamp. Men vi vill också, och vi lyckas i
dag på några punkter, flytta fram positionerna. Taket i sjukförsäkringen
höjs från den 1 juli nästa år. Det är förstås ett viktigt steg för att bevara
just inkomstbortfallsprincipen. Det är värt att notera att Folkpartiet ju
talar sig varmt för detta men åtminstone inte nu är berett att höja taket.
Det blir en intressant fortsatt debatt i den frågan.

Vi har också fått igenom en motion som kräver utvärdering av hur
den utökade sjuklöneperioden slår mot mindre företag. Det finns en all-
män missuppfattning i debatten om att Vänstern i allmänhet skulle ha
något problem med företag. Det har vi inte alls. Vi har problem med
stora företag som tjänar pengar på människors arbete, som flyttar och
lägger ned lönsam produktion så fort de ökar vinsterna någon annanstans.
Men det finns ett problem både för de små företagen och för de männi-
skor som riskerar utestängning från arbetsmarknaden, från anställning i
de här företagen, om sjuklöneperioden trots garantier ändå innebär att
man inte vågar anställa. Därför är vi glada att motionen, som ursprungli-
gen väcktes av Lennart Beijer, Vänsterpartiet, nu fått ett så genomgri-
pande stöd i denna kammare – efter en och annan diskussion i utskottet.

Vi vill emellertid göra mer än så. I en reservation föreslår vi avskaf-
fande av karensdagen. Vi vet att sjuknärvaron är ett minst lika stort pro-
blem som sjukfrånvaron. Det handlar om att människor av ekonomiska
skäl tvingas gå till jobbet trots att de egentligen borde stanna hemma. I
stället kanske de själva blir sjukare och riskerar att också smitta andra.
Men det är klart, om man har synen att vi måste pressa människorna lite
för annars skulle de ligga hemma och lata sig och vara sjuka, som det ju
heter, ja, då vill man förstås bevara karensdagen. Vi delar dock inte den
uppfattningen.

I en annan reservation vill vi att ett bättre genusperspektiv ska ge-
nomsyra rehabiliteringsarbetet. Vi vet att kvinnors och mäns arbetsmark-
nad och arbetsuppgifter ser olika ut, och deras möjligheter att komma
tillbaka måste också se olika ut. De måste individualiseras, som någon
nämnde tidigare, med ett könsperspektiv.

Vi motsätter oss samordningen inom socialförsäkringsområdet på EU-nivå. Det brukar börja med att man ”för samtal”. Sedan kallas det ”öppen samordning”. Därefter kommer någon form av ”övergripande regleringar”, och så småningom är man inne i ett system där det mesta bestäms på överstatlig nivå, långt borta från de människor som berörs. Vi har sett det hända på andra områden, och vi har varnat för det när det gäller socialförsäkringsområdet. Många i kammaren säger att vi överdriver, men vi får väl se var vi i slutändan landar.

Vi vill också göra andra, mer omfattande satsningar. Om utvecklingen på allvar ska kunna brytas är det nödvändigt med fler människor i arbete. Därför vill vi anställa människor – självfallet i privat sektor, vi lägger fram sådana förslag, men också i offentlig sektor. Varför inte göra en ordentlig satsning? 200 000 nya anställda i offentlig sektor vore att ta tag i arbetslöshetsproblematiken. Det skulle dessutom göra det möjligt för människor i den offentliga sektorn att få en arbetsmiljö som präglas av att man har tid med de uppgifter som man är ålagd att utföra.

För att minska arbetsskador och hets vill vi införa ett mänskligare tempo i arbetslivet. Sex timmars arbetsdag vore en utmärkt reform som också samhällsekonomiskt skulle vara lönsam.

Ja, i nöden provas vännerna. Det är noterat. De attacker som högern riktar mot de gemensamma socialförsäkringarna talar sitt tydliga språk. Mot detta ställer vi de grundläggande principer som varit giltiga från början och nu måste förstärkas: rätten till arbete, en generell välfärd, skatt efter bärkraft, inkomstbortfallsprincipen och synen på människor som aktiva sociala varelser som faktiskt vill bidra.

Anf. 49 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Kalle Larsson ingår i en försvarskamp för socialförsäkringssystemen. Innebär det att Kalle Larsson är nöjd med nuvarande tingens ordning? Det måste väl vara en del av det. Är han nöjd med att, som Anna Hedborg uttrycker det, över 20 % i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden? Är han nöjd med att vi har 555 000 förtidspensionerade, väldigt många mot sin egen vilja, väldigt många som själva anser att de har arbetsförmåga kvar? Vill Kalle Larsson därmed inte att det ska löna sig att arbeta, eller tycker han att det ska vara rimligt att man tolererar det fusk som kan finnas, och finns, i delar av systemet?

För mig är det inte fråga om en försvarskamp utan en reformkamp. Jag vägrar att acceptera 555 000 förtidspensionerade när omkring 60 % av dem anser att de har arbetsförmåga, helt eller delvis. Jag vägrar att acceptera att det knappast ska finnas någon marginal mellan ersättningsystemen och att arbeta; jag tycker att det ska löna sig att arbeta. Och jag vägrar att acceptera att vi fått en sådan expansion i frånvaron som vi nu har och att vi lämnar så många bakom oss.

För mig gäller att det ska löna sig att arbeta. För mig gäller att vi ska bry oss om dem som ställs utanför. Därför måste vi satsa mycket mer resurser och vilja på rehabinsatser, som vi vet ger positiva effekter, och återföra människor, efter egen förmåga, helt eller delvis till arbetsmarknaden – av sociala skäl för deras egen skull, men även för statsmaktens skull. Jag är inte nöjd med tingens ordning i dag.

Anf. 50 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Låt mig överraska Per Westerberg. Jag är inte heller nöjd med tingens ordning. Låt mig också påminna om att jag mycket tydligt sade det i mitt anförande. Det blir ofta så i riksdagsdebatter har jag lärt mig att man säger något, och så har en företrädare för ett annat parti, med en annan riktning, i förväg förberett sig för vad han eller hon ska fråga. Då kan det lätt bli att, trots att man gjort en ståndpunkt mycket klar, man får en fråga om varför man inte tycker som man ju sade att man tyckte.

Jag är ganska tydlig med att jag inte alls är nöjd, men för att kunna gå vidare och reformera måste man förmå att försvara. Attackerna är ju tydliga, och det är Per Westerbergs parti som kliver fram i täten för den allians som kommer att attackera våra gemensamma försäkringar. För vad är en andra karensdag om inte att sätta ytterligare press på den enskilde? Vad är en sänkt ersättningsnivå, en ökad skillnad mellan lön och ersättning som Per Westerberg uttrycker det, om inte att säga att skälet till att människor i dag inte har arbete är att de inte har lust att arbeta eftersom de inte har tillräckliga incitament för att göra det.

Vi har inte den synen, och därför var jag noga med att peka på att vi ser människor som aktiva, viljande deltagare. Det finns en skillnad i människosyn mellan mig och Per Westerberg, mellan våra politiska riktningar. Men det handlar inte om att vi ingenting vill göra. Jag gav ett antal exempel på vad vi faktiskt vill göra.

Vi vill att det ska löna sig att arbeta. Om Per Westerberg är genuint intresserad av detta så låt oss då bedriva en politik som gör att de fackliga organisationerna kan ta en större del av vinstutrymmet. Det lönar sig att arbeta om vinsterna används för löner i företag, i form av skatt till den offentliga sektorn och därmed till gemensam välfärd – inte till människor som är födda med guldsked i mun. Vi skiljer oss avsevärt, men inte i fråga om huruvida det finns problem eller inte utan i fråga om vilka lösningar vi väljer.

Anf. 51 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Samtidigt vill Vänsterpartiet höja taket i sjukförsäkringarna, har jag förstått, och därmed går de åt andra hållet. Det finns väl en direkt motsägelse i den delen. Sedan är jag glad att det nu verkar som om Kalle Larsson vill börja överge försvarskampen för en reformkamp.

Jag måste säga att det är ett misslyckande när en så stor andel av den arbetsföra svenska befolkningen står utanför arbetsmarknaden och, mer eller mindre frivilligt, finns i försörjningssystem. Vi säger stramare bidrag samtidigt som vi sänker skatten för låg- och medelsinkomsttagare, för dem som arbetar, med 10 000–15 000 kr per år. Jag tror att det är bra. Jag tror att det också är bra att satsa på mer rehabinsatser, att hjälpa en stor del av dem som säger att de har arbetsförmåga kvar att, helt eller delvis, kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden, till de sociala nätverken, till självkänslan, till att kunna vara delaktiga i samhällsutvecklingen.

Är inte Kalle Larsson missnöjd med förtidspensioneringarna? Är han beredd att satsa på våra förslag om ökade rehabinsatser för att inte lämna 555 000 förtidspensionärer, som säger att de har arbetsförmåga kvar, bakom oss utan i stället ge dem möjligheter till deltidsjobb – eller heltid om det går att rehabilitera dem till det? Är det inte ett misslyckande att

endast 0,7 % någonsin återkommer i arbete? Det är ett slöseri med mänskliga resurser, med sociala resurser och med skatteresurser.

Vi vill satsa och hjälpa människor tillbaka, men det ska också löna sig att arbeta. Det är helt korrekt. Det är bra för moralen. Vi är beredda att bekämpa fusk – inte för att vi tror att fusk är jättelikt, men det är bra för moralen att bekämpa det.

Anf. 52 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det är bra för moralen, säger Per Westerberg, och det som är bra för moralen är bra för alla. Jag tycker om moral, men jag tycker att den ska användas så att samma mått och verktyg gäller för alla. Jag kan inte tänka mig *en* moral i näringslivet, där människor får leva med vilka villkor och förmåner som helst bara för att de råkar vara födda med en stor aktieportfölj, och en helt *annan* moral för vanligt folk.

Är jag missnöjd med förtidspensioneringarna? Ja. Jag tror att man kan skåda ut över den här kammaren, och även om den vore fullsatt skulle man inte finna en enda person som skulle säga: Jag är rätt nöjd med att människor förtidspensioneras; jag tycker att det är ganska bra. Så är det självfallet inte. Är vi nöjda med de insatser som görs så länge människor som inte vill står utanför arbetsmarknaden därför att de är sjukskrivna, därför att de är arbetslösa? Nej. Är vi därmed beredda att stödja moderat politik? Nej, säger jag också på den punkten. Det innebär ju i praktiken att situationen på många punkter förvärras för vanliga människor.

Stramare bidrag, kallar Per Westerberg det. Vi vet vad det betyder. Det är mindre pengar i plånboken för den som har oturen att vara ställd utanför. Det är mindre pengar över för den person som faktiskt har problem med att få en plats på arbetsmarknaden. Det är ännu en gång värt att notera att det sägs "stramare bidrag". Vi talar i dag om socialförsäkrings-system, inte bidragssystem. Vi kan tala om bidragssystem också, men det är nog en annan debatt, skulle jag vilja hävda. Avstått löneutrymme, pengar man själv har samlat ihop, är det vi diskuterar. Och det vore väl ändå ärligt, eftersom vi är för höjda tak och vill bevara inkomstbortfallsprincipen, om Per Westerberg erkände hur det egentligen var. Per Westerberg anser ju att hela det här välfärdsbygget är ett misslyckande. Han vill ha ett i grunden annorlunda system.

Anf. 53 BO KÖNBERG (fp) replik:

Herr talman! Det är inte så ofta som Vänsterpartiet och Folkpartiet har samma uppfattning. Möjligen är det ännu mer sällan som Kalle Larsson och jag har samma uppfattning. Men när vi i dag talar om försäkringar principiellt verkar vi inte ligga så långt ifrån varandra.

Jag har noterat genom åren att Vänsterpartiet med sina företrädare i de här debatterna har pläderat för socialförsäkringar och för inkomstbortfallsprincipen även under de år när det kanske var som mest strid om det. Det bör man kunna notera även från vårt håll.

Det jag skulle vilja veta lite mer om är den principiella synen hos Kalle Larsson. Innebär de här resonemangen att man är emot att det tas ut premier där det inte finns något försäkrat? Jag har noterat att ni till skillnad från oss nu har ansett att det finns utrymme nog ekonomiskt att trots utvecklingen inom sjukförsäkringen och förtidspensionen höja taket

till tio basbelopp. Där minskar ni till skillnad från oss i årets budget det som är oförsäkrat. Men det jag är ute efter är mera principen. Tycker Vänsterpartiet och Kalle Larsson att man ska ta bort premierna där det inte finns något försäkrat eller att man ska se till att man tar bort taken? Det vore intressant att få veta. För att göra det ännu mer konkret: Vill Vänsterpartiet ta bort premierna ovanför taket i pensionssystemet? Vill man ta bort premierna ovanför taket när det gäller den nya sjukförsäkringsnivån?

Sedan nämnde Kalle Larsson i förbifarten att Folkpartiet i den här budgeten, i den här debatten, föreslår fler karensdagar. Då måste han ha läst fel i handlingarna, tror jag. Vi är inte emot karensdagar. Det var jag personligen som i regeringen drog ärendet en gång när den nuvarande karensdagen infördes. Vi tror att det behövs en självrisk i de försäkringar som finns. Man kan diskutera om det ska vara en eller två, men vi har för vår del landat på att det nog räcker med en. Det blev en stor skillnad i korttidsfrånvaron när den där dagen infördes. Det är bara att läsa forskningsrapporter. Det är inte korttidsfrånvaron som har ökat på senare år. Därför har vi i våra budgetförslag inte lagt fram något förslag om flera karensdagar, men vi är fullt beredda att diskutera det, och vi har principiellt försvarat karensdagar. Kalle Larsson läste väl fel på den punkten.

Men framför allt vill jag gärna höra några synpunkter på den här principiella frågan: Ska vi ta bort försäkringspremierna? Eller ska vi höja alla taken till himlen?

Anf. 54 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag noterar och välkomnar det första som Bo Könberg säger. Det är viktigt att kunna upprätthålla politiska allianser över andra gränser. Synen på socialförsäkringarna, inkomstbortfallsprincipen, är ett sådant exempel. Vi noterar att Folkpartiet, trots att man inte nu anser att det finns möjlighet att höja taket, betonar att man kanske ändå skulle vilja göra det om pengarna fanns. Nu menar vi förstås att de finns. Vi återkommer till det.

Sedan är jag ganska van vid att kritisera Folkpartiet. Det medger jag, och det ligger väl bakom Bo Könbergs åsikt också, att vi så sällan är överens. De som vill införa en karensdag till är Kristdemokraterna och Moderaterna. Det är riktigt. Har jag sagt något annat var det nog bara en *slip of the tongue*, som man säger, min vana trogen att just hitta motsättningar gentemot Folkpartiet. Det är i vanliga fall inte så svårt.

Så till den principiella frågan om att ta bort taken eller avgifterna ovanför. Principiellt sett har jag inga problem med tankegången att ta bort taken. Det upprör förstås en och annan. Ska man verkligen, om man tjänar 10 miljoner, kunna vara sjuk och fortfarande få en så hög andel av sin inkomst? Ska man fullfölja principen är det inte orimligt. Nu finns det nog bekymmer med den tankegången i praktiken i ett samhälle med begränsade resurser, för nog skulle det kosta ett och annat att helt avskaffa taken i socialförsäkringssystemen. Principen tycker jag ändå att man kan bibehålla. Jag kan trots allt notera att det är vi – Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna – som har hittat de pengar som behövs för att den 1 juli nästa år faktiskt kunna höja taket. Det är ju vad som görs i verkligheten som är det viktigaste.

Anf. 55 BO KÖNBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag noterar att det som Kalle Larsson sade om Folkpartiet och karensdagarna var en *slip of the tongue*. Det händer oss alla. Jag bara noterar att det är hedervärt att tala om när så har varit fallet, så har vi klarat ut det om inte annat för framtidens protokoll.

I princip tycks vi kanske inte vara alltför långt ifrån varandra. Det ska, om jag förstod svaret rätt, inte tas ut försäkringspremier där det inte finns något försäkrat. För de flesta av oss vore det självklart i alla andra sammanhang. Om man brandförsäkrar en villa som sedan brinner ned och man i vissa fall får betalt bara för de två första våningarna och inte den tredje skulle alla tycka att det var jättekonstigt. Det är bara det att den där principen inte har fått slå igenom något vidare.

Det jag ville invitera Kalle Larsson till har väl mera att göra med utgångspunkten att han själv och hans parti är för ett mera progressivt skattesystem. Det är fullt legitimt; det kan man vara. Vi är inte det, men man kan vara det. Det handlar om att se till att den progressiviteten tas ut just i skattesystemet och inte i socialförsäkringarna. Man vill ju öka legitimiteten för försäkringarna. Det är ju en uppgift som förenar ett antal här i salen. Vi har en reservation från borgerligt håll där det talas tydligt om det här med socialförsäkringar. Anna Hedborgs utredning vill ha mera försäkringsmässighet etcetera. Skulle vi kunna få genomslag för det vore det väl alldeles utmärkt.

Men tills vidare, herr talman, nöjer jag mig med att notera att man åtminstone från Kalle Larssons sida och möjligen från hans partis sida tycker att det inte ska tas ut avgifter där det inte finns förmåner.

Anf. 56 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Så öppnar han ändå en liten falllucka i sin debatteknik. Det jag har sagt är att jag tycker att man kan diskutera att höja taken, som vi nu gör. Man kan principiellt diskutera borttagande av taken. Men jag har inte sagt att man, om man inte tar bort taken, ska ta bort avgifterna ovanför tak. Det är en annan uppfattning.

I den bästa av alla världar kan man alltid diskutera hur systemen borde se ut, men just nu är det ett faktum att det sker en omfördelning också inom systemet. Man tar ut avgifter på de högsta inkomsterna och de används trots allt för att människor ska kunna få den ersättning de har rätt till under tak. Tar man bort det utan att samtidigt göra andra förändringar får man problem. Det är en del av de här systemens uppbyggnad också, att man faktiskt gör en omfördelning mellan dem som har och dem som inte har.

Den här fallluckan kliver jag över, men jag är ändå glad åt att vi är överens om så pass mycket som vi är. Det är värdefullt, som jag sade, att kunna konstatera det ibland.

Anf. 57 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag tror för min och Kristdemokraternas del inte att något statsråd i en ny regering ska tituleras fuskminister. Men jag tror att det är oerhört viktigt att någonstans fokusera ansvaret för tilltron till försäkringssystemen.

Nu målar Kalle Larsson upp bilden av ett polissamhälle där bidragspoliserna synar människor i sömmarna och närmast kränker den person-

liga integriteten, men samtidigt hör jag Kalle Larsson ändå bekänna sig till något slags moralprincip. Han tycker att ordet ”moral” är ett positivt ord. Då skulle jag vilja fråga: Är inte tilltron till försäkringssystemen, till socialförsäkringarna, en oerhört viktig fråga i ett välfärdssamhälle? Om nu människor, vilket vi tyvärr kanske måste befara i den bästa av världar, kan tänkas överutnyttja och missbruka de socialförsäkringssystem vi har, vilka tror Kalle Larsson att det är som drabbas av det missbruket? Ja, det är statskassan, kanske man kan säga. Men i grunden är det de som behöver de här insatserna och de här ersättningarna.

Med tanke på den kostnadsexplosion vi har haft, det utrymme som finns i statsbudgeten och det hot som den skenande sjukförsäkringskostnaden är för hela välfärden skulle jag vilja påstå att varje överutnyttjad krona stjåls från dem som i själva verket behöver stödet. Tror inte Kalle Larsson att tilltron till försäkringssystemen trots allt är en viktig fråga att lyfta?

Anf. 58 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Sven Brus talar om skenande sjukförsäkringskostnader. Såvitt jag vet går ohälsotalet långsamt, alltför långsamt, ned något. Det sker en omfördelning mellan olika delar av systemen som man kan diskutera om den i alla delar är riktig. Att tala om skenande sjukförsäkringskostnader antyder att kostnaderna skulle springa i väg uppåt himlen. Det har de gjort under en tid. Men ohälsotalet sjunker faktiskt, även om det är knappt just nu.

Jag sade inte polissamhälle. Jag tyckte att det var att gå lite långt. Därmed accepterar jag inte heller att Sven Brus sätter den etiketten på min utsaga. Den gamla arbetarmoralen i meningen ”Gör din plikt, kräv din rätt” är alldeles utmärkt. Men dels måste den gälla för alla i ett samhälle, dels måste båda delarna av den utsagan gälla.

Man måste både göra sin plikt och kräva sin rätt. Det som just nu är vindkantringen i debatten är att så många talar om: Gör din plikt. Dessutom är det riktat bara till den som är ställd utanför, vanligtvis utan egen förskyllan. Var är: Kräv din rätt? Kräv rätten till arbete. Kräv rätten till anställning. Kräv rätten till fackliga rättigheter, arbetsmiljö som duger och till att dina insatser faktiskt tas på allvar och utnyttjas. Den sidan talar den borgerliga alliansen väldigt lite om. Det är ganska rimligt, eftersom man har så få lösningar på det området.

Varför inte, när vi ändå är inne på området, kräva att arbetsgivare som anställer svart arbetskraft slutar med detta? Kom med dramatiska insatser på det området. Det är ett problem för den enskilde som stängs ute från arbetsmarknaden att själv göra enorma insatser för att förändra situationen. Många försöker. Men när det går över tio arbetslösa på varje anställning som utlyses har man förstått problem. De måste lösas strukturellt och inte genom att den enskilde drabbas av moralpredikan.

Anf. 59 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Skenande kostnader eller inte, men på sju åtta år har kostnaderna för ohälsan ökat från 57 miljarder till 113 miljarder. Om inte det är skenande kostnader vet jag inte vad det begreppet skulle stå för. Nu tror inte ens Finansdepartementet på att halveringen till år 2008 kommer att lyckas. Visst är det skenande kostnader, och visst är det så att

de i grunden hotar hela välfärden och framför allt drabbar dem som verkligen behöver samhällets insatser.

Jag skulle vilja fråga Kalle Larsson lite grann om försäkringsmässigheten. Menar Kalle Larsson att sjukförsäkringarna och socialförsäkringarna ändå ska ha ett mått av försäkringsmässighet och om det då också rimligen bör finnas någon självrisk? Ska det vara någon skillnad mellan att arbeta och att uppbära ersättningar?

Nu går Kalle Larsson hårt åt oss kristdemokrater när det gäller både ersättningsnivåer och karensdagar. Kan det inte ligga en poäng i att lägga tyngdpunkten i skattepolitiken som vi har gjort? Det handlar om att sänka skatten för människor med låga inkomster och medelinkomster och att låta oss som har arbete och försörjning vara med och betala för dem som någon gång drabbas och får behov av dessa ersättningar.

Anf. 60 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag missade en sak. Det är bara att erkänna det. Jag skulle ha frågat Sven Brus om diskussionen om en fuskminister och om man också skulle ha en parkera-fel-minister eller en följ-trafikreglerminister. Nu har Sven Brus dessvärre ingen chans att svara på det. Vi kanske kan ta den debatten i annat sammanhang.

Vi har som jag nämnde tidigare inga som helst bekymmer med att oegentligheter beivras. Det ska göras. Det är en kränkning av systemet att en enskild tar ut ersättning som han inte har rätt till. Men då måste man också erbjuda vägar in på arbetsmarknaden för alla dem som har en arbetsförmåga och vill vara med och delta, och det är många.

Ska det finnas någon självrisk över huvud taget? Vi har inte lagt fram förslag om en hundra procentig ersättningsnivå, till exempel. Det är värt att notera att det inte är på dagordningen att föreslå sådana saker.

Det är lite förrädiskt att säga att man ska sänka skatten för dem med låga inkomster och medelinkomster. Det som vanligtvis händer är att i kronor räknat är det ändå höginkomsttagarna som får de största skattelättnaderna med de borgerliga förslagen.

Dessutom minskar det offentligas möjligheter att agera om skatteintäkterna minskar. Det är verkligen värt att notera, inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv, att transfereringssystemen vi har i Sverige utjämnar skillnaderna.

Ta till exempel skillnaderna mellan män och kvinnor. Om vi ser på faktorinkomsten före skatter och transfereringar tjänar kvinnor 65 % av vad män gör i dag. Men ser man hur det ser ut efter transfereringarna är den skillnaden fortfarande alldeles för stor men mycket mindre. Då tjänar kvinnor 78 % av vad män tjänar.

Vid skatteuttaget sker en omfördelning. Män betalar mer skatt än kvinnor. I transfereringarna sker en annan utjämning. Där får kvinnor mer än vad män får. Den utjämningen vill vi inte avskaffa. Vi vill tvärtom stärka den.

Anf. 61 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservationerna nr 1 och 9. Jag står givetvis bakom alla reservationer där Centerpartiet finns med, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till dessa två.

Sedan år 1997 har sjukfrånvaron i vårt land ökat dramatiskt och framstår i dag som ett av de verkligt stora hindren för Sveriges ekonomiska utveckling. Nu har visserligen sjukfrånvaron minskat något lite. Men problemet med hundratusentals förtidspensionärer får vi leva med. Jag har i tidigare debatter kritiserat regeringen för att genom "Operation sopa sjukskrivningarna under mattan" frisera siffrorna och genom denna manöver minska antalet sjukskrivna personer.

Jag tror inte att det går en hel vecka utan att jag träffar personer som varit långtidssjukskrivna och som mot sin vilja slussats över i sjuk- och aktivitetsförsäkringen, alltså blivit förtidspensionerade. De berättar hur de själva anser att de har arbetsförmåga kvar. Men kanske deras gamla arbetsplats inte längre var så lämplig. Det som är allra mest slående när man möter dessa personer är att de sällan eller aldrig fått hjälp med rehabilitering eller hjälp med att byta arbete.

All statistik visar att av personer som varit passivt sjukskrivna för länge är det bara några få procent som kommer tillbaka i arbete. Trots denna kunskap händer det alldeles för lite. Det är bara en liten minoritet som får hjälp. Självklart finns det personer med en sjukdomssituation där förtidspension är den bästa åtgärden, men inte så ofta som i dag.

Herr talman! Vi måste få en bättre rehabilitering. Det är viktigt att alla får en snabb hantering av sitt ärende oavsett sjukdomsbild. Det är viktigt med snabba koordinerade insatser. Tiden är dyrbar. Det är mycket angeläget med en snabb hantering av varje ärende med snabba insatser så att människor inte slås ut som i dag. Det är också viktigt att det finns en uppföljningsplan redan efter fyra veckor.

Det behövs ett nytt sätt att arbeta där varje individ får en kontaktperson som fungerar som rehablots. Denna rehablots ska koordinera alla insatser kring individen. Bristen på koordinering och sammanhållet ansvar är det stora problemet inom alla trygghetssystemen.

I stället för att belöna den personal som förtidspensionerar personer borde man kanske belöna dem som lyckas hjälpa människor tillbaka i arbete.

Herr talman! Centerpartiet har under flera år drivit frågan om finansiell samordning. Tyvärr kan vi konstatera att det system som regeringen har satt i sjön inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Regelverket är alldeles för snävt, och kravet på att alla fyra aktörerna – både Försäkringskassan, arbetsförmedlingen, socialtjänsten och landstinget – måste vara med anser vi som djupt olyckligt. Det räcker med att en av aktörerna inte anser att man har möjlighet att medverka så blir det ingen samverkan alls. Centerpartiet anser att det måste vara möjligt att göra om passiva bidrag till aktiva åtgärder även om inte alla aktörer är med. Det är viktigt med mycket större flexibilitet på detta område, där aktörerna får större frihet och större makt att använda de ekonomiska resurserna på ett effektivare sätt.

Herr talman! Men det är också dags för större strukturreformer. Hedborgs enpartiutredning tänker inte särskilt nytt, utan det verkar mer som om det är hårdare tag och högre ersättning som ska gälla. Efter ett regeringsskifte nästa år måste en verklig parlamentarisk utredning tillsättas som vågar se både problemen och möjligheterna utan skyggglappar. Centerpartiet vill att utredningen undersöker möjligheten att skapa en samlad arbetslivsförsäkring. Det ska vara en samlad arbetslivsförsäkring både för

arbetslöshet och sjukdom och en försäkring med gemensamma lokala arbetslivskontor i stället för dagens skadliga och ineffektiva uppdelning mellan försäkringskassor och arbetsförmedlingar. Detta skulle motverka den rundgång som många personer nu hamnar i.

Med dagens system går man ofta från sjukskrivning till arbetslöshet och vidare till sjukskrivning och slutar så småningom som förtidspensionerad. I dag är det alldeles för många personer som hamnar i fel system och genom detta får fel hjälp i stället för rätt åtgärder och det stöd som de skulle behöva för att komma tillbaka i arbete.

Herr talman! Det är viktigt att alla människor garanteras ekonomisk grundtrygghet. Alla människor måste kunna lita på trygghetssystemen men också samtidigt kunna påverka sin egen livssituation. Riskerna i trygghetssystemen måste spridas så att alla människor kan delta på lika villkor. Dessutom måste det inom systemet ske en rimlig omfördelning mellan individer men också över livet. Inkomstbortfallsförsäkringar är inte det enda sättet att skapa en trygghet för förvärvsarbetande vid sjukdom eller arbetslöshet.

Inom ramen för en översyn bör såväl grundtrygghetslösningar som former för välfärdssparande som möjliga inslag i en arbetslivsförsäkring prövas.

Både rättvisa och effektivitet talar för införandet av en samordnad arbetslivsförsäkring, där sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring och arbetslöshetsförsäkring ingår och där ersättningsnivåerna harmoniseras och myndighetsstrukturen slås ihop. Då blir det människorna som hamnar i centrum för insatserna – inte insatserna som hamnar i centrum för människorna.

Herr talman! Nu ska jag kommentera några av våra reservationer. Reservation nr 9 handlar om medfinansieringen. Vi vet i dag att en majoritet av sjukfallen inte är relaterade till arbetsplatsen. Det innebär att arbetsgivaren endast i liten omfattning kan påverka sjukskrivningarna. Medfinansieringsansvaret innebär i stället alltför stora kostnadsrisker för enskilda företag och gör det dyrare för företagen att anställa. För arbetsgivare innebär medfinansieringsansvaret ökade kostnader både i form av produktionsbortfall och kostnader under sjuklöneperioden. Dessutom leder det till ökad selektering på arbetsmarknaden, som drabbar personer med sjukhistorik och funktionshinder.

Arbetsgivarna är mycket försiktiga när de ska anställa ny personal för att inte riskera att drabbas av ökade kostnader genom för mycket sjukskrivningar. Personer som har vissa kroniska besvär och genom det bedöms vara sjukskrivna ofta har svårare att få ett arbete med dagens system. Medfinansieringen medför också inlåsnings effekter som inte är önskvärda. Därför vill vi i Centerpartiet att den ska upphöra redan från den 1 januari nästa år.

Herr talman! Jag vill nämna en kategori människor som missgynnas av dagens sjukförsäkringssystem. Det är egenföretagarna. Trygghetssystemen som de är utformade i dag diskriminerar småföretagare. En egenföretagare har fasta kostnader vid sjukdom och föräldraledighet. Samtidigt som företaget tillfälligt är stängt, med bortfall av inkomster, riskerar man ett mer långsiktigt inkomstbortfall genom att kunderna söker sig till andra företag. Egenföretagaren får också lägre tillfällig föräldrapenning

än anställda. Därför anser Centerpartiet att samma villkor ska gälla för företagare som för anställda.

En annan grupp i vårt samhälle som inte får del av trygghetssystemen på ett tillfredsställande sätt är våra studenter. Eftersom regeringen anser att grundstrukturerna för de olika socialförsäkringssystemen ska ligga fast finns det inget som talar för att studenterna verkligen kommer att få del av trygghetssystemen. Centerpartiet vill därför att regeringen tillsätter en ny studiesocial utredning som är parlamentariskt sammansatt och där det är viktigt att studenterna verkligen får ett stort inflytande. Studenter har, som alla andra, behov av ett tryggt och säkert trygghetssystem som inte missgynnar dem.

Vi har också en reservation som handlar om kvinnoperspektivet. Vi är medvetna om att kvinnor står för mer än 60 % av den samlade sjukfrånvaron. Det förhållandet har sannolikt en nära koppling till den ojämlikhet som finns mellan kvinnor och män både i arbetslivet och hemlivet. Kvinnor är överrepresenterade i yrken inte minst i den offentliga sektorn, där arbetstagarna upplever att de har liten kontroll eller liten möjlighet att påverka sin arbetstid och arbetssituation. Fler kvinnor arbetar med ansträngande uppgifter dagligen, både fysiskt och psykiskt. Kunskapen är sämre om prevention, rehabilitering och behandling just av kvinnors ohälsa. Analyser av och forskning om hälsoutveckling har ofta begränsats till specifika kvinnosjukdomar och psykiska problem. Folkhälsoarbetet måste därför vidgas för att belysa just kvinnors situation i andra perspektiv.

Herr talman! I vårt budgetförslag, som redan har röstats ned av majoriteten här i riksdagen, visar vi hur man ska kunna minska kostnaderna genom att övergå från passivt stöd till aktiva insatser bland annat i form av en rehabiliteringsgaranti. En rehabiliteringsplan ska utarbetas efter fyra veckor, och den försäkrade ska få tillgång till en rehabiliteringslots. Om garantin inte uppfylls bör den sjukskrivna ha möjlighet att få kostnadstäckning från Försäkringskassan för relevanta rehabiliteringstjänster från privata aktörer.

Det räcker inte att lappa och laga ett fallfärdigt system. Priset är alltför högt i form av de tiotusentals människor som slås ut från arbetsmarknaden varje år utan att få rehabilitering eller hjälp att hitta ett nytt jobb. Priset är också alldeles för högt för samhällsekonomin när vi betalar hundratals miljarder i passiva bidrag och när vi betalar premier till en försäkringskassapersonal som skriver över människor från sjukskrivning till förtidspension i stället för att ge dem hjälp. Detta görs i ett läge när vi måste få mer resurser över för att förbättra vården och omsorgen.

Jag betvivlar att den nuvarande regeringen och riksdagsmajoriteten har kraften och modet att våga tänka nytt. Jag betvivlar att de vågar och har kraften att se människorna i stället för att bara fokusera på hur systemen ska kunna bevaras. Nej, det behövs en ny regering som inte bara lappar och lagar utan som vågar se verkligheten sådan som den är, som vågar se människan och som vågar göra något åt dagens misslyckanden.

Anf. 62 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Att drabbas av sjukdom är inte något man önskar sig. Trots detta drabbas vi alla förr eller senare. Om man är sjuk under en längre tid går man till läkare för att bli undersökt och eventuellt få ett

sjukintyg. Efter det lämnar man in intyget till Försäkringskassan och en kopia till arbetsgivaren. Försäkringskassan har därefter att ta ställning till om personen är berättigad till sjukpenning eller inte. I flera fall under senare tid har personer som i god tro blivit sjukskrivna av läkare och därmed stannat hemma på grund av sjukdom inte fått rätt till sjukpenning från Försäkringskassan – och ställts utan försörjning. Det kan handla om att intyget från läkaren brister i information om arbetsförmågan. Försäkringskassan har beslutat att om ett intyg är oklart ska den sjukskrivne informeras inom tre dagar. Man talar då om att det inte är säkert att personen i fråga får ersättning från Försäkringskassan.

Det är väl bra att personen får detta besked inom tre dagar, men vad händer rent konkret? Den sjukskrivne är hemma från jobbet på grund av sjukdom, ”godkänd” av läkare. Om hon går till jobbet – vilket hon egentligen inte kan eftersom hon är sjuk – får hon ingen sjukpenning på grund av att hon arbetat. Här inträffar ett moment 22 – ingen sjukpenning och ingen lön. Det finns enligt min mening fler tokigheter. Om arbetsgivaren inte i tid lämnar in information om att en person är sjukskriven får den sjukskrivne inte ersättning i tid.

Det kan bli ännu värre. Den som har blivit utan utbetalningar från Försäkringskassan måste kanske till och med gå till kommunens socialtjänst för att få hjälp med pengar till mat och hyra. Vad händer då? Jo, eftersom det har blivit svårare att få försörjningsstöd – det är så socialbidraget kallas numera – ska det göras en grundlig utredning. Utredningen går ut på att om du exempelvis har bil eller bostadsrätt måste du först sälja dem för att få hjälp. Förr kunde man gå till socialbyrån och få ett tillfälligt lån om man hade råkat ut för något extraordinärt, men det är stopp för det nu.

Herr talman! Jag anser att det jag har berättat om är rena rama byråkratiska härdsmltan. Jag undrar om en redan utsatt person, exempelvis en ensamstående lågavlönad mamma som drabbats av utmattningssyndrom, inte ska ha möjlighet att komma tillbaka snabbt i arbete precis som alla andra. Att utsättas för ekonomisk stress och oro för att kanske bli vräkt eller för att inte ha mat till sina barn botar ingen. Den som har ett läkarintyg om sjukskrivning ska inte behöva oroa sig för sin försörjning på grund av saker som man själv inte kan rå för. Det måste vara möjligt att få ut sina pengar tills det har kommit klart besked. Då finns det en rimlig chans att fundera över hur man ska gå vidare och lösa framtiden för sig.

Vi i Miljöpartiet har länge drivit att vi behöver enklare och mera lättförståeliga system som ser till hela människans situation. Vi anser att sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen i grunden borde vara ett och samma system. Människor ska inte behöva hamna mellan Försäkringskassans och arbetsmarknadsmyndigheternas stolar. Vår tanke är att detta gemensamma system också tar över ansvaret för kommunernas försörjningsstöd – det som tidigare kallades socialbidrag och som nu är ett rent försörjningsstöd. Det är för många som hamnar utanför våra trygghetssystem i dag.

Det hanteringsätt som jag har beskrivit skulle ger mer tid för alla dem som arbetar inom myndigheterna att guida personer som behöver hjälp och stöd rätt. Dessutom kan de finnas under samma tak lokalt ute i kommunerna. De som behöver hjälp går till ett ställe och har en handlägg-

gare. De som sedan behöver mera specialinriktad hjälp slussas vidare till de personer inom organisationen som är bäst lämpade eller kanske rentav vidare till sjukvården. Det kallar vi för ett brukarvänligt system.

Herr talman! Många som har varit långtidssjukskrivna eller som har aktivitets- eller sjukersättning på deltid har svårt att komma tillbaka till egenförsörjning. En svårighet är de intervall som finns i dag med 25-, 50- eller 75-procentiga ersättningar. Flera långtidssjukskrivna kvinnor som jag har talat med säger att de inte vågar ta så stora steg som intervallerna innebär. Om man exempelvis går från 50 % arbete till 60 % för att se om man klarar en längre arbetsdag, mister man ersättning för 75 %. Vi i Miljöpartiet anser att människor ska ges större möjlighet att komma tillbaka till egenförsörjning. Det kan bland annat ske genom att införa en sjukpenning eller aktivitetsersättning med större flexibilitet – kanske steg som omfattar 5–10 % i taget. Om man har varit borta länge behöver man bygga upp sitt självförtroende, och det gör man inte om förutsättningarna rycks undan.

En annan förutsättning för att komma tillbaka till egenförsörjning är att bli tagen på allvar när man beskriver att man inte mår bra. Några personer som har det extra besvärligt är elöverkänsliga. Medan forskare träter om vad som är rätt eller fel drabbas den enskilda människan. Miljöpartiet anser att om inte samhället ser att det finns problem kan aldrig det specifika problemet lösas. Det går inte heller att lösa de elöverkänsligas sjukskrivningsproblem genom att de ges en massa konstiga diagnoser och dessutom bedöms olika av olika försäkringskassor.

Herr talman! I förra veckan lade Försäkringskassan och Centrala studiestödsnämnden fram förslag om att kombinera sjukskrivning med studier på deltid. Vi välkomnar detta, och vi vill gå vidare med att också ge personer med hel aktivitets- eller sjukersättning möjlighet att studera på deltid. I samarbetet med regeringen har vi drivit frågan om just dessa möjligheter, och i ett särskilt yttrande i dagens betänkande utvecklar vi vikten av studier för att kunna försörja sig själv. Vi väntar nu på ett första beslut i riksdagen som gör det formellt möjligt.

Ytterligare en framgång i samarbetet med regeringen och Vänsterpartiet är att Försäkringskassan ska utbilda all personal i genuskunskap. Förhoppningsvis ska vi framgent slippa se hur kvinnor och män behandlas olika vid bedömning av sjukskrivning och vid beslut om rehabilitering. Försäkringskassan ska senast den 15 maj nästa år redovisa vad man har gjort och hur man har fått in genuskunskapen i det löpande arbetet.

Vi har i morgonens nyhetssändningar hört om en alltför restriktiv försäkringsläkare på Försäkringskassan. Vi vet inte hur många fler det finns, och därför skulle vi i Miljöpartiet vilja se att det finns någonstans att ringa eller en ombudsman att vända sig till om man som sjukskriven anser sig behöva råd och stöd. Ofta får vi höra att det går att överklaga i en civilrättslig process, men det kan bli dyrt och uppfattas dessutom som krångligt. Det finns två *callcenter* för arbetsgivare att ringa. De infördes i samband med systemet med medfinansieringen. Vi tycker att det borde finnas för vanliga enskilda människor.

Inför beslutet i dag yrkar jag bifall till reservation 32 under punkt 31.

Anf. 63 KURT KVARNSTRÖM (s):

Herr talman! En segelbåt, människor i en eka, en ensligt belägen ö och flera misslyckade försök att ta sig i land på ön. Scenen är hämtad ur Tage Danielssons film *Att angöra en brygga*. När man försöker komma i land passerar man en båtshake, en gummibåt, medvurst och lite annat.

Jag vill bygga mitt anförande på denna brygga, bilden av bryggan och hur en sjukförsäkring inte ska fungera. Det ska inte vara en brygga som är svår att angöra och inte heller svår att kasta loss från.

Sjukförsäkringen ska fungera som en bro tillbaka till arbetslivet. Vi vet att om vi angriper orsakerna bakom sjukskrivningarna, om vi breddar bron, om stödjande åtgärder sätts in mot ohälsan, gör det skillnad. Sedan regeringen satte upp målet om att halvera ohälsan till 2008 har betydande insatser gjorts. Halva perioden har gått, och sjukfallen minskar i antal och är kortare i längd. Antalet sjukpenningdagar har minskat med nästan 30 % jämfört med 2002. Glädjande är också att sjukfrånvaron har minskat för både män och kvinnor. Jag är alldeles övertygad om att insatserna har haft stor betydelse.

Under 2004 och 2005 skapades en ny sammanhållen statlig myndighet för socialförsäkringsadministration, Försäkringskassan. Förnyelsen av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser inrättades den 1 januari 2004. Regler som anger vid vilken tidpunkt Försäkringskassan senast ska kalla den försäkrade till avstämningsmöte har införts. Därutöver har de ekonomiska drivkrafterna stärkts för arbetsgivaren genom det så kallade medfinansieringsansvaret. Det ska stimulera arbetsgivarna till att delta i arbetet med att få tillbaka den sjukskrivne i arbete. Därutöver tillkommer de tidigare åtgärderna grundade på regeringens 11-punktsprogram om ohälsan, exempelvis att läkarna numera får utbildning i försäkringsmedicin och att deltidssjukskrivning används oftare.

Även om åtgärderna hittills visar goda resultat har vi inte satt punkt för det här arbetet. Alla problem inom sjukförsäkringsområdet är inte lösta. Det krävs fortsatta kraftfulla insatser. Därför vill vi gå vidare.

Herr talman! Höstens budget är ytterligare ett steg i riktning mot en ökad trygghet och rättvisa. Den 1 juli 2006 höjs taket i sjukförsäkringen. Att fler verkligen får 80 % av sin inkomst när de är sjuka är viktigt och stärker legitimiteten i våra trygghetssystem. Jag som socialdemokrat vill ha en välfärd som omfattar alla och som alla vill bidra till. Detta bidrar till en solidarisk omfördelning mellan rik och fattig, mellan frisk och sjuk, mellan män och kvinnor och mellan unga och gamla. Detta ger också bäst skydd för de mest utsatta.

Utgångspunkten för den översyn som pågår av socialförsäkringar är att det även i framtiden ska vara generella system, obligatoriska, bygga på inkomstbortfallsprincipen och att ingen hälsoprövning ska göras vid inträdet. Särskilt fokus läggs på arbetslinjen och frågor som har sin grund i ohälsa. Vår välfärd står inför stora och viktiga utmaningar framöver. Det är en allt äldre befolkning och samtidigt en minskande andel förvärvsarbete.

Herr talman! Innan jag fortsätter yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

En trygg försäkring är en viktig grund. Ingen ska behöva hamna mellan stolarna, mellan myndigheterna eller mellan insatserna. Här åter-

kommer jag till bron. Bron ska byggas genom samverkan. Försäkringskassan och Ams ska ges i uppdrag att göra aktiva insatser för dem som har varit sjukskrivna under en lång tid men även för dem som har tidsbegränsade sjukaktivitetsersättningar. Syftet är att gå igenom alla långa sjukfall och se om det går att rehabilitera, om rehabiliteringen är en väg eller om någon annan åtgärd behövs för att återföra de försäkrade i arbete.

Tanken är att börja med ett par pilotprojekt som sedan ska ligga till grund för insatser till långtidssjukskrivna i hela landet. Ingen ska behöva vänta länge på den ersättning som man har rätt till. Här erfar utskottet att man jobbar efter regeln att om det är oklart i ett sjukförsäkringsärende ska den enskilde få ett besked inom tre dagar. Det är också viktigt att de som har rätt till ersättning får den utbetald inom 30 dagar.

En handlingsplan ska upprättas mellan Ams och Försäkringskassan när det gäller sjukskrivna arbetslösa som ska få hjälp från rätt myndighet. Tryggheten omfattar inte bara ersättning utan även hur man blir hjälpt i sjukskrivningsprocessen.

Regeringen har påpekat att åtgärder för att den sjukskrivne ska komma tillbaka till arbetet ofta kommer för sent. Samtalen måste inledas tidigt och redan på arbetsplatsen. Arbetsplatsen är mycket central för att nå ett bra resultat. Här har arbetsgivarna en skyldighet att genomföra en rehabiliteringsutredning inom åtta veckor. Det är numera obligatoriskt. Försäkringskassan har ålagts att senast två veckor efter det att en rehabiliteringsutredning kommit in se till att en plan upprättas alternativt att Försäkringskassan kallar till ett avstämningsmöte. Vi vet att samordnade rehabiliteringsinsatser i stor utsträckning resulterar i en ökad arbetsförmåga.

Vad gäller rehabiliteringen har en särskild utredare i uppdrag att se över arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. Utredaren ska även utreda när det är aktuellt för Försäkringskassan att gå in och köpa eventuella arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster. Värt att notera är att det i dag finns en möjlighet att inom ramen för finansiell samordning köpa rehabiliteringstjänster för enskilda personer.

Betydelsen av samverkan för att rehabilitering ska bli av understryker vikten av att genomföra avstämningsmötena. Det finns ett stort värde i det personliga möte där Försäkringskassan, arbetsgivaren, arbetsförmedlingen, läkaren och fackliga företrädare samlas med individen i centrum för att hjälpa henne eller honom.

Vi ser därför mycket positivt på ambitionen att nu rejält öka antalet avstämningsmöten. Vad gäller samverkan i ohälsaarbetet har Försäkringskassan en viktig roll att spela för att medverka till att detta förstärks. Finansiell samordning är en betydelsefull åtgärd för en lyckad lokal och regional samverkan mellan Försäkringskassan, landstingen, arbetsförmedlingen och kommunerna. Sedan 2004, när den finansiella samordningen sattes i sjön, har det bildats 32 samordningsförbund, och flera är på väg att bildas. Vi ser positivt på att utvecklingen av den finansiella samordningen kan fortsätta.

Med årets budget går vi vidare och förstärker drivkrafterna för landstingen att vara med i det här viktiga arbetet att minska sjukfrånvaron. Satsningen omfattar under den närmaste treårsperioden 1 miljard kronor årligen.

Herr talman! Det höga ohälsotalet bland kvinnor är ett bekymmer. Vi har sett det under en längre tid. Här krävs det fortsatta insatser. Därför är det, precis som regeringen framhåller, en poäng med att särskilt uppmärksamma kvinnornas sjukskrivning för att kunna angripa orsakerna. Tillämpningen av sjukförsäkringen måste vara oberoende av om den försäkrade är man eller kvinna. Försäkringskassan ska återkomma till regeringen med en plan för hur det arbetet ska integrera könspektivet vid tillämpningen av sjukförsäkringarna.

Vi har visat med aktiva insatser att det är möjligt att minska ohälsan utan att tumma på människors trygghet. Vi har klarat av att minska sjukfrånvaron utan att skära ned ersättningsnivåerna. Ingen ska behöva gå på lina utan skyddsnet. Det handlar om trygghet när det händer saker i livet och när livet går in i en ny fas, exempelvis att man blir sjuk, bildar familj, mister jobbet eller går i pension. Med trygghet vågar vi också ta steget ut på linan.

Herr talman! Moderaterna föreslår sänkt ersättning för förtidspensionärerna, från 64 till 60 %. Dessutom vill Moderaterna – den moderata högeralliansen, skulle jag kunna påstå – bara ge 80 % av antagandeinkomsten som grund för pension i stället för som i dag hela inkomsten. Det är ett förslag, tycker vi, i strid med den pensionsuppbyggnad som vi har. Det är vi kritiska till. Varför straffa människor som har svåra sjukdomar eller funktionshinder med sämre pensionsvillkor? Hur kan skuldbeläggande av långtidssjuka, funktionshindrade och förtidspensionerade människor med bestående sjukdomar leda till fler arbetstillfällen?

Jag ser inte bron – jag ser bara ett rev.

Den moderata högeralliansen föreslår också en lägre ersättning när det gäller den historiska sjukpenninggrundande inkomsten. Den sjukpenninggrundande inkomsten ska utgöra de senaste tolv månadernas inkomst, och det påverkar såväl ersättning i föräldraförsäkring som ersättning i sjukförsäkring. Det slår dubbelt så hårt på äldre och sjuka genom att deras utgifter samtidigt ökar på grund av höjda avgifter för läkemedel och sjukvård. Ni vill också införa ytterligare en karensdag.

Stödjande åtgärder för att få människor tillbaka till arbetslivet lyser med sin frånvaro. Det blir förtidspensionerade och sjuka som får betala notan för att ni ska sänka skatterna för dem som arbetar och är friska. Jag tycker att det är en djupt orättvis politik som drabbar dem som inte har förmånen att jämt få vara friska.

Jag ser inte bron, jag ser bara rev.

I stället för att skapa elaka rev för människor att fastna i – låt oss bygga broar med goda allmänna försäkringar så att människor kan gå vidare.

Anf. 64 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Kurt Kvarnström säger i sitt anförande att medfinansieringen ska stimulera arbetsgivarna att få tillbaka de anställda till arbetet.

Jag undrar vilken syn Kurt Kvarnström har på småföretagaren till exempel som har två eller tre anställda som ju allesammans är nyckelpersoner i verksamheten och har väsentliga roller att spela. Vad är det för arbetsgivare som inte ser de anställda som en tillgång på arbetsplatsen utan som behöver stimuleras att få dem att komma till arbetet?

Det här är den grundsyn som ligger bakom medfinansieringen och som Kurt Kvarnström nu uttrycker på det sättet. Det är väldigt avslöjande egentligen.

Den effekt som medfinansieringen får är att småföretagaren hamnar i ett väldigt svårt läge varje gång någon är borta från arbetet. Han behöver sannerligen ingen stimulans för att få dem tillbaka till arbetet. Om någon av de anställda skulle sluta sin anställning och han eller hon behöver söka en ny medarbetare kommer man att fundera väldigt noga över hur den personens hälsoprofil ser ut och om det möjligen finns något funktionshinder. Det stänger arbetsmarknaden för människor som är svaga och utsatta.

Jag skulle vilja uppmana Kurt Kvarnström att ge de småföretagare som möjligen har tid att se på den här debatten i dag en förklaring. Vilken stimulans är det som de förväntas behöva för att få sina anställda tillbaka till arbetet?

Anf. 65 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Till Sven Brus vill jag säga att jag tror att vi alla kan vara rätt så överens om att arbetsplatsen är väldigt central för att vi ska ha framgång i rehabiliteringsfrågorna. I Svens inlägg möter jag ingenting av de förebyggande frågorna, ingenting av arbetsplatsens förutsättningar. Grunden för att människor inte finns på jobbet ligger ofta i att man inte hittar en form, att man inte kan anpassa människor som maskiner ute på verkstäderna utan att arbetsförhållandena är för besvärliga. Det saknar jag i Svens inledningsfas.

Jag har mött väldigt många företag som vittnar om att det faktiskt har blivit en bra ekonomisk förutsättning också, att man på ett annat sätt tar sig an de här frågorna i dag. Det tror jag har varit väldigt viktigt för den förändring vi ser nu. Vi ser redan nu på den här korta tiden att de beräknade kostnaderna för företagen för medfinansieringen förefaller att bli en halv miljard kronor mindre under det första året mot de beräkningar som är gjorda. Vi måste se arbetslivets förutsättningar som grundorsak för att komma vidare med det här.

Jag skulle vilja ställa en fråga tillbaka till Sven Brus. Sven Brus hade en väldigt lång uppräkningslista över alla de statistiska uppgifter som fanns och svartmålad bilden väldigt tydligt. Varför tar inte Sven Brus till sig den information vi fick i utskottet från Försäkringskassan där man ger en helt annan bild över den utveckling på ohälsosidan som är på väg?

Anf. 66 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag vill stanna kvar lite vid medfinansieringen en stund till. Det är faktiskt bara en minoritet av de sjukskrivna som härleder sin sjukskrivning till arbetsplatsen. Det borde Kurt Kvarnström känna till.

Jag ska ta upp en annan tråd här också. Det gäller rehabiliteringen. I dag får åtta av tio inte den lagstadgade rehabilitering de har rätt till. Samtidigt konstaterar vi att för de två som får rehabiliteringsinsatserna är resultatet väldigt positivt. Två tredjedelar av dem kommer tillbaka till arbetet. Men åtta av tio stannar i systemet och hamnar ofta i förtidspensionering.

Då skulle jag vilja fråga Kurt Kvarnström: Kan dagens sektoriserade rehabiliteringsansvar som är uppdelat på flera aktörer verkligen klara den

här utmaningen? Uppenbarligen gör det inte det, eftersom bara två av tio blir föremål för rehabilitering. Ser inte Kurt Kvarnström behovet av en samlad rehabiliteringsförsäkring?

Kurt Kvarnström väljer att ställa frågor till mig. Den talartid som vi har i replikväxlingen medger tyvärr inte att utveckla dem, men i mitt anförande, som går att läsa i protokollet så småningom, uppehöll jag mig en stund just vid behovet av det förebyggande arbetet.

Anf. 67 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi kan nog vara överens om att det arbetas i för liten omfattning med rehabilitering i dag. Det är viktigt med den utredning som ni gör. Tar arbetsgivaren det ansvar som vi var överens om i kamraren ändå finns på arbetsplatsen? Det är för mig grundorsaken till att man tar tag i rehabiliteringsfrågorna. Det ska ske redan ute på arbetsplatsen nära intill den enskilde.

LO:s utredning som presenterades i går pekar på att det fortfarande finns många människor som har besvär relaterade till arbetsplatsen. Den stora undersökningen handlar om 40 000 kvinnor, och sex av tio säger att de går till jobbet varje vecka med värk. Det finns en grund för att man tittar på de här frågorna. Jag tror inte att man så brutalt ska slå bort förutsättningarna på arbetsplatsen. För mig är arbetsplatsen väldigt central. Den är det för många människor, speciellt i LO-grupperna. Där finns fortfarande under ytan en hel del av belastningsskadorna kvar. Jag tror att det är på arbetsplatsen man fortsättningsvis måste lösa de här frågorna. Det är min övertygelse. Då måste alla vara med.

Den finansiella samordningen som vi var inne på tror jag är en väg att komma vidare. Den insats som vi nu gör när det gäller sjukvården också så den kommer med i det här gemensamma jobbet är väldigt viktig. Jag tror att det lokala engagemanget i finansiell samordning är en väg att på ett bättre sätt lösa de här frågorna framigenom.

Anf. 68 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Mina frågor handlar också om den finansiella samordningen. Ett av de stora problemen inom socialförsäkringarna är att alldeles för få personer får rehabilitering. Det är snart två år sedan den modell av finansiell samordning som regeringen satte i sjön skulle ha fungerat. Vi vet att det är på väldigt få platser som det verkligen har kommit till stånd någon form av samarbete mellan de fyra aktörerna. Man har satt som ett kriterium för att över huvud taget få bedriva finansiell samordning att alla fyra måste vara med.

När vi nu har facit i hand och ser att det inte har blivit fart på den verksamhet som är viktig – vi har ju erfarenheter sedan tidigare av finansiell samordning med väldigt goda resultat – funderar jag på om Socialdemokraterna har någon plan på att öppna upp möjligheten att kunna samordna resurserna även om inte alla fyra aktörerna är med i arbetet.

Anf. 69 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag kan rätt så snart svara på den frågan. De 5 % som vi i sjukförsäkringsanslaget har anslagit till samordning av rehabiliteringsinsatser handlar inte bara om att skapa finansiell samordning. Vi har en öppenhet. Jag vill påstå att vi har en väldigt bred lagstiftning på det

här området. Vi säger att möjligheten för två eller flera parter av de fyra att samverka också finns inom ramen för de fem procenten. Så jag är lite förvånad över Birgitta Carlssons anförande där hon säger att regelverket är för snävt. Jag skulle gärna vilja få en förklaring. Vad är det i regelverket som är för snävt när man har möjligheten, både i Frisam och Finsam, att använda hela det utrymme som finns i de fem procenten?

Jag kan vara lite otålig, precis som Birgitta Carlsson, och undra varför man då inte använder de resurser som vi har anslagit till den här biten. Jag tror att vi kommer att se att vi kommer vidare på ett sätt som gör att vi använder alla de resurser som vi har anslagit på det här området.

Men som sagt: Vad är det i regelverket som stör?

Anf. 70 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det vi tycker är fel i regelverket är att alla fyra aktörerna måste vara med för att det över huvud taget ska kunna bli en sådan typ av samverkan. Med facit i hand vet vi att det inte har kommit i gång på det sätt som både Socialdemokraterna och vi tycker skulle vara lämpligt. Det är alldeles för många människor i dag som inte får rehabilitering. Jag hade en ganska stor grupp kvinnor här för ett tag sedan som alla var förtidspensionerade. De hade börjat någon form av träffar och sedan fortsatt i privat regi att träffas omkring sin livssituation. De var mycket besvikna över att de inte får den hjälp som de behöver.

Vi måste driva på frågan så att fler får rehabilitering när de behöver det.

Jag vill också säga något om arbetsgivarinträdet. De krav som ställs i dag vid nyanställning är att man ska kunna visa upp ett friskintyg. Det innebär att många som har en sjukdomsbild som gör att de måste vara frånvarande från jobbet en del har mycket svårare att få arbete. Dessutom blir det en inlåsningseffekt för de personerna. De vågar inte byta jobb. De ser ingen möjlighet att få ett nytt jobb med den livssituation som de befinner sig i. Vi drar åt svångremmen och hittar på system som gör att det blir svårare för de här människorna som har behov av hjälp och behov av att byta arbete.

Finns det inga som helst möjligheter att se över detta snabbare än genom den utredning som ska till för att se över systemen?

Anf. 71 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag tror att den väldigt svartmålande bilden av medfinansieringen inte har varit positiv för att man ska ta i de här frågorna på fullt allvar.

Det är ändå skrivet så för mindre företag. Det finns både en tröskel och ett övre skydd i regelverket. För de personer som har sjukdomar eller beräknas få sjukdomar har arbetsgivaren möjlighet att ansöka om att bli befriad från medfinansieringsansvar och även för sjuklöneperioden.

Det kanske har lyfts fram för lite. Vi har lovat att se över om den delen behöver justeras. En av de viktigaste justeringar som kommer tror jag är den öppning som vi genomför i och med budgeten när det gäller arbetsförmedlingens möjlighet att gå in med aktiva åtgärder för dem som har en anställning och kanske behöver byta till ett nytt jobb. Det är en viktig åtgärd för att hitta ett bättre flöde i de här frågorna.

Vi måste alla ta på oss ett ansvar. Jag har själv gjort det genom att i mitt län försöka driva samordningsfrågorna. Vi har kommit en bit på väg i mitt län. Jag har också tagit initiativ till att det har blivit samordningsförbund i två kommuner i den del av landet där jag bor, i Avesta och Hedemora.

Jag tror att vi i alla partier måste ta på oss ett ansvar för att se fördelarna av den samordning som behöver ske. Det tror jag att vi kan göra inom ramen för de 5 % som finns. Dem använder vi inte fullt ut i dag. Det går, precis som Birgitta säger, alldeles för trögt i en del län där man inte kommer fram och hittar de här gemensamma frågorna. Där behöver vi alla vara pådrivare.

Anf. 72 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Det är korrekt som Kurt Kvarnström säger, att vi moderater är något stramare i ersättningsnivåerna.

Anser Kurt Kvarnström att det är korrekt och bra, som långtidsutredningen i Finansdepartementet konstaterade, att marginaleffekten mellan att leva i ersättningssystemen och på arbete var över 94 %, eller som två forskare på Karolinska Institutet fann, att det var över 100 %?

Bör det inte alltid löna sig lite mer att arbeta än att leva i försörjningssystemen? Ni har i praktiken ersättning med marginaleffekter på över 94 %. Vi moderater pratar om kanske 85 %.

Jag måste ställa frågan: Är inte den explosionsartade utveckling som vi har haft sedan 1996–1997 i sjukskrivningar och förtidspensionerande ett av vår tids största sociala misslyckanden?

För oss moderater är det det. Det är även nyckeln till att klara ekonomin och välfärden här i Sverige längre fram.

Jag delar personligen Anna Hedborgs uppfattning att vi måste halvera den fördubbling av frånvaron på arbetsmarknaden som har skett sedan 1970 för att långsiktigt kunna klara våra försörjningssystem.

Vi anser att alldeles för många lever på förtidspension och sjukersättning utan att egentligen vilja göra det. Vi vägrar att lämna dem bakom oss. De borde ha funnits kvar i sjukskrivningen. De borde ha fått rehabilitering och de borde i mycket stor utsträckning helt eller delvis kunnat komma tillbaka på arbetsmarknaden.

I en debattartikel i DN den 30 november konstaterade sex professorer att åtta av tio inte fick den lagberättigade möjligheten till rehabilitering.

Anf. 73 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När det gäller ersättningsnivåerna förefaller det som om vi är på väg ifrån varandra med de förslag som Moderaterna lägger. Vi närmar oss inte en samsyn i de här frågorna. Det tror jag har sin grund i de olika synsätt och angreppssätt som vi har på de här frågorna.

Jag försökte i mitt anförande åskådliggöra att vi behöver skapa flera broar tillbaka till arbetslivet. Vi tror inte att vägen är att snäva in och sänka ersättningsnivåerna och på det sättet göra fler människor fattiga. Vi tror inte att det är vägen att lösa de här problemen.

Vi tror att vägen är att vi jobbar mycket närmare de arbetsplatser som finns. Vi kan vara överens om att det på sikt inte är acceptabelt med de höga sjuktalet vi har. Det är inte acceptabelt att så många människor är förtidspensionerade. Vi måste på ett bättre sätt hitta förutsättningar för

dessa människor att delta i ett arbetsliv. En mycket stor del av dem som är långtidssjuka har fortfarande en anställning. Vad gör vi åt deras situation på arbetsplatserna?

Jag vill fråga Per Westerberg hur han ser på att det måste ske ett bättre jobb på arbetsplatsen. Förtidspensioneringarna är för många. Därför vidtar vi ett antal åtgärder för att komma till rätta med den problematiken. Jag upprepar att jag tror att arbetsplatsen är helt avgörande för hur vi ska klara de här frågorna och på sikt de kostnader som ändå produktionen ska ta.

Jag har sagt till många företag som jag har mött efter de uppvaktningar som har varit att det är jätteviktigt för att vi på sikt ska kunna konkurrera med omvärlden genom att göra varor att vi tillsammans hjälps åt med de här frågorna och hittar lösningar. Då tror jag att vi ska vara ute på arbetsplatserna mycket mer i stället för att skära ned i ersättningssystemen.

Anf. 74 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Det är bra att Kurt Kvarnström indirekt medger att det är ett mycket stort misslyckande som vi har upplevt på det här området under de senaste tio åren. För oss moderater är det viktigt att det lönar sig att arbeta samtidigt som vi har ett generöst ersättningssystem.

Vi är väldigt mycket för att begränsa förtidspensioneringen genom att hjälpa de 60–70 % som anser sig ha helt eller delvis arbetsförmågan tillbaka. Därför satsar vi mer på rehabåtgärder. Det som kritiseras både från Arbetslivsinstitutet, som jag träffade på morgonen i dag, och från professorerna i Dagens Nyheter förra veckan är att det inte görs tillräckligt och att det gjordes fel på 1990-talet. Det hjälper inte människor tillbaka – kanske inte alltid på heltid, men åtminstone på deltid i en form av delaktighet i den sociala gemenskapen.

Jag tycker att socialdemokratin står handfallen och har varit accepterande alldeles för länge. Man satsar för lite på rehabinsatserna. Jag tycker att det ska göras mer på arbetsmarknaden också. Vi argumenterar också för att det ska göras för att därmed ge möjlighet att helt eller delvis komma tillbaka i arbete.

Jag skulle vilja fråga Kurt Kvarnström: Vad gör ni för att begränsa avtalspensionerna? Det är förmånsbaserade pensioner som leder till att många äldre diskrimineras på arbetsmarknaden. De tvingas lämna den långt i förtid för att inte få radikalt försämrade pensioner efter 65-årsdagen.

Anf. 75 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vid den utfrågning vi hade blev vi alla medvetna om de system som finns specifikt på tjänstemannasidan. Där finns det en del inslag som man kan vara tveksam till. Det kan jag hålla med om.

Jag känner inte igen bilden av ersättningsnivåer på över 100 % i de möten jag har med LO-kollektiven. Där har vi en helt annan nivå.

Den utredning som Anna Hedborg nu tar fram underlag för kommer naturligtvis att lägga upp de här frågorna på bordet. Jag välkomnar den här diskussionen framöver. Jag är lite orolig för den moderata vägen att begränsa ersättningarna i stället för att mer aktivt göra något på arbetsplatserna. Det tycker jag är ett stort bekymmer och det visar att vi egent-

ligen går åt varsitt håll och inte riktigt enas om att arbetsplatsen är något centralt i de här frågorna.

Jag tror inte att vägen går över ersättningsnivåerna. LO-grupperna har inga 100 % eller däröver. Även om man hittar någon enstaka person i en alldeles specifik situation är detta inte den bild som finns för de flesta människor i det här landet som drabbas av sjukdom.

Anf. 76 BO KÖNBERG (fp) replik:

Herr talman! I mitt tidigare inlägg i denna debatt ställde jag några frågor, närmast till Kurt Kvarnström. Jag tror inte att han fann tid i sitt inlägg att kommentera dem, men jag erbjuder nu en ny chans till detta. Frågorna gällde om vi ska sträva efter att få mer försäkringsmässighet i systemet. Det finns ju faktiskt sådana antydningar i majoritetens text i betänkandet, vilket jag uppfattar som glädjande. Jag ställde frågor som rörde både försäkringsmässigheten och självständigheten.

Den tillsatta enmansutredaren, den förra socialdemokratiska socialförsäkringsministern Anna Hedborg, har ju pläderat för mer försäkringsmässighet. Senast häromveckan pläderade hon också, vid ett seminarium som SNS hade, för mer självständiga försäkringar än de nuvarande, alltså sådana som inte hade någon sammanblandning med statsbudgeten.

Jag upprepar alltså mina frågor. Är ni för mer försäkringsmässighet? Vill ni ha mer självständiga socialförsäkringar och mer raka rör i systemen?

Sedan skulle jag vilja återkomma till diskussionen om den finansiella samordningen, Finsam eller vad den nu kallas i socialdemokratisk tappning – Resam eller något sådant, tror jag. Det är svårt att hålla reda på alla förkortningar. Det där är ju en av de största skandalerna i modern tid: det sätt på vilket socialdemokratien har hanterat frågan om den finansiella samordningen, både när man satt i regering i slutet av 80-talet och än värre när man kom tillbaka 1994.

Den enkla tanken att man hellre skulle använda pengar till att hjälpa människor att komma tillbaka än att betala dem ersättning när de inte kan komma tillbaka har ju drivits från olika håll – min blygsamhet förbjuder mig att nämna parti och person – sedan mitten av 80-talet. Det ni har lyckats åstadkomma efter allt detta strulande är att man från den 1 januari 2004 skulle ha vissa möjligheter att göra så kallade samordningsförbund. Nu hör jag att det finns 32 stycken.

Får jag då bara hänga på frågan: Vad har åstadkommit under de här två åren? Har människor fått hjälp av att ni äntligen har kommit till att genomföra en begränsad form av så kallad finansiell samordning? Jag säger ”så kallad” eftersom den inte är så långtgående.

Anf. 77 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När det gäller självständighet eller inte i försäkringarna är detta en fråga som vi inte är beredda att ta ställning till i dag. Det är därför vi vill analysera den, först genom ett ordentligt analysarbete och sedan i en parlamentarisk utredning.

I det sammanhanget skulle vi naturligtvis gärna se att Folkpartiet på ett bättre sätt i den allians som finns stod upp för de principiella grunder som jag tidigare upplevt att vi har varit rätt överens med Folkpartiet om. Det känns rätt sviktande i dag. Jag skulle gärna vilja ställa frågan till

Folkpartiet: Är ni beredda att stå upp för de generella välfärdssystemen med den inkomstbortfallsprincip som vi har varit överens om och att försvara de ersättningsnivåer som vi också står för?

När det sedan gäller tillkortakommandena på 90-talet är det klart att få av oss kunde förutse den uppgång som kom på ohälsosidan. Jag tror att ingen av oss egentligen kan ta på sig att säga att hade vi gjort helt annorlunda hade det sett olika ut. Jag är själv otålig när det gäller att hitta bättre former för samordning, så där håller jag med. Det är också den vägen vi nu tar steg på.

Det skulle vara intressant att också på någon punkt få ett erkännande från Bo Könberg om att alla de insatser som har vidtagits under senare år på något sätt kan leda fram i den riktning som Bo Könberg strävar efter när det gäller finansiell samordning.

Jag tror att det är viktigt att ha en rätt bred enighet i de här frågorna om man ska komma fram och hitta gemensamma lösningar. Som jag sagt tidigare känns det dock som om vi går lite åt var sitt håll i dag. Jag känner också att Folkpartiet lite grann lägger sig platt för Moderaterna och deras sätt att se på de här frågorna och på utvecklingen.

Anf. 78 BO KÖNBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på frågan som ställdes, trots att jag uppfattar den som väldigt onödig, det vill säga om Folkpartiet slår vakt om den generella välfärdspolitiken, att vi ska ha goda socialförsäkringar och att det ska vara inkomstbortfallsprincip. Det finns väl få partier i Sverige, om ens något, som så mycket har tjatat om detta genom åren som Folkpartiet. Senast under den debatt vi nu har trodde jag att jag utvecklade den tankegången väldigt noggrant. Sedan kan man ha olika uppfattningar när det gäller om det ska vara noll, en eller två karensdagar i systemet. Det är fullt rimligt att föra en sådan diskussion.

Man kan ha en diskussion om ersättningsnivåerna också. Vi har tyckt att 80 % är en rätt rimlig ersättningsnivå. Ingen kan ju bevisa att det ska vara 78 % eller 82 % eller att det ena är himmel och det andra helvete, men vi har genom åren – och det trodde jag att Kurt Kvarnström visste – tyckt att 80 % är en rätt rimlig nivå. Den har vi också fortsatt att driva inom alliansen, och vi tycker att goda skäl fortfarande talar för den.

Vad det sedan gäller den finansiella samordningen är det väl sant att få i mitten av 90-talet kunde förutse den våldsamma ökningen av sjukskrivningarna från 1997 och framåt. Många hade dock drivit denna enkla tanke långt innan dess. När socialförsäkringarnas historia skrivs kommer detta att vara ett av de mörkaste avsnitten i socialdemokratins katalog.

Sedan är jag lite ledsen att jag inte fick ett mer positivt svar på frågan om man skulle sträva efter mer självständiga försäkringar. Vi får väl tills vidare från folkpartihåll nöja oss med att enmansutredaren i alla fall tycks vara på vår sida. Vi hoppas att det ska påverka Socialdemokraterna med tiden.

Anf. 79 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När det gäller de stora och viktiga välfärdssystem vi har – sjukförsäkringen, sjuk- och aktivitetsersättningen och de bitarna – tror jag att det är viktigt att vi ger oss lite tid när vi gör större förändringar i dem. Jag tror att det är värdefullt att vi tar denna tid på oss att analysera

situationen och fundera på om det finns plattformar för att komma vidare. Med de förslag som kommer i dag känns det dock inte som om vi är så där riktigt nära att hitta ett socialförsäkringssystem som vi kan bli överens med den borgerliga alliansen om.

Jag välkomnar ändå Bo Könbergs ställningstagande att 80 % är en rimlig nivå i de här systemen. Jag tror att det är viktigt, utifrån att man i olika löntagargrupper sätter av utrymme för att ha en bättre ekonomisk trygghet, att det över tiden blir en balans och stabilitet i detta så att man verkligen vet vad som gäller. Jag tror att man på en del områden har tecknat avtal utifrån befarade lägre ersättningsnivåer. Här behöver man naturligtvis få en ordentlig bild av hur det ser ut på arbetsmarknaden. Jag tror att ingen av oss i dag har en bra bild när det gäller just avtalsförsäkringssidan och hur detta slår där.

Jag tror dock att det är viktigt att vi fortsättningsvis kan försvara en 80-procentsnivå som en grund på sikt för socialförsäkringssystemen.

Anf. 80 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Först skulle jag vilja säga att jag saknar en minister här i dag. Det hade kanske varit lämpligare att ställa frågan till en minister, men nu ställer jag den till Kurt Kvarnström.

I mitt anförande beskrev jag någonting som jag kallade för en byråkratisk härdsmälta när det gäller de personer som helt plötsligt ställs utan försörjning när man inte vet om man får en sjukskrivning godkänd. Jag skulle vilja höra Kurt Kvarnström säga någonting om hur han ser på det.

Anf. 81 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Här har ju Försäkringskassan tagit på sig ett ordentligt ansvar för att klara den tredagarsregel man har när det gäller att snabbt komma i kontakt med en person som man är tveksam till om han har rätt att få sin sjukpenning. Det är den ena biten. Den andra biten är att människor också ska få sin rättmätiga ersättning inom 30 dagar. Jag ser naturligtvis framför mig att Försäkringskassan också klarar att leva upp till sitt åtagande på den punkten.

Däremot tror jag också att hela den del som ligger före, även de två veckorna när man är på arbetsplatsen, kommer att ha väldigt stor betydelse för hur människor hamnar mellan stolarna längre framåt. Om man på arbetsplatsen på ett tidigt stadium lyfter upp den här diskussionen, tar de här samtalen och försöker hitta lösningar tror jag att man kan minimera det här problemet.

Anf. 82 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Jo, jag tror också att man måste komma in tidigt. Faktum är dock att folk i dag i god tro har fått läkarintyg från en läkare. Det finns också många människor som har väldigt knaper ekonomi. Man har inte så att man kunnat lägga på hög innan och så vidare. Ge dem ett råd! Hur ska de bära sig åt? Vad vill regeringen att man ska göra åt detta?

Anf. 83 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det finns en problematik i detta, och den vill jag inte på något sätt stoppa undan. Vi måste naturligtvis fortsätta att följa de här

frågorna. Det är en balansgång mellan det vi tycker är viktigt, försäkringsmässigheten och att de människor som har rätt att få ersättning får sin ersättning på ett riktigt sätt.

Vi måste följa den här frågan fortsättningsvis. Det här är ju en av de delar som också ligger i den utredning som Anna Hedborg har startat för att fundera på om det ser rätt ut i våra ersättningssystem eller om det behöver korrigeras på något sätt fram i tiden. Jag kan inte stå här i dag och säga att så här tycker jag att det ska se ut och så borde vi göra. Jag har inte underlaget för att kunna ta ställning på det sättet. Men jag tror att vi fortsatt kommer att behöva diskutera den problematik som finns i övergången mellan arbetsgivarens sjuklöneperiod och Försäkringskassans prövning. Jag är helt öppen för att följa den här utvecklingen fortsättningsvis.

Dessvärre kommer människor, precis som du beskriver, lite olyckligt i kläm i dag. Den politiska viljan att hantera sådana knöliga fall som ibland uppstår finns inte. Det måste finnas en medmänsklighet också att hjälpa till att hitta lösningar.

Anf. 84 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Hanteringen av det anslag som vi nu diskuterar, som faktiskt är en sjundedel av statsbudgeten, är en avgörande ekonomisk fråga, avgörande inte bara för statsbudgeten och dess omfattning utan också för allas vår ekonomi och för alla andra angelägna områden såsom viktiga offentliga tjänster som påverkas när utgifterna för sjukförsäkringen ökar. Kostnaden är större än hela utbildningsbudgeten, många gånger större än kostnaden för rättsväsendet och ungefär lika stor som för hela Sveriges sjukvård. Varje förbättring som kan åstadkommas måste tas till vara.

Men, herr talman, här döljer sig ännu större kostnader i form av utslagning och permanent utanförskap för alla de som via långtidssjukskrivning med eller mot sin vilja förtidspensioneras, som vi har hört beskrivas så många gånger i dag. Det är sorgligt när fler än 700 000 personer är långtidssjukskrivna eller förtidspensionerade. Två tredjedelar är kvinnor.

Vi har ju inte fått se någon bro. Vi har inte fått se några förslag om hur alla de som är förtidspensionerade ska komma tillbaka i arbete. Regeringen har tvärtom uppmuntrat till förtidspensionering efter ett års sjukskrivning. Vid något tillfälle fanns det till och med bonus. I dag aktualiseras förtidspensionering redan efter åtta månaders sjukskrivning.

Riksdagens revisorer konstaterade för fem år sedan att förtidspensionärer lämnas åt sitt öde utan stöd att komma tillbaka i arbetslivet. Förtidspensionerna omprövades i väldigt få fall, och rehabilitering förekom i mycket liten utsträckning. Riksrevisionen har i år gjort en förnyad genomgång, och kritiken förblir i stort sett densamma. Bara var tionde långtidssjukskriven och var sjätte förtidspensionär har någonsin varit i kontakt med någon sorts rehabilitering.

Det har visserligen införts regler för att ompröva förtidspensioner från och med 2008 för dem som förtidspensionerats i år. Men vi kan inte vänta till 2008 med att hjälpa alla de som är förtidspensionärer i dag. Bron tillbaka ser vi inte här heller.

Med långa och förlängda sjukskrivningar minskar sannolikheten att någonsin komma tillbaka redan efter tre månaders sjukskrivning. Sjukskrivningen och sambandet med sjukvården är avgörande för att hindra förlängda sjukskrivningar som ofta slutar i förtidspension. Remisser till ett ställe i taget, med nya väntetider i varje steg, innebär att ett år av sjukskrivning snabbt går och det blir dags för förtidspensionering utan att patienten ens har fått någon behandling.

Detta visades i en undersökning som publicerades i våras. Den visade också att särskilt kvinnor drabbas av kombinationen av väntetider i sjukvården och regeringens betoning av ettårsregeln för förtidspensionering.

Jag vill uppehålla mig vid sjukskrivningsprocessen, som tyvärr fått lite karaktären av utslagningsprocess genom regeringens passiva förhållningssätt. Jag tycker inte att vi har sett till några brobyggen här heller, knappt ens mycket till byggsten.

Vi moderater har tillsammans med övriga allianspartier år efter år efterfrågat en uppstramning av sjukskrivningsprocessen. För tre år sedan lade regeringen fram en proposition som tog upp flera av bland annat de moderata förslagen om försäkringsläkare och avstämningsmöten. Vi har harangerat regeringen för detta men inser att det mest blev text och lite resultat.

Det är oroväckande att när regeringen med stödpartier ska strama upp reglerna tycks det bli lite halvhjärtat, och attityden signalerar snarast en brasklapp, härtill är vi nödda och tvungna.

Samordningen med sjukvården fungerar inte. Sjukvården klagar över att Försäkringskassan till och med är den part som förhindrar att avstämningsmöten kommer till stånd.

I våras publicerades utredningar som återigen visade på de omfattande svårigheterna med nuvarande regelutformning för läkare som förväntas vara grindvakter och skriva sjukintyg. Problemen är väl belagda och fordrar knappast ytterligare utredningar. Det är svårt för läkare att prioritera sjukskrivningsärenden när patienter med betydligt mer hotande tillstånd sitter i väntrummet. Det saknas riktlinjer för vad som är normal sjukskrivningstid för olika åkommor. De regionala skillnaderna i sjukskrivningstider för samma diagnos talar sitt tydliga språk.

Effekter av sjukskrivning som del av behandling finns inte belagt. Läkare som vill hjälpa sin patient sjukskriver trots att den bästa kuren för patienten kanske tvärtom är att fortsätta arbeta.

Läkare saknar ofta kännedom om arbetsplatsen och saknar kriterier för att bedöma arbetsförmågan. I stället bedöms ofta patientens möjlighet att få arbete och läkarens uppfattning om patientens motivation att börja arbeta igen. Saknas motivation förlängs sjukskrivningen. Så kommer man in i en negativ cirkel, när sjukskrivningen i sig tär på självförtroendet och sänker motivationen ytterligare.

Vi behöver tydligare regler också för rättssäkerheten för att den enskilde ska veta vad han har för rättigheter.

Vi i alliansen föreslår uppstramningar i sjukskrivningsprocessen. Först och främst ska sjukskrivning bara få ske vid sjukdom som också utgör ett hinder för att kunna arbeta. Det ska införas tydliga riktlinjer för försäkringsläkare. Deltidssjukskrivning ska vara så flexibel att man kan gå till jobbet men arbeta i annan takt och med andra uppgifter. Sjukintygen ska granskas av försäkringsläkare.

Sambandet och samverkan med sjukvården måste prioriteras. Vi vill införa en obligatorisk offentligt finansierad hälsovårdsförsäkring med vårdgaranti som verkligen gäller. Vi vill utveckla sjukvården med nya aktörer genom en startlag i stället för regeringens stopplag. Vi vill att företagsläkare ska kunna bedriva sjukvård. Ansvaret för rehabiliteringen måste klargöras. Och vi vill öka ansvaret och resurserna för Försäkringskassan.

Ekonomi får inte vara ett hinder för att återgå till arbetet, vilket faktiskt ofta är fallet i dag, särskilt för kvinnor. Ekonomi ska tvärtom vara en uppmuntran och en positiv faktor för att motivera återgången till arbete. Tar man hänsyn till statlig ersättning, avtalsersättning, resekostnader och andra kostnader när man arbetar lönar det sig ofta dåligt att gå tillbaka till jobbet.

Erfarenheten visar att höjda ersättningsnivåer ökar sjukskrivningarna. Det visar undersökning efter undersökning. Erfarenheten visar också att när ersättningsnivåerna höjdes på 80- och 90-talen ökade sjuktalen. 1998 höjdes både den statliga ersättningen och avtalsersättningen med upp till 15 %. Effekten kom genast och vi fick den lavinartade ökningen av sjukskrivningar.

Tyvär har regeringen inte velat lära av dessa erfarenheter av hur beteendet påverkas. Varje år kommer effekten av dessa beteendeförändringar tydligen som en överraskning för regeringen när sjukpenningssanslaget rasat i höjden. Riksrevisionen har starkt kritiserat regeringen och kräver ett bättre underlag som tar vara på erfarenheter inför besluten om budgetpåverkande sjukersättningsbeslut.

Vi motsätter oss en höjning av taket i sjukförsäkringen till tio basbelopp. Vi anser att alla möjligheter att få tillbaka sjukskrivna i arbete måste prövas. Arbetsförmågan måste bedömas tidigt och återkommande. Vi vill införa intyg om nedsatt arbetsförmåga redan den 28:e dagen. Att sjukintyg förlängs per telefon är inte acceptabelt, och förlängd sjukskrivning riskerar att ske på slentrianmässiga grunder eller bara i brist på tider för återbesök.

Alla åtgärder måste vidtas för att förhindra att korttidssjukskrivning blir långtidssjukskrivning. Kanske är det så att det redan är den första förlängningen av sjukskrivningen som är den kritiska punkten. Det behövs då en rejäl prövning och starka incitament för att bryta sjukskrivningen om den inte är absolut nödvändig för rehabilitering och behandling. De undersökningar som gjorts visar att helt andra aspekter, som attityder, personliga uppfattningar, möjlighet och motivation att gå tillbaka till arbetet, spelar in.

Vi vill att ersättningsnivån i sjukpenningen efter sex månaders sjukskrivning sänks till 70 % från och med 2008. Det här ger också tillfälle till en rejäl utvärdering. Detta skulle tillsammans med en andra karensdag ge en rimlig avvägning av självrisk i sjukförsäkringen. Alla försäkringar är en avvägning och en kombination av regler och självrisk. Jag tror att det ligger i sakens natur att sjukförsäkringen, också med de skärpningar som vi föreslår, kommer att bli en i mångt och mycket bedömningsfråga för läkare och till stor del styrd av den enskilde.

Jag tror inte att det är möjligt att skärpa reglerna och kombinera det med högre ersättningar, såsom i till exempel Finland där man gör en direkt koppling till WHO:s diagnosklassificering. De har höga ersätt-

ningar men lägre sjukskrivningstal. Jag tror inte att det är möjligt att göra så i vårt land.

Vi moderater vill också införa en möjlighet för arbetsgivare att kräva sjukintyg redan första dagen. Arbetsgivare har svårt att bedöma och saknar information om vad som ligger bakom en upprepad sjukfrånvaro som kanske kan vara inledningen till en längre sjukfrånvaro. Det kan också förhindra missbruk som vid de tillfällen då anställda hotar med massjukskrivning vid konflikter på arbetsplatsen. Ett intyg första dagen hade säkert kunna avstyra de situationer vi haft under hösten när Stockholms tunnelbaneförare hotade med sjukskrivning och fick tunnelbanetågen att stå stilla.

Fru talman! Alla försäkringar innebär risk för missbruk. Det gäller inte minst sjukförsäkringen där kontrollen ofta varit eftersatt när försäkringskassans personal periodvis knappt har hunnit med utbetalningarna.

Försäkringskassorna i Halland och Skåne har gjort stora besparingar genom kontroller av misstänkt fusk. Vi vill att informationen om och kontrollen av försäkringens regler ska förbättras och föreslår ett högre anslag till Försäkringskassan. Vi föreslår också att Försäkringskassan och Skatteverket får ett större undersökningsansvar och kan lämna kompletta bedrägeriundersökningar.

Vi vill att det ska börja löna sig att arbeta igen efter sjukskrivning och förtidspensionering. Vi föreslår nystartsjobb som gör det lättare att byta arbete för dem som fastnat i sjukskrivning och utanförskap och gör det lättare för arbetsgivare att anställa dem som av olika anledningar kommit långt ifrån arbetsmarknaden.

Vi moderater vill inte acceptera att sjukskrivning leder till en systematisk utslagning från arbetsmarknaden. Vi föreslår regler och förändringar som ger en hållbar sjukförsäkring som gäller när vi verkligen råkar illa ut och blir så sjuka att vi faktiskt inte kan arbeta.

Fru talman! Med detta ställer jag mig bakom alla de förslag vi moderater har lagt i vår budget för att så långt som det någonsin är möjligt få tillbaka sjukskrivna och förtidspensionerade till arbetslivet.

Fru talman! För tids vinnande begränsar jag mitt yrkande och yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 85 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det var en häpnadsväckande uppräkningslista av kontrollverksamhet som Anna gjorde i hela sitt inlägg. Jag funderar på om Anna Lilliehöök har läst budgetbetänkandet och de förslag som regeringen nu lägger fram och som jag också i talarstolen har redovisat på de punkter som hon nu angriper.

Det är lite häpnadsväckande att man fortsätter att försvara det förstasjukintyg som hela professionen inom sjukvården har reagerat så kraftigt på för att det skulle bli en stor belastning. Jag är fortfarande förvånad över att Anna Lilliehöök framhävde förslaget om sjukintyg från första dagen trots den kritik som har kommit från Läkarförbundet och andra.

Jag tycker att det här hanteras på ett väldigt bra sätt i dag. De flesta avtal på arbetsmarknaden har den säkerhetsventilen att man på arbetsplatsen kan diskutera på vilket sätt man ska hantera oegentligheter som ibland kan misstänkas förekomma. Det fungerar på ett alldeles utmärkt sätt att man i avtal kan komma överens om att sjukintyg ska komma in

tidigare under sjukperioden än vad lagen föreskriver. Därför är jag lite förvånad över att man lägger det här förslaget.

Jag uppmärksammade att under hela anförandet nämnde du inte någon gång förutsättningarna på arbetsplatsen och i arbetslivet. Min utgångspunkt för att snabbare komma till rätta med de här frågorna är att man mycket tidigare tar de här frågorna i beaktande och för en diskussion på arbetsplatsen. Men det har du inte tagit med i ditt sätt att se på de här frågorna. Jag är väldigt förvånad över att ni på det här drastiska sättet sänker ersättningsnivåerna och ser kontroll av fusk som en väg att minska kostnadsutvecklingen.

Jag har bevisat att kostnadsutvecklingen när det gäller den korta sjukfrånvaron är mycket positiv. Den går ned, och det innebär också att på lång sikt blir det färre personer med förtidspension.

Anf. 86 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Kurt Kvarnström frågar om hela mitt anförande handlade om kontroll. Nej, Kurt Kvarnström, det handlar om hur vi ska få en vettig sjukskrivningsprocess där alla parter tar hand om en patient så att vi inte, när vi drabbas av sjukdom, hamnar i ett slags, som Mona Jönsson kallar det, byråkratisk process som helt enkelt styr oss ut åt ett håll och vi inte kan göra något åt det. Det gäller, som nämndes här tidigare i dag, alla de kvinnor som är förtidspensionerade mot sin vilja. Vad jag ville peka på var att det är i den processen som det finns mycket att göra.

Kurt Kvarnström säger att jag inte berörde hur vi ser på utvecklingen av arbetsplatsen. Jag ska gärna försöka svara på det. När vi tittar på sjukskrivningarna ser vi ett väldigt tydligt mönster mellan olika arbetsplatser. Vi kan se att små privata företag har låg sjukfrånvaro, medan däremot de stora arbetsplatserna inom offentlig sektor tydligen lämnar mycket övrigt att önska när det gäller arbetsmiljön. Särskilt är det detta som drabbar kvinnor, och sannolikt är det den arbetsmiljön som till stor del bidrar till att vi i dag ser att två tredjedelar av de långtidssjukskrivna och förtidspensionerade är kvinnor.

Anf. 87 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är ju lite förvånande att Anna Lilliehöök har den ingången till det här. Man avfärdar medfinansieringen fullständigt i sitt förslag. Du poängterade mycket riktigt själv att de mindre företag som gör ett bra jobb när det gäller att ta tag i ohälsofrågorna redan från början också borde premieras. Det tycker vi. De borde premieras genom att betala en lägre kostnad för sjukfrånvaron så att det inte smetas ut över hela linjen. Det är lite förvånande, med tanke på det du själv har sagt, att man avfärdar medfinansiering, att det här inte belastar de arbetsplatser som har en hög sjukfrånvaro.

Sedan har jag också en fråga om ettårsregeln, som jag var lite konfunderad över. Har Moderaterna synen att den ettårsregel som finns, som Försäkringskassan hanterar, inte ska användas? Du talade om när man efter åtta månaders sjukdom ska göra en bedömning av om sjukdomen beräknas bli långvarig och ta ställning till om man ska gå in med tillfällig sjukersättning eller fortsatt sjukskrivning. Menade Anna Lilliehöök i sitt anförande att den regeln skulle förändras?

Anf. 88 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Vad jag menade var väl snarare att regeringen uttryckligen har uppdragit till Försäkringskassan att se till att denna regel genomförs i mycket stor utsträckning. Vi har också sett det ske med den mycket stora ökningen av antalet förtidspensioneringar, som strax efter detta beslut gick från 40 000 till 70 000 per år. Så visst, jag vill kritisera den körordern, att man till varje pris ska försöka förtidspensionera efter ett års sjukskrivning.

Vad som däremot är viktigt är ju att man ser till det enskilda fallet. Som jag nämnde alldeles nyss visar det sig att framför allt kvinnor, många kvinnor som i dag blir sjukskrivna med hänvisning till diffusa symtom eller psykisk ohälsa, tyvärr blir hänvisade runt i sjukvården. De får faktiskt inte en chans när denna regel ska tillämpas. Det är där min kritik ligger. Det var därför jag försökte säga att jag inte ser den bro som Kurt Kvarnström talar om. Jag ser mycket få stenar. Samma sak gällde den förra frågan, om sjukskrivningsprocessen. Det här handlar ju om att få tillbaka, att göra friskt, att komma tillbaka till arbetet, att komma tillbaka till ett friskt liv.

Anf. 89 LINNÉA DARELL (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 9 och 66. Jag står ju bakom alla reservationer där Folkpartiet är med, men för tids vinnande väljer jag dem.

Fru talman! En viss minskning av antalet sjukskrivna kan ju äntligen noteras, som vi har hört här under förmiddagen. Främst gäller det de långtidssjukskrivna. Den något positiva bilden grumlas dock avsevärt av att nedgången till övervägande del beror på nya förtidspensioneringar. Enligt den senaste uppgift vi har fått, för november, är det 555 280 personer som är förtidspensionerade. I vissa fall är det naturligtvis befogat. Människor har skadats eller av andra skäl fått ett allvarligt arbetshandikapp som innebär att arbete inte är möjligt. Men som jag återkommer till senare vet vi att väldigt många här anser sig kunna utföra ett arbete.

Det finns fortfarande mycket kvar att göra politiskt för att kostnaden för socialförsäkringarna ska ligga på en acceptabel nivå. Folkpartiet har i åratal lagt förslag som skulle ha avhjälpt mycket av krisen och kostnadsökningarna. Om regeringen och utskottsmajoriteten velat lyssna och ta till sig dessa förslag skulle också många enskilda människor ha sluppit det lidande som de har haft och som många fortfarande utsätts för.

Ett sådant förslag är ett striktare sjukdomsbegrepp och tydligare riktlinjer för sjukskrivning. Som har understrukits i utredningsrapporter tidigare från gamla RFV finns det i Sverige varken en systematisk försäkringsmedicinsk granskningspraxis vad gäller läkarintygen eller några försäkringsmedicinska riktlinjer för sjukskrivning. Det gör det i många andra länder, och vi anser att det borde införas också här. Det får inte råda något tvivel om att det enbart är sjukdom som ger arbetsoförmåga som berättigar till sjukpenning.

Till viss del har kassorna nu ändå börjat tillämpa de regler som socialförsäkringarna i grunden innehåller. Men det tycks oftast ske utan information till den som tror att man har rätt till sjukskrivning bara man har ett läkarintyg. I vissa fall kan man också tycka att kassornas ambitionsnivå är orimligt hög. Då inga politiska uttalanden görs om hur regelver-

ken egentligen ser ut får allmänheten och många försäkrade uppfattningen att det är Försäkringskassan själv som helt plötsligt har ändrat reglerna. I vissa län krävs försäkringsläkares avgång. Ibland är det säkert rätt att kassatjänstemän ska bära ansvaret. Men vad gäller regelverkens innehåll borde ansvarig minister våga stå upp offentligt.

Fru talman! Många sjukskrivningar blir onödigt långa på grund av vårdköer och andra brister inom sjukvården, som då är till men för både den sjukskrivne och samhället. Andra sjukskrivs för att doktorn inte har en aning om hur den försäkrades arbetsförutsättningar är. När utskottet träffade företrädare för läkarkåren häromveckan beskrev flera av dem att landstingets krav på statistikredovisning av antalet besök är ett hinder för att kunna ta sig tid till ordentliga patientsamtal.

Det och andra byråkratproblem inom såväl landstingen som Försäkringskassan leder bland annat till att avstämningsmöten inte kommer till stånd i tid – och ibland inte alls. Hinder av olika slag gör också att rehabiliteringsverksamheten inte fungerar som den borde. Sex forskare inom rehabiliteringsområdet skrev nyligen i en debattartikel att åtta av tio som behöver hjälp för att komma tillbaka till arbetet inte får det. Man uppskattar att de flesta av dem blir förtidspensionerade. Där är det så, som jag nämnde tidigare, att andra undersökningar visar att 60 % av dem som förtidspensionerats anser sig ha en viss arbetsförmåga.

Mycket tycks tala för att det finns ett samband mellan brister i rehabiliteringsverksamheten och det stora antalet förtidspensionerade. Forskarna nämner här ett antal systemfel. Ett av de allvarligaste är bristen på samordning mellan myndigheter. Vi hörde tidigare Kurt Kvarnström tala om broar. Jag har hört Hans Karlsson, arbetslivsministern, säga det samma i interpellationsdebatter med mig. Men vi ser ju inte att några broar byggs.

Det kan finnas många olika sätt att effektivisera och samverka. Ett sätt har vi från Folkpartiet pekat på, och vi kommer att fortsätta peka på det. Det är en samverkan som Bo Könberg här nyligen nämnde, som är utvärderad och befunnen ge goda resultat både för samhället och för individen. Det är ju det som vi kallar Finsam, alltså det riktiga Finsam. Vi från Folkpartiet går nu ett steg längre och föreslår att landstingen och försäkringskassorna läggs ned och ersätts med sex till tio vårdregioner som får fullt ansvar för både sjukvård och sjukförsäkring. Vårdregionernas verksamhet ska finansieras dels med statsbidrag som motsvarar dagens sjukförsäkringskostnad för regionen, dels med ett eget skatteuttag för att finansiera vården.

Genom att vårdregionerna då får ett ansvar för att sjuka människor får både vård och inkomsttrygghet under sjukdomstiden kan resurserna användas betydligt mer effektivt än i dag och styras dit där de bäst behövs. Väntetider och vårdköer kan kapas genom att behandlig eller rehabilitering sätts in direkt efter diagnos och remiss. Dessutom har det organ som betalar ut sjukförsäkring också den personal, nämligen läkarna, som behövs för att kontrollera just bristande arbetsförmåga. Lösningen är mycket enkel. Med en fullständig samordning av vård och försäkring, som Folkpartiet nu föreslår, kan pengar som används till att låta människor vara sjuka användas till att göra dem friska.

Fru talman! Jag och Folkpartiet inser att det är en lång process innan vårdregionerna kan fungera. Under tiden bör finansiell samordning mel-

lan försäkringskassa och sjukvård användas. Riksdagen, vår kammare, har tvingat en motsträvig regering att lägga fram ett förslag om finansiell samordning. Som vi hörde tidigare i dag har det ju gällt sedan januari 2004 men hittills med nästan icke noterbara resultat. Regeringens och riksdagsmajoritetens utformning av lagen innebär att bara en form av samverkan är tillåten.

Även om det, som Kurt Kvarnström sade i en debatt här tidigare, finns fler varianter, till exempel Frisam, så är det inte den vida form av möjligheter till tänkbara lokala initiativ som vi vill se.

Man skulle uppnå bättre hälsa, kortare väntetider och kortare sjukskrivningstider om riksdagen stiftade en lag om en utvidgad finansiell samordning i väntan på vårt förslag om vårdregioner.

Vi menar att inom en sådan finansiell samordning ryms också Försäkringskassans resurser för sjukförsäkringen som skulle kunna användas till att utveckla landstingens arbete med att skriva sjukintyg och värdera arbetsförmågan. Det tycker vi skulle vara en bra modell för att i ett lokalt arbete baserat på sunda ekonomiska incitament uppnå samma resultat som regeringen nu tycks vilja uppnå med en ny anslagspost.

Fru talman! Det har nu plötsligt blivit legitimt att tala om missbruk, fusk och rena oegentligheter. Det är bra. Det visar sig ändå att det inte var helt ogrundat när vi och andra tog upp diskussionen för ett par år sedan.

Regeringen ger i den budget som kammarens majoritet senare kommer att anta Försäkringskassan möjlighet att anställa 300 årsarbetare för att stärka kontrollfunktionen. Det är på tiden. Men, som vanligt, saknar regeringen förmågan att ta ett helhetsgrepp. Kassornas ökade kontrollmöjligheter förväntas innebära fler polisanmälningar och annan hantering inom rättsväsendet. Och redan med de få anmälningar som hittills gjorts klagar kassorna på att rättsväsendet inte har mött upp med motsvarande aktivitet. Och i går kunde vi läsa ett meddelande från polisen om att man inte har möjlighet att prioritera förväntade anmälningar med anledning av kassans nya kontrollsystem eftersom polisen inte har fått motsvarande förstärkning. Vet inte det ena departementet vad det andra föreslår, eller begriper man helt enkelt inte sambanden?

Utöver att Folkpartiets budgetförslag innebär förstärkta resurser till polis och övrigt rättsväsende, av många skäl, föreslår vi att regeringen och Försäkringskassan ska studera verksamheten när det gäller dessa frågor som bedrivs i Storbritannien. Att stoppa missbruk och oegentligheter är både ekonomiskt nödvändigt och angeläget ur ett förtroendeperspektiv. I det ingår också att Försäkringskassan måste bedriva en kontinuerlig information, pedagogiskt och lättillgängligt upplagd, som handlar om rättigheter och skyldigheter och samtidigt reda ut de eventuella missförstånd som gäller förutsättningarna för att få sjukpenning.

Till sist vill jag uppehålla mig något vid arbetsgivarnas medfinansiering. I en mängd motioner krävs ett avskaffande. Få pålagor har upprört företagen så som denna. Det hjälper inte att arbetslivsministern och andra i debatter här i kammaren och i andra sammanhang påstår att småföretagen kan göra en vinst genom skyddsreglerna.

Socialdemokraterna måste lära sig att förstå hur en företagare tänker. En företagare tänker inte i kollektiva termer av att alla företagare i Sverige nog tjänar på sänkta arbetsgivaravgifter, utan man tänker: Hur ska

jag ta ansvar för mitt företags framtid, mina anställda, min familjs försörjning och så vidare? Skyddsreglerna till trots kan ett enskilt företag drabbas hårt. Och oavsett vad regeringen och Kurt Kvarnström här påstår har medfinansieringen medfört en hårdare sållning vid anställning.

Prot. 2005/06:46
7 december

För alla dem som försöker komma tillbaka till arbetsmarknaden efter en längre tids sjukskrivning eller, vilket är än svårare, för dem som försöker bryta sin förtidspensionering, är vägen ut i princip stängd. Ams har hittat en egen väg att klara sig ur problemen. Aldrig någonsin har så många definierats som arbetshandikappade av Arbetsförmedlingen. Och med den stämpeln är man inte välkommen till arbetsförmedlingen. Man hänvisas tillbaka till Försäkringskassan.

Att det är ont om jobb och att många människor drabbas hårt är bedrövligt. Men det är också bedrövligt att bevittna hur en socialdemokratisk regering undan för undan drar åt tumskrubarna för dem som är utanför arbetsmarknaden genom ytterligare pålagor på arbetsgivarna. Vi har sett en mängd förslag som väl kommer att förverkligas under det kommande året.

För dem som är inne på arbetsmarknaden och lyckas hålla sig kvar där ska tydligen allt vara givet. Men den som är utanför ska fortsätta att så vara.

Men nu är det snart val, och då skapas det under två år plusjobb och nya anställningsformer med benämningar som ska invagga människor i trygghet. Jag menar att det är en falsk sådan.

Men det finns ett litet hopp, och det är det som finns med i den proposition som vi ska rösta om i eftermiddag. Det handlar om att Socialdemokraterna i utskottet nu erkänner att pålagor på arbetsgivaren kan betyda ökade svårigheter på arbetsmarknaden. Det är ett välkommet uppvaknande. Och jag hoppas att den insikten också slår rot hos arbetslivsministern, så att det knappa år som återstår av hans och den socialdemokratiska regeringens tid vid makten inte leder till fler hinder för alla hundratusentals arbetslösa, sjukskrivna och förtidspensionerade som kan och vill jobba.

Anf. 90 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller förtidspensionerna, som Linnéa Darell lyfte fram, är vi naturligtvis inte nöjda med den nuvarande situationen. Jag tror inte att någon av oss som arbetar med dessa frågor kan känna sig nöjd med den situation som vi har.

Men vi måste ändå tillstå att det görs en hel del insatser. Jag redovisade också ytterligare insatser som nu görs för att förbättra denna situation.

Den landstingsmiljard som nu tillförs kommer naturligtvis att vara viktig i den andra delen av detta där landstingen och Försäkringskassan får ett särskilt uppdrag att på ett bättre sätt samarbeta i dessa frågor.

Det som förvånade mig lite grann i Linnéa Darells anförande var diskussionen om sjukdomsbegreppet. Där skulle jag gärna vilja ha ett ytterligare förtydligande. Anser Linnéa Darell att sjukdomsbegreppet inte är bra i dag? Jag kan säga att vi i många sammanhang i texter och muntligt sagt att det viktiga är att se arbetsförmågan hos människor och inte se det sjuka. Det finns många svårt sjuka människor som utför ett fantastiskt arbete, i många situationer också på heltid. Det är viktigare att se den förmåga som människor har trots den sjukdom som de många gånger lider av. Därför är jag lite förvånad över att Linnéa Darell lyfter fram sjukdomsbegreppet.

Jag vill också ställa en fråga om medfinansieringen. Varför ska vi inte premiera dem som på ett bra sätt arbetar med dessa ohälsfrågor på sina arbetsplatser? Varför ska alla med det förslag som finns om höjda arbetsgivaravgifter vara med och ta kostnaderna för detta? Jag förstår inte logiken i detta synsätt.

Anf. 91 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Fru talman! Först och främst när det gäller landstingsmiljarden menar vi att precis samma sak kan uträttas utan att vi tillför en ny miljard. Det går alldeles utmärkt, precis som jag sade i mitt anförande, att lagstifta om en utvecklad finansiell samordning. Och inom ramen för den kommer dessa resurser att finnas. Vi har därför inte mindre pengar till det, och vi är inte heller motståndare till detta arbete. Men, som sagt, vi har en annan syn på finansieringen av det.

Det finns en risk när det gäller dessa pengar till landstinget, nämligen att om det inte blir väldigt tydligt i anvisningarna till vad de ska användas finns det landsting som har anledning att stoppa dem i svarta hål. Det var också en oro som man uttryckte från Läkarförbundet när vi från utskottet träffade dem häromkvällen.

Sjukdomsbegreppet tycks vara ganska otydligt för många människor. Om man är missnöjd med situationen på sin arbetsplats tycker man att det är helt okej att till och med kollektivt tala om att man ska sjukskriva sig för att hota arbetsgivaren. Vi menar att det är viktigt att det blir tydligt.

De regionala variationerna när det gäller sjukskrivningar tyder väl också på att det finns oklarheter.

Jag får återkomma senare till medfinansieringen.

Anf. 92 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Om jag förstod Linnéa Darell rätt förordar hon till och med en lagstiftad samordning. Är det ett förslag som Folkpartiet tänker driva? Det gjorde mig lite överraskad, får jag lov att säga.

Vi återkommer till medfinansieringen.

Anf. 93 LINNÉA DARELL (fp) replik:

Fru talman! Den finansiella samordningen är ju lagstiftad redan i dag. Vad vi menar är att den bör utvidgas till att bli en effektiv finansiell samordning. Då krävs det en ny lagstiftning som ger utrymme.

Det vi skrev i vår motion när propositionen om begränsad finansiell samordning behandlades är vad det handlar om när jag talar om lagstiftning.

Sedan har vi medfinansieringen. Jag tycker att det nästan är ett hån när Kurt Kvarnström och andra socialdemokrater säger att medfinansieringen är ett sätt att premiera de företag som gör ett bra jobb för arbetsmiljön. Den bästa premieringen till småföretagen är att medfinansieringen tas bort. Det finns inte en enda företagare i Sverige som uppfattar systemet med medfinansiering som en premiering. Det är otroligt märkligt att använda ett sådant uttryck. Medfinansiering är en pålaga och uppfattas, med all rätt, så av företagen.

Anf. 94 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! I en av våra större dagstidningar står i dag följande rubrik att läsa: Äldre mår allt bättre. Man kan se en bild på en dam i de övre 70 åren som arbetat tills hon var 75 år. Det är utomordentligt glädjande att fler arbetar och är friska allt högre upp i åldrarna. Andelen 61–65-åringar som fortsätter att arbeta har glädjande nog ökat med 10 %, naturligtvis lite beroende på hur man räknar, från 40 % till 50 %.

Vad vi nu ska diskutera är förslaget till anslag för vårt pensionssystem, eller vårt pensionssparande som det ju egentligen är – ett sparande för att skapa resurser för att kunna leva hyfsat även när man på ålderns höst inte arbetar.

Vi har fått ett stabilt system för ålderspensionen grundat på en enkel tanke: Man sparar en del av inkomsten under de år man arbetar. Vid 65 år beräknas den återstående livslängden för årskullen. Sedan divideras kapitalet med det antalet år, och man får sitt pensionsbelopp. Sedan räknas det upp med löneutvecklingen. Härtill kommer ett försäkringsmoment som innebär att man så att säga kan försäkra sig för ett långt liv genom att andra lever kortare än genomsnittet.

Larmartiklar kommer med jämna mellanrum, senast förra veckan, om att pensionssystemet spricker.

Ett annat populärt tema är att pensionen inte räknas upp med priserna, eller också talas det om bara 40 % av slutlönen i pension.

Spricker pensionssystemet? Nja, knappast. Systemet visade sig klara av de svåra påfrestningarna under den värsta aktienedgången på 30 år som vi hade omkring år 2000.

Hur är det då med uppräknningen? Jo, pensionen räknas upp med lönerna, och det mer än vad priserna gått upp. Pensionerna är därför högre i dag än de skulle ha varit med vårt tidigare pensionssystem.

Sedan har vi detta med bara 40 % av slutlönen. Ja, visst går det att räkna fram många scenarier där pensionen blir låg. Men då finns garanti-pensionen med en lägsta garanterad nivå.

Vidare gäller det detta med 40 % av slutlönen. Ja, det beror på slutlönen. Den kan vara betydligt högre eller också betydligt lägre än genomsnittslönen. Det beror naturligtvis på hur många år man har arbetat och på hur mycket man därmed har sparat. Finessen med pensionsreformen är ju att det är ett sparande på hela livsinkomsten, inte relaterat till slutlönen.

Många andra länder befinner sig fortfarande fastlåsta i omöjliga pensionssystem med orimliga åtaganden. Det var också problemet med vårt tidigare pensionssystem. Om det hade behållits skulle det ha inneburit en orimlig belastning på kommande generationer som skulle få betala både sina egna pensioner och en stor del av föräldragenerationens pensioner när avgifterna inte längre räcker till. En bärande idé bakom pensionsreformen är just att få en vettig fördelning mellan generationerna.

I alla pensionssystem måste avgifter, pensionsålder och pensionsrätt balansera, för annars går systemet över styr. De här faktorerna kan justeras åt olika håll. Vi har valt att hålla avgiften fast och att garantera en viss pensionsnivå för varje åldersklass. Avgifterna i det gamla systemet skulle ha fått höjas, eller också skulle vi ha fått göra som man gör i vissa

länder där pensionen får variera alltefter årets inbetalda avgifter. Jag tror faktiskt inte att vi skulle vilja ha det som man har det i de länder där pensionen måste varieras, i något fall till och med från månad till månad, för att klara finanserna.

Ett annat alternativ hade varit att fatta beslut politiskt om en rejält höjd pensionsålder. Vid utformningen av pensionssystemet har vi i stället låtit det vara den enskildes val att gå i pension tidigare, eller senare, mellan 61 och 67 års ålder, med pensionen beräknad på motsvarande fler, eller färre, förväntade pensionsår. Pensionssystemet är kalibrerat för den som går i pension vid 65 års ålder.

Vi lever fler och friskare år. Det betyder att pensionssparandet ska räcka till fler år efter 65 om vi pensionerar oss då. Men det betyder också att vi kan vara aktiva betydligt längre. När vi lever allt längre och är friska långt upp i åldrarna vill vi att det ska vara mer gynnsamt att arbeta längre eller kombinera pensionen med fortsatt arbete.

Vi kan nu, som jag nämnt, notera en glädjande utveckling i och med att alltfler fortsätter att arbeta längre upp i åldrarna. Idealet är inte längre att så tidigt som möjligt övergå till den eviga semestertillvaron, helst i en solstol på andra breddgrader och med en paraplyförsedd drink i handen. Många vill i stället fortsätta att leva ett aktivt liv.

Det finns tyvärr starka inslag av diskriminering av äldre på arbetsmarknaden, så det behövs ett antal reformer för att göra äldre mer attraktiva på arbetsmarknaden. Vi föreslår till exempel möjlighet till tidsbegränsad anställning för personer över 61 år. Vi föreslår också lägre skatt på arbetsinkomster, något som gör det intressant att fortsätta att arbeta eller att kombinera arbete och pension. Vi bör sannolikt överväga fler reformer för att anpassa regler och förutsättningar för ett längre arbetsliv.

En bidragande faktor beträffande de negativa attityderna till äldre sammanhänger med att avtalspensionerna inom flera områden fortfarande är förmånsbestämda som ett procenttal av slutlönen, vilket ger mycket höga avgifter för äldre personer.

Problemet med att arbetsgivare av det skälet inte vill anställa äldre skulle lösas om parterna var beredda att övergå till avgiftsbestämda pensioner, vilket hittills tyvärr inte visat sig vara fallet. Vi föreslår därför att arbetsgivare ska få avdragsrätt endast för avgiftsbestämda pensioner.

Det är, som sagt, inte svårt att konstruera räkneexempel med personer som inte arbetat tillräckligt länge för att få en acceptabel pension. Pensionssystemet är därför kompletterat med grundpension i form av garantipensionen. Därtill finns äldreförsörjningsstödet avsett för dem som inte har bott tillräckligt länge i Sverige för att få garantipension.

Ett problem som vi vill åtgärda är att pensionärer med garantipension och hög bostadskostnad också får äldreförsörjningsstöd för att klara sig. Vi föreslår att de sämst ställda pensionärernas bostadstillägg höjs så att de får behålla 225 kr mer per månad efter det att hyran är betald.

Pensionssparandet är ofta hushållets största tillgång. Vid skilsmässor grälar man om pinnstolar, men sällan diskuteras pensionssparandet.

Vi vill få till stånd att delad pensionsrätt är huvudregel i premiepensionen. Vi vill också förbättra möjligheten att överlåta pensionsrätt mellan makar. Vi kan också tänka oss att mer tydligt skriva in i lagen att man vid skilsmässa och boskillnad ska ta hänsyn till statlig pensionsrätt.

När de i den arbetande generationen blir färre och dessutom en betydligt större andel fortsätter att vara utanför arbetslivet, på grund av till exempel förtidspensionering, riskerar vi att få problem även med det nya pensionssystemet.

De stora sjuktalen är ett problem när det gäller att kunna klara både uppehälle och pension för den sjukskrivna femtedelen och dessutom få bidrag till de allmänna pensionerna. Det kostar i form av lägre lön, höga skatter och arbetsgivaravgifter och lägre tillväxt. Frågan om tillväxt kan verka lite teoretisk, men även små förändringar ger stora effekter på sikt och blir mycket viktiga sett i pensionsperspektivet.

Det är också oroande att vi arbetar kortare och kortare tid. De som läser vidare börjar ofta inte arbeta förrän vid 27, samtidigt som pensionsåldern inom vissa delar av arbetsmarknaden var 59 år för några år sedan. För den som bara arbetar 32 år är pensionssparandet på 18 % i lägsta laget, och man kanske borde spara upp till 30 % av inkomsten för att få en pension som motsvarar det man förväntar sig.

Pensionen behöver diskuteras mer utifrån de pensionslösningar som finns, både statligt, avtalsmässigt och privat sparande. En av tankarna i pensionssystemet är att vi ska kunna påverka mer själva och kunna välja utifrån våra egna förutsättningar hur vi sparar och inte minst när vi väljer att pensionera oss.

Med detta, fru talman, vill jag återigen yrka bifall till reservation nr 1, men jag står bakom alla övriga moderata yrkanden.

Anf. 95 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Vi diskuterar under det här blocket den mest omfattande av alla socialförsäkringar, hur man än räknar. Om man räknar i pengar eller på annat sätt är det den mest omfattande och en av de mest viktiga socialförsäkringar vi har.

Det är också den socialförsäkring som vi under det senaste dryga decenniet har gjort de allra största förändringarna i. Själva grundtanken bakom ett system med pensionsförsäkring eller, som någon vill kalla det, pensionssparande är förstås att undanröja risken för fattigdom på gamla dagar. Det gjorde det gamla systemet, och det gör det nya också, till och med på en något högre nivå vad gäller den lägsta standarden inom pensionssystemet.

Annars utmärks den reform som vi gjorde 1994 av ett antal tunga principer.

Inkomstbortfallsprincipen är en av dem, även om det i det nya systemet tolkas som hela livsinkomsten och inte enbart den inkomst man hade strax innan en händelse inträffade. På den punkten, hur man utformar en inkomstbortfallsprincip, finns det förstås betydande skillnader mellan en pensionsförsäkring, där man förutser en händelse kanske 40 år i förväg, och sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar, där något kan inträffa från den ena dagen till den andra och helt utan förberedelse.

Systemet ska vara ekonomiskt uthålligt, och det har då införts ett par följsamhetsprinciper. Det ena är följsamheten till löneutvecklingen i landet, och det andra är följsamheten till vad som händer med livslängden. Det senare är relativt ovanligt. Det har börjat komma lite grann på senare år i några andra svenska system, men när det infördes var det kanske första gången som man i ett allmänt system kopplade samman

vad som hände med livslängden och själva ersättningsnivåerna. Det hade förstås att göra med den mycket glädjande utveckling vi har i vårt land, och i många andra länder, det vill säga att vi har förmånen att leva längre och längre. Men det får ekonomiska konsekvenser, och de omhändertas i det nya systemet med hjälp av följsamheten till livslängden.

Ett annat inslag, som var nytt, var att alla kommer att få ta del i den sannolikt snabbare utveckling som sker på värdepapper än vad som sker med de genomsnittliga lönerna. "Sannolikt", säger jag, för ingen känner framtiden. Vad vi däremot vet är att de senaste 80–85 åren har det definitivt varit på det viset, och får vi en utveckling av liknande art kommer en stor del av utvecklingen verkligen att kunna komma alla i befolkningen till del, och inte bara dem som har blivit lite mera vana vid att skaffa sig värdepapper.

Det ska vara samhällsekonomiskt goda drivkrafter i systemen så långt det är möjligt. Vi ska försöka minska skatteandelen. Vi har försökt åstadkomma detta genom det mycket nära sambandet – raka rör – som finns mellan det som betalas in och det som betalas ut. Det gör exempelvis svartarbete mindre lönsamt än i det tidigare systemet, där kopplingen mellan avgifter och förmåner var avsevärt svagare.

Ytterligare en princip är flexibilitet vad gäller möjligheten att få ut pengarna. Man kan i det nya systemet välja när man vill, från 61 års ålder till förhoppningsvis åtminstone 67, som vi nu har höjt gränsen till för hur länge man har rätt att stanna kvar på arbetsplatsen. Inom systemet är det inte någon åldersgräns alls, utan där är det bara himlen som är gräns – man har rätt att jobba så länge som helst och få ut sin pension på försäkringsmässiga villkor.

Ytterligare en princip har varit att se till att medborgarna får så god information som möjligt. Det är ingen tvekan om att informationen är oerhört mycket bättre än den var tidigare. Och den är bättre än i nästan något annat land. Det finns ett par länder numera som har system som liknar våra, men måste jag välja – jag medger i och för sig att jag är partisk – är nog det svenska systemet bäst i världen vad gäller att informera medborgarna.

Vi har varit måna om att få en politisk stabilitet i regelsystemen. Den uppgörelse som gjordes stod drygt 85 % av riksdagsledamöterna bakom. Tittar man på dagens kammare och de omröstningar som kommer att ske senare, är det nog fortfarande över 85 % som står bakom detta.

Reformen har väckt mycket stor uppmärksamhet internationellt, inte bara bland pensionsexpertis utan bland politiker av olika slag som har att syssla med de här frågorna.

Fru talman! Hur har det då gått hittills, om man i någon mån ska försöka summera utvecklingen sedan uppgörelsen mellan de fem partierna för snart tolv år sedan? Vad gäller den lägsta nivån i systemet, garantipensionen, har det skett en höjning. Genom den förändring som ägde rum från folkpension till garantipension är den lägsta nivån högre än tidigare.

Inkomstpensionen har också utvecklats snabbare än i det gamla ATP-systemet. Jag tror att Anna Lilliehöök nämnde det i sitt inlägg nyss. Det var inte något som utlovades från de fem partiernas sida den dag uppgörelsen gjordes eller under resans gång, men utvecklingen har hittills varit så. Det är förstås glädjande och trevligt.

En del av ökningen beror på en förändring i sättet att beräkna indexeringen och hur man ska låta den slå igenom på inkomstpensionen. Därvidlag har det väl skett en viss höjning utöver den faktiska utvecklingen på lönesidan.

Premiepensionen och buffertfonderna, för att avrunda med dem, infördes båda ungefär samtidigt som det största börsfallet i modern historia ägde rum – det största börsfallet på 70 år. Om vi nu tittar på vad som har hänt vad gäller premiepensionen har närmare 90 % av dem som varit med hela tiden återfått minst det ursprungliga värdet, och en betydande andel har fått ökning långt utöver inflationen. Som det ser ut just nu förefaller den trenden fortsätta.

Vad gäller buffertfonderna gavs de efter många års diskussion rätt att investera i värdepapper, både svenska och utländska. Utvecklingen var förstas mycket negativ eftersom detta kom att äga rum vid maximalt olämplig tidpunkt, vilket förstas ingen kunde veta i förväg.

Utvecklingen har även där gått åt rätt håll. Det förefaller nu, om inget oförutsett inträffar under december månad, som om buffertfonderna tillsammans kommer att ha över 700 miljarder kronor när vi får balansräkningen till årsskiftet. Det motsvarar ungefär fyra års utbetalning. Det är vad man i teknisk litteratur brukar kalla fondstyrka. Det är även på den punkten ett av de högsta värdena i världen. Det är nog bara ett par länder till som har något liknande. Jag tror exempelvis att våra tyska vänner i stället för fyra år möjligen har fyra veckor, eller kanske till och med något mindre.

En av de saker som vi hade hoppats på när reformen gjordes var att de drivkrafter för att arbeta längre som finns i systemet skulle leda till en höjd ålder för utträde från arbetsmarknaden, det vill säga att människor skulle stanna kvar längre på arbetsmarknaden. Så har också skett. Under åren 2001–2004 har utträdesåldern stigit varje år. De allra senaste siffrorna, som går en bit in på hösten i år, visar att den har fortsatt att stiga.

Det finns en hel del som behöver göras, och det gäller framför allt avtalspensionernas konstruktion. De bör i större utsträckning konstrueras enligt principerna i den stora reformen.

Det är nu viktigt att de fem partierna vårdar uppgörelsen och löser de kvarvarande frågorna. Man bör bland annat se till att den halvering av avgiften ovanför taket som ingår i uppgörelsen nu genomförs fullt ut och att åstadkomma de resterande delar som behövs för att reformen ska bli ännu bättre.

Fru talman! Som jag nämnde finns det ett stort internationellt intresse för reformen. Nästan alla länder av vår typ har samma problem som vi hade när vi genomförde reformen. Dessa diskussioner förekommer var och varannan vecka i länder runtom i världen.

Det är nu snart tolv år sedan den stora pensionsöverenskommelsen träffades. I dag kan man konstatera att de fem partierna har levt upp till de utfästelser när det gäller innehållet som då gjordes.

Anf. 96 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Låt mig först bara göra en komplettering genom att yrka bifall till reservation 68 från Kristdemokraterna under punkt 66.

Sedan vill jag ta tillfället i akt att från Sven Brus och mig framföra ett tack till Bo Könberg för alla dessa år. Det förefaller att vara den sista

debatten som herr Könberg deltar i här i kammaren under denna och kanske under någon ytterligare mandatperiod. Men välkommen tillbaka! Vi är säkert många som har uppskattat dina insatser och det samarbete som vi har haft i debatter, under resor och vid andra gemensamma uppdrag till gagn inte minst för pensionssystemet. Lycka till, Bo, och tack för ett gott kollegialt samarbete!

Många människor i vårt land har efter flera års hårt arbete nått en aktaad ålder. Jag tänker på våra äldre som i dag är pensionärer och dagligen tvingas vända på krona efter krona. Det är dråpligt att våra debatter om pensionerna varje år ska komma så här nära julhandeln som de gör. Vi hör i medierna hur allt större summor läggs på julhandeln, kanske till gåvor som man både kan ha och vara utan. Detta noteras även av de äldre som lever på minsta tänkbara pension. Det känns inte riktigt bra.

Många av oss i kammaren är barn till en generation som har byggt upp den välfärd och den ekonomi som vi i dag kan glädjas över. Men själva får de titta djupt i pensionsutbetalningen på kontot för att se om det finns pengar över till barnbarnens julklappar. De saknar ekonomisk trygghet.

Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett av välfärdspolitikens allra viktigaste mål. Det är helt enkelt ett av syftena med vårt välfärdssystem, och måttet på hur vi uppnått detta mål är att äldre måste få känna sig trygga i sin försörjning och att unga människor är trygga med att åldras.

Med dagens stora brister inom äldreomsorgen och vården är tryggheten och värdigheten långt ifrån en realitet för alla människor. Goda pensionsvillkor, slopad fastighetsskatt och sänkt skatt på hushållstjänster är några åtgärder som delvis skulle kunna kompensera för bristerna inom den kommunala äldreomsorgen. Åtminstone skulle många äldre ha råd att själva köpa den service som det allmänna allt oftare förnekar dem. Men detta är bara kompletterande åtgärder.

Grundtryggheten borde gälla för alla, som pensionsöverenskommelsen är mellan socialdemokraterna och oss borgerliga. Det borde vara en absolut trygghet och en självklarhet för alla.

Men tyvärr är det inte så i dag. Många av de 1,4 miljoner äldre som vi har all anledning att känna en viss oro för hur de ska klara sin försörjning, och det är inte rätt. Uppgårelsen har gjort pensionssystemet mer finansiellt stabilt – ja, det är sant – vilket borgar för att även kommande generationer får ut godtagbara nivåer på sina pensioner. Det fria valet av pensionstidpunkt har ökat individens handlingsutrymme att själv kunna styra sin pensionsersättning, och det är bra. Garantipensionen har höjts, vilket vi också gläds över.

Men vi välkomnar ändå reformer som skulle innebära att det blev en större valfrihet inte minst för våra äldre. Det återstår alltså fler problem att lösa, särskilt för dem som har haft låg eller ingen inkomst. Kristdemokraterna kommer därför att fortsätta att arbeta för en förbättring och vi önskar på sikt en höjning av garantipensionen med 300 kr per månad – det är vår ambition – och vi har avsatt 1,8 miljarder kronor extra till detta i vår budgeten för 2006. Vi menar också att regeringens föreslagna höjning av grundavdraget med 50 kr är otillräcklig. Det borde höjas till 130 kr per månad.

Fru talman! Låt mig ta ett exempel från dagliga livet på hur det är att vara pensionär.

”Min pension räcker inte mer än till hyra och mat för dagen”, säger den för övrigt glade pensionären som jag träffade i Helsingborg på första advents återkommande julskyltning. Det känns onekligen svårt när enskilda och dessutom närstående människor berättar om sin ekonomiska situation.

Det är inte alldeles säkert att dessa människor har sämre livskvalitet. Men det är inte lätt att vara glad och tacksam pensionär när kostnaderna ökar mer än vad pensionsutbetalningarna gör. Det var därför som jag för några söndagar sedan med sorg och besvikelse lyssnade till den här personen som arbetat nästan hela livet och nu lever på marginalen. ”Pengarna räcker inte”, sade pensionären jag besökte, och denne får representera många i samma situation.

Det saknas varje månad pengar till idrottsbiljetter, julklappar, gåvor och till och med till biljetter för att resa till barn och barnbarn. Det finns en grupp människor i Sverige i dag som inte är direkt fattiga, men som inte får pengarna att räcka till – våra äldre med låga pensionspoäng.

Fru talman! Bostadstillägget är en annan viktig fråga som utskottet har att ta ställning till i dag. Vi välkomnar regeringens förslag om en höjning till 91 % av bostadskostnaden samt att taket höjs för vad som anses som skäligen boendekostnad.

Däremot menar vi att fritidshus inte bör räknas in i underlaget för bostadstillägget, utan i stället bör det baseras endast på permanentboendet. Fastighetstaxeringen, som ofta baseras på tomtvärdet, gör att äldres fritidsfastigheter räknas som förmögenhetsinnehav, trots att detta är ett helt orealiserat innehav.

Kombinationen av den orimliga fastighetstaxeringen och medräkningen av fritidsfastigheter innebär att just de som drabbas av extremt höga fastighetsskatter också är de som drabbas av att inte kunna ansöka om bostadstillägg. Det är oacceptabelt att äldres livskvalitet ska försämras på det här sättet. Det handlar om människor som har arbetat hela livet, som betalat skatt och som i många fall har fått andra möjligheter till rekreation.

Till betänkandet har vi ett särskilt yttrande, nr 7, där Sven Brus och jag redogör för vårt ställningstagande i denna och intilliggande frågor.

Med tanke på pensionsöverenskommelsen mellan våra borgerliga partier och Socialdemokraterna har jag inget ytterligare yrkande. Kristdemokraterna kommer dock att fortsätta sitt arbete för att skapa bättre ekonomi för pensionärer med låg pension.

Ett annat problem är att så få känner till att de är berättigade till särskilt bostadstillägg, och det vill jag också aktualisera. Ansökningsförfarandet är så krångligt att de äldre många gånger avskräcks från att söka. Mörkertalet är därför väldigt stort, särskilt i åldersgruppen 65–70 år. Men enligt Försäkringskassans beräkningar är det nästan en tredjedel av de berättigade som inte ansöker om denna förmån, och det tycker vi är beklagligt. Informationen måste bli bättre och tydligare om vad rättigheterna i försäkringssystemet som sådant omfattar såväl när det gäller pensioner som andra försäkringar i vårt välfärdssystem.

Anf. 97 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! ”Du vet väl inte vad hjon är och inte fattigstuga heller, och det ska du bara vara glad för. Fattigstuga var någonting som fanns förr i tiden, och skulle jag berätta om den ordentligt så bleve det ruski-gare än alla Krösa-Majas hemskheter om mördare och spöken och vilda djur. Om du tänker dig en liten usel stuga med ett par rum i och hela den stugan full med fattiga, utslitna och gamla människor som bor där tillsammans i en enda röra av bara lort och löss och svält och elände, då vet du vad fattighjon är och fattigstuga.”

Så inleder Astrid Lindgren berättelsen om det stora tabberaset i Katt-hult. Det är en berättelse som väl beskriver varför det är viktigt med en bra ålderspension. Den som har pensionerats har få eller inga möjligheter att förstärka sin pension. Är det då via de förvärvsarbetandes välgörenhet eller är det via det system dit pensionärerna under sina förvärvsaktiva liv solidariskt har betalt skatter, och därmed betalt för sin framtida pension, som pensionärernas standard ska garanteras?

Vad kan man då kräva av ett pensionssystem? Jo, att det är förutsäg-bart. Man ska veta vad man får och vilka regler som gäller, och man ska veta att man får det som lovats. Det ska omfördelas över livscykeln, mellan könen och mellan klasserna. Det ska finansieras solidariskt via skatter och sociala avgifter, och man ska inte kunna spekulera bort hela eller delar av sin pension. Och det ska vara hållbart både för individen, det vill säga den enskilda pensionären, och nationalekonomin.

Nuvarande system uppfyller endast ett av kraven, det är finansiellt stabilt. Det är förstås bra att staten alltid vet vad pensionerna kostar. Fast inte ens det är helt säkert. Under vissa förhållanden kan statens kostnader för garantipensionen öka, vilket gör att systemet då inte längre är finansi-ellt stabilt.

Problemet är att om avgifterna från dem som förvärvsarbetar inte räcker till att betala pensionerna får den enskilda pensionären stå för den risken själv, trots att han eller hon troget betalat in sina avgifter. Om inte de förvärvsaktivitas avgifter räcker till att betala pensionerna, slår en broms till i systemet. Det är en broms som gör att pensionerna inte räk-nas upp eller, om det vill sig illa, sänks. Det blir ju då lite komiskt att läsa i ett debattinlägg från Socialdemokraterna och de fyra borgerliga partier-na i Genomförandegruppen att det nya pensionssystemet kommit till för att garantera de framtida pensionerna. För vem är det en garanti?

Det hävdas i debatten att dagens pensionärer gynnas av det nya pens-ionssystemet genom att deras köpkraft har ökat. Men för den som gått i pension de senaste åren har den ökat från en avsevärt lägre nivå än för de forna ATP-pensionärerna. När systemet skulle säljas in hos folket av Socialdemokraterna och de fyra borgerliga partierna hävdades det att det skulle ge lika mycket som ATP-systemet och vara minst lika bra.

I årets budgetproposition kan vi läsa det som kritikerna framförde re-dan 1994: ”För ett typfall med en ensamstående som arbetar heltid i privata sektorn och tar ut sin pension vid 65 år efter 40 års oavbruten tjänst blir kompensationsgraden 54 procent.” Detta är första gången jag ser regeringen medge att pensionen i det nya systemet inte blir lika bra som i ATP-systemet. Där var den enskilda pensionären lovad 65 % av slutlönen.

Hur många kommer, med dagens arbetslöshet – och det gäller kanske framför allt våra unga kvinnor och män som har en hög arbetslöshet – och dagens höga sjukskrivningar, att arbeta oavbrutet i 40 år? Risken är därmed stor att det blir många som inte kommer att nå ens till de 54 procenten av slutlönen.

När Genomförandegruppen säger att det finns ett fåtal debattörer som ägnar sig åt att sprida en felaktig bild av hur mycket det nya pensionssystemet kommer att ge, undrar jag vem det var som spred en felaktig bild. Var det den som, likt Genomförandegruppen, hävdade att det nya systemet skulle ge lika mycket som ATP-systemet eller den som hela tiden hävdat att det nya systemet kommer att ge lägre pensioner, något som nu bekräftas av regeringen i budgetpropositionen?

Det problematiska är att Genomförandegruppen tror att det handlar om bristande kunskap och information om hur det nya systemet ser ut och vad det kommer att ge för pension. Det kanske är så att Genomförandegruppen borde börja med att informera statsministern, som från andra sidan jordklotet säger att han är säker på att det ni, det vill säga de fem partierna, gjort inte kommer att vara populärt om 20 år när de som går i pension ser vad ni gjort. Och vad är det som ska informeras bort? Vad är det för bristande kunskap som folket i Sverige har tillsammans med statsminister Göran Persson? Som om det skulle gå att informera bort att det nuvarande pensionssystemet ger 54 % av slutlönen efter 40 års oavbrutet förvärvsarbete. Som om det skulle gå att informera bort att det går att spekulera bort en del av pensionen på börsen. Vad är det som ska informeras bort?

Pensionerna ska inte vara en del av de årliga budgetförhandlingarna säger Genomförandegruppens representanter på Brännpunktssidan i Svenska Dagbladet. Det är ju en sanning med modifikation, för inte har väl ATP-pensionen eller inkomstpensionen varit föremål för budgetförhandlingar? Det som har budgetförhandlats är folkpensionen och pensionstillskottet och nu garantipensionen.

I det gamla pensionssystemet kunde politikerna ta sitt ansvar genom att höja pensionstillskottet när situationen för fattigpensionärerna blev alltför eländig. Och jo, Kenneth Lantz, det finns fattigpensionärer i Sverige i dag. I dag finns inte den möjligheten kvar. När jag tittar på de motioner som kommit in om höjd garantipension för fattigpensionärerna, förstår jag att det finns delar i Genomförandegruppen som skulle ha velat behålla den möjligheten.

Fru talman! Vänsterpartiet har nu under en följd av år motionerat om att de forna ATP-pensionärerna ska kompenseras för de ca 10 % värdelörlust de led i början på 90-talet genom en urholkning av basbeloppet. Vi menar att det bästa sättet att göra det är att ge dessa pensionärer en engångsuppräknning vid ett tillfälle. Vi anser att regeringen ska återkomma med förslag på hur de forna ATP-pensionärerna bäst ska kompenseras för detta inkomstbortfall som sades skulle vara tillfällig.

Vi har i år återigen motionerat om Percy, det vill säga om de pensionärer som får yrkesskadelivränta därför att de en gång har skadats på jobbet och som är återbetalningsskyldiga enligt de samordningsregler som finns, trots att de har återbetalat mer än de fått ut i ett engångsbelopp. Jag fick ett brev häromdagen från Percys fru. Hon berättade att Percy nu betalat in ca 90 000 kr mer än han fick ut i ett engångsbelopp. Det har

alltså dragits ca 90 000 kr mer från Percys pension, på grund av samordningsreglerna, än vad Percy fick i engångsbelopp. Det kan inte vara rimligt att någon människa ska utsättas för det. Vänsterpartiet vill därför att möjligheten att få ut yrkesskadelivräntan som ett engångsbelopp ska tas bort och att Percy ska anses skuldfri. Något annat är orimligt.

Fru talman! Jag står självfallet bakom Vänsterpartiets alla reservationer på utgiftsområde 11, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 70 under punkt 70 och reservation 71 under punkt 71.

Anf. 98 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår av Ulla Hoffmanns inlägg att hon inte heller i år har blivit övertygad om det nya pensionssystemets förträfflighet. Många av de saker som hon tar upp har vi diskuterat flera gånger tidigare. Jag tänkte försöka att hinna med två i det här inlägget.

Det ena är påståendet om att vi skulle ha sagt att det skulle ge lika mycket som ATP-systemet. Det vi sade var att med undantag av eventuella förändringar i livslängden i framtiden skulle det ge ungefär lika mycket i genomsnitt som ATP-systemet. Det tror jag fortfarande är sant. Däremot har ju Ulla Hoffmann genom åren inte varit speciellt benägen att diskutera de här förändringarna i livslängden och vad de betyder. Med ATP-systemet skulle den frågan förstås ha lett till ett finansiellt problem som måste lösas. Ulla Hoffmann vet kanske hur. Jag förmodar att det handlar om höjda avgifter. Det är ju en värderingsfråga. Vill vi använda en allt större del av våra pengar för att vi ska kunna få alltfler pensionsår eller inte?

Den andra frågan jag vill ta upp gäller den myt som har spridits i många år och som Ulla Hoffmann fortsätter att upprepa, nämligen att ATP-pensionärerna skulle ha förlorat 10 % under 90-talet. Det är inte korrekt. Ungefär sex procentenheter av dessa tio procentenheter har att göra med förändringen i skattereformen och handlar om ren neutralisering. ATP-pensionärerna gottgjordes för detta genom själva reformen. Man kan förstås vara för att man ska höja den delen med sex procentenheter om man vill, men man bör inte fortsätta att sprida myter.

Anf. 99 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det är självklart att förändringar i livslängden påverkar hur människor betar sig. För min del har det inneburit att jag har bestämt mig för att jag går i pension vid 65 års ålder därför att jag har haft sådana arbetsuppgifter att jag kan gå i pension vid 65 års ålder, det vill säga att min kropp inte är helt utsliten ännu.

Jag vägrar inte att se att en höjd medellivslängd kan leda till att människor betar sig på ett annat sätt.

Men vad jag menar att Bo Könberg gör är att han inte tittar på inträdet i pensionen. Jag tror att det var Anna Lilliehöök som pratade om folk som studerar tills de är 27 år. Det är en grupp, men vi har också en annan stor grupp, nämligen dessa unga kvinnor och män som inte kommer in på arbetsmarknaden. De kommer inte att komma upp i 40 år, alltså det som krävs för att man ska få 54 % av slutlönen enligt regeringen. Jag antar att Bo Könberg håller med om den beräkning som har gjorts i budgetpropositionen. Det innebär att de inte kommer att hinna arbeta dessa 40 år, och

de kommer därför inte heller att ens en gång nå upp till 54 % av slutlönen.

Anf. 100 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Det som Ulla Hoffmann nu avslutar med är ju ett jätteproblem i samhällslivet. Man skulle kunna sammanfatta det hon säger. Vi vet nu att medellivslängden beräknas att vara lite drygt 80 år enligt de senaste siffrorna, och Ulla Hoffmann talar om att människor kanske knappt kommer att orka eller få arbeta 40 av dessa år. Det är självklart att det är ett gigantiskt ekonomiskt problem.

Vi har försökt se till att incitamenten inom pensionssystemet är så bra som möjligt. Sedan finns det väl all anledning att se till att vi har en helt annan situation på arbetsmarknaden. Det brukar vi diskutera i andra sammanhang och ha lite olika uppfattningar om, men jag hoppas att det inte är så att Ulla Hoffmann nu talar för att vi ska försöka anpassa Sverige och pensionssystemet efter en situation där man knappt orkar arbeta 40 år för att försörja sig i 81 år. Det kommer nämligen inte att gå. Det kommer att krävas oerhörda avgifter mitt i livet, då man förhoppningsvis bildar familj, skaffar hus, skaffar barn med mera.

Du nämnde ingenting om det som jag påstod vara en myt, nämligen de 10 procenten. Vi har diskuterat det flera gånger förut. Vederlägger du inte detta nu så utgår jag ifrån att du äntligen har accepterat att du hade fel.

Anf. 101 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Låt mig då ta upp det som Kenneth Lantz pratade om tidigare. Helt ärligt: Jag kommer att sakna våra debatter i pensionsfrågan, Bo Könberg! Vi har debatterat den här frågan sedan 1993.

När det gäller att orka arbeta ser det ut så i dag. Vi vet att genomsnittspensionsåldern för en LO-arbetare är 58 år. Då tvingas man antingen gå i förtidspension eller betala för sin dåliga arbetsmiljö själv. Det gör man därför att arbetsmiljön ser ut på det sättet som den gör. Arbetsgivarna sliter i dag ut människor, som därigenom inte kommer att klara av att arbeta så länge som de skulle behöva arbeta för att kunna få den högsta pensionen, som Bo Könberg pratar om.

I den tidigare debatten i dag, under utgiftsområde 10, tycker jag att majoriteten faktiskt har visat ganska ordentligt på vilka åtgärder som måste vidtas, och att det också handlar om de åtgärder som arbetsgivarna vidtar på arbetsplatserna för att människor ska orka arbeta till 65 år. En sådan sak vore förstås sex timmars arbetsdag.

Jag ska inte ge mig in i diskussionen om det är 6 % eller 10 % nu. Jag kan inte säga bombsäkert att det var 10 % eller 6 %. Men däremot kvarstår faktum: Det som togs ifrån ATP-pensionärerna har inte ersatts dem. Från majoritetens sida hävdas det att man har fått höjda bostadstillägg och andra saker som skulle ha kompenserat, men de pensionärer som det handlar om känner att de har blivit fråntagna pension, och de vill ha tillbaka den pensionen.

Anf. 102 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Ekonomisk trygghet är viktigt för alla människor oavsett var i livet vi befinner oss, och den här debatten handlar om trygghet vid ålderdom.

Centerpartiets förslag till en förnyad äldrepolitik har vi beskrivit i vår motion inom detta område. Grunden i vår äldrepolitik ska vara att ålder och erfarenhet är en samhällsnyttig resurs som måste uppskattas och tas till vara. Äldre ska i den omfattning de önskar vara socialt och politiskt delaktiga och ha makt över sin egen livssituation. De ska också kunna leva med ekonomisk och social trygghet. Dessutom ska ålderssegregering och åldersdiskriminering inte tillåtas. Det är också viktigt med jämlik behandling av kvinnor män inom detta område.

Centerpartiet vill att de sämst ställda pensionärernas situation ska förbättras genom en höjning av garantipensionen. Vi vill även utreda om bostadstillägget för pensionärer helt eller delvis kan omvandlas till en höjning av de lägre pensionerna för att öka pensionärernas makt över sin egen ekonomi.

Åldersdiskrimineringen på arbetsmarknaden måste upphöra. Det handlar om att underlätta för människor att orka arbeta fram till 65 år. För personer över 65 vill Centerpartiet avskaffa arbetsgivaravgifterna genom ett nytt så kallat arbetsmarknadskontrakt.

Fru talman! Äldreomsorgen står inför stora utmaningar. Många äldre oroar sig för en hårdare ransonering av både hemtjänst och tillgången till trygga boenden. Centerpartiet föreslår en strategi för en ekonomiskt hållbar äldreomsorg och vill ha en genomlysning av vad som behöver göras för att fler trygga äldreboenden med service ska kunna växa fram.

De äldre, som behöver omsorg och boende, måste ges möjlighet att själva välja hur och av vem som de ska få omsorgen samt var de ska bo. Vi har också förslag om en fritt val-reform och kraftigt sänkt pris på hushållsnära tjänster på samma sätt som man har i Finland.

Det är dessutom viktigt att personalen inom äldreomsorgen får högre status och bättre arbetsvillkor och karriärvägar. Centerpartiet vill öppna upp för entreprenörerna inom äldreomsorgen. En ökad mångfald av vårdgivare är viktigt för att personalen i äldreomsorgen ska få större frihet och bättre villkor.

Fru talman! Centerpartiet har en lång tradition av att värna de pensionärer som har de lägsta pensionerna, och vi kommer att fortsätta arbeta för att höja garantipensionen. Många av dem som har låg pension har ofta varit egenföretagare och stått utanför de offentliga systemen. Men de allra flesta med låg pension är kvinnor som arbetat hårt med hem och familj. Ofta har de tagit ett stort ansvar för den äldre generationen och genom detta minskat kostnaderna för samhället. När de senare i livet börjat förvärvsarbeta har deras inbetalning till pensionssystemet varit mindre än inbetalningen från den som arbetat heltid hela livet, men deras samhällsinsats har många gånger varit större. Därför måste deras rätt till en trygg ålderdom vara lika stor som för dem som varit yrkesarbetande på heltid.

Genom en kombination av höjd garantipension, sänkt skatt på låga inkomster och justerade regler för bostadstillägget för pensionärer vill vi i Centerpartiet öka levnadsstandarden för alla pensionärer med låga eller genomsnittliga pensioner, oavsett vilken boendekostnad de har. Men

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 11

samtidigt ökar vi pensionärernas inkomster och minskar de riktade bidragen. Genom våra förslag kan de pensionärer som önskar och har möjlighet påverka sin ekonomi genom hur de väljer att bo. Det är rättvist och ökar de äldres självbestämmande.

Fru talman! En sak har vi alla gemensamt: Vi blir alla äldre. Pensionärernas livsvillkor och behov varierar. Därför kan vi inte betrakta pensionärerna som en homogen samhällsgrupp. De är inte en grupp individer som enbart är i behov av vård och omsorg utan i högsta grad människor som tillför mycket till samhällets utveckling och vilkas livserfarenhet är en stor resurs.

Centerpartiet anser att äldre ska ges möjlighet till aktivt deltagande i samhällslivet. Både kommuner och landsting bör ha intresse av ett väl utvecklat samarbete med pensionärsorganisationerna, för att tidigt få ta del av synpunkter och idéer för att utveckla verksamheter bättre. Här spelar de lokala pensionärsråden en viktig roll. Deras kunskap och engagemang bör komma in i ett tidigt skede av beslutsprocessen.

De äldre har viktiga erfarenheter och kunskaper som samhället måste bli bättre på att ta till vara. För att vi ska kunna ta del av denna kunskap krävs att de äldre tillåts vara delaktiga i beslutsprocessen i samhällsplaneringen.

Att kunna bo kvar i det egna boendet är en annan viktig trygghetsfråga. För att detta ska vara möjligt krävs att man bygger fler bostäder som är anpassade för äldre. För de äldre som har bostad inom den kommunala omsorgen ska det finnas möjlighet till samboende. Giftna par ska inte behöva flytta isär på grund av att de inte klarar att bo i eget boende. Ett värdefullt komplement till övrigt boende är seniorboende till vilket man kan flytta om man önskar sällskap eller närservice.

Fru talman! Våra pensionärer lever allt längre, och för många pensionärer har ekonomin också förbättrats. Men när krafterna avtar och man är i behov av hjälpinsatser för att klara av olika sysslor som fönsterputsning, storstädning, trädgårdsarbete eller snöröjning är det ofta så att kommunernas hemtjänst inte ställer upp på alla de önskemål som pensionären har.

Den som inte fått del av hemtjänsttimmar, eller den som vill komplettera med extra timmar, måste kunna köpa hushållstjänster till rimligt pris. Vi tycker att priset på hushållstjänster ska reduceras kraftigt genom en skattelättnad som innebär att arbetskostnaden och därmed priset för en hushållstjänst halveras. Det kommer att bidra till en breddad arbetsmarknad, göra dagens svarta jobb vita och även ge dem med låg pension möjlighet att köpa städ-, matlagings-, snöskottnings- eller trädgårdshjälp. Det skulle höja självkänslan och livskvaliteten för många äldre, som därmed skulle slippa bli biståndsbedömda och enbart få hjälp utifrån vad någon annan bedömer är rimligt.

Kombinationen av fritt val i hemtjänsten och sänkt skatt på hushållsnära tjänster är viktig. Erfarenheterna från andra länder visar att sänkt skatt på hushållsnära tjänster skapar en marknad för välfärdstjänster och en mångfald olika företag etableras. I Finland används de skatterabatterade servicecheckarna av var tionde pensionär. Det kan jämföras med att det i Sverige är 8,2 % av pensionärerna som får del av den kommunala hemtjänsten.

Fru talman! Eftersom Centerpartiets viktigaste förslag inom detta utgiftsområde har budgetpåverkan har det redan avslagits vid behandlingen tidigare i riksdagen. Därför väljer jag att inte yrka bifall till den reservation som vi har.

Till sist vill jag tacka vårt kansli med Karin Laan i spetsen. Jag vill också tacka mina utskottskamrater och då särskilt Bo Könberg, som inte kommer att vara kvar efter nyår, och önska honom lycka till med det nya uppdraget.

Anf. 103 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag noterar att Birgitta Carlsson och Centern har motionerat om en höjd garantipension för låginkomstpensionärerna eller fattigpensionärerna. Vad jag förstår har även Kristdemokraterna gjort det.

Jag skulle vilja höra hur lyckosamt det arbetet är i Genomförandegruppen. Varken Mona Jönsson, Miljöpartiet, eller vi från Vänsterpartiet har någon insyn i det ni gör i Genomförandegruppen, och därför kanske Birgitta Carlsson kan ge oss ett litet referat av hur lyckosamma ni är med att höja garantipensionen.

Anf. 104 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag sitter heller inte med i Genomförandegruppen. Ulla Hoffmann vet mycket väl att det är Åke Pettersson som sitter där för Centerpartiets räkning. Vi har givetvis diskuterat den här frågan med honom. Jag har inte kontrollerat hur diskussionen går just nu, men jag vet att han är angelägen om att pensionärer med lägst pension ska få det bättre.

Vi i Centerpartiet tycker att man ska använda delar av detta bidrag, som ju ändå går till de äldre. Precis som Kenneth Lantz nämnde tidigare är det ungefär en tredjedel som inte söker bostadsbidraget. Låt det bidraget då i stället medverka till att höja pensionerna så att inte så många pensionärer behöver vara beroende av att söka bidrag för att klara sitt uppehälle.

Anf. 105 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det måste vara bekymmersamt att sitta med i Genomförandegruppen, även om jag måste erkänna att jag tycker att det vore bra om man öppnade upp så att alla sju riksdagspartier fick vara med där för att kunna diskutera pensionssystemet. Då kanske Birgitta Carlsson skulle få stöd från Vänsterpartiet just vad gäller att höja garantipensionen. Det är något att arbeta för. Jag förutsätter förstås att Åke Pettersson talar om för Birgitta Carlsson vad som händer där.

Jag har en annan fråga som också rör det vi nu diskuterar, pensionerna, och det är hur Birgitta Carlsson ser på kompensationen till de ATP-pensionärer som på grund av urholkningen av basbeloppet förlorade delar av sin pension. Tycker Birgitta Carlsson, liksom Socialdemokraterna, att de fått tillräckligt med kompensation genom höjda bostadstillägg, eller ska de kompenseras med ett engångsbelopp?

Anf. 106 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det råder ingen som helst tvekan om att villkoren för pensionärerna förbättrats. Det har också flera talare före mig påtalat. Jag anser inte att man nu ska kompensera de pensionärer som ännu lever för de eventuella försämringar de fick under den period på 90-talet då pensionerna sänktes. Man försämrade villkoren för alla inom alla områden eftersom Sveriges ekonomi var så ansträngd. Alla fick vara med och dra sitt strå till stacken, även pensionärerna. De har fått kompensation efteråt kan man säga, för pensionerna har höjts, och de har det bättre i dag.

Jag ser det som en fördel och en förmån att det system vi har i dag är hållbart. Det känns bra att så pass många partier står bakom det. Jag skulle önska att också Ulla Hoffmann och Vänsterpartiet, och givetvis även Miljöpartiet, insåg att det är viktigt och ville vara med i arbetet med att se till att vi har ett ekonomiskt hållbart system som våra pensionärer kan känna sig trygga med.

Anf. 107 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! Vid pensionering sker ett inkomstbortfall i alla grupper. Bland pensionärerna har de yngre pensionärerna högre inkomster än gruppen i stort. Kvinnorna har genomsnittligt en lägre ekonomisk standard än männen. Det kan bero på att tidigare generationers kvinnor var hemma längre eller kanske arbetade mer deltid. Ytterligare en förklaring är att gifta kvinnor ofta lever längre än sina män. På individbasis innebär det att fler kvinnor över 65 år har en lägre ekonomisk standard. Grundskyddet och äldreförsörjningsstödet är viktiga för de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna. I betänkandet föreslås förbättringar av bostadstillägget för pensionärer och av äldreförsörjningsstödet från nästa år.

Från och med den 1 januari nästa år ska den pensionär som fyllt 65 år få ersättning baserad på 91 % av bostadskostnaden upp till 4 850 kr för den som är ogift och upp till 2 425 kr för den som är gift. Gränsen för skälig bostadskostnad vid beräkning av särskilt bostadstillägg för pensionärer som fyllt 65 år föreslås höjas till 6 050 kr per månad för den som är ogift och till 3 025 kr per månad för den som är gift. Vi i Miljöpartiet tycker att det är viktigt att stödja personer med låg inkomst.

Det framgår av budgetpropositionen att förhållandevis många av dem som är berättigade till bostadstillägg för pensionärer inte ansöker om det. En studie som Försäkringskassan gjort visar att knappt 28 % av de hushåll som är berättigade till bostadstillägg ansöker. Bland ålderspensionärerna är det gruppen mellan 65 och 70 år som inte söker. Om man delar upp detta på kön visar det sig att kvinnor söker i högre grad än män. Försäkringskassan ska nu få i uppdrag av regeringen att undersöka varför inte alla som är berättigade till bostadstillägg söker det. En förklaring som framkommit är att ansökningsblanketterna är svåra att förstå och krångliga att fylla i. Om denna förklaring stämmer anser Miljöpartiet att det inte är acceptabelt, och då måste man omgående förenkla blanketterna.

Fru talman! Miljöpartiet stod inte bakom pensionsuppörelsen när den genomfördes, och vi anser att det nya pensionssystemet är krångligt och svårbegripligt för vanliga människor. Genom PPM-delen har vi alla också hamnat på börsen. Vi ska helst engagera oss och välja och byta

fonder ofta. Alla vill nu inte det, och andelen aktivt valda fonder minskar.

Miljöpartiet anser att om man ska fortsätta att ha premiepensionsfonder måste det finnas tydliga etiska alternativ. Alla fonder bör ha en grundläggande etik i sin placeringspolicy. Då menar vi inte bara sådant som att inte placera i tobaksindustri och vapenindustri. Grundläggande etik måste innebära att vi också indirekt står upp för innehållet i alla konventioner som Sverige står bakom och har lovat att följa. Det kan gälla barnarbete, fackliga rättigheter, miljö och i övrigt alla andra mänskliga rättigheter.

FN har utropat 2005 till *year of microcredit*. Att ge finansiella möjligheter till människor som inte redan har kapital eller företag att förverkliga sina idéer har en enorm sprängkraft. Det kan gälla den lokala ekonomin i den egna hemtrakten, men det kan också gälla att kanalisera kreditmöjligheter till utvecklingsländer och till gräsrötter där. Det finns exempel på institut som gör detta, med förgreningar i stora delar av världen. Människor i väst kan fonspara och på det sättet låta sina pengar verka på ett sätt som verkligen kan förändra och på sikt också medverka till en bättre värld.

Stora banker gör som bekant inte alltid det som vi vill att de ska göra med de pengar de förvaltar. Vi i Miljöpartiet vill göra människor medvetna om att det spelar stor roll vad just deras pengar åstadkommer när de inte har dem i sin egen hand. Runtom i landet har det pågått kampanjer i vår riktning, och ni kanske har sett den som KPA har haft.

Fru talman! Någoting som har förbättrat integrationen är äldreförsörjningsstödet som nu också höjs. Det är en enorm vinst att pensionärer i vårt land utan pension eller med för liten pension inte längre tvingas söka socialbidrag för sin försörjning. Vänsterpartiet har i en motion skrivit om mål och indikationer för integrationspolitiken och att regeringen bör använda målet: ”Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska.” Jag stöder detta förslag och har tidigare framfört det i den grupp för integration som samarbetspartierna har.

Anf. 108 LENNART KLOCKARE (s):

Fru talman! Det vi alltid har drömt om, att leva länge och få vara friska, håller på att bli verklighet. Men för att det målet ska uppnås måste vi ha en trygghet under den tredjedel av livet som vi har kvar sedan vi blivit ålderspensionärer. Och vi bygger tillsammans för att vi ska nå den tryggheten.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i denna del och avslag på samtliga reservationer.

Målet för utgiftsområde 11:s politikområde är att de pensionärer med låga inkomster ska få ett garanterat och värdesäkrat grundskydd. Andelen pensionärer med inkomstrelaterad pension ökar. Skälet är självklart att fler personer har varit ute i arbetslivet och arbetat in rätten till inkomstpension. Det får till följd att förmånerna på utgiftsområde 11 minskar, eftersom en del av dem är inkomstprövade.

Efter saneringen av ekonomin har vi gjort en mängd förbättringar på det här området. Det har framför allt kommit pensionärer med låga inkomster till del. Vi har återställt omställningspensionen i etapper, från

Prot. 2005/06:46
7 december

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 11

sex till tolv månader. Vi har gjort skattesänkningar. Vi har höjt bostadstillägget i olika steg. Vi har gjort förändringar i grundavdraget, som kommer alla människor till del. Men det är ändå i huvudsak kvinnor som får ta del av det som vi har gjort på det här området, för de har oftast haft den lägsta inkomsten. Det nya ålderspensionssystemet har också inneburit att pensionerna räknas upp med ca 3 % mer än vad som skulle ha skett om vi hade använt oss av ATP-systemet, där det bara blev kompensation för inflationen.

Fru talman! Jag hade inte tänkt prata så mycket om äldreförsörjningsstödet, men jag känner ändå att jag har ett litet behov av att göra det. Det har jag med tanke på att jag såg det särskilda yttrande som Moderaterna hade skrivit. Jag är nöjd med att de inte reserverar sig för sin motion, som var felaktig, men jag bekymrar mig lite grann över formuleringarna i det särskilda yttrandet. Jag kan misstänka att andra krafter kan vilja använda sig av dem när de vill förespegla att de som har kommit till Sverige från annat land kan få en bättre förmån än dem som har bott länge i Sverige. Åtminstone kan jag göra den tolkningen av skrivningen. Jag hoppas inte att det är rätt tolkning. En tredjedel av dem som får förmånen eller försörjningsstödet är svenskar, så att säga. Och det här kom till för att man skulle avlasta kommunerna det socialbidrag som de betalade till de människor som kommit till Sverige sent i livet.

Äldreförsörjningsstödet är bra. Men man har försökt göra en jämförelse med garantipensionen, och de räkneexempel som vi har gjort i utskottet, som hela utskottet har tagit del av, visar klart och tydligt att den garantipension som vi har är klart fördelaktigare än äldreförsörjningsstödet. Även om vi beaktar den absolut högsta skattesats som finns i skattetabellen, 37 %, är garantipensionen fördelaktigare. Garantipensionen är ju nästan 6 000 kr, 5 994, medan äldreförsörjningsstödet är 4 249 kr.

Fru talman! Jag tänkte bara kommentera några motioner. Bland annat har Centerpartiet ställt sig negativt till den höjning av bostadstillägget som vi gör för ålderspensionärerna. De vill i stället höja garantipensionen med 125 kr i månaden, när vi socialdemokrater höjer bostadstillägget med 180 kr i månaden. Vi höjde bostadstillägget från senaste årsskiftet. Vi höjer det nu igen. Jag tycker att det är en viktig del i tryggheten för de äldre, framför allt för kvinnor.

Jag blir lite bekymrad över att man går in och vill höja garantipensionen. Kd har också en liknande motion. Många har ju pratat väldigt väl om pensionsöverenskommelsen, som vi har. Det tycker jag är oerhört viktigt. Bo Könberg sade att vi ska vårda den, och det tycker jag att vi ska göra. Jag ser det som ett avsteg från den överenskommelsen, att man ska göra de här förändringarna.

Jag funderar lite grann över varför man från Centern och kd vill göra den här förändringen. Kan det handla om att garantipensionen inte reduceras av förmögenhet men att bostadstillägget gör det. Är det där skon klämmer? Handlar det om att det i era väljarkårer finns väljare som har låga inkomster men som kanske har en förmögenhet? Då skulle det vara klart fördelaktigare med en höjning av garantipensionen. Jag kan väl bara säga att bostadstillägget inte börjar reduceras förrän efter en inkomst på ungefär 84 000 kr, eller lite drygt det från årsskiftet.

Jag ska avsluta med en sak. Vi pratar väl om pensionsöverenskommelsen, som är väldigt bra inte bara för oss utan även för våra barn och

våra barnbarn och kommande generationer. Men då blir jag väldigt oroad över det förslag som Moderaterna har lagt fram om att endast 80 % av antagandeinkomsten ska få ligga till grund för pension. Det gör mig väldigt orolig. Det kommer att påverka pensionärerna när de blir äldre, naturligtvis, men också redan under den tid som de uppbär förtidspension. Och den reducering som de får får de ju behålla resten av livet.

Det finns något som förvånar mig ännu mer. Jag har nämligen hört ordet "bidrag" åtskilliga gånger från den här talarstolen i dag. Om man gör den här förändringen, så att antagandeinkomsten bara får tas upp till 80 %, innebär det kanske att människor i stället kommer att få ökat bostadstillägg, ökad garantipension. Då förstår inte jag varför man ska säga att man ska göra den här förändringen. Det handlar om inkomster som de själva har tjänat in och arbetat in för att de ska ha en bra och trygg ålderspension. Den ska vi då helt plötsligt reducera, så att det bara är 80 % av antagandeinkomsten.

Det som gör mig ännu mer bekymrad är att de övriga borgerliga partierna nu har väckt motsvarande motioner. Det känns naturligtvis inte bra. Jag hoppas att vi ska kunna reda ut den frågan och klara ut det. Men effekten av det känner jag inte för. Det oroar mig väldigt mycket. Jag vet inte om Anna Lilliehöök vill säga något om de funderingar de har när man ska reducera antagandeinkomsten till 80 %.

Fru talman! Jag ska avsluta här. Jag vill rikta ett tack till kansliet för ett bra arbete under året. Jag förstår också att det är sista debatten som jag och Bo Könberg deltar i samtidigt. Det kan hända att det är så i vart fall. Jag har uppskattat Bosse Könberg. Han var varit en god företrädare och en varm anhängare av pensionssystemet som han har varit med om att skapa ända från första början. Det känns väldigt bra. Jag ska inte citera en före detta kollega till dig här i riksdagen, utan jag ska önska dig ett framgångsrikt arbete som landshövding.

Anf. 109 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det verkar bekymmersamt men ganska spännande. Garantipensionen för Centern och Kristdemokraterna, förtidspensionsavgiften för Moderaterna och resten av högerkartellen, och finansministern som är socialdemokrat vill att man ska kunna få välja premiesparfonden. Vart håller det på att barka? Det verkar intressant, tycker jag. Men det var egentligen inte frågan.

För någon tid sedan fick vi en föredragning i socialförsäkringsutskottet av Försäkringskassan. Vi fick reda på att omfattningen på pensionssystemet är 6 300 miljarder. Överskottet var då 9 miljarder, det vill säga 6 300 kontra 9 miljarder, och balanstalet låg på 1,0014. Balanstalet i systemet är alltså 1, och då låg det på 1,0014.

I det läget hade man i Genomförandegruppen övervägt att fortsätta att ta pengar från AP-fonderna. Men som det står i budgetpropositionen får vi i samarbetet inte diskutera det som rör pensionerna. Man lade det på is, och såvitt jag förstår inom överskådlig tid.

Överskådlig tid för en politiker brukar vara en mandatperiod. Nu är vi i slutet på en mandatperiod. Hur ser Lennart Klockare på att överföra mer medel från AP-fonderna till statsbudgeten? Tänker ni göra det, eller tänker ni skrota de planerna?

Anf. 110 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Ulla tar upp en viktig fråga som vi i Genomförandegruppen också har diskuterat. Som Ulla Hoffmann också har läst i regeringens proposition ser vi inte att det går att föra över medel inom överskådlig tid. Jag ska inte säga att det aldrig kommer att göras. Men min allmänna bedömning är trots allt att det aldrig kan bli aktuellt att överföra några pengar från AP-fonderna som skulle kunna äventyra en utlösning av den automatiska balanseringen.

Så långt är det fullkomligt klart att det inte kommer att bli aktuellt. Jag tror att Ulla Hoffmann kan känna sig trygg i den delen. Det blir i vart fall inte aktuellt med någon överföring inom överskådlig tid. Jag skulle säga att den är klart mer än fyra år. Det skulle kanske kunna vara mer än två mandatperioder. Det är min bedömning.

Anf. 111 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Då förstår jag inte varför inte Lennart Klockare driver att ni ska sluta att ta pengar från AP-fonderna. Skrota över huvud taget den planen. AP-fonderna behövs i en buffert för att hindra just att bromsen utlöses.

Jag sade detta i mitt tidigare inlägg, och som också var grunden till frågan. Det är ett överskott på 9 miljarder i ett system som omfattar 6 300 miljarder och ett balanstal som ligger på 1,0014. Jag tror att alla andra som lyssnar som väljare väldigt gärna skulle vilja veta: Vad tänker ni göra?

Om det nu till exempel händer någonting så att balanstalet slår till och systemet bromsas, hur kommer ni att hantera den frågan? Kommer ni att se till att det inte händer någonting före valet? Pensionssystemet har inte varit föremål för en enda valrörelse. Det gäller det nya pensionssystemet. ATP-systemet var någonting helt annat. Det vet Lennart Klockare också.

Det nya pensionssystemet har aldrig varit föremål för en valrörelse. Om det nu skulle hända att balanstalet går under 1 och bromsen slår till, vad kommer då Lennart Klockare göra? Kommer pensionssystemet att bli föremål för en valrörelse?

Anf. 112 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Det där med överföringar är inte aktuellt i dag och som jag ser det inte heller under väldigt många år framåt, Ulla Hoffman. Frågan är om medlen över huvud taget kommer att överföras någonstans.

Om det finns mindre pengar än vad vi har i förväntade utbetalningar och den automatiska balanseringen slår till kanske pensionen skulle reduceras med några kronor eller en tia i månaden. Pensionen kommer inte att minska. Den kommer möjligen att räknas upp med mindre.

Det jag säger är att det nya ålderspensionssystemet hittills har varit väldigt bra. Det har gett de ålderspensionärer vi har en ökad köpkraft genom att pensionen nu har ökat med ungefär 3 %. Det ser väldigt bra ut för framtiden.

Det går faktiskt riktigt bra för Sverige nu. Vi har en bra tillväxt. Det ska vi fortsätta att ha. Då kommer också pensionärerna att vara glada och nöjda när du och jag också är det.

Jag vill säga en sak, Ulla. Du har tagit upp frågan om de 10 % som du har ventilerat vid olika tillfällen. Det gör mig lite bekymrad. Jag vet att

du vet att det inte är en verklighetsbeskrivning du gör. Man har kompenserat dem som var med och sanerade ekonomin. Det har man gjort.

Dem som det har kommit mest till del är de pensionärer som har haft låga inkomster. Jag skulle uppskatta om man i varje fall under nästa mandatperiod eller i nästa debatt inte kommer med den beskrivningen. Ulla vet precis hur förhållandet är.

Anf. 113 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Man kan vara säker på att Lennart Klockare som en följetong kommer att kritisera oss i Centerpartiet för vårt sätt att försöka att förbättra ekonomin för de pensionärer som har lägst pension. Det är inte nytt. Så länge som jag har varit med i utskottet har jag fått den kritiken.

Vårt förslag är att vi vill höja garantipensionen med 250 kr i månaden, och inte med 125 kr som Lennart Klockare nämnde. Vi menar att det är bättre för pensionärerna att veta att de har de här pengarna att hantera. Utifrån det väljer man sitt boende som man har råd att bo i.

Vi har inte sagt att man ska ta bort hela. Det vi talar om är att utreda möjligheten att höja garantipensionen. Det är vad vi föreslår i vår motion. Vi menar att det är viktigt att det finns en grundtrygghet för alla. Man ska inte behöva söka bidraget extra.

En tredjedel av alla pensionärer söker inte ens bidraget. Varför gör de inte det? Därför att väldigt många av våra pensionärer inte vill vara bidragsberoende. De vill att de ska kunna leva på sin pension.

Därför är det en klar förbättring för pensionärerna om vi höjer garantipensionen för dem som har lägst pension.

Anf. 114 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! När jag läser er motion, Birgitta Carlsson, ser jag att ni föreslår en höjning med 250 kr i två steg. Först höjs det med 125 kr år 2006 och sedan ytterligare med 125 kr år 2007. Så tolkar jag det i vart fall. Det blir två steg med 125 kr i månaden.

Det är sant som Birgitta Carlsson sade – vi har fört den här diskussionen tidigare. I den förra debatten vi förde uppskattade jag Birgitta Carlsson, för då sade du från din plats där nere att Lennart Klockares kritik hade varit riktig vid de två föregående tillfällena. Det uppskattade jag! Jag tycker att den är lika riktig i dag.

Men du använder nu ett ord som kommer igen hela tiden – bidragsberoende. Varför ska ni vara med och sänka antagandeinkomsten, Birgitta, så att de som nu blir utslagna från arbetslivet ska leva på en lägre inkomst än vad de har arbetat in rätten till? Sedan får de ett bidrag, som ni alla fyra säger, när det gäller mer bostadstillägg och garantipension och i stället för det som de har tjänat in och som de vet är deras. Detta skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 115 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Allra först vill jag bemöta det som Lennart Klockare tar upp om att jag gav ett erkännande av att han hade haft rätt inte förra året, men åren tidigare. Men då hade vi bett Utredningstjänsten räkna på vårt samlade förslag för pensionärerna, och det gav mer pengar kvar i plånboken än vad Lennart Klockares förslag gjorde förra året. Så var det

sammantalet. Förra året var ditt förslag inte bättre än det som Centerpartiet då föreslog.

Vi menar att det är viktigt att man har möjligheter att själv bestämma och att inte vara så beroende. Men det är bostadsbidrag, oavsett vad. Ska vi säga bostadsersättning, eller vilket ord ska jag använda i stället? Det är ju det som vi pratar om. Det är ju ändå bostadstillägg som man får. Det är viktigt att pensionärerna vet i förväg vad de har att rätta sig efter och vilken pension de har.

Jag tycker inte att vi här och nu och i den här debatten behöver diskutera vad framtiden kommer att utvisa. Jag vet att jag kommer att få kritik tillbaka. Jag är van vid att vända andra kinden till, och jag får väl göra det till Lennart Klockare den här gången också.

Anf. 116 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Åren går fort, och det kanske var ytterligare ett år tillbaka i tiden. Men jag uppskattade i alla fall komplimangen, om jag får ta det som en sådan.

Det heter inte bostadsbidrag; det heter bostadstillägg till pensionärer. Om man vill kan man använda ordet bidrag.

Jag fick inget svar på varför ni vill sänka pensionen för de människor som har arbetat in en rätt till pension och en trygg ålderdom. Varför ska antagandeinkomsten sänkas till 80 %? Vilken är strategin? Är det som en kamrat från det borgerliga blocket sade till mig som ett svar på min direkta fråga? Är det på grund av att ni vill öka andelen privata försäkringar? Ja, det är klart – så är det. Det kanske inte är Centerpartiets tanke, men då hade det varit intressant att få veta den.

Anf. 117 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag vill bara helt kort tala om att det var en viljeinriktning från Kristdemokraterna om att vi ville förbättra läget för de sämst ställda pensionärerna, ekonomiskt sett i alla fall. Jag tror att Lennart Klockare är väl medveten om det. Därför var det ett aktivt medvetet ställningstagande att inte yrka bifall till några motioner. De skulle bara finnas med.

Detta är vår ambition, och det är någonting som vi arbetar för. Vi upplever också att det låter så här ute i leden, bland svenska folket och ute i stugorna. Man tycker så här, och man beklagar förhållandena. Jag har såväl som säkerligen också Klockare själv släktingar som lever på den här minimala gränsen. Det är angeläget att göra situationen så bra som möjligt för de här människorna.

Ett led hade varit att vi hade fått möjlighet att köpa tjänster och liknande. Det skulle också ge ytterligare utrymme för fler människor att komma i anställning. Jag tror att det är en anledning till att vi skulle kunna förbättra läget i Sverige om vi fick ännu fler människor i tjänst och i arbete. Då är kanske den vägen möjlig att gå via hushållsnära tjänster och det avdraget.

Anf. 118 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ditt yrkande, Kenneth Lantz. Kan vi inte vara överens om att vi ska vårda pensionsöverenskommelsen och det arbete som innebär att man långsiktigt förbättrar för pensionärer? Det

behandlar vi inom ramen för samarbete i fortsättningen, och vi kommer självfallet fram till att göra de bästa lösningarna som finns för pensionärerna.

Men, Kenneth Lantz, jag fick inte något svar av dig om 80-procentaren. Jag vet inte om du vill säga någonting om det och om vad strategin är bakom att man vill försäkra för dem som blir ålderspensionärer genom att de har fått en mindre uppräknings av antagandeinkomsten.

Anf. 119 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Det är någonting som vi har uppe i förhandlingsgruppen, och jag får väl anföra detta vidare till den grupp som arbetar med frågorna.

En viktig anledning är att pengarna de facto ska räcka till alla. Det är bättre att få folk ut i arbete än att man ger människor någon form av bidrag, vilket vi i princip är motståndare till. Vi tycker att det är bättre med ärliga pengar och att man får möjlighet att förtjäna sina pengar, och det är det som gör att vi vill arbeta med sänkningen. Vi vill ha mindre bidrag och mer rent arbete.

Anf. 120 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! De här människorna har drabbats av en varaktig arbetsförmåga, Kenneth Lantz. Det är dem som man vill försäkra för. De blir också ålderspensionärer, och då får de bära med sig den försäkring som de har fått under tiden.

Det är riktigt som du säger, Kenneth, att det är viktigt att människor kommer ut i arbetslivet. Jag har ingen annan uppfattning. Det är viktigt att de får tjäna pengar och tjäna in rätt till pension när de blir gamla.

Men varför ska ni ta bort detta, och reducera det till 80 %? Det är det som jag känner otrygghet inför. Jag hoppas att det inte ska behöva hända.

Anf. 121 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Sist i sin sista replik, när jag inte hade någon möjlighet att begära replik på Lennart Klockare, så ber han mig att inte återkomma med kravet på kompensation för den urholkning av basbeloppet som skedde för pensionärer på 90-talet. Eftersom jag inte vet när nästa debatt kommer så begärde jag förstås att få ordet igen.

Vi har helt enkelt olika uppfattningar om vad det är som har skett och om vad som är rätt och riktigt. Det är inte sant, det här om att inte återkomma därför att jag vet att pensionärerna blir kompenserade. Pensionärerna har inte blivit kompenserade för den urholkning av basbeloppet som gjordes i början på 90-talet. Där lovades de inte att de skulle kompenseras i form av bostadstillägg för pensionärer eller något högkostnads-skydd, utan de lovades att det hela skulle återställas så att pensionerna skulle få tillbaka sitt värde.

Jag förstår inte hur jag ska kunna låta bli att komma tillbaka i frågan. Det må vara att den här kammaren tycker en sak. Det må vara att socialdemokratin har bestämt sig för att pensionärerna är kompenserade för det här. Men pensionärerna själva anser inte att de är det. Det är för mig det som är den viktigaste frågan. Pensionärerna har inte något annat sätt att föra fram sina krav på än att påverka de politiska partierna. Vi i Vänster-

partiet har lyssnat på just det här kravet från pensionärsorganisationerna och från pensionärerna.

Anf. 122 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Du säger att du inte vill avstå från att komma fram med de här uppgifterna eller motionerna i framtiden, Ulla. Om du ändå ska komma med motioner på området med tioprocentaren så skulle jag vara glad om du kunde sätta dig in i vad de åtgärder som vi har vidtagit har inneburit.

Jag räknade upp i mitt anförande en mängd olika saker, till exempel justering av bostadstillägget, grundavdraget, skattesänkningar och det ena med det andra. Det gjordes därför att det är viktigt att kompensera pensionärerna. Det har man gjort.

Om du ska jobba vidare med den frågan skulle jag vara tacksam om du studerade den lite närmare.

Anf. 123 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Om jag ska fortsätta att motionera om kompensation för 10 %? Som tur är är det vi själva som bestämmer vilka motioner vi ska väcka, Lennart Klockare.

Det var inte helt rätt, snällt eller vänligt att säga att jag bör sätta mig in i frågorna. Jag menar att jag har gjort det.

Vi tycker att det här är ett berättigat krav. Låt oss gå tillbaka och se vad som hände med urholkningen av basbeloppet. Jag har sett att Bo Könberg har begärt ordet, och han kommer säkert att kommentera det också. Pensionärerna har inte fått kompensation för de pengarna. Pensionärerna har fått de höjda bostadstillägg jag är övertygad om att de skulle ha behövt i vilket fall som helst. De går ju till de sämst ställda pensionärerna, eller hur Lennart Klockare? Jag ska inte ställa frågan nu eftersom Lennart Klockare inte har någon replik. Det är alldeles utomordentligt. Det ska de göra. Men det är en sak. Sedan är det fråga om att göra rätt för sig och ge kompensation för det som har tagits ifrån dem.

Anf. 124 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Herr talman! Ulla Hoffmann menar att de förbättringar som vi har gjort med hjälp av skattesänkningar, grundavdraget, bostadstillägget och alla de saker som har gjorts för att förbättra standarden för pensionären inte är någon form av kompensation för de uppoffringar pensionärerna var med och gjorde. Är det så jag ska uppfatta det?

Anf. 125 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Det viktigaste för mig, Lennart Klockare, är vad pensionärerna tycker. Det är mitt svar på den frågan.

Anf. 126 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag begärde ordet för att säga några ord med anledning av några ord som har sagts om mig personligen. Jag ska göra det om några sekunder.

Den bild som gäller är följande. Av de 12 % som ATP-pensionerna skulle ha försämrats med och som nu diskuteras är hälften en ren myt,

det vill säga 6 % som skedde samtidigt med skattereformen och som kompensades fullt ut. Hade man den gången lagt på 6 % hade det inneburit en ökning med 6 % för dem med inkomstpension, det vill säga klart mer än för dem med de lägsta pensionerna.

Av de återstående 6 % har 4 procentenheter kompenserats. De 2 % som inte finns med är de som hade att göra med devalveringen. Det har inte givits – tror jag – något löfte från något av partierna som stod bakom pensionsreformen om att kompensera den delen.

Jag begärde egentligen ordet för att få säga ett varmt tack för de vanliga ord som har riktats till mig och ett varmt tack för ett mycket gott samarbete i det utskott i riksdagen som hanterar de allra viktigaste och största frågorna. Vi har haft ett utomordentligt samarbete, och det har skett med gott humör – även de gånger när vi har haft olika uppfattningar. Det har förstås förekommit.

Till sist ett varmt tack till det allra bästa kansliet som ett utskott har här i kammaren.

Prot. 2005/06:46
7 december

Anslag inom socialförsäkringsområdet

Utgiftsområde 11

Meddelande om inställd votering

Förste vice talmannen meddelade att voteringen kl. 16.00 skulle utgå. Beslut om dagens ärenden skulle fattas vid morgondagens votering kl. 17.00.

Utgiftsområde 12

Utgiftsområde 12

Anf. 127 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till den moderata reservationen nr 1 i betänkandet. Vi står självfallet bakom samtliga reservationer, även om vi för tids vinnande avstår från att yrka bifall till de moderata reservationerna.

Nu hann Bo Könberg lite före, men jag ska från den moderata gruppen tacka så mycket för gott samarbete. Landshövdingeposten kanske inte riktigt kan tävla med att debattera pensionssystemet i kammaren, men vem vet!

Herr talman! Barn är en fantastisk sak. Förmodligen är de ett av de ting som gör livet värt att leva. En god politik för barn och föräldrar är något som vi moderater kämpar för. I betänkandet som riksdagen nu ska ta ställning till står det att en prioriterad uppgift är att minska antalet utsatta föräldrar. Det är i sig inget stridsäpple. I stort sett samtliga partier i denna kammare torde vara överens om att det är angeläget att människor känner sig säkra och trygga och därmed intresserade av att gå vidare i livet och skaffa barn.

Däremot finns det tydliga skillnader i metoderna för att uppnå detta mål. Från moderat sida anser vi att det är viktigt att de som vill skaffa barn får uppmuntran och villkor som är rimliga. Så är i dag inte fallet. Det är anmärkningsvärt att utskottsmajoriteten upplever situationen som positiv vad gäller barnafödandet i Sverige. Formuleringar av typen ”utskottet anser att samhället ger de förutsättningar som krävs för att unga människor skall våga bilda familj ur ett ekonomiskt perspektiv” känns

inte särskilt smakliga eftersom vi i dag ser en motsatt utveckling. Att fler och fler väljer att skaffa barn senare är något som vi måste ta på stort allvar. Det är tveksamt om den trend vi har sett under de senaste åren med ett stort barnafödande är något mer än bara tillfälligheter.

Den babyboom som nu äger rum är i stort sett knuten till min generation, till 70-talisterna, som nu sent omsider väljer att skaffa barn efter att i många år ha skjtit detta framför sig. För oss och för dem som kommer efter oss är inte situationen alls så ljus som utskottsmajoriteten tycks vilja göra gällande. Men det kanske har en del att göra med att den i huvudsak består av 40-talister.

Det borde naturligtvis vara rimligt att ställa sig frågan varför det ser ut så. Först och främst kan vi slå fast att många familjer i dag inte anser sig ha råd att dela på föräldraledigheten. Från moderat sida vill vi göra det möjligt genom att höja taket i föräldraförsäkringen och genom att föräldraförsäkringen kombineras med ett förvärvsavdrag. Vi föreslår därför att en särskild skattereduktion införs för den föräldern med lägst förvärvsinkomst i familjen när denne börjar arbeta efter att ha varit föräldraledig och den andra föräldern tar över och i sin tur blir föräldraledig. För att den skattereduktionen ska falla ut måste den andra föräldern ta ut föräldrapenning minst en månad i sträck. Om den andra föräldern tar ut en hel föräldrapenning får den förälder som arbetar och har lägst inkomst en skattereduktion och därmed en inkomstförstärkning på 3 000 kr per månad. Om den andra föräldern tar ut en halv föräldrapenning blir skattereduktionen 1 500 kr per månad, alltså halva beloppet. Se där en förändring som ger reella effekter i människors plånböcker.

Vi anser att det är viktigt att barnet har kontakt med båda föräldrarna, även när dessa bor på skilda håll. Särskilt pappor ska få och kunna ta ett större ansvar för sina barn om de inte bor ihop med barnen från början. Mot denna bakgrund krävs det inte att föräldrarna delar hushåll för att komma i åtnjutande av den skattereduktion vi föreslår.

Reduktionen gynnar främst dem som har lägst inkomster. De ekonomiska möjligheterna för män att ta ut föräldraledighet skulle, om våra förslag blev verklighet, öka. De ekonomiska incitamenten, morötterna, för kvinnor att delta i yrkeslivet skulle förbättras. Eftersom det är främst kvinnornas förvärvsarbete som skulle öka bidrar förslaget till att minska löne- och karriärskillnaderna mellan män och kvinnor. Det är något som vi från moderat sida upplever som angeläget.

Även för de mer högavlönade, vilket oftast är papporna, vill vi göra det ekonomiskt möjligt att faktiskt kunna vara föräldraledig genom att acceptera regeringens förslag till att höja taket för den sjukpenninggrundande inkomsten som ersättningen i föräldraförsäkringen baseras på. Den höjningen är tio prisbasbelopp.

Vi vill också ta bort den regel som i dag omöjliggör för föräldrarna att vara föräldralediga samtidigt. Så tokigt är det i det svenska systemet att det faktiskt finns en sådan inbyggd regel. Det vore en värdefull förändring, inte minst under den första tiden efter graviditeten då många familjära plikter delas mellan småbarnsföräldrarna. Det skulle dessutom underlätta särskilt för den som har drabbats av till exempel problem i samband med förlossningen eller andra typer av problem som kan uppstå.

Vi tycker att man ska kunna överlåta föräldraledigheten även på andra, något som i dag inte är möjligt. Man ska till exempel kunna ta hjälp av farmor, moster eller människor som finns i familjens närhet för att kunna lösa problemen med barnpassning. På det viset möjliggör man för fler människor att komma ut i arbetslivet snabbare och göra samhället bättre på alla sätt och vis, inte minst när det gäller långsiktigheten, som i dag är ett problem för många kvinnor.

Avslutningsvis, herr talman! Vi moderater är just nu i färd med att nyskapa vår familjepolitik. Vi kommer att under det kommande året presentera ett antal förslag på det här området vad gäller den ekonomiska situationen i sig och synen på valfrihet för de människor som i dag befinner sig i systemen.

Anf. 128 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Herr talman! Jag får börja med att meddela att jag ställer mig bakom reservation 74. Jag ställer mig givetvis bakom alla Folkpartiets reservationer, men för tids vinning blir det så här.

Familjepolitiken omfattar egentligen väldigt många områden om man ska ha en helhetssyn på familjers situation. Det handlar om boende och levnadsomkostnader, om skatter, barnomsorg, försörjningsstöd, arbetstider och hushållsnära tjänster i hemmet. Det är alltså områden som inte ligger inom socialförsäkringsutskottets ansvar men ändå är viktiga om vi ska ha en helhetssyn.

Den svenska föräldraförsäkringen har hunnit bli 30 år, och den är unik i sitt slag. Jag tycker att vi ändå ska lyfta fram att den är väldigt bra i jämförelse med många andra länders försäkringar. Den här försäkringen vill vi i Folkpartiet verkligen värna om. Däremot tror jag att det ändå är dags att, precis som moderaten sade här, se över den för att få en modernare familjepolitik. Vi i Folkpartiet har försökt anpassa våra förändringar till dagens verklighet.

Det har varit ganska tyst om familjepolitiken tills ungefär det senaste året då man har diskuterat föräldraförsäkring, delad försäkring, och det har kommit en proposition om att eventuellt dela barnbidraget. Men vi har under en följd av år framfört ett väldigt bra förslag, och det handlar om jämställdhetsbonus. Jag har även hört ett par socialdemokrater uttrycka att det är väldigt intressant. Den här bonusen utgår från att om en förälder tar ut en månad och den andra föräldern gör likadant får man 90 % som en morot i stället för en piska. Vi folkpartister tycker inte att det är politiker som ska bestämma hur familjer och föräldrar ska ha det.

Vi har också föreslagit ett barnkonto från år 2008 på 40 000. Det är ett skattefritt bidrag som man kan använda fritt som man bäst vill – om man vill korta sin arbetstid eller göra någonting annat för pengarna som gynnar familjens situation. Vi ser det som ett alternativ, och det ger inga marginaleffekter. De system som införts är barnbidrag, underhållsstöd, bostadsbidrag, och det talas om försörjningsstöd, men det ligger på ett annat utskott. Det är olika bidragsformer. Väldigt många av dem ger onekligen en enorm marginaleffekt. Vi vill till exempel långsiktigt fasa ut bostadsbidragen.

När det gäller underhållsbidrag tycker vi att det självklart i första hand är föräldrarna som ska försörja sina barn. Som det fungerar i dag är

det många föräldrar som får bidrag även om de egentligen inte behöver det.

Att vara förälder är faktiskt det viktigaste uppdrag vi har. Det är därför som vi måste värna om föräldraförsäkringen, och det ska vara möjligt att skaffa barn, vara jämlik och bilda familj.

När det gäller förändring av vissa system har jag funnit att det är ganska svårt att förändra regelverken. Rycker man i något av bidragssystemen riskerar systemet att falla ihop som ett korthus. Under det kommande året kommer vi i Folkpartiet att titta väldigt noga på de här olika systemen för att få en modern familjepolitik som är anpassad till dagens familjer.

Vi har också, precis som moderaten här anförde, tänkt att båda föräldrarna ska få ta ut föräldraledighet samtidigt. I dag har många föräldrar det jobbigt tillsammans. Det gäller att kunna värna om familjen och ta ut ledighet tillsammans. Det tror jag är en väldigt god investering.

Det föreslås från Socialdemokraternas sida ett höjt barnbidrag. Vi har också tyckt att barnbidraget är ett jättebra bidrag, och det ska vi behålla. Men i stället för de framtida höjningarna av barnbidraget vill vi hellre sänka skatten så att man får pengarna direkt i börsen.

Med det hoppas jag att familjepolitiken ska stå högt på agendan. Det verkar också bli så.

Anf. 129 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Herr talman! I likhet med föregående talare hoppas jag att familjepolitiken ska stå högt på den politiska dagordningen.

För ett tag sedan råkade jag på en liten kille som just hade varit på fotbollsmatch med sina föräldrar. Alldeles innan han somnade så sade han: "Mamma och pappa, familjen, det är som ett ljus emellan oss." Just så kan ett barn reflektera. Föräldrar som är trygga i sina roller, med sig själva och varandra och som ger barnet trygghet, en familj, ett osynligt men kännbart ljus. Jag önskar att alla barn fick ha det så. Utgångspunkten för familjepolitiken måste vara den, barnen och barnens bästa, att stötta familjerna. Och då behöver väldigt många fler familjer mer makt över sin vardag.

Familjen har i många år bekämpats av dem som tror sig veta bäst. Ropen har skallat "död åt familjen" och "avskaffa äktenskapet". Och det fortsätter att skällas. Udda krafter som livnär sig på att förneka familjen upphöjs.

Samtidigt pressas många familjer av vardagens alla krav. Många lever i mer eller mindre permanent stress. Stressrelaterade sjukdomar är ett växande problem, och numer den vanligaste sjukskrivningsorsaken bland långtidssjukskrivna kvinnor. Det är mycket som ska hinnas med. Det är inte konstigt att människor går sönder när livspusslet inte går ihop.

Det märks på barnen. Barnombudsmannen har visat att 95 % av skolsköterskorna, psykologerna och kuratorerna menar att den påtagliga stressen bland barn har ökat. Koncentrationssvårigheterna ökar också de.

Allt detta, herr talman, hänger förstas samman med underminerandet av familjen, familjens krympande valmöjligheter och föräldrarnas brist på tid. Därför vill vi kristdemokrater att familjepolitiken ska vara flexibel, möjlig att anpassa efter varje familjs alldeles unika situation. Det står i skarp kontrast mot dem som med sina pekpinna riktar in alla i ett och

samma fack, som oavsett hur livet ser ut vill likforma alla likt tennsoldater. Socialdemokraterna och andra vänsterkrafter vill på fullt allvar till och med tvångsfördela föräldraförsäkringen. Efter Socialdemokraternas kongress var ett av de få tydliga beskedet att vanliga människor ska få mindre att säga till om.

Vi kristdemokrater avvisar bestämt tvångsdelning av föräldraförsäkringen. Föräldrar har rätt att själva få bestämma över såväl tid med barnen som arbetstid. Vi vill inte ha Göran Persson eller för den delen någon annan politiker vid köksbordet. Han eller hon ska definitivt inte ha makten över vardagen.

Kvotering tar inte hänsyn till den enskilda familjens situation. Att tvinga pappor eller mammor att vara hemma skulle innebära enorma ekonomiska påfrestningar för vissa familjer, till exempel för studerande. Tvångsfördelningen kan stjälpa hela familjeekonomin.

I stället vill vi kristdemokrater göra det möjligt med mer tid tillsammans för alla familjer, för alla föräldrar och barn, oavsett om de är rika eller fattiga, oavsett hur mycket eller lite de jobbar, oavsett var de bor, oavsett om det finns en eller två föräldrar i vardagen. Vi vill flytta makt från denna kammare, från kommunhusen, från politikernas sammanträdesbord till familjerna, till köksborden, så att det blir möjligt för fler att bestämma mer över sin tid och den omsorg som passar just de egna barnen.

I Kristdemokraternas förslag till budget för nästa år föreslog vi att familjepolitiken skulle tillföras 2 195 miljoner kronor mer än i Socialdemokraternas och stödpartiernas budget. Vi vill se ett antal olika steg tas.

För det första måste tryggheten börja redan när familjen är som skörast, före förlossningen. Få kvinnor orkar i dag arbeta ända fram till förlossningen. Vi kristdemokrater vill införa en graviditetspeng för alla gravida i slutet av graviditeten samtidigt som vi vill ge alla rätt till tjänstledighet för att man ska kunna känna sig trygg när man är som skörast.

För det andra måste det bli valfrihet för alla. För välbärgade är ju den rådande familjepolitiken inget större bekymmer. De har redan råd att välja. Det är betydligt kärvarare för familjer med låga inkomster som har begränsade möjligheter. I all synnerhet de ensamstående har det svårt i Socialdemokraternas norm.

Vi kristdemokrater föreslår att barnbidraget fördubblas till 1 800 kr per barn och månad från den 1 januari 2006. Samtidigt gäller att det ska gå till dem med störst behov. Därför beskattar vi bidraget så att familjer med låga inkomster får behålla mer medan familjer med höga inkomster genom skatten betalar tillbaka en del. Det är ett förslag som främst gynnar låginkomsttagare. Det höjda barnbidraget lyfter fattiga familjer ur socialbidragsberoendet.

För det tredje vill vi göra det möjligt med mer tid för barnen. Efter föräldraförsäkringen vill vi införa 90 nya flexibla barndagar, var och en värd 200 kr, som fördelas med 150 dagar till vardera föräldern men fritt ska kunna överlätas dem emellan. En ensam vårdnadshavare får förstås 300 barndagar.

Syftet är att ge föräldrar ekonomisk möjlighet till mer tid med barnen när de är små. Möjligheterna till flexibelt uttag skulle vara många. Därmed kan barndagarna användas för att förlänga föräldraledigheten, minska arbetstiden eller för att ge någon annan, en morbror eller en far-

mor eller någon annan, möjlighet att ta hand om barnet. Om barndagarna används under längre tid blir ersättningen per dag lägre, om de används under kortare tid blir den högre. De kan spridas ut och användas tills barnet har fyllt tolv år.

För det fjärde vill vi göra något åt dagens orättvisa barnomsorgssubventioner. Bara de som väljer att ha sina barn på kommunalt finansierad verksamhet får i dag del av stödet. Familjer där någon av föräldrarna själv vårdar barnet får ingen del av subventionerna. Det får till exempel inte heller familjer vilkas arbetstider inte stämmer med de kommunalt finansierade förskolornas öppettider eller familjer som står i kö till den kommunala barnomsorgen. Det vill vi ändra på.

Barnomsorgen ska utformas så att den passar alla barn. Vi vill att kommunerna ska ha skyldighet att införa kommunala vårdnadsbidrag som motsvarar 80 % av den genomsnittliga nettokostnaden för en plats i den kommunala barnomsorgen, det vill säga 6 000 kr per barn och månad. Ett flertal undersökningar har visat på ett starkt stöd för vårdnadsbidrag. 44 % av alla män och kvinnor säger att de skulle välja att själva ta hand om sina barn ifall de fick chansen.

I ett 50-tal kommuner runtom i landet har det bildats föräldragrupper som startat olika namninsamlingar för att få till stånd kommunala folkomröstningar för valfrihet inom barnomsorgen. I tre kommuner har redan folkomröstningar om valfrihet genomförts, den senaste i Örkelljunga i september 2003. 61,9 % röstade för en alternativ lösning i barnomsorgen. I Karlstad röstade 75,2 % för och i Uppvidinge 51,7 % för. Ändå negligeras detta av makthavarna. Klyftan mellan de vanliga människorna och den politiska eliten i Stockholm växer.

Herr talman! En annan rättvisefråga är att se familjen som en helhet. Utifrån jämställdhetsskäl och helhetssyn vill vi att makarnas totala årligen intjänade premiepension automatiskt ska delas lika mellan dem så länge de har barn som inte fyllt tolv. De som önskar frångå den regeln ska aktivt kunna begära det.

Vi kristdemokrater vill se en familjepolitik som bejakar familjerna, därav vår satsning på över 2 miljarder mer än vänsterkartellen. Vi vill ha en familjepolitik med trygghet, valfrihet och mångfald. Vi vill ha trygghet för att det är i familjen som familjemedlemmarna får möjlighet att möta den villkorslösa kärleken, omtanken och förståelsen men också ställs inför krav och ansvar, blir bekräftade och mogna som människor.

Familjen knyter an till människans djupaste behov av att bli sedd, att vara någon, en person som inte är utbytbar. Under de första levnadsåren är det lilla barnets behov av trygghet och närhet störst. Därför vill vi ha valfrihet, att föräldrarna ska få ett större inflytande över vardagen än de har. Vi vill ha mångfald för att valfriheten ska bli verklig.

Vi vill ha trygghet, valfrihet och mångfald, en trygg miljö för barnen och för familjerna.

Herr talman! Jag står givetvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet men yrkar för tids vinnande bifall enbart till reservation nr 75.

Anf. 130 ULLA HOFFMANN (v):

Herr talman! De stöd som går under begreppet ekonomisk familjepolitik har kommit till med olika syften. Barnbidraget kom till för att ut-

jämna skillnaderna mellan de familjer som har barn och de som inte har barn. Föräldraförsäkringen kom till för att kvinnor skulle kunna behålla sina jobb när de blev gravida och födde barn. Underhållsstödet kom till för att kvinnor vid en separation ska kunna försörja sig och sina barn.

Den ekonomiska familjepolitiken blev ett redskap för att öka jämställdheten i samhället. Barn behöver ett jämställt samhälle för att deras bästa ska vara en verklig möjlighet. Barn mår bra av att ha många vuxna kring sig och av att ha föräldrar, oavsett kön, som har trygga jobb med rättvisa löner. Barn gynnas av ett arbetsliv som ser både kvinnor och män som självklara föräldrar. Det ska gå att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete.

Av jämställdhetsbilagan till budgetpropositionen förra året framgår att år 2002 tog kvinnorna ut 82 % av antalet ersatta dagar i föräldraförsäkringen och män 18 %. Av samma jämställdhetsbilaga framgår att de ekonomiska konsekvenserna av föräldraskapet under en tioårsperiod är 304 000 kr för mamman och 10 000 kr för pappan.

Förklaringen till det är att det är kvinnorna som tar ansvaret för att familjens tidsekvation ska gå ihop. Kvinnor arbetar mer än män, men kvinnors arbete är i hög grad obetalt. Genom kvinnors obetalda arbete kan män öka på sin ekonomi och se till att de får en rejäl pension – utan medalj.

Det finns en klar koppling mellan kvinnors obligatoriska ansvar för hem och barn och kvinnors position på arbetsmarknaden. Kvinnor utsätts för lönediskriminering, otrygga anställningar, ofrivillig deltid därför att kvinnor tar det huvudsakliga ansvaret för familjen och barnen. Gravida kvinnor får inte arbete, föräldralediga kvinnor finns inte med i löneförhandlingarna, kvinnor som arbetar deltid får en sämre pension därför att varenda krona som inte tjänas in också minskar pensionen.

Under år har vi nu försökt att påverka föräldrarnas attityder på olika sätt. Föräldrarna har hävdad att det handlar om ekonomi, det vill säga att familjen förlorar för mycket om pappan skulle vara hemma mer än de stipulerade pappamånaderna. Jag har därför bett vår utmärkta utredningstjänst att titta på hur mycket en familj förlorar om man individualiserar föräldraförsäkringen, det vill säga sex och en halv individuella månader till mamman och sex och en halv individuella månader till pappan. Vi har utgått från medellönen för kvinnor, 21 500 kr och medellönen för män, 25 800 kr. Genom skattesystemet utjämnas skillnaderna i ekonomin, något som statsrådet Bengt Westerberg pekade på i en av sina jämställdhetspropositioner i början på 90-talet.

Utredningstjänstens PM visar på att om föräldraförsäkringen individualiseras så förlorar familjen på ett år 1 020 kr, det vill säga 85 kr i månaden i förlust. Egentligen finns det inte någonting att skylla på för att inte genomföra en individualisering av föräldraförsäkringen. Om en individualisering inte genomförs kommer den könssegregerade arbetsmarknaden att bestå och samhället kommer även i fortsättningen att vila på grunden att föräldraansvaret för barnen är obligatoriskt för kvinnan och i högsta grad frivilligt för männen.

Folkpartiet och Moderaterna vill i olika former ha en jämställdhetsbonus för de pappor som utökar sitt frivilliga föräldraansvar för barnen. Jag tror att det är fel väg att gå. Det borde ligga i föräldrarnas intresse att kvinnor och män får jämlika förhållanden och villkor, och det borde

ligga i samhällets intresse att se till att de statliga åtgärder som finns också är jämlika och att kvinnor inte diskrimineras. Det finns enligt vår mening inte någon anledning att locka pappor med individuella bonusar i stället för att individualisera föräldraförskringen.

Herr talman! I årets budget höjer s, v och mp barnbidraget med 100 kr per barn och flerbarnstillägget likaså. Det är bra för det uppfyller ett av syftena med barnbidraget, nämligen att utjämna skillnaderna mellan barnfamiljer och familjer utan barn. Men det utjämnar inte skillnaderna för en grupp barn, nämligen de vilkas föräldrar helt eller delvis får sin försörjning genom stöd från socialtjänsterna. Højningen av barnbidraget innebär för en tvåbarnsfamilj en højning med 200 kr och 500 kr för en trebarnsfamilj. Men för barnfamiljerna med försörjningsstöd, det vill säga de som har det allra sämst, innebär højningen inte någon förstärkt ekonomi eftersom det ekonomiska biståndet från socialtjänsten minskar i samma utsträckning, det vill säga att det inte blir någon højning för dessa allra fattigaste familjer.

Eftersom frågan om normen för ekonomiskt bistånd ligger på socialutskottet kan vi inte behandla frågan här eller i socialförsäkringsutskottet, men jag uppmanar alla partier att arbeta för att även dessa, våra minsta fattiga små, ska få tillgodoräkna sig højningarna av barnbidragen.

Herr talman! Jag dröjer mig kvar vid barnbidraget. En skilsmässa eller separation är alltid svår. Svårast är det för barnen. För en del föräldrar är det naturligt att barnen bor växelvis hos dem, varannan vecka hos mamman och varannan vecka hos pappan. I en del fall delar föräldrarna också på utgifterna för barnen, till exempel kostnaderna för barnomsorgen. Vi i Vänsterpartiet tycker att det då är naturligt att föräldrarna också gemensamt ska kunna begära att få barnbidraget delat mellan sig. Delar man på utgifterna ska man också dela på barnbidraget. Vi har därför, i ett antal år nu, motionerat om att föräldrar där barnen har växelvis boende ska kunna dela barnbidraget om båda föräldrarna vill ha det så. Vi är för delat barnbidrag vid växelvis boende och där båda föräldrarna gemensamt begär det. Vad vi däremot säger nej till är en tvångsdelning av barnbidraget, det vill säga den situationen där en förälder kräver att få dela barnbidraget medan den andra föräldern säger nej.

Ska barnbidraget, som är till för barnets försörjning, delas ska också kostnaderna för barnet delas. Att det föreligger växelvis boende är inte någon som helst garanti för att också kostnaderna delas. Till exempel är det få kommuner som medger att fakturan för barnomsorgen delas och skickas till två adresser. De flesta vill skicka dem till den adress barnet är folkbokfört på, vilket oftast är hos mamman.

En lösning på det här skulle vara att föräldrarna visar vem som står för kostnaderna. Ett liknande förfarande finns redan i dag för så kallat umgängesavdrag. Pappan fyller i en blankett och anger hur många dagar barnen vistats hos honom, skickar blanketten till mamman som verifierar och skickar den till Försäkringskassan som gör motsvarande avdrag på underhållsstödet. Märkligare än så är det inte. Pappan anger vilka utgifter han har haft och mamman verifierar och kassan beslutar om bidraget ska delas eller inte. Men det är tydligen inte det förslag som regeringen står bakom. Regeringen menar något helt annat. I stället föreslår man en tvångsdelning av barnbidraget, enligt vad som framkommit i medierna.

I sammanhanget pratar man om ett könsneutralt barnbidrag. Jag hävdar att förslaget om tvångsdelat barnbidrag är totalt könsblint och inte tar hänsyn till vem som står för kostnaderna.

Herr talman! För inte så länge sedan höjde Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet nivån på underhållsstödet med 100 kr. När stödet höjdes förra året hade det gått tio år sedan senaste höjningen. Det är därför viktigt att underhållsstödet indexeras så att det följer prisutvecklingen och räknas upp varje år. En annan viktig fråga vad gäller underhållsstödet är att återbetalningsskyldigheten kan baseras på aktuell inkomst i de fall där den återbetalningsskyldige till exempel blivit arbetslös. Det beslutade riksdagen för många år sedan. Sedan dess har inte någonting hänt. Nu har frågan kommit upp igen, och vi har lyckats ge ett uppdrag till Försäkringskassan som ska se över det och redovisa eventuella förslag till förändringar av nuvarande regler. Det låter hoppfullt. Man får hoppas att det också kommer att genomföras.

Herr talman! Jag står givetvis bakom vänsterpartiets alla reservationer men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 79 punkt 78 och reservation 85 punkt 81.

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 12

Anf. 131 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Herr talman! Jag undrar hur Ulla Hoffmann tänker när det gäller den delade föräldraförsäkringen. För mig känns det som att det är en mall på hur en familj ser ut. Det är två föräldrar som är arbetstagare. Det är inte en ensam mamma som har en hårfrisering eller en pappa som har ett företag. Det handlar inte om att någon av föräldrarna är arbetslös och plötsligt får arbete. Det finns inget resonemang kring familjer där det kanske finns missbruk, våldstendenser och oförmåga.

Hur tänker Ulla Hoffmann att man ska lösa detta i en sådan individualiserad föräldraförsäkring om man också ska ha ett barnperspektiv?

Anf. 132 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Barnperspektivet är väldigt viktigt för oss i Vänsterpartiet. Vi vill ha en individualiserad föräldraförsäkring för att barnen ska ha tillgång till båda sina föräldrar och inte bara till mamman – för det är ju oftast mamman, eller hur Solveig?

Vi ser också att föräldraförsäkringen är den enda försäkring som inte är individualiserad. Det är den enda som bygger på kärnfamiljen, som jag har fått höra om i dag, alltså mamma, pappa, barn eller pappa, pappa, barn eller mamma, mamma, barn.

Det är alltid ett förhandlingsläge om vem som ska vara hemma. Anledningen till att jag bad utredningstjänsten titta på vad man förlorar är att en myt är att man förlorar om papporna är hemma och tar hand om barnen. Det visade sig av en sådan utredning, som förstås skulle kunna göras mycket större, att man förlorar 85 kr i månaden. Det ekonomiska argumentet är alltså borta.

Då har vi argumentet om hur det ser ut för kvinnor på arbetsmarknaden. Detta kommer att stärka kvinnor på arbetsmarknaden. Man kommer inte att kunna säga att hon ändå kommer att vara hemma och ta hand om barnen när barnen är sjuka.

Vi var glada att vi lyckades driva igenom en fråga om just föräldraförsäkringen utifrån att den skulle stärka barnperspektivet och kvinnans

roll på arbetsmarknaden och se till att barnen får tillgång till båda sina föräldrar.

Tyvärr blev det inte något sådant förslag att den blev individualiserad. En sådan fråga måste självklart utredas vidare. Vi hade hoppats på att utredningen skulle peka på att en individualisering är det som är det bästa.

Anf. 133 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Herr talman! Jag får väl betona att jag tycker att pappor är väldigt viktiga i familjen. Däremot tänker jag på just de här situationerna då det de facto inte skulle fungera. Hade Ulla Hoffmann tänkt att det då skulle göras undantag i lagstiftningen? Eller är just detta med jämställdheten det allra väsentligaste utifrån barnens välmående så att det inte finns några alternativ?

Anf. 134 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Herr talman! Om Solveig läser vår motion som behandlar det här området ser hon att vi vill byta namn på detta politikområde, från ekonomisk familjepolitik till ekonomisk barnpolitik. Vi vill alltså sätta barnen i fokus.

Ungefär det resonemang som Solveig Hellquist nu för när det gäller den individualiserade föräldraförsäkringen förde många när det gällde att införa en pappamånad eller ”mappamånad” eller vad man nu ska kalla det, alltså de två månader som är kvoterade för den ena föräldern. Då var det också samma diskussion: hur man ska göra om det är en ensamstående mamma, om han inte vill ta ut, om barnet ska på dagis tidigare och så vidare. Allt det där har ju, som det visat sig, löst sig alldeles utomordentligt.

Men självklart krävs det en ordentlig utredning innan man kan lägga fram ett sådant här förslag. Det är det som vi skulle vilja se hända i den här frågan.

Anf. 135 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Jag satt och funderade här när jag hörde hur alla de olika anförandena inleddes och de olika ingångarna. Jag funderade på detta med föräldraskap och barn och hur viktigt det är. Jag tänkte: Vi sitter ju här och har ett fantastiskt förtroendeuppdrag, alla vi riksdagspolitiker och lokala politiker. Och så tänkte jag just på likheten med att man även som förälder har ett fantastiskt förtroendeuppdrag, det kanske största förtroendeuppdraget över huvud taget.

Alla har vi erfarenhet av detta med att ha barn. Antingen har vi varit barn själva eller så kanske vi har en hel hög som springer där hemma. Har vi inte en hel hög har vi någon granne som har barn. Detta är sådant som berör oss allihop. Därför är också det här området, även om det har ett väldigt torrt namn, i allra högsta grad ett väldigt varmt område med mycket känslor som berör.

Det har varit mycket debatt på tidningssidorna om denna fråga på sistone. Det har rört sig om alla möjliga varianter där olika katastrofer, kriser, möjligheter och chanser – eller vad de nu har lyfts upp som – har stått emot varandra. Ska man på något sätt försöka sammanfatta debatten på tidningssidorna och runt köksborden finns det egentligen bara en sak

som är gemensam, och det är att det är väldigt olika. Beroende på vilken familj man har, vilka barn man har och vilken situation man har i arbetslivet är det väldigt olika. Ingen familj är den andra lik – det är väl kontentan av den debatten.

När man kommer in på den biten kan man se att det finns ett problem. För mig finns det ett problem. När det finns så många olika önskemål, så många variationer och så många olika barn som har olika behov är det ett problem att det bara finns en lösning. Det är bara en lösning som ska stämma in på alla de här olika varianterna.

Jag skulle vilja gå så långt som till att säga att maxtaxan gynnar enfold på många olika områden. Det finns en sak är som säker, och det är att den inte passar alla.

Centerpartiets motion på detta område handlar väldigt mycket om att riva hinder och att öppna möjligheter. Det vi utgår från är: Vem är det som vet bäst? Vem är det som känner det här lilla livet bäst? Även om det tar ett litet tag i början att lära känna det här lilla knytet är man ändå som förälder den som ser möjligheterna och behoven. Man har också med sig värderingar om vad man själv vill ge sina barn vidare.

Det handlar också om en möjlighet att få pusslet att gå ihop – att få det att funka med arbetet vare sig man väljer att jobba heltid eller deltid, har lång väg till arbetet eller har företaget därhemma, har barn som älskar att åka till dagis eller barn som faktiskt trivs med att ha en lugnare miljö de första åren. Därför har vi valt en annan fördelning och har en annan syn på hur detta område ska hanteras.

Jag står självklart bakom våra olika reservationer men yrkar bifall endast till reservation 77.

Jag ska försöka måla upp hur jag skulle vilja att det såg ut. Det handlar om tre delar. Den första delen handlar om den allra första tiden med föräldraförsäkring och föräldrautbildning.

Sista månaden innan man går hem från jobbet är magen i vägen, det värker i fötterna och man måste gå på toaletten tre eller fyra gånger per natt. Man är helt avkopplad från jobbet och har tankarna på helt andra håll. Det finns många olika orsaker till att man har svårt att gå för fullt på jobbet sista månaden. Statistik finns som visar att det är väldigt olika ifall man får havandeskapspenning, blir sjukskriven eller hur det ser ut. Jag tycker att det vore ett bra alternativ att man som mamma hade en möjlighet att vara ledig, helt eller delvis, under sista månaden före barnets födelse.

När vi väl kommer in på föräldraförsäkringen, som är en fantastisk möjlighet, skulle jag vilja se att man höjde både golvet och taket utöver det som man nu gör i budgeten för nästa år.

Det handlar också om att satsa krafter på föräldrautbildning. Jag lyssnade häromdagen på Sven Bremberg, som jobbar med barns psykiska ohälsa. Han pekade på hur man skulle kunna investera i barns hälsa. Det handlar om att kunna komma in tidigt och vara ett stöd så att man i familjen har en möjlighet att vara det stöd för barnen som är så viktigt. I en föräldrautbildning går det. Där finns denna möjlighet att stötta familjen, att få en bra utveckling och kunna vara detta stöd för barnen så att de växer upp trygga och harmoniska.

Olika vetenskapliga undersökningar har visat att har man rådgivande konsultationer i familjer en gång per månad kan depressioner senare i

livet hos 20–21-åringar reduceras med upp till 40 %. Det här med föräldrautbildning är enormt viktigt som ett stöd för familjerna att kunna vara de här klipporna för sina barn.

Det vi också säger är att det i denna föräldrautbildning finns en stor möjlighet att få både mammor och pappor att se vikten av att faktiskt dela föräldraledigheten. Vi hävdar bestämt att kunskap är bättre än kvotering.

I steg 2 – när barnet blivit något år, och när föräldraförsäkringen är på upphällningen och det kanske är dags att gå tillbaka till arbetet – finns det många som har behov av att minska arbetstiden under några år. Vi är bestämt för en jobblinje. Självklart är det viktigt att man arbetar. Men det måste inte nödvändigtvis vara så att man jobbar som allra mest när barnen är som minst.

Därför ändrar vi fördelningen av barnbidraget jämfört med majoritetens. Under förskoleåren, mellan ett och fyra år, vill vi fördubbla barnbidraget. Detta kombinerat med rätten till tjänstledighet ska göra det möjligt att använda detta antingen som ett konsumtionsutrymme eller som en möjlighet att gå ned i arbetstid.

Sedan har vi ett tredje förslag som handlar om en nationell barnomsorgsavgift. Det är nu några år sedan maxtaxan infördes. Jag är helt övertygad om att det finns många som tycker att den fungerar väldigt bra och är helt rätt för dem. Men vi ser också att det finns väldigt många som inte tycker att deras familj har fått möjlighet att ta till vara detta.

Den här delen handlar både om möjligheten att välja olika typer av barnomsorg och om kreativa förskollärare och barnskötare som kanske har idéer som man vill förverkliga och göra någonting helt annat med än inom den kommunala förskolan. Man kanske tycker att det är viktigt att ha mindre grupper, att ha fler vuxna per barn eller ha en annan pedagogisk inriktning. I dag är det inte helt enkelt att komma i gång och komma in på det här området.

Det vi lyfter fram när det gäller barnomsorgsavgiften är att pengarna ska vara knutna till barnet. Som förälder har du en möjlighet att göra ett val och den offentliga subventionen följer med. Det ska också vara full etableringsfrihet. Det kommer att vara många olika former som växer fram. Det kommer också att innebära att man väljer att driva barnomsorg både som ideell verksamhet och personalkooperativ liksom med olika pedagogiska inriktningar.

Den offentliga verksamheten kommer självklart fortfarande att finnas kvar, för det är väldigt många som fortfarande vill ha den. Det är det som någonstans är skillnaden mellan vänsterkartellen och högeralliansen. Vi vill inte ta bort den möjligheten för dem som vill ha den kommunala förskolan.

Det handlar också om möjligheten att kunna räkna in även sina egna barn i verksamheten. Det blev ju polisanmält i Nacka, men jag vet att det finns andra ställen där man också har lyft fram den här möjligheten. Jag vet inte om jag vågar nämna den kommunen. Det kanske blir besvärligt där också. Det som är problemet här är att man inte skulle få en F-skattsedel.

Men det vi vill tillföra är att öppna möjligheter för familjer att själva styra över sitt föräldraskap.

Anf. 136 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Barn mår bra när deras föräldrar mår bra. Genom samarbetet mellan Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har vi fått igenom höjningar för de mest utsatta familjerna. Det bidrar en smula till att föräldrarna mår bra.

En barnfamilj kan få extra pengar utbetalda strax före jul eftersom barnbidraget höjdes den 1 oktober med 100 kr per månad och barn. Dessa pengar betalas ut retroaktivt som en klumpsumma. Men tyvärr har det kommit lite smolk i bägaren. De mest utsatta familjerna, som är i bäst behov av försörjningsstödet, det som förr kallades för socialbidrag, riskerar att få sänkt ekonomiskt stöd på grund av att barnbidraget räknas som inkomst.

Det är nu upp till Sveriges kommuner att själva fatta beslut om familjer med försörjningsstöd ska kompenseras. Vissa kommuner väljer att vara generösa nu och räknar inte in bidragshöjningen som en inkomst. Miljöpartister ute i landet har i sina kommuner vädjat att man inte ska vänta på att riksnormen för försörjningsstödet ska höjas vid årsskiftet utan redan nu låta de mest utsatta familjerna få behålla sitt välbehövliga tillskott före jul.

Miljöpartiet anser att vuxna behöver bli mer närvarande i barns och ungdomars liv. I en grön föräldrapolitik sätts barnen i centrum. Det innebär att vi vill ge barnen mycket av vår tid. Barns och ungdomars familjesituation ser i dag helt annorlunda ut än för bara några få tiotals år sedan. Många barn växer upp med en eller två föräldrar, med föräldrar av samma eller olika kön och en del barn växer upp med andra personer än sina egna föräldrar. Livsvillkoren ser alltså helt olika ut, och därför anser vi att lösningarna för olika familjekonstellationer också måste vara mer flexibla och anpassade efter individerna.

Vi i Miljöpartiet driver också och anser att det är viktigt med en generell sänkt normalarbetstid för att få mer tid just för sina barn och för återhämtning. Vi anser inte att det bara är de riktigt små barnen som har rätt till mer tid med de vuxna. Den rätten måste också tonåringar ha.

Arbetsstidsförkortning kan utformas på många olika sätt, men det viktigaste är att den ger förutsättningar för mer samvaro. Varje förälder har sitt specifika ansvar för sin relation till just sitt barn. Närhet kan inte överlåtas, och därför vill vi i Miljöpartiet se fler pappor som tar ut sin rätt i föräldraförsäkringen, rätten att vara hemma med barnen.

Vi vill att föräldraförsäkringen, på sikt, förlängs och i ett första steg delas av båda föräldrarna med en tredjedel till mamman, en tredjedel till pappan och en tredjedel som föräldrarna själva väljer hur den ska fördelas. Mäns andel av det totala antalet uttagna dagar uppgick 2004 till 18,7 %. Det tycker vi är för lite och vill se att fler pappor tar sitt specifika ansvar.

Vi vill också att arbetsgivare blir bättre arbetsgivare för småbarnsföräldrar och inte försvarar för sina anställda att ta ut föräldraledighet. I radioprogrammet Föräldrarna från den 14 november med underrubriken Arbetsgivarna tar knäcken på oss skildras hur arbetsgivare i Sverige är sämst i Europa på att hjälpa sina anställda till möjligheten att få barn och arbete att gå ihop.

Prot. 2005/06:46
7 december

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 12

Lars Plantin, forskare på Malmö högskola, har deltagit i djupintervjuer bland småbarnsföräldrar i Europa. Han menar att svenska arbetsgivare har mycket att lära från arbetsgivare i övriga Europa. Ett enkelt sätt som beskrivs i programmet var att ge möjligheter för föräldrar som jobbar skift att byta till dagskift under småbarnsperioden. För personer som utövar idrott är det faktiskt lättare att få byta till dagskift än för föräldrar som har små barn.

De svenska fackföreningarna driver inte heller föräldrars rätt till bättre arbetsvillkor under småbarnsåren. Facken driver frågor som gäller föräldraförsäkringen, men det praktiska dagliga pusslet för småbarnsföräldrar är man sämre på. Vid en förfrågan bland fackligt förtroendevalda svarade nio av tio att arbetsvillkoren för småbarnsföräldrar inte var en prioriterad fråga.

Många föräldrar i undersökningen svarade att det inte är svårt att få jobba deltid, men när det kommer till kritan får man jobba in ordinarie arbete också, men till lägre lön. En förälder vittnade i programmet om att en personalchef sagt till henne att är man småbarnsförälder ska man inte jobba inom industrin.

Herr talman! Underhållsbidraget höjs med 100 kr och Miljöpartiet tycker att det är bra. Försäkringskassan ökar kunskapen hos separerade föräldrar om möjligheten att skriva avtal om underhållsbidraget och uppmuntrar till detta. Inom underhållsstödssystemet är 60 % av de bidragsskyldiga fullbetalande och skuldfria. Det betyder att fler föräldrar skulle kunna skriva avtal mellan sig på egen hand och inte behöva anlita Försäkringskassans tjänster vid utbetalningar. Försäkringskassan ska redovisa hur man lyckats öka kunskapen hos föräldrarna senast i mars nästa år.

Vidare finns uppdrag till Försäkringskassan att se över hur vanligt det är att en bidragsskyldig med en försämrad inkomst får en skuld för utebliven återbetalning. Dessutom ska man se hur stora skulderna är. Det uppdraget ska redovisas den 1 juni nästa år.

Herr talman! Miljöpartiet vill att lagstiftningen skyddar de föräldrar som väljer att vara hemma med sina barn en längre tid än dagens föräldraförsäkring medger och att den sjukpenninggrundande inkomsten då ska kunna vara vilande till dess att barnet fyllt tre år eller till dess föräldern väljer att gå tillbaka till sitt arbete.

Jag yrkar bifall till reservation 91 under punkt 83.

Anf. 137 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Ärade ledamöter av denna kära kammare, ni på läktaren och andra som eventuellt följer debatten! Vi debatterar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Det är faktiskt inte bara namnet på utgiftsområdet utan det är också vår utgångspunkt för den politik som vi bedriver.

Åtskilliga internationella undersökningar visar nämligen tydligt att vi har en framgångsrik barn- och familjepolitik i Sverige. Den är det både ur nationell synpunkt och för enskilda individers möjligheter. Nationellt kan vi se att vi har ett högt barnafödande. Det är ett stigande barnafödande ända sedan 1999. Vi ligger internationellt sett på en hög nivå för Europa.

Vi vet också att barn generellt har goda uppväxtvillkor i Sverige och att det är väsentligt större livschanser och möjligheter för barn som växer upp här än i andra delar av världen.

Politiken bidrar också till både social och ekonomisk utjämning, och vi har en solidarisk omfördelning som ser till att barnfamiljer får stöd från andra som inte är barnfamiljer. Det generella barnbidraget är kanske det bästa exemplet på den omfördelningen.

Men politiken bidrar också till att skapa möjligheter, möjligheter för individen att kombinera föräldraskap och förvärvsarbete.

Det räcker med att åka till några av Europas andra länder för att konstatera att så inte är fallet där. Där får väldigt många välja mellan att förvärvsarbeta eller att vara småbarnsförälder.

På samma sätt ger politiken möjlighet för individen att faktiskt lämna en misshandlande partner och inte tvingas vara kvar i ett dåligt förhållande av ekonomiska skäl. Genom olika stödåtgärder ger vi den möjligheten för oftast kvinnor att lämna dåliga förhållanden genom det trygghetssystem som finns. På det sättet är det faktiskt inte bara ekonomisk trygghet för familjer och barn utan i vidare utsträckning trygghet i uppväxtvillkor och i vardagslivet.

För oss socialdemokrater är barn- och familjepolitiken ett av välfärdssamhällets kärnområden. Utifrån våra principer om generell välfärd och solidarisk utjämning har vi utvecklat och förbättrat barns och familjers livsvillkor i Sverige, och det är vi stolta över. Vi är mycket stolta över de framgångarna. Men givetvis är vi inte nöjda, för fortfarande finns tydliga klasskillnader kvar i det här landet, inte minst för barn. Det finns barn som fortfarande bara kan drömma om att få åka på en semesterresa, men de är alltför väl medvetna om att familjen eller föräldern inte har den ekonomiska möjligheten. Det finns barn som väljer att sjukanmäla sig när man ska åka på skolresa, eftersom de vet att familjen inte har råd med den hundralapp som man vid föräldramötet lite käckt tyckt att väl alla har råd att betala.

Vi som har ansvar för den ekonomiska barn- och familjepolitiken måste ha de här barnen för våra ögon. Det är dem vi måste tänka på när vi utformar våra förslag och när vi lägger våra budgetalternativ. Det har faktiskt varit ganska enkelt för oss socialdemokrater att komma överens med våra samarbetspartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet om vilken inriktning vi ska ha. Vi har en gemensam grundsyn.

Under mandatperioden har vi genomfört flera förslag som har förbättrat det ekonomiska läget och möjligheterna för barnfamiljer. Vi har infört maxtaxa, vi har infört allmän och avgiftsfri förskola för fyra- och femåringar. Vi har byggt ut och förbättrat föräldraförsäkringen. Vi genomför förbättringar för dem som har det tuffast och svårast genom att höja underhållsstödet för ensamförälder, införa barntillägg för studenter med barn, höja bostadsbidraget för barnfamiljer. Vi har höjt barnbidragen, och vi har i denna budget som vi nu diskuterar ytterligare förslag om höjningar. Barnbidraget kommer att höjas med 500 kr i månaden för en trebarnsfamilj, så i december kommer tre månaders barnbidragshöjningar att betalas ut. Det är en nog så välkommen julklapp för de familjer som har oroat sig för ekonomin under jul- och nyårshelgerna.

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 12

Vi föreslår också i budgeten att lägstanivån i föräldrapenningen höjs från 60 kr per dag till 180 kr per dag. Det är en tredubbling. Det är med sikte på att vi därmed stärker ekonomin för de familjer och de föräldrar som har en låg inkomst.

Dessutom gör vi med föräldraförsäkringen som vi gör med sjukförsäkringen. Vi höjer taken upp till tio basbelopp eller ungefär 33 000 kr. Det är en principiellt och ideologiskt viktig förändring som vi gör, för det är viktigt för oss som värnar gemensamma trygghetssystem som är solidariskt finansierade och som på det sättet får en ökad legitimitet när 80 % också blir 80 % för det stora flertalet.

Vi tar också ansvaret för att vidareutveckla föräldraförsäkringen. Några talare här sade att den behöver förändras och moderniseras. Det gör vi. Vi har haft en stor utredning, Föräldrautredningen, som lägger fram många förslag. Den går nu ut på remiss så att vi ska få hela samhällets synpunkter till godo innan vi fortsätter att bereda förslagen. Det här syftar till att göra försäkringen mer flexibel, mer modern, men det är också för att få ett mer jämställt uttag av föräldrapenningdagarna.

Vi har haft en positiv utveckling av uttaget av föräldrapenningdagarna. Det är fler pappor som tar ut dagar från föräldraförsäkringen. Det är vår generations pappor – Tobias Billström var inne på det tidigare – som i större utsträckning nu tar del i sina barns uppväxtvillkor. Över 43 % av den totala andelen av föräldrapenningen togs ut av pappor och 20 % av andelen dagar, så för barnens skull är det en positiv utveckling. Det innebär faktiskt att fler barn får vara med båda föräldrarna under sin uppväxt.

Dessutom är höjningen av taket viktig i det här sammanhanget. I dag avstår ju många pappor från sin rätt till föräldraledighet eftersom inkomsten överstiger dagens takbelopp och familjen annars helt enkelt skulle förlora på det. Nu undanröjer vi detta med höjda tak.

Tillsammans med förstärkta trygghetsregler på arbetsmarknaden för föräldralediga och dessutom höjda tak och andra förbättringar i föräldraförsäkringen ser vi till att förstärka den positiva utvecklingen med ett mer jämställt uttag i föräldraförsäkringen.

Allt detta gör vi i förvissning om att det faktiskt är bra för barnen. Vi gör det i vetskap om att de här satsningarna behövs och att de bidrar till att fler barn får en tryggare uppväxt och att fler vuxna faktiskt får ökade möjligheter att klara sin mycket svåra föräldrauppgift, eller förtroendeuppdrag, som Annika Carlsson så förtjänstfullt uttryckte det.

Vi ser också resultaten av vår politik. Fler vågar nu ta steget att skaffa barn. Kvinnor i Sverige är mer yrkesverksamma än kvinnor i andra länder. Vi noterar till och med att Tyskland och även en del andra europeiska länder nu följer det svenska exemplet och inför en föräldraförsäkring. Ironiskt nog skulle man kunna säga att det är en kristdemokratisk förbundskansler i Tyskland som nu argumenterar för föräldraförsäkringens införande. Något sådant lär vi väl aldrig få uppleva här hemma i Sverige. Vi har, som sagt, inte haft några större svårigheter inom vårt samarbete att komma överens om inriktningen på barn- och familjepolitiken.

Annat är läget för oppositionen. Det har ju badats i tunnor, och det har druckits kaffe i Bankeryd. Men någon gemensam politik har vi faktiskt inte alls sett. Särskilt tydligt blir det på familjepolitikens område. Det är ju intressant att höra anförandena från de borgerliga ledamöterna

under den här debatten. Här finns inte bara skilda sakpolitiska ställningstaganden. Här är det ju en avgrunds djup skillnad i grundsynen på familjepolitiken. Dessutom skiljer det budgetmässigt ca 6 miljarder kronor mellan de olika partiernas förslag på området.

Man kan med fog undra om det över huvud taget finns någon ambition att presentera någon gemensam politik på området över huvud taget. Väljarna kommer ju inte att veta om det blir moderata besparingar i föräldraförsäkringen, om det blir ett kristdemokratiskt vårdnadsbidrag, om det blir Centerns barnomsorgspong eller för den delen Folkpartiets jämställdhetsbonus.

Faktum är att inte ens dagens debattörer från allianspartierna kan vara riktigt säkra på vilka argument de kommer att använda i valrörelsens slutskede. Jag noterar att avståndet mellan Tobias och Torsten i dagens debatt var som mellan natt och dag.

Men jag har faktiskt funnit ett gemensamt förslag från den borgerliga alliansen, och det är ironiskt nog också ett förslag om en besparing. Det är att föräldrapenningen ska sänkas. Det är det enda gemensamma förslag som jag faktiskt hittat. Vi får väl se i replikrundan om jag kan upplysas om något mer gemensamt förslag.

Det är ett besparingsförslag som innebär att föräldrapenningen ska beräknas på en historisk SGI, sjukpenninggrundande inkomst. Det innebär förenklat att man försämrar ersättningen, inte minst för dem som kanske jobbat halvtid och går upp till heltid i slutskedet. Vi känner igen det från sjukpenningområdet, där det leder till ordentliga besparingar, och vi känner igen det här när det gäller föräldrapenningdagarna. Det blir en ordentlig försämring, ännu mer, givetvis, om man skulle acceptera Moderaternas besparingsförslag om att låta den 75-procentiga ersättningsnivån vara grunden för föräldrapenningen.

Redan i dag ser vi hur tillväxtprognosen skrivits upp och hur statsfinanserna ger nya överskott, och OECD har berömt den svenska ekonomin. När det går så bra, varför är det då så viktigt att sänka ersättningen för föräldralediga? Kommer fler pappor att ta ut föräldrapenningdagar om vi sänker ersättningen? En viktig princip är att vi ska skydda mot inkomstbortfall, men vi kan konstatera att med kraftiga sänkningar finns det en uppenbar risk att man inte använder sig av den rättighet som försäkringen innebär. Frågan är, för att göra en jämförelse med sjukförsäkringen: Tycker ni att föräldraförsäkringen överutnyttjas?

En annan grundtanke är arbetslinjen. Här har vi tidigare i debatten hört Moderaterna argumentera för en förstärkt arbetslinje i våra sociala försäkringar. Jag har tolkat att det även borde gälla föräldraförsäkringen. Där är det ju oerhört viktigt, inte minst eftersom det handlar om att kombinera förvärvsarbete och föräldraskap. Men den politik som nu presenteras är ju allt annat än en arbetslinje. Ett tydligt exempel är förslagen om kommunala vårdnadsbidrag. Inte stärks etableringen på arbetsmarknaden med kommunala vårdnadsbidrag.

Kristdemokraterna argumenterar i sin motion till och med för att ensamstående kvinnor ska gå ned i arbetstid för att kunna hantera sin livssituation, när vi vet att huvudproblemet är att det är alldeles för många som inte får rätten till heltid. Kommunal, landets största fackförbund, har en halv miljon medlemmar som under flera års tid krävt rätten till heltid. Här säger man att lösningen på problemet är att man ska minska sin ar-

betstid. Inte ökar det valmöjligheten eller den ekonomiska tryggheten. Dessutom kan man ställa sig frågan hur en ensamstående förälder ska kunna leva på vårdnadsbidragen. Det förutsätter att någon annan står för den kompletterande försörjningen, och då blir man återigen ekonomiskt beroende av någon annan. Här ger Kristdemokraterna det mest tydliga exemplet på att ett vårdnadsbidrag i kombination med behovsprövade barnbidrag i kombination med behovsprövat underhållsstöd, som man till och med har hittat på, ger fantastiska marginaleffekter.

Det blir fattigdomsfällor och det blir kvinnofällor. Det är så långt ifrån arbetslinjen man faktiskt kan komma. Det står framför allt i bjärt kontrast till den modell som Tobias Billström från Moderaterna presenterade i talarstolen med tydliga ekonomiska incitament för föräldrarna att kunna arbeta mer. Här finns det en tydlig avgrundsskillnad mellan, i detta fall, Kristdemokraterna och Moderaterna. Faktum är att hur mycket man än konstaterar att det badas i tunnor är skillnaden mellan alliansens partier på familjepolitikens område kanske större än någonsin. Och, som sagt: Det enda vi kan hitta som är gemensamt är möjligtvis en sänkning av ersättningsnivåerna genom att man räknar om den historiska SGI:n.

Det kanske är så att man egentligen inte gillar föräldraförsäkringen även om jag hör en del försäkringar om att man gör det. Väljarna gör det. Föräldrarna gör det. Omvärlden gillar den svenska föräldraförsäkringen. Men uppenbarligen läggs det fram förslag om barnomsorgspong eller vårdnadsbidrag eller barnkonto för att pengarna sakta men säkert ska tas någon annanstans ifrån. Jag skulle gärna vilja höra om de borgerliga partiernas företrädare ändå, trots allt, inte gillar föräldraförsäkringen och ser vilken fantastisk möjlighet den är. Bo Könberg hyllade ju i sitt sista anförande försäkringsprincipen. Jag hoppas att det också gäller föräldraförsäkringen.

I betänkandet finns det några detaljer som jag tänkte nämna, som vi från majoritetens sida har bemött. Den ena är tillfällig föräldrapenning. Vi vet att det är en viktig möjlighet för föräldrarna att kunna använda sig av den tillfälliga föräldrapenningen när barn blir sjuka. Vi har till och med från majoritetens sida utökat möjligheten att använda tillfällig föräldrapenning ända upp tills att barnen är 18 år när det är fråga om allvarliga sjukdomstillstånd, till exempel när det är fråga om svårt cancersjuka barn. Generellt är det ju annars 120 dagar per barn och år som det finns möjlighet till tillfällig föräldrapenning.

Här finns det ett förslag från Moderaterna som jag har en fundering över. De vill sätta ett tak på max 15 dagar per år i tillfällig föräldrapenning. Barn får då uppenbarligen vara sjuka bara 15 dagar per år. Hur löser man den sextonde eller sjuttonde dagen? Jag är frågande till hur förslaget ska ses, och jag är väldigt nyfiken på både hur Moderaterna och andra partier kan försvara att man inom alliansen vill ha en så pass kraftig begränsning av tillfällig föräldrapenning som max 15 dagar.

Sedan finns det i betänkandet många motioner som är bra men som vi ändå glatt avslår. En del kanske undrar hur det kan komma sig. Det är motioner som handlar om ett samtida uttag av föräldrapenningdagarna eller om en graviditetsmånad, månaden före förlossningen ska man få en gemensam ersättning. Det är överlåtelse av föräldrapenningdagar till någon närstående. Detta är till stora delar också bra och intressanta förslag. Men eftersom Föräldraförsäkringsutredningen nu precis har lämnats

och gått på remiss tycker jag att det är lite hedervärt från riksdagens sida att ändå lyssna på vad organisationer, kommuner och andra har för synpunkter på dessa förslag, för de finns ju också presenterade i Föräldraförsäkringsutredningen; möjligheten till en graviditetsmånad och andra förslag. Med det argumentet avslår vi motionerna och bifaller förslaget i betänkandet i dess helhet, vilket jag nu yrkar på.

Avslutningsvis vill jag ta upp ekonomisk trygghet för familjer och barn. Vi har haft en framgångsrik politik i Sverige. Det visar internationella undersökningar. Det här är internationellt uppmärksammat på samma sätt som kanske pensionsöverenskommelsen är. Även om jag nu i någon mening ser att alliansen är ordentligt splittrad och att det finns svårigheter för de borgerliga partierna att hitta en gemensam linje kanske man ska se det som en möjlighet. Det kanske ändå finns ett politiskt utrymme framöver att hitta gemensamma riktlinjer för hur föräldraförsäkringen ska utformas. Men det krävs nog ganska entydiga deklARATIONER från något parti för att man ska kunna göra det trovärdigt. Så länge förslag om vårdnadsbidrag och direkta förslag mot arbetslinjen ligger tror jag att det blir oerhört svårt att hitta bredare överenskommelser i familjepolitiken.

Vi är tydliga. Vi fortsätter successivt förändringen av föräldraförsäkringen. Vi utvecklar den och moderniserar den. Vi höjer barnbidraget kraftigt för att vi vet att det behövs och för att det kommer till dem som behöver det. Vi värnar om utsatta grupper genom underhållsstödet, genom höjda bostadsbidrag och genom att se till att vi har ett barn tillägg i studiestödssystemet. Det här är en bra budget. Det här är en bra politik. Den är bra för Sverige och den är bra för barnen.

Anf. 138 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tror att vi är rätt många som tycker att föräldraförsäkringen är väldigt bra. Om inte det framgick i mitt anförande så ska jag med glädje framföra att det är ett fantastiskt redskap som ger en enorm möjlighet att kunna kombinera arbete och att vara hemma under rimliga förutsättningar. Om det finns inget tvivel.

Det som du var inne på när du pratade lite grann om fördelningen och att det ändå är på väg åt rätt håll, att det är fler pappor som gör ett större uttag och så vidare, håller jag med dig om. Det har ändå skett mycket på bara några år. Ändå finns det ju en frustration över att inte mer händer. Det har varit mycket debatter under det senaste året om hur man ska lösa det här. För vår del har vi sett föräldrautbildningen som en väldigt viktig del. Det är sådant som man ska ordna lokalt, och det är inte ett ansvar för riksdagen. Jag kan ändå se att det finns vissa lyckosamma koncept. I Leksand har man jobbat på ett speciellt sätt.

Vi har lyft fram ett förslag där vi säger: Se till att sprida dessa goda exempel så att man verkligen tar till sig det här och jobbar mer med frågan. Jag tror att det handlar både om möjligheten att fördela föräldraförsäkringen på ett bättre sätt och om att det finns en möjlighet att få ett stöd till föräldrar att klara av föräldraskapet på ett ännu bättre sätt än i dag. Jag skulle vilja höra hur Tomas Eneroth ser på just föräldrautbildningen och möjligheten att faktiskt sprida bra exempel till fler ställen.

Anf. 139 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Tack för försäkran, Annika Qarlsson, om att Centern också gillar föräldraförsäkringen. Det tycker jag är bra. Jag hoppas att vi får en sådan försäkran från de flesta av ledamöterna här i kammaren, för det är viktigt att värna den.

Föräldrautbildning är alldeles utmärkt. Jag tycker att det är ett bra komplement och ett bra stöd för många. Det är egentligen inte bara något som man genomför precis när man får barn, en sådan kurs som man själv gick en gång i tiden. Återkommande möjligheter och erbjudanden om att diskutera föräldrarollen är mer välkomna än någonsin. Jag vet att flera studiecirklar nu riktar sig till tonårsföräldrar gällande hur man som förälder ska ta ett ökat ansvar för våra barns utveckling. Jag välkomnar den typen av förslag och insatser och vet att det inom kommuner, landsting och andra organisationer genomförs en mängd sådana saker.

Men eftersom Annika Qarlsson och Centerpartiet ändå välkomnar utvecklingen med att fler pappor tar sin del av föräldradagarna och inser vikten av att båda föräldrarna, även papporna, finns närvarande i barns uppväxt vill jag ändå fråga en sak. Det finns ju några partier i alliansen, jag ska inte nämna dem, som tycker att man ska ta bort mamma- och pappamånaderna. För mig var de väldigt viktiga. Jag kan påstå att det inte hade varit alldeles enkelt att gentemot arbetskamrater hävda rätten att vara pappaledig om det inte hade varit så att en månad var öronmärkt. Det hade man en möjlighet att argumentera med: Den där månaden försvinner om jag inte använder den.

Jag tror att det är så för många moderna pappor som både vill vara arbetsgivaren till lags och utnyttja sina möjligheter. Pappamånaden har varit väldigt viktig där. Men det finns som sagt borgerliga partier som vill ta bort mamma- och pappamånaderna. Vad tycker Centern om detta?

Anf. 140 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Herr talman! I vårt förslag har vi det här med föräldrautbildningen som vi pratar om, där jag säger att vi behöver sprida dessa koncept mer. Det fick jag inget svar på. Du tycker att det var bra men du tänker inte göra något åt det.

När det gäller nivån på föräldrapenningen höjer vi både golven och taken i ytterligare steg än vad Socialdemokraterna gör just av den anledningen att vi tycker att det är viktigt att fler får dela.

Från Centerkvinnorna har vi ett förslag som handlar om att själv kunna välja en individualiserad försäkring där man har en möjlighet att få en högre ersättning. En annan poäng i det förslaget är faktiskt att vi knyter in arbetsgivaren i det. Där tror jag att vi har en enormt viktig tröskel att ta sig över. Det är inte helt enkelt på alla arbetsplatser att tala om att: Nu tänker vi dela på vår föräldraledighet. Det är ett förslag som jag ännu inte har fått gehör för i Centerpartiet, men det är en linje som jag driver och hoppas att vi ska komma fram till. För min del är det inte fråga om att ta bort utan om att utveckla arbetet ännu mer. I den riktningen går Centerpartiet.

Anf. 141 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Tack för det svaret, Annika, för det innebär att vi vet att Centrerns företrädare i debatten inte ställer upp på Moderaternas och

Kristdemokraternas förslag om att ta bort mamma- och pappamånader, för de ligger på denna kammare och avgörs under dagen.

När det gäller föräldrautbildning, återigen, vill jag säga att jag är mycket positiv till det och ser det som viktigt både att vi har ett offentligt engagemang i frågan och att organisationer har ett engagemang. Den civila sektorn kan på det sättet bidra på ett bra sätt till en debatt mellan föräldrar. Men jag tackar för stödet till föräldraförsäkringen! När det sedan gäller ersättningsnivåerna är det nog ändå så att även Centerpartiet står bakom förslaget om historisk SGI, vilket innebär sänkt ersättning för föräldralediga. Det är det som är det enda gemensamma förslaget som alliansen har.

Anf. 142 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det fanns en hel badtunna med trådar i Tomas Eneroths anförande. Låt mig fokusera på två av dem.

Den första tråden handlar om att trenden i socialdemokratisk politik under senare år har varit väldigt tydlig – att göra precis tvärtemot Robin Hood, nämligen att ge mer till dem som redan har. Vi har till exempel maxtaxan i barnomsorgen som är ett väldigt betecknande exempel på det. Den typen av reformer har också ofta kommit antingen till val eller under valrörelser.

Vi kristdemokrater föreslår nu en mer sann Robin Hood-reform när det gäller barnbidraget. Vi föreslår ett fördubblat och beskattat barnbidrag och ingenting annat än det vad Tomas Eneroth än sade.

Vårt förslag innebär att de familjer som har det allra sämst får mer att röra sig med varje månad. Det är en väldigt viktig signal fördelningspolitiskt för oss kristdemokrater att visa att de familjer som har de största behoven också ska få större möjligheter än de har i Socialdemokraternas Sverige att bestämma över sin egen tid. Och det gäller faktiskt inte minst ensamstående föräldrar.

Den andra tråden handlar förstas om föräldraförsäkringen och tvångsfördelningen av den, som den socialdemokratiska kongressen ställde sig positiv till.

Jag vill ställa en fråga rakt upp och ned till Tomas Eneroth: Om Socialdemokraterna och stödpartierna skulle vinna valet i september nästa år, när kommer ni då att lagstifta om att tvångskvotera föräldraförsäkringen och ta ifrån vanliga människor inflytandet över sin vardag?

Anf. 143 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag kanske ska inleda med att upplysa Torsten Lindström om att föräldraförsäkringen redan är delad, om han nu inte kände till det. Den är delad på mitten, och man har möjlighet att överlåta delar av den. Sedan har vi pappamånader och mammamånader som Kristdemokraterna vill ta bort därför att de anser att det är familjen själv som ska lösa detta.

Prot. 2005/06:46
7 december

*Anslag inom social-
försäkringsområdet*

Utgiftsområde 12

Jag kan notera att det fanns andra borgerliga partier som hade tydliga synpunkter på detta. Det blir därför intressant att se var alliansen landar.

För vår egen del kommer vi att ta in synpunkter från remissomgången i fråga om Föräldraförsäkringsutredningen. Och vi har ett kongressbeslut som bygger på att vi vill öka försäkringens möjligheter att bidra till jämställdhet. Det gör vi både genom försäkringens utformning och genom trygghetsregler på arbetsmarknaden.

Sedan säger Torsten Lindström att man inte vill ha ett behovsprövat utan ett fördubblat och beskattat barnbidrag. Det är väl detsamma? Det blir effekten. Och det som jag var ute efter är att behovsprövade barnbidrag, behovsprövade underhållsstöd och kommunala vårdnadsbidrag, som Kristdemokraterna föreslår ger tydliga marginaleffekter. De är tydliga fattigdoms- och kvinnofallor.

Jag ska ställa en fråga tillbaka till Torsten Lindström. Har Kristdemokraterna något förslag i hela sin politik som stärker kvinnors deltagande på arbetsmarknaden – finns det något sådant förslag från Kristdemokraterna?

Anf. 144 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Ja, visst är föräldraförsäkringen delad redan i dag, och det fungerar utmärkt på en frivillig basis. Det som Socialdemokraterna nu vill göra är att gå ifrån frivillighetsprincipen och tvångsfördela. Det är en tanke som vi kristdemokrater vänder oss mycket starkt emot. Vi vill snarare stärka familjerna och öka möjligheterna att hitta flexibla lösningar som passar den egna familjen.

Sedan låter det väldigt ödmjukt och bra att man ska lyssna in synpunkter. Men trots allt tog den socialdemokratiska kongressen beslut om att knyta en större del av föräldraförsäkringen till respektive förälder, vilket innebär att om Socialdemokraterna vinner valet nästa år har svenska föräldrar att se fram emot mer av centralstyrning, mer av tvångsfördelning och mindre makt vid det egna köksbordet. Det är mycket bekymmersamt, och vi kristdemokrater ser en fara i det. Vi vill i stället stärka familjerna och öka möjligheterna för de enskilda föräldrarna att hitta de lösningar som passar just dem.

Vi kristdemokrater har därutöver, vilket Tomas Eneroth vet, en uppsjö av olika förslag för att till exempel peka på alla familjers möjligheter att hitta sina lösningar och sin valfrihet. Och vi har under flera år arbetat för att stärka småbarnsföräldrars ställning på arbetsmarknaden. Vi har till exempel arbetat hårt för en sådan diskrimineringslag, för att motverka sådan diskriminering. Vi kristdemokrater vill flytta makt från de politiker som tror sig veta bäst till de vanliga föräldrarna. Problemet, herr talman, är att om Socialdemokraterna vinner valet blir det inte så. Då får föräldrarna mindre att säga till om.

Anf. 145 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! I denna fråga vet jag bäst vad som hände på den socialdemokratiska partikongressen. Jag var ordförande på den och följde debatten väldigt noga. Jag såg inte Torsten Lindström i korridorerna.

Det som Kristdemokraterna i denna fråga säger nej till är ytterligare en pappamånad. Skulle det bli det vet jag att Kristdemokraterna inte bara säger nej utan också vill avskaffa dem.

Jag kan konstatera att Torsten Lindström och Kristdemokraterna inte klarar av att svara på frågan om det finns något förslag som stärker kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Tydligt är nämligen att samtidigt som man säger att familjen ska bestämma allt gör man på punkt efter punkt förslag som innebär att kvinnor dras från arbetsmarknaden. Det gäller vårdnadsbidrag, behovsprövade barnbidrag och behovsprövade underhållsstöd. Hela syftet är att ändå gå tillbaka till någonting som känns väldigt gammalmodigt. Det är knappast en modern familjepolitik.

Jag noterar tacksamt att andra borgerliga partier ändå ligger väldigt långt ifrån Kristdemokraterna i fråga om det.

Anf. 146 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth talar om att det skulle vara reformer på gång när det gäller att få lov att utnyttja dessa dagar som ryms inom föräldraförsäkringen. Jag skulle då vilja fråga Socialdemokraterna om det innebär att man överger den avvisande hållning som man har haft tidigare om att andra personer utanför den absolut närmaste familjekretsen ska få lov att utnyttja dessa dagar. Så har det varit tidigare.

Jag kan också konstatera att skillnaden mellan Tomas Eneroth och mig och mellan Torsten Lindström och mig är ungefär som skillnaden mellan Grand Canyon och ett landsvägsdike. Vi har betydligt lättare inom alliansen att komma överens om dessa frågor än vad ni har i vänsterkartellen.

Vi kan konstatera att vi i grunden är överens om att tillåta alternativa konstruktioner, de konstruktioner som Tomas Eneroth och hans parti bekämpar med näbbar och klor, vilket vi kan se ett bra exempel på i Nackafallet.

Jag tycker att det är viktigt att stå för rätt uppfattningar och rätt verklighetsbeskrivningar här i talarstolen. När Tomas Eneroth kommer hit till kammaren och presenterar en bild av att svensk ekonomi går jättebra och att det inte finns några problem alls, står det naturligtvis i bjärt kontrast till den diskussion som vi har fört i dag under fem–sex timmar här i kammaren. Vi har då gång på gång kunnat konstatera att en och en halv miljon människor står utanför arbetsmarknaden, att ett mycket stort antal människor befinner sig i förtidspensionering och att ett mycket stort antal människor är sjukskrivna. Ändå säger Tomas Eneroth: Nu när det går bra för landet har vi pengar att satsa. Nu är det inga problem.

Det handlar naturligtvis om att det är valår nästa år; annars skulle Tomas Eneroth inte försöka ge den bilden.

Anf. 147 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jag citerade bara OECD som gjorde den bedömningen av svensk ekonomi. Jag konstaterar också att den statliga ekonomin uppvisar större överskott. Skillnaden är 25 miljarder från det att regeringen gjorde sin bedömning tidigare i höstas. Det är en positiv ekonomisk utveckling. Och mot bakgrund av det ställde jag den naturliga frågan: Varför är det då så angeläget för Tobias Billströms parti, Moderaterna, att sänka föräldrapenningen, inte bara genom historisk SGI, vilket alla de övriga allianspartierna är med på, utan också genom att sänka ersättningsnivån till 75 %. Det var mot den bakgrunden som jag ändå tyckte att det var angeläget att beskriva den positiva ekonomiska utvecklingen.

Sedan är jag också bekymrad över att människor står utanför arbetsmarknaden även om det i denna en och en halv miljon som Moderaterna upprepar ingår människor som är föräldralediga, studielediga eller har semester. Det är inte riktigt den beskrivning som man kan anta.

Men visst är det viktigt att vi behåller fler människor på arbetsmarknaden. Det är därför som jag tar en debatt med Kristdemokraterna om att bibehålla arbetslinjen och om att inte acceptera vårdnadsbidrag eller andra förslag som har som enda syfte att parkera människor långt från arbetsmarknaden, framför allt kvinnor eftersom effekten kommer att bli den av dessa förslag.

Det som Tobias Billström beskrev i sitt anförande är någonting helt annat. Det är tydliga ekonomiska styrningar av familjens val att använda föräldraförsäkringen. Det var där jag gjorde jämförelsen med Grand Canyon mellan Tobias Billström och Torsten Lindström.

Men som sagt, ekonomin går hyfsat, och mot den bakgrunden undrar jag: Varför är det så viktigt för Moderaterna att sänka ersättningen i föräldraförsäkringen? Tycker ni att den överutnyttjas, för att jämföra med hur ni resonerar kring sjukpenningen?

Anf. 148 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är viktigt att göra en skärpning i fråga om bidragssystemen och de socialförsäkringssystem som vi har i det här landet. Vi kan konstatera att vi tror att det är absolut nödvändigt att ha en kombination av dessa åtgärder för att upprätthålla arbetslinjen.

Sedan skulle jag vilja presentera en motbild som jag tycker är viktig att föra ut när det gäller synen på dessa konstruktioner och vikten av att föräldrarna går tillbaka till arbetet efter graviditeten och efter förlossningen.

Vi har föreslagit en särskild skattereduktion för de föräldrar som har lägst förvärvsinkomst för att se till att de ska komma tillbaka så fort som möjligt. Detta upplever Tomas Eneroth som en klyfta mellan mig och Torsten Lindström. Så är det naturligtvis inte.

Alla strävar vi efter att människor ska komma in på arbetsmarknaden, och alla strävar vi efter att ha ett system som uppmuntrar till detta. Men sedan kan man välja lite olika konstruktioner för att komma fram. Det viktiga är målsättningen. Men för Tomas Eneroth finns det bara ett enda överordnat mål som betyder någonting. Det målet är att människor använder sig av den kommunala barnomsorgen, att människor utnyttjar den kommunala välfärden och att människor inte gör några egna fria val, för då kan det bli tokigt.

Detta tycker vi är ett mycket stort problem. Vi tror att det här är en av anledningarna till att vi kan se en utveckling där många kvinnor alltför länge blir borta från arbetsmarknaden. Många av dem hamnar i den komplicerade verklighet som kan uppstå med till exempel alltför höga deltidsuttag och en situation på arbetsmarknaden som i en förlängning leder till en lägre livslön. För att bekämpa detta måste man ha ett annat perspektiv. Jag upplever nog att alliansen är mer samlad på det här området än vad Tomas Eneroth tror. Det är givetvis ganska naturligt att vi har olika uppfattningar i frågan.

Anf. 149 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Min fråga inledningsvis till Tobias var varför det när det nu går så bra för Sverige är så viktigt att sänka ersättningen. Det svar jag fick var att det är viktigt att strama upp bidragssystemen. Det är dubbel-fel.

För det första: Det är inget bidragssystem, utan det är försäkringser-sättningar. Det tycker jag är en väldig skillnad – det där kan vi i social-försäkringsutskottet.

För det andra: Vad är det vi vill strama upp? Är det ett överutnytt-jande av försäkringen? Är det för många som tar ut föräldrapenningda-gar? Jag kan inte riktigt förstå vad den där uppstramningen av föräldra-försäkringen skulle innebära. Jag vet att Tobias Billström inte har rätt till ytterligare replik, men jag hoppas på att få använda tiden fram till valet för att klara ut den saken.

Tobias Billström säger att det är lite olika konstruktioner inom allian-sen. Ja, det är barnomsorgskonto, barnkonto, barnomsorgspeng, för-värvsavdrag och vårdnadsbidrag – det är en uppsjö av olika modeller. Men det intressanta är att ingen av alliansens företrädare i den här debat-ten nu vet vilket förslag ni ska försvara i en valrörelse. Ingen av er vet nu vilket förslag som kommer att gälla efter valet. Det är det som är po-ängen. Jag tror att inte ens huvudinriktningen är i samma härad – detta till skillnad från det samarbete som finns mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet där vi faktiskt gemensamt har en bra syn på den ekonomiska barn- och familjepolitiken.

Anf. 150 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att säga att vi i Folkpar-tiet värnar om föräldraförsäkringen och tycker att den är bra. Vi har ju också förslaget om jämställdhetsbonus som alltså innebär en höjning från 80 % till 90 % i försäkringen om man delar på ledigheten, alltså morot i stället för piska. Jag har noterat att i alla fall två socialdemokrater, Mar-gareta Israelsson och Berit Andnor, tyckt att det är ganska intressant.

Vad jag skulle vilja höra, Tomas Eneroth, är något om oenigheten mellan Socialdemokraterna och stödpartierna. Miljöpartiet vill ju ha en arbetstidsförkortning, och Vänstern driver redan nu frågan om individua-liserad föräldraförsäkring. Tycker Eneroth att ni är så himla eniga?

Anf. 151 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Jo, det tycker jag. Jag tycker att huvudinriktningen är väldigt tydlig. På våra bord här har vi faktiskt i dag en budget där vi är överens om varje krona, till skillnad från de 6 miljarder som skiljer mel-lan de borgerliga partiernas olika budgetförslag. Moderaterna vill, i van-lig ordning, spara 3 miljarder. Kristdemokraterna vill väl lägga på något liknande, så vid en sådan jämförelse är vi väldigt eniga.

Vi kommer att ha en bra debatt med båda samarbetspartierna och sannolikt också inom socialdemokratien och med olika organisationer om exakt hur utformningen av föräldraförsäkringen ska gå till. Där är vi öppna för att lyssna på många förslag. Karl-Petter Thorwaldssons utred-ning har öppnat upp för den debatten, vilket vi välkomnar.

Jämställdhetsbonusen är intressant. Jag har följt TCO:s debatt i frågan och tycker att det hela är intressant. Men för Folkpartiet och Solveig Hellquist måste det bli bekymmersamt när Kristdemokraterna så tydligt markerar att det inte alls är möjligt att acceptera den typen av politisk klåfingrighet – jag tror att man uttryckte det så här från talarstolen.

Ser ändå inte Solveig Hellquist och Folkpartiet lite svårigheter för möjligheten att inom alliansen landa vare sig det nu gäller en jämställdhetsbonus eller det gäller någonting annat? Det hela uppfattas onekligen som politisk klåfingrighet, såvida det inte finns en förhoppning om att Kristdemokraterna ramlar ur riksdagen efter valet. Den möjligheten finns ju.

Anf. 152 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth, vi är inte i mål ännu. Inte heller har vi haft för avsikt att ha ett gemensamt program att presentera här i dag.

Jag skulle vilja ta upp en annan sak, nämligen detta med fattigdomsfällor och marginaleffekter. De facto är det så att många fattiga familjer som är beroende av bidrag, till exempel bostadsbidrag eller kanske försörjningsstöd, har väldigt svårt att komma ur den fattigdomsfällan. Vilken lösning ser Tomas Eneroth där?

Anf. 153 TOMAS ENEROTH (s) replik:

Herr talman! Vår lösning är det vi genomför bland annat i budgeten. Vi höjer både golv och tak i försäkringen. Vi förstärker kraftigt barnbidragen. Vi genomför förbättringar i den ekonomiska familjepolitiken.

Det här tillsammans med förslag som skyddar föräldrar på arbetsmarknaden och förslag som innebär insatser mot diskriminering på arbetsmarknaden bidrar till att stärka möjligheterna att vara kvar på arbetsmarknaden och att kombinera förvärvsarbete och föräldraskap. Det är genom en generell familjepolitik som vi löser detta.

Vad vårdnadsbidrag handlar om, vare sig de utformas kommunalt eller de utformas olagligt i Nacka eller någon annanstans, är att man cementerar människor utanför arbetsmarknaden. Människor får betalt för att inte finnas där. Kombinerar det med andra förslag som ger stora marginaleffekter är det ju allt annat än arbetslinjen.

Jag kan alltså konstatera att här finns det en oro från Folkpartiet för marginaleffekter, och här finns det ett gillande från Folkpartiet när det gäller föräldraförsäkringen. Ibland undrar jag om man inte har hamnat i galen tunna när man sätter sig i alliansen och diskuterar trygghetssystemen framöver.

Anf. 154 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Det har varit mycket diskussion och debatt om valfrihet här i dag – valfrihet för familjen. Otroliga skillnader har utkristalliserats i synen på familjen och familjepolitiken. Detta är väldigt bra.

Jag ska uppehålla mig vid föräldraförsäkringen. Då kan man undra: Vems valfrihet är det vi pratar om? Är det pappans rätt att välja bort föräldrarollen i vardagen, i vardagslivet?

Ja, vi har världens bästa föräldraförsäkring. Det är många som instämmer i det. Vi förbättrar den också hela tiden. Men när vår föräldra-

försäkring för 35 år sedan inrättades var den till, och för, familjen och för ett jämställt uttag av båda föräldrarna.

Min svärmor stod på den tiden här i riksdagen och debatterade frågan. Hela tiden var det klart och tydligt att tanken var ett jämställt uttag av båda föräldrarna. Nu, 35 år senare, kan vi se att det inte har blivit så.

För oss socialdemokrater är målet om ett jämställt samhälle en självklarhet. Då handlar det inte om en självklarhet utifrån några radikalfeminister – det sägs ju ibland att det är de som driver de här frågorna – utan det handlar om ett jämställt samhälle därför att vi får ett bättre samhälle för kvinnor och män, för pappor och barn och för mammor.

I den här diskussionen är föräldraförsäkringen viktig. Jag ska uppehålla mig vid just barnens rätt till sina båda föräldrar.

Det är alldeles för många barn som i dag inte känner sig trygga med sin pappa. Naturligtvis tänker jag inte i första hand på de barn som misshandlas eller som ser sin mamma bli misshandlad, utan jag tänker på alla de barn som undrar vem som ska ta hand om dem om det händer mamman något. Barn är praktiska. Om de under hela sin uppväxt, hela tiden, sett att det är mamman som står för huvuddelen av omsorgen har de ju ingen anledning att förlita sig på att pappan klarar det om det händer någonting.

Kvinnor föds inte med de här kunskaperna, och därför är det viktigt att fäderna får en chans att själva ta hand om sina barn. Ju fler månader som papporna är hemma, desto längre tid får de på sig att upptäcka att omvårdnad om barn inte är någon mystisk, medfödd kunskap som kvinnor har med sig. För de män som upptäcker att de är lika bra på att ta hand om barnen som mamman blir det också naturligt att ta ett delat ansvar för barnen under hela deras uppväxt. Vi ser också att där papporna har tagit ut en större del av föräldraförsäkringen har vi stabilare familjer. Det måste också vara någonting som alla kan ställa upp på.

För barnens skull är det viktigt att föräldraförsäkringen utnyttjas mer jämlikt. Vi kan inte tvinga någon förälder att stanna hemma med sina barn, men staten ska inte finansiera ett system som gör att barn inte känner sig trygga med båda sina föräldrar.

Vi s-kvinnor kan inte acceptera att föräldraförsäkringen konserverar gamla könsroller. För barnens skull, för samhällsutvecklingen och för samhällsekonomin måste vi jobba för ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Barn har rätt till båda sina föräldrar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

8 § Nya regler för tjänstepensionsinstitut

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2005/06:FiU7
Nya regler för tjänstepensionsinstitut (prop. 2004/05:165).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

9 § EU:s insolvensreglering

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU7
EU:s insolvensreglering (prop. 2004/05:165 delvis och prop.
2005/06:37).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

*Energi samt
Leveranssäkra elnät*

10 § Energi samt Leveranssäkra elnät

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2005/06:1 delvis) och
näringsutskottets betänkande 2005/06:NU6
Leveranssäkra elnät (prop. 2005/06:27).

Anf. 155 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Herr talman! Socialdemokraterna har länge odlat myten om att partiet är konsumentens bästa vän: Vi är de svagas beskyddare. Det är vi som värnar de små i samhället. Rösta på oss! Ge oss ert stöd och vi ska göra allt för er!

Men verkligheten ser annorlunda ut. På området energi tycks i dag nästan det motsatta råda. Det är de små konsumenterna, oavsett om i skepnad av elkund eller skattebetalare, som får betala för de stora aktörerna. Och till de stora aktörerna räknar jag också statliga Vattenfall.

Hyckleriet, herr talman, när det gäller regeringens energipolitik slår ständigt nya rekord. Frågan är om det finns något politikområde där avståndet mellan vad som sägs och det som görs är så stort som just när det gäller energipolitiken.

Uppenbarligen är viljan och önskan om makt så stark att man från regeringens sida, tillsammans med samarbetspartierna, är beredd att göra nästan vad som helst för att behålla sin makt. Och notan skickar man till de små konsumenterna.

Jag behöver bara säga Barsebäck – Barsebäck 1 och 2 – så kommer åtminstone hela Skåne att uppröras och blodtrycket stiger. Notan för att avveckla väl fungerande kärnkraftverk är mer än 10 miljarder i direktkostnad. Det är en nota som man skickar rakt av till skattekollektivet.

Hur kan man säga att man värnar konsumenterna, de svaga, när det i själva verket är de som får betala avveckling av någonting som fungerar alldeles utmärkt? Det är, enligt mitt förmenande, ett obegripligt och oför-svarligt slöseri med skattebetalarnas pengar.

Herr talman! Jag skulle på något sätt kunna begripa det här om man vore konsekvent och om man sade så här: Vi vill bli det första samhället eller ännu ett samhälle i världen som klarar sig utan kärnkraft, och vi går i spetsen för detta. Då hade det varit någon logik i det man gör. Men så är det inte.

Samtidigt som man lägger ned Barsebäck smyger man i propositionen från regeringen in ett litet avsnitt om att man tänker låta Svenska

Kraftnät bygga en likströmskabel till Finland för att den vägen plocka in el från finska kärnkraftverk. Det är klart att vi får el på det sättet. Konsumenten kan säga att han inte bryr sig varifrån elen kommer, om den kommer från Barsebäck, från Finland, Ryssland eller Tyskland, bara han får el så att han kan läsa sina mejl, laga sin mat och koka sitt kaffe.

Men när det gäller att försvara en politik och försvara varför man ska använda mer än 11 miljarder kronor av skattebetalarnas pengar för att leva upp till detta hyckleri begriper jag det inte.

Som en följd av regeringens vankelmodiga eller spretiga politik på energisidan har vi också försatt oss i en situation där vi kan råka ut för en besvärande effektbrist. Enligt en pm från Svenska Kraftnät har man pekat på att de resurser vi i dag har är så hårt belastade att det räcker att något av kraftverken får ett avbrott för att vi inte ska klara av elförsörjningen om det blir kallt.

Förklaringen till det, herr talman, är ånyo att vi har haft en spretig politik, en oklar politik, med ständigt ändrade spelregler. Det har gjort att man inte har vågat bygga ut kraftkapaciteten i den utsträckning som behövs. Kraftproduktion är långsiktiga investeringar, och då behöver man långsiktiga spelregler. Annars vågar man inte räkna hem en sådan investering. Det är fullt begripligt. Ingen skulle göra detta, i varje fall inte med sina egna pengar.

Det är sorgligt men sant, herr talman: Sverige var en gång i tiden storproducent av el, och det gagnade den svenska basindustrin. I dag har vi blivit nettoimportörer av el. Även om det är goda år med riklig vattentillgång importerar vi. Basindustrin är inte längre lika nöjd och upplever inte längre att Sverige är samma goda land att ha kvar sin produktion i. Bitvis har också den omständigheten att vi kopplat in oss på den europeiska elmarknaden lett till ökade elpriser och gjort att situationen för den svenska basindustrin inte är så god som den varit tidigare.

Men i regeringens iver att ånyo rycka ut som konsumentens bästa vän vill man visa dådkraft efter stormen Gudrun. Som vi alla vet var det ett stort antal konsumenter som stod utan el under väldigt lång tid. Missnöjet var, av förklarliga skäl, mycket stort. Nu ska man i och för sig inte lasta regeringen för att vi drabbades av en orkan som vi inte har drabbats av i mannaminne, men regeringens agerande i frågan är intressant.

Man tillsätter en grupp som snickrar ihop en proposition. När jag läser den här propositionen tänker jag: Men regeringen har ju tänkt rätt! Det var ju smart. Det är otroligt – det är ju riktigt bra saker i den här propositionen. Jag fick till och med en känsla av att regeringen äntligen förstått marknadskrafterna och att marknadskrafterna är bra att använda sig av då och då.

Ersättning till konsumenterna för elavbrott i stället för detaljreglering – det är skön musik för en inbiten marknadsekonom som jag. Det skapas drivkrafter för nätbolagen att tillhandahålla en säker överföring av el. Det ges schablonersättning i stället för kostbara skadestandsprocesser. Man skulle nästan kunna tro att den som skrivit den här propositionen har läst rättsekonomi, för de här resonemangen stämmer till punkt och pricka med de rättsekonomiska resonemangen.

Det finns en tydlig skrivning om ansvar mellan nätbolag och elkund, regressrätt, möjlighet till jämkning om ersättningarna blir för stora och alltför betungande för bolagen.

Visst – det finns en del skönhetsfläckar i propositionen, till exempel den omständigheten att staten aldrig skulle kunna ställas till ansvar och bära någon risk. Avbrott i stamnätet skulle exempelvis inte berättiga till ersättning. Likaledes om avbrottet kom till följd av en jordbävning, terrorverksamhet och liknande skulle elkunden inte vara berättigad till avbrottsersättning, och nätbolaget skulle inte behöva betala ut någon sådan och fick då inte heller någon regress mot staten.

Men man borde ha förstått att regeringen inte litar helt på marknadskrafterna. När man läser lite längre fram i propositionen inser man att det smyger sig in, eller kommer ganska öppet, den gamla vanliga tron på reglering, kontroll, styrning, hängslen och livrem. Inte räckte det med bara avbrottsersättning, för här ska vi få in en massa andra saker: åtgärdsplaner, rapportering, information – allt detta återfall i regleringsstämmandet.

Sedan har vi funktionskravet och de stolta parollerna. 2011 ska ingen kund behöva vara utan el i mer än 24 timmar. Det kan vara bra att visa dådkraft inför valrörelsen och släppa ut denna politiska fluffighet. Men det är ju ungefär som reklam, prov utan värde. I och med att man har kommit med avbrottsersättningskravet som ska gälla från årsskiftet blir allting annat ovidkommande. Det är det som kommer att gälla och verka styrande. Det andra är bara till för publiken.

När man tittar på detta tycker man att det är förbluffande bra, men man borde förstås ha anat att det fanns en hund begraven, vilket det också fanns.

Inte fem i tolv utan tio sekunder i tolv kom utskottsmajoriteten med ett litet förslag till ändring i lagtexten. Denna ändring kunde synas oskyldig, men det var den verkliga inte. I själva verket innebar den långtgående tillägg och förändringar i lagtexten. När jag tog del av den här ändringen stod det helt plötsligt ånyo klart att konsumenten inte är regeringens bästa vän, utan det är facket som är regeringens bästa vän.

Vad var det som hände? Jo, facket hade konstaterat att om nätbolagen ska tvingas betala ut ersättning kan det hemska inträffa att fackets medlemmar skickas ut för att reparera nät när väderleken är otjänlig. Det kan till och med vara så illa att det kan vara med risk för livet som reparatörer och liknande skickas ut.

Ska nu företagen betala avbrottsersättning skulle man kunna förmoda att de blir ännu mer bestämda i sina krav på att reparatörerna ska ut och reparera näten. Jag har full förståelse för detta argument. Men problemet är bara att man sköt på fel person. Man sköt på regleringen om avbrottsersättningen. Om företagen kan skicka ut reparatörer när väderleken är av sådant slag att det är förenat med livsfara, ja, då ska vi se över arbetarskyddslagen. Det är den som ska användas och det är den som facket ska luta sig emot. Man ska inte gå ut om väderleken är för dålig.

Den här texten i lagförslaget innebär i princip att facket, skyddsombudet eller vem det nu än är – det vet vi inte; det är oklart – kan säga: Nej, vi kan inte skicka ut någon för att reparera näten i den här väderleken. Går det inte att skicka ut någon behöver företagen inte betala avbrottsersättning under den tiden. Sedan ska skyddsombudet eller vem det nu än är säga: Nej, det går inte i dag heller. Och företaget har ingenting att invända mot detta för man behöver ju inte betala någon avbrottsersättning under den tiden.

Herr talman! Det är ju kunden som får bära bördan av att inte få någon avbrottsersättning. Det är kunden som sitter där utan el timme efter timme och får ingen kompensation därför att skyddsombudet, facket eller vem det nu än är har förklarat att det inte går att gå ut och arbeta i dålig väderlek.

Först när väderleken betraktas som tjänlig eller arbetsbar kan man skicka ut en reparatör som ska fixa ledningarna. Då nollställs processen. Från den tidpunkten börjar klockan gå, och efter tolv timmar får kunden ersättning.

Vi i Moderaterna är inga anhängare av att man ska skicka ut någon i väderlek och omständigheter som är förenade med stor fara för det egna livet. Men den rätta mottagaren av ett sådant budskap är de konstruktörer som finns bakom arbetarskyddslagen. Det är den lagen man ska se över så företagen inte kan gå förbi den.

Men det är inte elkunden som ska bära bördan av detta, utan elkunden ska tillförsäkras en ersättning om han eller hon står utan el. El har kommit att bli en väldigt viktig vara i det moderna samhället.

Som utskottsmajoriteten har formulerat lagtexten kommer fackets och företagarnas intressen att sammanfalla. Otjänlig väderlek betyder att facken slipper skicka ut sina medlemmar samtidigt som det mildrar bolagets avbrottsersättningar. Och visa mig den företagsledning som inte skyndsamt kommer att luta sig mot skyddsombudets utlåtande.

Herr talman! Till detta ska vi lägga att man med den här lagen också har planterat in ett godtycke, en rättsosäkerhet som är besvärande. Vem ska avgöra om vädret är så elakt att det inte går att gå ut och arbeta i det och på vilka grunder? Kan det till och med vara olika grunder i olika delar av landet, från en tid till annan och kanske också från ett bolag till ett annat? Vem ska vara överdomare i den frågan?

Vi moderater menar att det tillståndet är fullständigt oacceptabelt. Det tillägg som gjordes borde som ett absolut minimikrav ha granskats av Lagrådet, men så skedde inte. Mot bakgrund av detta tillägg är det huvudlöst att låta denna lag träda i kraft redan den 1 januari 2006.

Herr talman! Detta måste vara rekord i snabbhet. Vi debatterar frågan i dag den 7 december. Vi klubbar igenom förslaget i riksdagen i morgon, och lagen träder i kraft inom något mer än två veckor. Frågan är om någon process har gått så snabbt. Men det är väl för att regeringen ville visa dådkraft som man planterar den här lagen innan vinterstormarna kommer. Men då kommer kunderna att upptäcka att de avbrottsersättningar som man trodde att man skulle kunna få och som regeringen hade sagt att man skulle kunna få, dem fick man inte för facket skickade inte ut sina medlemmar för att reparera ledningar.

Med dessa ord ställer jag mig bakom samtliga moderata reservationer i betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 i betänkande 3 och till reservation 3 under punkt 3 i betänkande 6.

Anf. 156 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Årade meddebattörer! Om jag inte skulle svara på alla frågor som ställs till mig i dag är det inget bevis på bristande intresse eller så och inte heller på politisk snuva, utan det beror på riktig snuva.

Därför kanske jag inte hör allt som sägs, och jag ber om ursäkt för detta på förhand.

Vi fortsätter att regera! Så sade Göran Persson glatt på valnatten 1998. Så här drygt sju år efteråt inser vi att detta glada utrop har medfört ett mycket högt pris för Sverige och för miljön.

När man går ut i en vanlig livsmedelsbutik och ska köpa mjölk, smör, bröd eller rökt skinka finns det ett bäst-före-datum så att man ska veta när gränsen är nådd för att födan ska vara tjanlig. Bortanför det datumet äter man helt på egen risk, och ganska snart börjar det att lukta illa om paketet. Vi borde ha ett bäst-före-datum även på politiska beslut. När det gäller energipolitiken är den gränsen för länge sedan passerad.

Ingen i debatten här i dag kommer att förneka att dagens energipolitiska beslut eller debatt i allt väsentligt baserar sig på ett 25 år gammalt beslut, folkomröstningen om kärnkraft 1980. I princip allt utgår ifrån detta så tolkade och omtvistade beslut, och regeringen klänger sig envist fast vid det passerade som en bebis vid sin älskade napp. De vägrar att inse att på 25 år har en hel del hunnit förändras och att deras snuttefilt är både trasig, möglig och bortom all räddning.

De energipolitiska riktlinjer som antogs av riksdagen 1997 och det betänkande som riksdagens majoritet här lägger fram skadar Sverige som både industri- och miljönation. Särskilt allvarligt är det att genomföra den förtida avvecklingen av kärnkraften. Det innebär en kapitalförstöring som saknar motstycke och som kommer att medföra välfärdsluster på sikt. Miljön skadas, och det blir svårare att bekämpa arbetslösheten. Effekterna syns tydligt.

Elpriserna stiger och hela samhällets energiförsörjning hotas vid stark kyla eller vid avbrott i någon del av nätet. Samtidigt har elförbrukningen ökat konstant, och även i fortsättningen förväntas elkonsumentionerna att öka, allt enligt Energimyndigheten.

Efterfrågan kommer alltså att öka. Utsläppen borde däremot minska. Risken för torrår och stränga vintrar kvarstår – då ska Sverige stänga väl fungerande, rena och säkra svenska kärnkraftverk som ger en stabil tillgång till el. Regeringen hoppas att man snart ska hitta ersättning till 50 % av den svenska energiproduktionen – för alla kärnkraftverk skulle ju stängas – kanske genom att bygga många fler förfulande och störande vindkraftverk eller genom att elda lite mer biobränsle i ett certifikatssystem som ger böter åt den som inte köper sin kvot av grön el, som kanske inte ens finns, eller som tillsammans med vedeldning och annat bidrar till att 5 000 förtida dödsfall inträffar per år i Sverige, allt enligt Vetenskapsrådet.

Herr talman! Det är vår bestämda uppfattning att Sverige behöver en ny och mer långsiktigt inriktad energipolitik. Enligt vår mening präglas den energipolitik som regeringen för tillsammans med sina stödpartier av en kortsiktighet som missgynnar såväl konsumenter som producenter. Den har skapat en bestående osäkerhet om de långsiktiga villkoren för investeringar i industriell verksamhet i Sverige. Vi anser därför att den politiska styrningen av energipolitiken måste genomgå radikala förändringar.

Sverige har i grunden mycket goda förutsättningar för att ha ett väl fungerande energisystem med konkurrenskraftiga energipriser. Genom

landets goda tillgång på vattenkraft och den framsynta kärnkraftspolitiken på 1950- och 60-talen har vi en konkurrenskraftig elproduktion.

Den av regeringen förda politiken undergräver tyvärr dessa goda förutsättningar. Förtidsavvecklingen av kärnkraften som jag har nämnt, den så kallade gröna skatteväxlingen och en ogenomtränglig röra av skatteregler, subventioner och andra styrmedel gör att energipolitiken inte främjar vare sig en god miljö eller en säker energiförsörjning. Resultatet av den förda politiken har i stället blivit att elpriserna stiger och hela energiförsörjningen hotas vid kyla. Den osäkerhet som regeringen skapar genom den här ryckigheten i politiken och genom oklarhet om den framtida politiken har även ryckt undan grunden för välbehövliga investeringar i ny energiproduktion. Ytterligare ett resultat av den förda politiken är att tidigare intäkter av elexport nu har bytts mot kostnader för elimport.

Vi anser att tillgången på energi och priset på el är en väldigt viktig fråga för den elintensiva industrins framtid. Om industrin inte har en god tillgång på el till rimliga priser tvingas företagen att förlägga sina tunga investeringar utomlands och flytta ut befintlig verksamhet. Detta har vi redan sett gott om exempel på. Industrin tvingas nu att själva försäkra sig om elleveranser för framtiden. Bas-el är redan bildat och förhandlingar pågår.

Det är också av stor vikt att arbetet med att skapa en miljövänligare energiförsörjning drivs på ett internationellt plan. Flera av de miljöproblemen som är kopplade till energisektorn, däribland växthuseffekten, är globala och kan lösas genom internationell samverkan. För att begränsa klimatutsläppen krävs en rad olika åtgärder. Regeringens förtida stängning av de båda reaktorerna i Barsebäck bidrar dock kraftigt negativt när det gäller växthuseffekten globalt sett. För att kompensera bortfallet av el tvingas Sverige att importera el från fossilförbränning med ökade koldioxidutsläpp som följd.

Enligt vår åsikt ska säkra, väl fungerande energikällor användas till sin fulla kapacitet. Att stänga väl fungerande kärnkraftverk är en omotiverad kapitalförstöring. Stängningen av Barsebäck har medfört omfattande kostnader för skattebetalarna, kanske så mycket som 30 miljarder, försämrat miljön och försvagat den svenska försörjningstryggheten.

Hur kommer det sig förresten att kärnkraft som är en sådan styggelse här i Sverige är helt okej i Finland? Genom den likströmskabel som vi ska bygga till Finland kommer vi ju i allt väsentligt att importera el till Sverige. Jag tycker att detta är höjden av dubbelmoral.

Vi tycker också att man snarast bör uppta en förhandling med Barsebäcks ägare för att möjliggöra en återstart så snabbt som möjligt. Vi vill också öppna för möjligheten att bygga nya reaktorer i landet, som ni alla vet.

Vi tycker också att man måste upphäva tankeförbudet. Det är inte förenligt med den princip om yttrande- och tankefrihet som vi har i Sverige.

Fru talman! Det är nödvändigt att vidta åtgärder för att öka leveranssäkerheten i det svenska elnätet. Det är vår uppfattning att det måste finnas starka ekonomiska incitament för nätbolagen att öka driftsäkerheten och minska antalet strömavbrott. Avbrotten är mycket kostsamma samtidigt som de försvagar tryggheten i hela samhället. Av det här skälet anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom kravet att regeringen mer

genomgripande utreder driftsäkerheten i elsystemet och återkommer med förslag om hur det kan förbättras. Regeringen måste också se över hur man kan underlätta för nätbolagen att se till att det finns betryggande personella resurser vid omfattande strömavbrott.

Fru talman! Regeringen har föreslagit en i lag stadgad skyldighet för nätbolagen att betala ersättning till elanvändare vid elavbrott. Enligt förslaget ska elanvändare ha rätt till ersättning vid avbrott som varar minst i tolv timmar, och ju längre avbrottet varar, desto högre blir ersättningen. Vi instämmer i principen att elkunder har rätt till ersättning från nätbolagen då dessa inte har kunna leverera det man faktiskt har betalat för. Det är helt rimligt. Vi anser också att det är lämpligt att ha en schabloniserad ersättning för att begränsa processkostnaderna.

Regeringen har också föreslagit att avbrottsersättningen ska kunna jämkas om den är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena. Utskottsmajoriteten förordar dock en ändring i förhållande till regeringens förslag som innebär utökade möjligheter för nätbolagen att jämka avbrottsersättningen. Förslaget innebär att det i ellagen preciseras att ersättningen även får jämkas om det är förenat med betydande risker för arbetarna att gå ut och arbeta.

Arbetsmiljölagstiftningen är viktig och får självfallet aldrig åsidosättas. Vi kan emellertid inte ställa oss bakom utskottsmajoritetens förslag. Införandet av ett sådant tillägg i bestämmelsen skulle öppna för godtycke när det gäller tillämpningen av lagen. Den föreslagna ändringen ger nätbolagen utökade möjligheter att frångå sig ansvaret att ersätta elkunderna och leder därigenom till att förslaget i övrigt blir urvattnat, och konsumenten blir i förlängningen lidande.

Införandet av den bestämmelse som utskottsmajoriteten nu föreslår begränsar alltså lagförslaget möjlighet att bidra till mer leveranssäkra elnät samtidigt som den minskar elkundernas möjlighet att erhålla ersättning. Dessutom anser vi att Lagrådet åtminstone borde ha hörts innan en sådan omfattande ändring av lagförslaget förordas och antas av riksdagen.

Enligt regeringens förslag ska bestämmelsen om ett funktionskrav på högst 24 timmars elavbrott träda i kraft den 1 januari 2011 och övriga föreslagna bestämmelser den 1 januari 2006. Vi anser att det är helt realistiskt att inom en så kort tidsrymd som några veckor markant höja leveranssäkerheten. Det vore rimligare att nätbolagen fick mer tid på sig att anpassa sig till de nya kraven. En frist på sex månader är därför mer än rimligt. Vi delar därför den kritik som Lagrådet här har framfört.

Riksdagen bör därför besluta att ikraftträdandet ska senareläggas. Vår sammantagna bedömning är att det här mycket väl skulle kunna vänta till den 1 juli 2006.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 4 i betänkande NU3 och reservation 3 i betänkande NU6.

Anf. 157 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag står självfallet bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 3 i NU3 och reservation 4 i NU6.

Fru talman! Sverige behöver en ny och mer långsiktigt inriktad energipolitik. Den energipolitik som regeringen för tillsammans med sina

stödpartier präglas av en kortsiktighet som missgynnar såväl konsumenter som producenter. Den har skapat bestående osäkerhet om de långsiktiga villkoren för investeringar i svensk industriell verksamhet.

Basindustrin utgör en långsiktig försäkring för välfärden i Sverige. Den sysselsätter 270 000 svenskar och står för 25 % av vår export. Ungefär en tredjedel av det totala värdet av företagsinvesteringarna står basindustrin för. 10–40 % av hela förädlingsvärdet av basindustrins varor utgörs av just elkostnader. Billig el är kort sagt en förutsättning för basindustrins överlevnadsförmåga i vårt land.

Elpriset för konsumenterna har stigit med 43 % på fem år. Energiskatten, avgiften för elcertifikaten, moms på elpriset och nätavgiften gör att hushållens elräkning till nästan 50 % består av skatt och av regering och riksdag beslutade avgifter. Inte undra på att det i dag finns alltfler hushåll som inte har råd att betala sina elräkningar. Ändå föreslås i årets budgetproposition ytterligare elskattehöjningar på 1,2 öre per kilowattimme. Det är en höjning som vi för övrigt säger nej till.

Fru talman! Vi anser att svensk energipolitik borde byta inriktning. Sverige borde tillhöra de länder som nettoexporterar el till våra grannländer. Sverige har potential att genom sin stora yta, sina naturtillgångar och sitt kunnande bli en storproducent av miljövänlig el som sprids i Europa. Nu är det tvärtom.

Väl fungerande energikällor ska användas till sin fulla kapacitet. Att till exempel stänga väl fungerande kärnkraftsverk är en omotiverad kapitalförstöring. Stängningen av Barsebäcks första reaktor 1999 har medfört omfattande kostnader för skattebetalarna, försämrat miljön och försvagat den svenska försörjningstryggheten. Denna destruktiva process fortsätter, och vid utgången av maj i år stängdes även den andra reaktorn i Barsebäck. De direkta kostnaderna för staten och skattebetalarna uppgår till drygt 11 miljarder.

11 miljarder, ja – de hade kunnat användas till betydligt bättre saker än att begränsa eltillförseln. Hur många fler dagisplatser hade det kunnat bli för 11 miljarder? Hur många fler sjukhussängar skulle det ha funnits om pengarna hade satsats inom sjukvården? Hur många fler skulle ha kunnat få en värdig äldreomsorg? Kanske Mona Sahlin kan svara på de frågorna sedan när hon senare får ordet.

Fru talman! För oss kristdemokrater är den globala miljöaspekten viktig. När nu regeringen stänger fungerande kärnkraftverk tvingas Sverige bli en nettoimportör av el. Den marginalproducerade elen på kontinenten produceras i tyska och polska kolkraftverk. Detta är en dålig miljöpolitik.

Fru talman! Jag vill nu kommentera betänkandet om leveranssäkra elnät. Kristdemokraterna vill att elkunder ska ha rätt till ersättning från nätbolagen då dessa inte kunnat leverera det kunden betalar för. Samtidigt är det helt orealistiskt att denna lag ska träda i kraft om bara tre veckor. Nätbolagen borde naturligtvis ha fått mer tid på sig. Även Lagrådet har påpekat att tiden innan ikraftträdandet är alltför knapp.

Långsiktiga och stabila spelregler är livsviktiga för ett fungerande näringsliv. Propositionen har allvarliga brister utifrån detta perspektiv. De små bolagen kommer inte att klara av både ökande investeringar och återbetalningsskyldighet. Konsekvenserna blir att pengar som skulle användas till investeringar i näten i stället kan gå till att betala avbrotts-

*Energi samt
Leveranssäkra elnät*

sättningar. Det finns risk för att kunderna får plåster på såren för utebliven el, men att det inte resulterar i färre avbrott i framtiden. Ikraftträdandet av lagen bör skjutas upp med minst sex månader, vilket vi kräver i en reservation som vi har gemensam med Moderaterna och Folkpartiet.

Fru talman! Det är helt nödvändigt att öka leveranssäkerheten i det svenska elnätet, men då är det viktigt att vi ger rätt förutsättningar och incitament för nätbolagen för investeringar i elnäten. Det nuvarande systemet med nätnyttomodellen fungerar inte tillfredsställande. I dag regleras investeringstakten av den så kallade nätnyttomodellen som används för att granska priset på nätet. Modellen bygger på ett fiktivt nät, vilket är helt fel eftersom det finns stora skillnader i klimat, geografiskt läge, förbrukningsutveckling och distribution mellan de olika nätbolagen.

Vi kristdemokrater vill avskaffa nätnyttomodellen och införa en annan regleringsmetod. Ett bra exempel är den brittiska modellen. Den bygger i korthet på att en förhandling mellan ansvarig myndighet och nätbolagen genomförs så att man kommer överens om gemensamma mål för näten under den kommande tre–fem-årsperioden.

Fru talman! Kristdemokraterna tycker att det är bakvänt att vänsterkartellen gjort energifrågan till ett problem. Vi kristdemokrater tycker att energifrågan erbjuder stora möjligheter för Sverige.

1. Vi har god potential för mer vattenkraft. Branschen uppger att man skulle kunna bygga ut med fem terawattimmar per år, vilket skulle skapa 40 000 årsarbetskrafter, framför allt i Norrland. Det är då inte fråga om att röra nationalälvarna utan endast bygga ut befintlig vattenkraft i befintliga vattendrag.
2. Vi har gott om biobränsle.
3. Vi har omfattande fjärrvärme som kan användas för kraftvärme.
4. Vi har en säker kärnkraft som kan effekthöjas.
5. Vi har långa kuststräckor som kan användas för vindkraft.

Jag vill avslutningsvis lägga till att forskning och utveckling av solcells- och vätgasbaserade energisystem kan komma att bli mycket viktigt när det gäller den framtida energiförsörjningen. Vi anser att staten måste satsa hårdare på denna forskning, där Sverige redan nu har en ledande position. I vårt budgetalternativ har vi markerat detta genom att anslå 50 miljoner kronor mer än regeringen på de båda forskningsområdena.

Sverige behöver en mångfald av energislag. Vi behöver också se till att våra energiskatter tar hänsyn till våra konkurrentländer. Kort sagt: Sverige behöver en ny och mer långsiktigt inriktad energipolitik.

Anf. 158 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till de två betänkanden, NU3 och NU6, som vi diskuterar.

Inte sällan talas det föraktfullt om vindsnurror eller om att elda med pinnar. Det blev inget med talet om sol, vind och bioenergi, påstås det också ibland i debatten. Men ingenting kan vara mer felaktigt än dessa påståenden. I dag är det nämligen full fart på utvecklingen när det gäller förnybar energi, både i Sverige och runtom i världen. Det är sant att när

vi för 20–30 år sedan diskuterade sol och vind som mest intensivt fanns det inte så mycket av konkret och lönsam färdig teknik. I dag, när många låtsas som om de förnybara energikällorna inte spelar någon större roll, finns det en hel del utvecklad teknik som är kommersiellt lönsam. Faktum är att förnybar energi i dag är en tillväxtindustri med mycket stor potential för framtiden.

För en tid sedan vände sig Svenska Naturskyddsföreningen till Bioenergiföreningen, Vindkraftsföreningen, Solenergiföreningen, Energirådgivarna och Svensk Fjärrvärme för att be dessa branschföreningar redovisa vilken potential för förnybar energi som de ser fram till år 2020. Resultatet är ganska anmärkningsvärt och mycket uppmuntrande. Branscherna själva anser sig kunna bidra med tillräckligt stora volymer energi för att vi ska kunna ersätta både all kärnkraft och alla fossila bränslen när det gäller el och värme under de kommande 15 åren.

Den största potentialen finns inom bioenergi. Redan i dag använder vi omkring 110 terawattimmar bioenergi, vilket ska jämföras med kärnkraftens ungefär 65 terawattimmar. Detta innebär att hela 25 % av den totala svenska energianvändningen kommer från bioenergi, och då räknar man också in trafiken. Och potentialen för framtiden är ännu mycket större. Av fjärrvärmens bränslen kommer 62 % från bioenergi. Användningen av pellets ökade med 28 % från första halvåret 2004 till första halvåret i år, och pelletsbranschen är en bransch som har vuxit starkt flera år i rad vid det här laget. Nya pelletsfabriker byggs hela tiden, glädjande nog inte minst i inlandet i norr, där behovet av nya arbetstillfällen är särskilt stort. I Storuman investerar Skellefteå Kraft 260 miljoner i en pelletsfabrik. I Vansbro byggs ett bioenergikombinat där man kan producera pellets, fjärrvärme och biokraft. I Sveg investerar nya ägarna till Härjedalens Miljöbränsle, som i sista stund fick köpa torvfabriken av Vattenfall, 20 miljoner i pelletsproduktion.

Låt mig i det här sammanhanget framföra förhoppningen att torven så snart som möjligt ska lyftas ut ur systemet med handel med utsläppsätter, så att även denna om än långsamt förnybara energikälla kan få möjlighet att på ett effektivt sätt både bidra till vår energiförsörjning och skapa sysselsättning.

Införandet av elcertifikat har hittills främst lett till omfattande investeringar i biokraft, både i skogsindustri och inom branschen för kommunal fjärrvärme. Skogskoncernen Södra producerar i dag 1,8 terawattimmar grön el. Biokraften står för en tredjedel av Södrakoncernens finansnetto.

Användningen av biodrivmedel ökar också snabbt. Flera bilmärken säljer bilar som går att köra på etanol eller biogas och en stor marknad för alternativa drivmedel är på väg att skapas. Viktigt för att påskynda bränslebytet är att man höjer inblandningsprocenten av etanol i den vanliga bensinen till minst 10 % – i Brasilien har man 26 % i den vanliga bensinen – och inblandningsprocenten av RME i diesel till åtminstone 5 %, gärna till 10 %.

Runtom i Sverige finns en rad projekt som ligger i startgroparna för att producera etanol och syntetisk diesel. Jag vill peka på det framgångsrika utvecklingsprojektet vid Etanolpiloten i Örnsköldsvik där man gör etanol från skogsråvara. Förhoppningsvis leder detta intressanta projekt framöver till flera stora investeringar, i miljardklassen, i norra Sverige.

Häromdagen lovade Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, att satsa på bioenergin som man beräknar kan ge 25 000 nya jobb på landsbygden fram till 2010. Låt oss ge de förutsättningar som krävs för att göra detta möjligt.

Vindkraften har haft det något mer motigt i Sverige än bioenergin. Det beror, till en del i varje fall, på att vi haft ett stort elöverskott och låga elpriser sedan kärnkraftsutbyggnaden på 1970- och 1980-talen. Nu är balansen bättre, och vindkraften står inför ett genombrott även i vårt land. Flera stora projekt är på gång, bland annat vid Lillgrund i Öresund och vid Utgrunden i Kalmarsund. Den havsbaserade vindkraften kan ge stora tillskott av förnybar energi, och det är intressant att kunna konstatera att även stora energibolag som Vattenfall och Eon antligen på allvar engagerar sig i vindkraftsutbyggnaden.

Utomlands finns många exempel på länder som satsar offensivt på vindkraft. Ett exempel är Spanien som 1997, för åtta år sedan, hade ungefär lika mycket vindkraft som Sverige. Sedan dess har Spanien ungefär 40-faldigat sin vindkraftsproduktion medan Sverige endast lite mer än fördubblat sin. Förra året fick Spanien ungefär 6,5 % av sin el från vindkraft, Sverige mindre än ½ %. Så nog har vi en stor potential i att hämta kraft från vinden.

Vi kan också jämföra med Danmark som tog chansen och satsade på vindkraft för ett par decennier sedan. I dag spelar vindkraften inte bara en viktig roll i energiförsörjningen utan den danska vindkraftsindustrin ger också 25 000 jobb. Vindkraftverk är landets näst största exportprodukt.

Vi i Sverige har möjlighet att bli världsledande inom bioenergiteknik. Miljöteknik har, inte minst när det gäller förnybar energi, förutsättningar att bli en mycket stor exportbransch. Det finns mängder av små och medelstora företag runt om i Sverige med stor tillväxtpotential om de får de rätta förutsättningarna att växa. Lägg till detta att vattenkraften kan effektiviseras. Det finns möjlighet att i redan utbyggda vattendrag bygga nya kraftverk.

Förutom de förnybara energikällorna finns det en stor potential när det gäller att effektivisera och spara energi. I SNF:s undersökning beräknar energirådgivarna att det är fullt möjligt att spara 25 terawattimmar el och 37 terawattimmar värme genom effektiviseringar fram till 2020.

Med detta vill jag ha sagt att det i dag finns bättre möjligheter än någonsin att ställa om energisystemet och göra det långsiktigt hållbart. Vår utmaning i denna kammare är att ge de bästa möjliga förutsättningarna för den omställningen så att den ska kunna ske långsiktigt och på ett bra sätt.

Så vill jag också ta upp det andra betänkandet som handlar om leveranssäkra elnät. Efter stormen Gudrun i januari, då många företag och hushåll drabbades av långvariga elavbrott, stod det klart att kvaliteten på elnäten måste höjas. Det är viktigt att säkra elleveranserna i alla delar av landet, och systemet måste klara även extraordinära väderförhållanden. Kunden måste sättas i centrum, och det måste bli möjligt att driva företag även på landsbygden utan att riskera långa elavbrott. Därför bör principen vara att elkunderna ska ha ersättning från nätbolagen när dessa inte kan leverera vad kunden betalar för.

Det förslag i detta betänkande som vi ska ta ställning till skapar drivkrafter för att förbättra elnätet och för att de fel som uppstår snabbt ska

kunna avhjälpas. Vi inser självfallet att de krav som ställs kan vara tuffa för många nätbolag, särskilt för de mindre. Med de möjligheter till jämkning som finns i förslaget vad gäller avbrottsersättning menar vi att det ändå bör antas. Det är av oerhört stor vikt att vi så snart som möjligt förbättrar leveranssäkerheten i elnäten så att företag och hushåll, även på landsbygd och i glesbygd, kan lita på att de får den el som de betalar för.

Anf. 159 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Det är roligt att se Mona Sahlin i kammaren.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i NU6 när det gäller leveranssäkra elnät, och jag yrkar bifall till reservation 2 och 5 när det gäller NU3.

Några av de borgerliga partierna har uttryckt att det blev en dålig balans i fråga om leveranssäkra elnät i och med att facket kan hindra reparatörerna från att gå ut, alltså när skyddsombuden bedömer det som farligt. Jag tycker att det är bra att facket nu kan göra det, och jag tror att kunderna hellre väntar ytterligare några timmar på sin ström än att det ska ske allvarliga olyckor eller till och med dödsfall. Jag tycker därför att avvägningen är motiverad.

Jag vill också ta upp en annan sak. Jag lyssnade på några borgerliga debattörer, som faktiskt enstämigt pratade om att vi har en import av elkraft till Sverige. Hittills i år har vi haft en export på åtta terawattimmar, och vi exporterade även förra året. Båda åren har det varit fråga om en nettoexport.

Vi befinner oss i en brytpunkt när det gäller olja, naturgas, kärnkraft och torv. Vi måste avveckla kärnkraften. Samtidigt måste samhällets behov av fossila bränslen – kol, olja och fossilgas – successivt avvecklas och ersättas med förnybara energikällor. Vi hoppas att regeringen snart lägger fram förslag på konkreta mål för en minskning av oljeberoendet och även beroendet av andra fossila bränslen. Det är viktigt att regeringen då är konkret och upprättar strategier för att minska den samlade förbrukningen av oljeprodukter i alla sektorer. Självklart måste detta arbete ge tydliga avtryck i den kommande klimatpropositionen. I annat fall är ju inte arbetet på riktigt.

Vattenfall i Tyskland släppte 2004 ut 70,3 miljoner ton koldioxid. Bolaget har efter lobbning fått 23 miljoner ton mer än de behöver för de tre åren 2005–2007, och Vattenfall planerar att använda utsläppsrätterna i två nya kolkraftverk. Östros svarade nyligen på en fråga av mig om Vattenfalls kolsatningar i Tyskland och sade då att Vattenfall går i bränschen och bland annat driver ett mycket intressant forskningsprojekt kring det så kallade koldioxidfria kraftverket. Eftersom Europa är helt beroende av förbränning av fossila bränslen för sin energiförsörjning inom överskådlig framtid är det initiativet ett utmärkt exempel på vad ett ansvarskännande företag kan göra. Det säger Östros.

Koldioxidförvaring och avskiljning lanseras hårt som ett sätt att förhindra koldioxid att komma ut i atmosfären. Det lanseras som ett komplement eller alternativ till energieffektivitet och förnybar energi. Detta är i huvudsak en dimridå för att försvara fortsatt kolförbränning. Om man tar koldioxidavskiljning på allvar kan man konstatera att den inte är en hållbar teknik i samma mening som effektivitet och förnybar energi. Den

är givetvis inte en slutgiltig lösning utan en parentes där syftet är att vinna tid tills man har den slutliga lösningen.

Men är det bättre att vänta med att satsa på vindkraft, solvärme, solceller, energieffektivitet och så vidare och i stället använda pengarna på forskning kring koldioxidförvaring? Det tror inte jag. Effektivisering och förnybar energi är mer tekniskt utvecklade än koldioxidavskiljning. Deras tekniska och ekonomiska utveckling är mer förutsägbara. De kan tas i bruk mycket tidigare än koldioxidavskiljning som inte kan användas för befintliga kolkraftverk eller för dem som beslutas de närmaste åren.

Om koldioxidavskiljning ska tas på allvar innebär den att helt enorma mängder koldioxid ska lagras, i storleksordningen flera hundra miljarder ton. Annars ger den inte den utlovade tidsvinsten. Om tekniken verkligen kommer till användning kommer det att innebära en risk för att koldioxiden i väsentlig omfattning återvänder till atmosfären, vilket är negativt för miljön när det än sker, särskilt om läckaget sker under kort tid. Kravet på ett tätt lager för överskådlig tid kan omöjligt verifieras.

Koldioxidavskiljning är ingen snabb metod att minska koldioxidutsläppen, och det är ingen hållbar metod. Den är dyr, och det är en farlig metod. Om en stor satsning görs och leds till framgång kan, enligt anhängarna IEA, resultat nås inom ungefär 40 år och bidra till att vinna tid i ungefär 75 år.

Om Kina inte har råd eller lust att ersätta kolkraft med energieffektivisering och förnybar energi varför skulle man då ha råd eller lust att samla in den koldioxid som blir resultatet av kolkraften? Samma fråga kan i hög grad ställas till USA:s regering och kraftindustri och till de flesta kraftföretagen i Europa och till regeringarna.

Finns det några skäl att tro att det går fortare att skala upp och kommersialisera koldioxidinfångning och förvaring, som är en ny teknik, än vad det gör att skala upp vindkraft, solvärme, fjärrkyla, lysrör med högfrekvensdon, lysdioder, styrteknik för ljus, värme, kyla, ventilation etcetera som är väl utvecklad teknik och finns på marknaden? Den teknik som behövs för att rädda klimatet finns till en viss del på marknaden men hålls tillbaka av bristande incitament och marknadsbarriärer.

Annan teknik är känd och kan förutses bli kommersiell i stor skala men kräver ett betydande politiskt och ekonomiskt stöd för att det ska ske snart och säkert. Solceller är en sådan teknik. Solceller fungerar. Vi vet att de kan fungera i mycket stor skala, så pass att de kan ge världen mer el än vad som efterfrågas, möjligen också drivmedel. Om solceller är vår framtid undrar jag varför det är värt någonting alls att uppskjuta den framtiden. Varför inte lägga pengarna på solceller direkt i stället? För fattigdomsbekämpning är koldioxidavskiljning irrelevant medan solceller är rätt teknik i dag, utan någon teknisk utveckling, för de 2 miljarder människor som saknar elnät.

För att koldioxidavskiljning ska vara ett meningsfullt alternativ måste det vara fråga om en oerhört stor skala. Varje år tillförs atmosfären 23 miljarder ton koldioxid från fossila bränslen. Naturligtvis är det ingen som hävdar att all koldioxid ska fångas in, men det är heller ingen mening med att utveckla tekniken om det bara till exempel skulle röra sig om 1 % av utsläppen.

Även kärnkraften bör avvecklas. Den är farlig och inte förnybar. Den hör inte hemma i ett modernt och ekologiskt samhälle. Genom en effek-

tivare energianvändning och ett ökat nyttjande av vindkraft och biokraftvärme kan kärnkraften avvecklas samtidigt som nettoutsläppen av koldioxid minskas. Kärnkraften både bör och kan avvecklas i en snabbare takt än vad som sker i dag.

En avveckling motiveras av att kärnkraften inte är en ekologiskt hållbar energikälla samtidigt som den har stora risker. Med kärnkraft finns risken för en stor utsläppolycka med extremt allvarliga konsekvenser. Det produceras också avfall som är farligt i hundratusentals år. Ett starkt beroende av kärnkraften är också ett hot mot försörjningstryggheten. Kärnkraft är också ett hot mot internationell säkerhet genom att den är nära förknippad med kärnvapen.

Effekthöjningar medför ett ökat beroende av kärnkraft. De innebär till viss del även ökade utsläpp vid en eventuell olycka och att mer avfall produceras. Miljödomstolen fann att det förelåg hinder enligt miljöbalken att bifalla en ansökan om effekthöjning från Ringhals. Regeringen har tyvärr nyligen beslutat att verksamheten är tillätlig enligt miljöbalken. Det är ett tydligt politiskt ställningstagande. Min uppfattning är att eftersom frågan om avfallets förvaring inte är löst bör det heller inte produceras avfall.

Säkerhetskraven för de svenska kärnkraftverken bör höjas. Sverige har haft oproportionerligt många allvarliga incidenter vid kärnkraftverken. Dessa incidenter pekar på brister. Höjningen av reaktoreffekten innebär att mer uran måste brytas och att mer radioaktivt avfall bildas. Skulle en olycka inträffa betyder effekthöjningarna också att det finns mer radioaktivitet som kan spridas och att tidsmarginalen från ett rörbrott till härdsmälta blir mindre. Det är därför bekymmersamt att kärnkraftsindustrin planerar att satsa stora belopp på upprustning och uppgradering av de kvarvarande reaktorerna. Om dessa planer går i lås kommer vi att ha mer kärnkraft i Sverige 2010 än när kärnkraften ansågs färdigutbyggd 1986.

Om man höjer effekten i en reaktor betyder det att uranbränslet avger mer värme, vilket betyder att kylvattnet i reaktorn måste pumpas runt fortare. Det betyder mer slitage. Om temperaturskillnaderna ökar betyder det mer spänningar och sprickor. Höjd effekt betyder också mer strålning. Inne i reaktorn är det neutronstrålningen som är det stora bekymret, för den försämrar hållfastheten.

Höjd effekt minskar säkerheten på åtminstone tio sätt, enligt ett pm från Kärnkraftinspektionen – det finns på deras hemsida. Inspektionen anger också vissa principer för hur man ska kunna parera den minskade säkerheten. Men dessa principer följs inte i verkligheten.

Ett av de ruskigaste olycksscenarierna inleds med att ett stort rör brister. Då kan inte härden kylas, utan snart spricker och smälter det starkt radioaktiva bränslet. Den situationen ska en svensk reaktor klara utan att det blir ett stort utsläpp, är det tänkt.

Först innesluts den skadade reaktorn genom att alla rör täpps igen av ventiler. Genom resteffekten från härden fortsätter vatten att koka, och trycket i inneslutningen ökar. För att inneslutningen inte så småningom ska sprängas av trycket finns ett sprängbleck. Det brister vid ett visst tryck, och då störtar den radioaktiva ångan ut i avsedd riktning, där det mesta av radioaktiviteten infångas i ett slags filter.

Om trycket inte avlastas på det sättet brister inneslutningen och all radioaktivitet sprutar okontrollerat ut i omgivningen, tiotusentals miljarder becquerel. Avvägningen ligger alltså i att sprängblecket ska sprängas i så god tid att det inte finns någon risk att någon annan del av reaktorn sprängs före, men det ska inte heller ske för tidigt för radioaktiviteten är högst i början.

Den här avvägningen har Ringhals redan löst. För att minska risken för ett mindre utsläpp har man satt in ett starkare sprängbleck. Det är en i sanning mycket kostnadseffektiv åtgärd. Den genomfördes redan sommaren 2005. Därmed minskar man risken för en liten katastrof genom att öka risken för den stora katastrofen. Det tycker Kärnkraftinspektionen är helt okej.

Jag tycker att likströmskabeln mellan Sverige och Finland inte ska byggas. Sverige ska inte subventionera finsk kärnkraft. Kabeln behövs inte för att uppfylla några svenska behov. Den är däremot av stor vikt för den planerade nya kärnkraftsreaktorn i Finland. Byggandet av kabeln kan ses som nära sammankopplat med byggandet av den finska reaktorn.

När den finska reaktorn drabbas av snabbstopp, vilket kanske kommer att inträffa någon gång per år, kommer det finska nätet att utsättas för mycket stora påfrestningar. Reservkraft kommer att behövas snabbt, och den ska tas från Sverige. När reaktorn å andra sidan är i drift kommer den att generera ett väldigt stort tillskott av el som inte alltid kommer att motsvaras av efterfrågan i Finland. Då ska Sverige via den planerade kabeln ta hand om överskottet.

Om det ändå bestäms att kabeln ska byggas bör finansieringen omförhandlas. Då är det finska och inte svenska pengar som ska användas.

Anf. 160 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s):

Fru talman! Vi behandlar nu NU3 *Utgiftsområde 21 Energi* samt NU6 *Leveranssäkra elnät*.

När det gäller den energipolitiska inriktningen vill utskottets majoritet inledningsvis framhålla att den syn utskottets majoritet har överensstämmer med det energipolitiska beslut riksdagen fattade våren 1997 och även våren 2002.

Dessa beslut grundar sig på en överenskommelse mellan oss socialdemokrater, centerpartister och vänsterpartister. Det utgör ramen för den svenska energipolitikens utformning och inriktning. I enlighet med vad som sägs i budgetpropositionen ligger riktlinjerna för energipolitiken fast.

Den svenska energipolitikens mål är, som anges i budgetpropositionen och som riksdagen beslutade om, att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi med enligt omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken ska styra villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning.

En kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat ska underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle i enlighet med vad som har fastställts av riksdagen i 2002 års energipolitiska beslut. Det innebär att den svenska elförsörjningen ska tryggas genom ett energisystem som baseras på varaktiga, inhemska och förnybara energikällor samt en effektiv energianvändning.

Vi är tre partier som står bakom denna energipolitik. Man ska avskaffa all kärnkraft. Det ska göras på ett sådant sätt att basindustrins elförsörjning tryggas och till konkurrenskraftiga priser. Även detta är en långsiktig energipolitik.

Vår energipolitik, som vi tre partier står bakom, är i dag åtta år. Jag vill framhålla att energipolitiken för de tre partierna i den så kallade alliansen är något som jag under mina åtta år som energitalesman aldrig har sett någonting av. Det är möjligtvis byggandet av ett nytt kärnkraftsverk, som Folkpartiet vill göra. I övrigt är det att man ska avveckla allt annat. Det gäller nätnyttomodellen, certifikatssystem och mycket annat.

Min fråga till de tre partierna är: Vad tänker ni göra? Hur kommer er energipolitik att se ut? Det är viktigt att ni någon gång talar om hur ni ska bedriva energipolitik och hur långsiktig den är. Ännu har jag inte sett att den har varit speciellt långsiktig.

Det sägs också i propositionen något som vi understrukt, nämligen att höjning av termisk effekt är viktig. Där har också regeringen avgjort ett ärende. Med det ser vi fram emot att övriga kärnkraftverk som står inför att göra detta även kommer att få ett sådant tillstånd så småningom.

Till Anne-Marie Pålsson och även till Eva Flyborg vill jag säga följande. Ni talar om likströmskabeln och hävdar att vi har smugit in den. Vi har varit rätt övertygande och klara i vår proposition förra året att vi skulle bygga en likströmskabel. Det är för att vi ska få en bättre elförsörjning och cirkulation i det nordiska systemet. Det handlar inte om att det är finländsk kärnkraft som ska komma till Sverige.

Vi har för närvarande dåligt med reservkraft. Enligt Svenska kraftnät har vi rätt stor marginal innan vi når taket. Enligt Svenska kraftnät är det för närvarande 4 400 megawatt i systemet om vi har den kalla dag som många säger att vi kommer att få. Då har vi ordentligt med kraft i vårt system.

I övrigt har vi i årets budgetproposition också tagit fram mer pengar för energiforskning. Det har vi yrkat på många gånger. Nu har vi fått ordentligt. Vi ska se till att vi satsar på forskning och utveckling och demonstrationsinsatser på energiområdet.

Vidare får anslaget också användas för att bidra till att främja utveckling av teknik som baseras på förnybara energislag. Det handlar om effektivare energianvändning och industriella processer i försöks- och fullskaleanläggningar.

Regeringen har också överlämnat en proposition om konvertering av direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostäder. Den propositionen kommer vi att ha en debatt om den 16 december. Vi har justerat betänkandet i dag på morgonen i vårt utskott. Jag ska inte beröra den så mycket mer.

Jag tänker nu gå över till att säga någonting om leveranssäkra elnät. Den proposition och det förslag som finns i propositionen kom till med anledning av stormen Gudrun våren 2005. Den orsakade stora störningar och elavbrott som drabbade ett stort antal elanvändare, privata som företagskunder.

Regeringen föreslår att i ellagen inrättas ett funktionskrav. Det innebär att oplanerade avbrott i elöverföring inte får överstiga 24 timmar. Detta krav ska gälla från den 1 januari 2011. Det finns även ett förslag

för avbrottsersättningens storlek samt en modell för detta. Denna avbrottsersättning ska gälla från och med den 1 januari 2006.

Nätägare kan begära jämkning om man inte hinner anpassa sin verksamhet till funktionskravet. Skulle man drabbas av oskäligt hårda krav på avbrottsersättning bör detta också i vissa fall kunna jämkas.

I propositionen föreslår regeringen att hänsyn ska tas till de ekonomiska förhållandena hos den ersättningsskyldiga nätägaren. Där har utskottsmajoriteten kompletterat med att även ersättning också kan jämkas efter vad som är skäligt om arbete med att få i gång överföring av el har påtvingats en försening för att inte utsätta arbetstagarna för betydande risker.

Med detta tillägg har utskottsmajoriteten ställt sig bakom regeringens förslag i alla stycken. Jag vill understryka att arbetsmiljölagen tar över. Säger arbetsmiljölagen att man inte kan gå ut på grund av att det är storm och risk för att medarbetarna skadas ska självklart inte nätägaren tvinga ut arbetstagaren. Det är viktigt att man gör det vid tillfällena då det är ljus ute och inte då det är mörkt. Det är ofta under den mörka årstiden som det blir besvärligt.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkande NU3 samt avslag på samtliga reservationer. Jag yrkar också bifall till utskottets förslag i betänkande NU6 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 161 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Energiuppgörelsen från 1997 och 2002 mellan Centern, Vänstern och Socialdemokraterna är lite av ett styrkebälte i svensk politik. Detta har pågått länge. Trots hårda duster och hård kritik har den här alliansen lyckats hålla samman och föra frågorna framåt.

Med detta som grund har energiomställningen fortskridit för att minska och fasa ut kol, olja och uran från det svenska energisystemet. Vi använder i dag få men mycket viktiga styrmedel. Det geniala certifikatsystemet gynnar framväxten av ny, miljövänlig och inhemsk el- och värmeproduktion. Biomassebaserad kraftvärme både i kommuner och i industri har en mycket god utveckling. Vi kan nu förhoppningsvis se fram emot motsvarande utveckling vad gäller vindkraften.

Det är märkligt att tre borgerliga partier så totalt nonchalerar och saknar intresse för att få fram alternativ till olja, kol och uran.

Från den 1 januari i år har vi ett nytt system – handelssystemet med utsläppsrätter. Det har förändrat situationen på ett genomgripande sätt. Vi har fått ett europeiskt tak för hur mycket koldioxid som får släppas ut i Europa. En ökning någonstans i Europa måste motsvaras av en minskning någon annanstans. När borgerliga partier säger att koldioxidutsläppen ökar när vi stänger exempelvis Barsebäck 2 så har de fel. Det är inte korrekt. Det vore bra om vi blev överens om detta. Handelssystemet är nämligen svårt nog ändå.

Handelssystemet höjer elpriset; det är riktigt. Det gäller hela Europa. Frågan är hur vi ska handskas med detta. Handelssystemet gynnar effektiva industrier och anläggningar framför dem som inte kan vara lika effektiva. För svensk och europeisk industri är det helt nödvändigt att USA och andra industriländer kommer med i systemet.

Fru talman! Vi har diskuterat energifrågor här nu i alla fall ett par gånger om året i åtminstone tio år, och med ungefär samma debattörer. Det är jättetrevligt! Men det finns risk ibland för att vi låter våra gamla argument hänga kvar, och inte förändrar dem i takt med att omvärlden förändras. Jag tänker på ett par punkter.

Jag läser nu ur reservation 1: "Om industrin inte har en god tillgång till el till rimliga priser tvingas företagen att förlägga sina tunga investeringar utomlands och flytta ut befintlig verksamhet."

Man kan tänka efter lite grann. Kvarnsveden miljardinvesterar och Södra Skogsägarna miljardinvesterar. Vi hörde i morse att SCA investerar stort i sina anläggningar. Vart skulle de annars flytta? Faktum är att elpriset på den nordiska elmarknaden ligger i snitt ca 10 öre lägre än ute i Europa.

Jag läser ytterligare ur reservationen: "Vidare menar vi att regeringen borde vidta erforderliga åtgärder för att se till att elbrist inte uppstår."

Det låter ju jättebra och starkt. För det första, fru talman, har regeringen just vidtagit de åtgärderna. För det andra frågar man sig: Godkänner de tre borgerliga partierna den avreglerade elmarknaden? Anser ni att nuvarande elmarknad inte klarar elförsörjningen till rimliga priser? Och vad är enligt ert förmenande ett rimligt elpris med tanke på att priset i Sverige är åtminstone 10 öre lägre än ute i Europa?

Jag har dessutom en specialfråga till Anne-Marie Pålsson: Anser Moderaterna i likhet med Eva Flyborgs folkparti att man ska återstarta Barsebäck 1 och Barsebäck 2?

Det är hög tid att de borgerliga partierna och även vi, ifall det finns anledning, tar bort en del gamla skrivningar som inte stämmer ur våra motioner och reservationer. Världen har nämligen förändrats.

Det marknadsinriktade handelssystemet leder emellertid till ökade elpriser. Det har vi sett även i Sverige fastän vi har fossilfri kraftproduktion. Därför är det viktigt att framför allt USA kommer med i systemet. Elprisutvecklingen i England och Tyskland är just nu intressant och oroande. Kraftigt höjda gaspriser påverkar elpriserna uppåt så högt att produktionen blir olönsam. Industrin i England och Tyskland står alltså och väger när det gäller om man ska stänga av och vänta på lägre elpriser. Det här visar att energiomställningen är viktig och att vi i Sverige har tagit riktiga steg.

Fru talman! Omställningen av det svenska energisystemet till ett mer robust, effektivt och miljövänligt system påverkar hela samhället. Jag håller helt med Håkan Larsson i hans beskrivning av de alternativa energislagens framväxt och hur positivt det ser ut i dag om man bara går tillbaka tio år och jämför. Förslagen om att minska el- och oljeuppvärmningen av bostäder sätter ytterligare fart på kreativiteten på landsbygden, framför allt.

För en gångs skull är det den hårt drabbade landsbygden som sitter med trumf på hand. Den svenska skogen och åkermarken blir alltmer intressant när det gäller ny energi, biodrivmedel med mera. Det kommer att skapas väldigt många nya jobb på rätt ställe, kan man säga. Det är en vinstlott för landsbygden.

Fru talman! I betänkandet *Leveranssäkra elnät* föreslår utskottet mycket långtgående nya regler för nätbolagen. Det gäller funktionskravet, som tvingar nätbolagen att genomföra stora investeringar för att få

säkrare nät. Redan från den 1 januari 2006 får nätbolagen dessutom en skyldighet att efter tolv timmars elavbrott betala ersättning till drabbade kunder. Det är ett mycket tufft krav; det erkänns. Men det är nödvändigt för att höja leveranssäkerheten. Det måste också ske snabbt – så snabbt som möjligt.

Vi vet att de nya hårda kraven på nätbolagen kan bli ett verkligt problem, särskilt för mindre nätbolag. Det ställer också krav på fungerande arbetarskydd och efterlevnad av arbetsmiljölagen. De hårda ersättningsreglerna kan nämligen bli ett bekymmer för montörer och elektriker som kan frestas ta risker för att minska kostnaderna för företaget. Det är helt naturligt.

Därför har vi skrivit in den ytterligare möjligheten till jämkning i sådana situationer. Anne-Marie Pålsson ska veta att detta inte gäller dag efter dag, utan det handlar om en timme. Det handlar om den mörka tiden på dygnet. Det är naturligtvis viktigt både för det lilla nätbolaget och för arbetstagarna att ha det här i ryggen.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i NU3 och NU6.

Anf. 162 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag fick en konkret fråga, och den måste jag besvara. Är Moderaterna för en återstart av Barsebäck? Jag trodde att det framgick av mitt anförande här att jag är en stor vän av en rättsligt säker struktur i det här landet. Lagar och regler ska vara på ett sådant sätt att det inte finns ett godtycke. Man ska veta vad som gäller, och det ska råda rättssäkerhet. Det är ett av skälen till att jag mycket starkt ogillar de skrivningar om jämkning som finns i utskottets skrivning i betänkandet om leveranssäkra elnät.

När det gäller Barsebäck har två parter ingått ett avtal. Staten har förhandlat med ägaren av Barsebäck om ersättning för att Barsebäck 2 ska stängas. Uppenbarligen är båda parterna missnöjda, eller alternativt är båda parterna nöjda eftersom man har undertecknat avtalet. Det finns en princip i lagen som lyder *pacta sunt servanda* – avtal ska hållas. Vem är då jag i Sveriges riksdag att i någon mening uppmana till kontraktsbrott? Man har tecknat ett avtal. Låt avtalet ligga!

Anf. 163 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Man kan säga mycket om Anne-Marie Pålsson och framför allt om det moderata partiet, men jag tycker att det hedrar att de ändå står upp för vissa principer. Det gör att man inte behöver vara så orolig för återstartsargumentet från Folkpartiet, för det väger väl inte särskilt tungt.

Jag kan passa på att ställa ett par frågor till Anne-Marie Pålsson.

För det första: Vad anser Anne-Marie Pålsson är ett rimligt elpris i Sverige i dag?

För det andra: Håller du med om att det nya handelssystemet innebär att man inte längre kan säga att koldioxidutsläppen ökar om man stänger exempelvis Barsebäck?

Anf. 164 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Jag har ju inte varit med här i kammaren i tio år och diskuterat energifrågor, så jag förstår att Lennart Beijer är särskilt intresserad av att höra min syn på saken.

När det gäller handelssystemet får jag erkänna att du har fullständigt rätt i din uppfattning att handelssystemet bara innebär att man i princip flyttar utsläppen från en källa till en annan. De ökar inte och de minskar inte av att man handlar med dessa utsläppsätter. Det är fullständigt korrekt.

Den andra frågan, fru talman, måste jag erkänna att jag glömde.

(LENNART BEIJER (v): Rimligt elpris.)

Jag kan svara på många frågor, men den frågan kan jag inte svara på. Priset på el bestäms helt enkelt av en kombination, som vi ekonomer säger, av utbud och efterfrågan, och utbudet bestäms i sin tur av kostnaden för att producera något. Det är klart att om man successivt väljer allt dyrbarare sätt att producera el kommer också priset att bli allt högre, givet då att inte folk får för sig att de inte behöver någon el längre och slutar att köpa el, för då kan priset falla. Men det finns inget rätt pris och inget fel pris. Det får marknaden bestämma.

Anf. 165 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var två rätt från Anne-Marie Pålsson. Det är helt riktigt att utbud och efterfrågan styr priset.

Vi har åtminstone fram till nu haft ett elpris som har legat på en sådan nivå att det inte har varit intressant att göra nyinvesteringar. Vi närmar oss nivån där nyinvesteringar blir intressanta.

Att jag ställde frågorna var för att om man läser reservationerna kan man ibland tro att inte ens Moderaterna har förstått detta med utbud och efterfrågan. Men nu klarnar det ju helt och hållet i den här frågan, och jag hoppas att nästa år få se lite annorlunda skrivningar i de olika reservationerna.

Anf. 166 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Sverige, precis som alla andra länder i världen, behöver energi för att överleva som välfärdssamhälle men också för att utvecklas som samhälle. Det är också sant att på sikt behöver vi förnybar energi så att vi kan basera hela vår energiförsörjning på den. Det är det långsiktiga målet.

Därför handlar energidebatten om att fasa ut miljöfarlig energiproduktion. Det handlar om att stimulera framväxten av förnybara energikällor. Och det handlar inte minst om att effektivisera användningen av energi.

Som har nämnts här tidigare har Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet ett långvarigt samarbete på detta område där alla dessa tre delar finns med, och de kommer att behövas under många år framöver.

En av dessa delar som har nämnts av många här i dag, som vanligt höll jag på att säga, är kärnkraften. Kärnkraften ska på ett kontrollerat och ansvarsfullt sätt fasa ut. Uran är, vilket inte alltid kommer fram i

debatten, precis som kol och olja ett ändligt bränsle och inte en långsiktig lösning för energiförsörjningen. Därför handlar det om att fasa ut reaktorer i den takt som vi har ny och miljövänlig energi och effektiviseringar för att ersätta den energiproduktion som kärnkraften står för. Den blocköverskridande överenskommelsen som Lennart Beijer uttryckte så väl borgar också för den enda stabila energipolitik som den här kammarerna har att erbjuda med tydliga och långsiktiga spelregler.

Det är också oerhört viktigt, som Håkan Larsson sade, att de alternativa förnybara energikällor som vi diskuterar, som vind, vatten, sol, bioenergi, som ibland beskrivs som om de vore flumfrågor som möjligtvis någon gång i framtiden eventuellt kommer att kunna spela någon roll, är här. De är här i hög grad. De är tekniskt avancerade. Det är energikällor med stigande möjligheter, med växande marknadsandelar som ger jobb och tillväxt.

Miljötekniken i industrin är i dag Sveriges åttonde största exportdel. Den är oerhört viktig redan i dag och på världsmarknaden stigande, så för den som verkligen vill vara teknisk, innovativ och i förbund med framtiden gäller de alternativa förnybara energikällorna som med stigande möjligheter nu tar sig in på område efter område och i land efter land.

Till detta har vi ett antal områden för att stimulera detta. Systemet med de gröna certifikaten är ett sådant som ju handlar om att stimulera just förnybar elproduktion, som vindkraft, bioeldad kraftvärme, soleenergi, vattenkraft.

Användningen av el från de förnybara energikällorna ska öka med 15 terawattimmar fram till år 2016. Det är fullständigt fascinerande att läsa den redan citerade reservation nr 1, där Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna skriver: Det finns inga godtagbara skäl till att behålla stora subventionssystem för produktion av viss el, varken i form av traditionella stöd via budgeten eller genom tvingande subventioner i form av elcertifikat.

Viss el? Det kanske är som Anne-Marie Pålsson brukar uttrycka det, att man ser el som vilken vara som helst. Eller handlar energipolitik och miljöpolitik om att det är skillnad på hur elen produceras och var den kommer ifrån? Det är i alla fall det som är grunden för den energipolitik som jag vill stå för här i dag, och som jag är övertygad om behövs oerhört mycket på lång sikt.

För att hitta nya energikällor eller utveckla de gamla behöver vi också forskningen. Vi behöver utveckla de idéer som finns, och vi behöver få fram nya idéer.

I budgeten föreslås också, som har nämnts här, att energiforskningen ska öka. Här läser jag med ännu mer stigande förvåning ur den numera berömda reservation nr 1 som säger att energiforskningen borde dras ned: Det sagda innebär bland annat att – och det är nu det blir intressant – ideologiskt motiverade projekt bör nedprioriteras.

Det vore väldigt intressant att höra vad det är för ideologiskt motiverade projekt som i dag ingår i energiforskningen och som inte borde finnas där i framtiden.

Det är också sant att ett hållbart energisystem inte kan baseras på fossila bränslen eller olja. Det finns många skäl till detta. En del har nämnts redan. Ett skäl är de allvarliga konsekvenserna för klimatet som utsläppen av växthusgaserna för med sig liksom de höga priserna på olja.

Minns att på tio år har oljepriset gått upp med 300%! Också det faktum att oljan en dag kommer att ta slut gör att de fossila bränslena inte är ett långsiktigt inslag. Beroendet av oljeproducerande länder utgör också en säkerhetspolitisk risk som absolut kan nämnas också i detta sammanhang. I stället skulle ett fossilbränslefritt Sverige kunna vara en ännu starkare och konkurrenskraftigare industrination förbunden med framtiden.

Till stöd för detta finns bland annat de konverteringsstöd som kommer att diskuteras längre fram här i kammaren. Också frågeställningarna om energieffektivisering tror jag kommer att spela en allt större roll i den energipolitiska debatten, för det handlar också om en solidarisk syn på jordens resurser, att den rika delen av världen inte kan producera och konsumera på samma sätt som vi gör i dag. Vi måste hushålla mer effektivt med energin. Här har vi stora möjligheter att effektivisera redan befintlig energi, till exempel vattenkraftsanläggningarna. Det handlar om att effektivare använda energi i bostäder och byggnader. Vi kommer att lämna ett förslag till riksdagen i vår om en nationell strategi, för vi använder 40 % av vår energi i Sverige till bostäder och byggnader. Här finns stora möjligheter.

Men det handlar också om industrin, där vi har ett energieffektiviseringsprogram som det är stor efterfrågan från stora industrier på att vara med på och där det också finns väldiga möjligheter. Trots att vi har en industri som på många sätt har varit oerhört duktig på att effektivisera sin användning går det att komma mycket längre.

Men energipolitiken är också konsumentpolitik, ett område som inte lika ofta har varit debatterat. Stormen Gudrun, som har nämnts här, drabbade Sverige mycket hårt, och framför allt delar av Sverige. Under början av januari detta år var det ungefär 450 000 hushåll som drabbades av elavbrott. Många var långvariga. Vecka lades till vecka utan ljus, utan värme, utan de bekvämligheter som ett liv i dag förutsätter. Många har varit utsatta för det här, inte bara under Gudrun utan under i stort sett varje vinter sedan många år tillbaka. Inte minst elupprorets arbete har visat betydelsen av elen i glest befolkade delar av vårt land, för småföretag men också för hushåll. Propositionen *Leveranssäkra nät* handlar ju om detta, som redan har beskrivits i debatten, om säkrare eltillförsel, om högre avbrottsersättningar och om tydliga krav på att elnäten ska vara av högre kvalitet så att människor, precis som har sagts här tidigare, faktiskt får det de har betalt för, nämligen el, lagstadgade ersättningar och så vidare. Elkunderna ska äntligen få vad de har betalat för i alla år: trygg el. Dessutom vill vi ytterligare stärka elkundens ställning med ett konsumentpolitiskt program där en del just är leveranssäker el och skälig ersättning när den fallerar.

Vi har nyligen också tillsatt två utredningar som ska titta på hur konkurrensen på elmarknaden ser ut, om den fungerar fullt ut, och också komma med förslag till åtgärder på detta område. Kammaren har redan beslutat om ett antal förslag som handlar om konsumentens ställning, gemensamma regler för den inre marknaden, bättre räkningsinformation, krav på åtskillnad mellan nät och näthandel och gränsen för timvis mätning som sänks, vilket gör att ungefär 70 000 kunder ytterligare får tillgång till timmätare.

Vi går vidare nu och kommer att presentera ytterligare åtgärder i en kommande proposition för att stärka elkundens och energikonsumentens ställning ännu mer. Det handlar om leverantörsbyten, avläsning, hur snabbt man kan byta bolag, hårdare krav på elhandlare och bättre kontroll. För det är inte alltid lätt att vara elkund i dag, och det måste det bli.

Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna säger i dag att det är väl en del bra förslag i det här, men det går alldeles för snabbt. Vi måste faktiskt få lite längre tid för att kunna säkra näten ute. Jag tycker att det är rätt häpnadsväckande – som om det här är en ny frågeställning, som om alla står som stora frågetecken och säger: ”Hoppсан, vad har hänt nu?”.

Apropå den diskussion som förs i dag vill jag säga att här har vi haft en kris. Vi har dragit slutsatser. Vi har försökt agera snabbt. Vi har ändrat i hanteringen. Vi har lärt av misstagen. Vi agerar. Då säger de här tre partierna: Det går för fort. Jag tycker nog att det är statens uppgift att stå på kundernas sida, och de har väntat länge nog. Det är dags för driftssäker el, för el är inte vilken vara som helst. El är en samhällsfunktion. Det är det som den här lagstiftningen handlar om.

Det förs också en diskussion om arbetarskyddet. Att kunderna ska ha rätt till ersättning redan efter tolv timmars strömavbrott handlar inte om att vi ska riskera att montörer skickas ut i storm och bland fallfärdiga träd och äventyra liv och lem. Det här är ju inte bara en teoretisk diskussion. Det var många som fick sätta livet till i samband med stormen. Därför delar jag självfallet utskottets bedömning, som man har fört in nu när det handlar om arbetarskyddet och dess betydelse i lagen. Jag tycker att det är fullständigt häpnadsväckande att höra Anne-Marie Pålsson diskutera detta och säga att nu ska facket få större makt, facket ska sitta där – bara för att de tycker det är allmänt kul att fördröja att kunderna ska få sin ström. Det är faktiskt arbetarskydd det handlar om. Jag tycker att det är ett fullständigt rimligt och helt berättigat krav.

Jag tänker också på diskussionen som har förts från en del branschorganisationer, där man lite, tycker jag, skjutsar de små bolagen framför sig. Man säger att det här är väl ett bra förslag, men de små bolagen klarar inte detta. Det är de kunderna som kommer att få problem. Det tror jag inte alls på, framför allt inte med de förslag till jämkningsregler som finns i propositionen och som det finns en majoritet som kan ställa sig bakom. Dessutom har jag, och många i kammaren tror jag, en vetskap om att de små bolagen ofta är bra, väldigt bra. De har investerat väldigt bra. De har mindre avbrott. Inte minst har de, som det visade sig i en förtroendemätning bara för några dagar sedan, mycket nöjdare kunder.

Så låt oss inte göra denna debatt till något annat än att kunder i små eller stora bolag ska få det de har betalat för: el. Det är det som branschen nu inte bara har några veckor på sig för, utan förhoppningsvis har de ägnat rätt mycket tid under det år vi har bakom oss sedan Gudrun åt att bygga upp starkare och elsäkra nät som i fortsättningen ska kunna garantera kunderna den viktiga samhällsfunktion som elen är.

Anf. 167 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det är skillnad på hur man producerar el. Det är ju själva den springande punkten. Det är där den viktiga klimatfrågan och frågan

om koldioxidutsläppen kommer in. Där är kärnkraften oslagbar, och det är därför vi kallar vårt energiprogram för *Ren el*.

Vi i Folkpartiet, och även flera oppositionspartier, har i många år krävt bättre ersättningsnivåer till elkonsumenterna. Det är bra att det äntligen händer någonting nu. Jag tycker dock också att när man fattar beslut om en ny situation, en ny ersättningssituation som bolagen faktiskt måste rätta sig efter, måste man väl ändå kunna ha mer än tre veckor mellan det att vi fattar beslut här i riksdagen och att bolagen har att rätta sig efter det. Även Lagrådet instämmer ju i detta och tycker att det är alldeles för kort tid emellan. En tidsfrist på sex månader tycker jag hade varit lämpligt när man inför den nya lagen.

Problemet är inte heller det här med arbetslagstiftningen och om den ska gälla eller inte. Ingen av oss här i kammaren i dag har, såvitt jag har hört, sagt att den inte ska gälla, tvärtom. Jag sade också tydligt och klart att den självklart gäller i alla lägen. Det är en av de saker som vi från Folkpartiets sida kräver att regeringen ska följa upp noga nu när vi implementerar det nya lagförslaget. Problemet är ju att bolagen ska ha rätt att jämka efter detta. Det är då den här idén faller, egentligen.

Min fråga till samhällsbyggnadsministern är om hon är nöjd med det här tillägget. Kommer lagförslaget att vara lika konsumenttillvänt som innan ändringen? Och anser Mona Sahlin att det här lagförslaget skapar jämställda parter när vanliga elkonsumenter som inte har någon el i sin stuga måste gå till domstol om de inte är nöjda med den försämrade ersättning som företaget ensidigt beslutar om?

Anf. 168 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Eva Flyborg och jag har ju diskuterat kärnkraften ett antal gånger. Vi kommer säkert att göra det i många år till med mig som energiminister och Eva Flyborg som ensam ropande röst i öknen om att kärnkraften är den enda miljövänliga energikällan. Jag vet inte om jag ska sucka eller om jag ska ta frågeställningen på allvar. Det finns ju absolut ingen majoritet här i kammaren vare sig nu eller, uppenbarligen, efter valet för detta med att bygga ut kärnkraften eller ladda om de reaktorer som vi nu har stängt efter att först ha garanterat annan elproduktion och effektiviseringar. Den frågeställningen tycker jag visar att man är hopplöst fast i det förgångna. Framtiden ligger i den förnybara energin, och det är inte uran, det är inte olja och det är inte kol.

När det handlar om den långa tidsfristen som Eva Flyborg säger att företagen behöver – minst ett halvår – tycker inte jag att kunderna behöver acceptera en längre tidsfrist än de redan har haft. Jag ser inte heller någon motsättning, vilket jag tycker är en viktig princip, mellan å ena sidan kundernas berättigade krav på att få sin el, att få den åtgärdad och att få ersättning om den uteblir och å andra sidan arbetarnas – de som ska gå ut i skogen – berättigade krav. Jag ser inte heller någon motsättning i att utskottet nu betonar arbetarskyddslagens regler och att man också ska ta hänsyn till detta när man gör jämkningen.

Jag är övertygad om att precis som vi såg under vårens röjningar i skogen så består detta fack av mycket hängivna människor som vill göra allt de kan för att skynda på röjningen så att elen kommer tillbaka. Men det är viktigt att betona att detta krav också måste gälla i denna lagstiftning.

Eva Flyborg frågade om jag ställer mig bakom detta. Ja, jag tycker att det är klokt.

Anf. 169 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag ska bara påpeka för den nuvarande energiministern – det blir byte snart – att vi aldrig har sagt någonting om att facken får för stor makt eller liknande. Vi har påpekat att man skjuter initiativet och kraften till företagens fördel och till konsumenternas nackdel och att det är dumt. Det är inte så att vi inte ska respektera arbetsmiljölagsstiftning och annan lagstiftning. Den är mycket viktig. Det har jag påpekat flera gånger, även här i talarstolen i dag. Problemet är att detta ska vara skäl för jämkning. Det är egentligen då som hela poängen med lagförslaget faller.

Mona Sahlin säger här att jag är den ensamma rösten i öknen. Jag är nog inte ensam, Mona Sahlin. Ungefär 80 % av svenska folket står bakom att man antingen behåller kärnkraften som den är i dag eller att man till och med bygger ut den. Det är snarare Mona Sahlin som är nästan någon form av en sektledare som har en liten klick av den svenska befolkningen bakom sig. Men det ska snart bli ändring.

Jag har en annan fråga. Anser Mona Sahlin att det är bra att bygga ut den svenska vattenkraften ytterligare? Det är ju andemeningen i regeringens energipolitik framöver? Och var ska den nya stora utbyggnaden av älvar ske? Det vore fint med ett besked från Mona Sahlin i dag.

Jag vet att Mona Sahlin i tidigare debatter, och även här i kammaren i dag, har talat om en global solidaritet. Men är det då rimligt att Sverige tar mer av de totala koldioxidutsläppen i anspråk? Är det global solidaritet att vi som har avancerad teknik ockuperar u-ländernas kvot av koldioxidstrande energilag? Har inte vi ett ansvar för u-ländernas rätt till sin välfärdsresa, precis som vi en gång?

Anf. 170 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att jag avstår från att kommentera det som Eva Flyborg sade om sektledare.

Vi bygger vårt agerande på tre partier, en majoritet i kammaren, ett samarbete sedan många år och en folkomröstning. Jag vet inte om Eva Flyborg vill börja dela ut bäst-före-datumgränser också för folkomröstningar, eller om det gäller bara frågan om kärnkraften, eller om det gäller medlemskapet i Europeiska unionen också. Det kan väl inte vara någon skillnad? Och det kan väl inte vara opinionsmätningar som ska leda till att ställningstaganden i allmänna val, folkomröstningar och ställningstaganden här i kammaren ändras?

Sedan vill jag betona, vilket är bra, att jag absolut inte har betvivlat att vi är eniga om att arbetarskyddet är viktigt. Men jag ser inte heller några problem, snarare tvärtom, med att man också för in beskrivningen av under vilka villkor som jämkning kan uppstå. Och om det är ogörligt, av arbetarskyddsskäl, att ge sig ut i skogen under de tolv timmar som det handlar om, kan det vara skäl för jämkning. Och det är viktigt att utskottet har betonat det, så att man inte gör kundens berättigade krav på el och arbetarskyddets berättigade krav på rimliga arbetsförhållanden till ett motsatsförhållande utan bygger in dessa förutsättningar i lagen.

Vattenkraften är och kommer att fortsätta att vara en mycket viktig del som Sverige har en enorm glädje av som en förnybar och fantastiskt vacker källa till el. Däremot finns det inga diskussioner om att bygga ut de skyddade älvarna. Men tekniken har kommit långt under senare år i fråga om hur man effektivt kan använda befintlig vattenkraft. Det pågår mycket spännande forskning – jag vet inte om det är det som är ideologiskt betingad forskning – om vattenkraften, vågkraften och undervattenskraften i framtiden. Så vi kan säkert få fram mer förnybar el från vattenkraften i framtiden.

Anf. 171 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har förstått att det finns representanter från elupproret på läktaren. Jag får hälsa er välkomna hit i denna sena timme till denna debatt om leveranssäkra elnät. Ni som kommer från elupproret ska veta att med den lag som riksdagen kommer att stifta i morgon får ni ett mycket sämre skydd än vad ni hade fått om det moderata förslaget hade vunnit.

Samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin säger att kunderna äntligen ska få vad de har betalt för. Det tycker vi också. Det är precis det som vi tycker. Det är den rätta utgångspunkten. Och vi tycker inte att frågan om väderleken ska påverka vad kunderna ska få. Kunden ska veta att när man tecknar kontrakt med ett nätbolag, oavsett vilket nätbolag det är och oavsett var man bor i detta land, ska man kunna få ersättning från nätbolaget efter tolv timmars avbrott. Det är vad vi moderater säger. Vi tycker att detta är en bra princip.

Då säger man: Tänk om det är elakt väder. Då säger vi att nätbolaget faktiskt får tänka på det själv innan.

Om man från nätbolagets sida inte gräver ned kablar. Då har man tagit en kalkylerad risk i förväg. Och det innebär att man får betala avbrottsersättning om ledningen blåser ned.

Det innebär inte att man ska jaga ut arbetarna för att reparera ledningen. Det kan man ändå inte göra förrän omständigheterna så tillåter enligt arbetarskyddslagen. Men man ska betala ersättning. Det är vad vi moderater säger.

Hur kan samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin påstå att kunderna äntligen ska få det som de har betalt för. I själva verket är det snarare så att man bygger in en extrem rättsosäkerhet i detta. Kan man få en liten förklaring till hur samhällsbyggnadsministern ser på detta?

Anf. 172 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Det går absolut att få en förklaring. Men det är inte säkert att Anne-Marie Pålsson tycker att det är en nöjaktig förklaring eftersom detta också rätt mycket handlar om principer som jag tyckte att Anne-Marie Pålsson var tydligare med i sitt inlägg i debatten än vad hon är nu.

Vi tycker också att kunderna ska ha ersättning, säger Anne-Marie Pålsson. Vi vill också ha detta rättssäkert och tryggt, men inte nu. Det går lite för fort. Det kanske går om ett halvår.

Det är en skillnad som inte är obetydlig, skulle jag vilja påstå. Den är ganska viktig. Nätbolagen har haft massor med år på sig, men kunderna har väntat länge. Därav mitt uttalande om att det nu är dags att också låta

avbrottsersättningen vara en drivande kraft bakom de investeringar som ännu inte har kommit till stånd men absolut måste göra det.

Jag står absolut bakom det som jag uttryckte. Det var Anne-Marie Pålsson som här i kammarens talarstol talade om facken som skulle sitta i största allmänhet och inte vilja gå ut och låta dag efter dag gå. Därav min upprördhet.

Jag tycker att det är helt rimligt eftersom kravet som utskottet har ställt inte handlar om väderleken, som Anne-Marie Pålsson uttryckte nu – om det är lite regnigt och blåsigt – utan det handlar om att bygga in att om risken enligt arbetarskyddet är så stor för liv och hälsa, så kan det också vara ett skäl för att jämka ersättningen till kunderna. Det är det som diskussionen handlar om, att inte bygga in en konflikt mellan kunderna, vilket jag tycker att Anne-Marie Pålsson gör med det sätt som hon uttrycker detta. Arbetarskyddet måste vara en viktig del i bedömningen. Det handlar inte om väderleken utan om riskerna för dem som ska ge sig ut och ordna detta för kundernas skull.

Av dessa skäl står jag verkligen bakom både utskottets skrivningar och att detta ska börja gälla den 1 januari 2006 och inte längre fram.

Anf. 173 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Riksdagens uppgift är att stifta lagar. Och vi tar ganska allvarligt på den uppgiften. Vi tycker att de lagar som vi stiftar här i riksdagen ska vara rättssäkra. Vi tycker inte att den lag som vi ska ta ställning till i morgon här i kammaren är det. Det finns brister i den lagen. Jag har pekat på några av dessa brister när det gäller arbetarskyddet. Och det är uppenbarligen så att det inte spelar någon roll vad vi säger här. Det går ändå inte in.

Jag vet inte om samhällsbyggnadsminister Sahlin – kan jag inte få säga energiministern i stället, det är mycket lättare än att säga samhällsbyggnadsministern? – inte begriper eller om hon inte vill begripa.

Det är alldeles uppenbart att det inte är motsatsställningen mellan kund och skyddsombud som vi pratar om, utan vi pratar om väderleken. Omständigheterna är ingen grund för att nätbolaget inte ska betala för en avbrottsersättningsperiod. Den andra biten täcks av lagstiftningen på området och har inte med detta att göra. Tänk att det ska behöva sägas.

Sedan har vi den andra saken, ikraftträdandet. Också detta är egenomligt. Det här torde vara rekord när det gäller ikraftträdande. Vi hade uppe frågan i utskottet. Svaret var att man inte hade varit med om något liknande tidigare.

Vi tycker inte att det är förenligt med gott beteende på området att i mitten av december besluta om en lag som ska träda i kraft två veckor senare. Dessutom kan jag ställa en fråga tillbaka. Det här är egentligen regeringens sak. Varför kom man inte med den här typen av tänkande redan när man avreglerade marknaden, och varför har man väntat till stormen Gudrun kom? Då brinner det i knutarna, och då gäller det att trycka fram en dålig lag – dålig från rättssäkerhetssynpunkt – utan att dessutom ge branschen en enda rimlig chans att anpassa sig till det? Ett halvt år är en kort tid för att få en bättre lag och en bättre rättssäkerhet.

Anf. 174 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Anne-Marie Pålsson får säga energiminister – det spelar ingen roll. Däremot blir jag lite upprörd om man försöker göra skillnader i synsätt till en fråga om man begriper eller inte. Det kan möjligen vara så att vi har väldigt olika bakgrund och värderingar när vi uttrycker oss om hur, på vilket sätt, staten ska använda lagstiftningen i detta fall. Det handlar inte om att begripa. Jag tycker att jag begriper rätt mycket.

Sedan blir jag oerhört bekymrad över beskrivningen av händelseutvecklingen bakåt, som om det var först vid stormen Gudrun som alla vaknade och sade: Oj, hallå, strömavbrott!

Det har pågått diskussioner med branschen i väldigt många år. Det vet Anne-Marie Pålsson. Vid varje storm och vid varje strömavbrott har man från branschen sagt: Ge oss bara lite tid så ska vi ordna det här. Vi behöver ingen lagstiftning, utan vi fixar det här alldeles själva.

Sedan har nästa storm kommit, och samma löften har kommit. Under tiden har också lagförslag förberetts. När stormen Gudrun kom lades förslaget fram. Det var inte en överraskning för någon utom möjligen för Anne-Marie Pålsson.

Jag menar nog att man har haft all tid i världen och alla vinster i världen att använda till att göra dessa nödvändiga investeringar. Det har man inte gjort. Därför är lagen nödvändig.

Sedan är frågan om det är rekord eller inte. Ja, i så fall är det väl ett alldeles utmärkt tillfälle för riksdagen att sätta rekord i en så viktig fråga som det här ändå är.

Anf. 175 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Under behandlingen av propositionen om säkra elleveranser har stark kritik framkommit mot rådande regelsystem beträffande nättarifferna – den så kallade nätnyttomodellen. Det är många som hävdar att den hämmar investeringar i näten.

Med anledning av detta skulle jag vilja fråga ministern om den utredning som aviseras i budgetpropositionen. Man skriver: För att det inte ska råda någon tvekan om den svenska lagstiftningen uppfyller kraven i elmarknadsdirektivet bedömer regeringen att förslaget behöver kompletteras med bestämmelser som innebär att tillsynsmyndigheten ska göra en förhandsprövning av tarifferna för överföring av el.

Sedan står det att regeringen avser att under hösten 2005 tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur ett system med en förhandsprövning av tariffier ska utformas.

Är utredningen tillsatt, och vad blir direktiven? Och kan detta innebära att vi är på väg mot en bättre regleringsmodell som kan ge starkare incitament för investeringar?

Sedan tänkte jag återkomma till den fråga som jag ställt i mitt huvudanförande. Det gäller då frågan om Barsebäcks avveckling och om de 11 miljarderna av skattebetalarnas pengar. Kan de inte användas till bättre saker än till att begränsa eltillförseln, något som medför stora kostnader, ett osäkert investeringsklimat och en ökad miljöbelastning? Har regeringen och ministern räknat på hur mycket man skulle kunna få för de här pengarna, till exempel i form av väginvesteringar, dagisplatser eller omsorg om de äldre? Det är ju fråga om oerhört mycket pengar.

Anf. 176 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Mikael Oscarsson inledde med att diskutera nätnyttomodellen och uttryckte att det är många som hävdar att den är dålig och som är kritiska. Men det finns också många som tycker att den är bra. Det pågår en diskussion om nätnyttomodellen. När det gäller grundtanken och hela upplägget av den tycker jag att det är både rätt och riktigt. Det är viktigt att staten via sina myndigheter, i det här fallet Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen, har en möjlighet att på många olika nivåer gå in och se hur kundernas ställning är och hur det naturliga monopol används som elen faktiskt är på en avreglerad marknad så att man inte missbrukar sin ställning. Där tycker jag att nätnyttomodellen är ett bra exempel. Jag har ingen anledning att uttrycka kritik mot grunderna där.

De översyner som nu pågår är bredare än så. De handlar om hela elmarknaden, om funktions sättet och konkurrensvillkoren, om det är brist på konkurrens och om det finns andra saker som behöver göras för att förstärka konkurrensen på marknaden. Ett antal myndigheter jobbar nu med det på regeringens uppdrag och ska komma med en redovisning i början av nästa år.

Ofta ställs frågan vad avstängningen av Barsebäck kostar. Tre partier i riksdagen har mot bakgrund av folkomröstningen bestämt om energiomställningen där avvecklingen av kärnkraften är *en* del. Självklart ska detta ske på ett rättssäkert sätt så att också ägarna till den energi som stängs av får en rimlig ersättning för det. Det tycker jag hör till självklarheterna också när det gäller kärnkraftsomställningen.

Mikael Oscarsson frågar vad de här pengarna skulle kunna användas till. Ja, Kristdemokraterna skulle väl använda dem till vårdnadsbidrag eller något annat som jag inte tycker vore så bra. Energiomställningen är något som har kommit för att stanna. Då ska också ägarna till de kraftverken få ersättning för det.

Anf. 177 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte fick något svar på min första fråga om den särskilda utredaren. Det har sagts att det här ska göras under hösten, så det är inte så många dagar kvar nu.

Sedan gäller det pengarna. Ja, man kan använda 11 miljarder av skattebetalarnas pengar på ett väldigt bra sätt. Det som regeringen har gjort är det sämsta man kan tänka sig. Som exempel kan jag nämna den motorväg som nu byggs förbi Uppsala – åtta mil med motorväg mellan Uppsala och Hedeby – kostar 4,1 miljarder. Norra länken kostar 6,5 miljarder. Det här täcks genom pengarna. Även ett vårdnadsbidrag skulle gott och väl täckas och ge småbarnsföräldrar valfrihet. Det finns mycket bra förslag på saker som pengarna kan användas till. Andras pengar ska användas på ett ansvarsfullt sätt. Men det här tycker jag är skandalöst dåligt.

Jag vill också ta upp en annan sak. Kan inte samhällsbyggnadsminister Mona Sahlén säga lite grann om Göran Perssons *flip-flop* när det gäller kärnkraftsfrågan? I sitt tal på s-kongressen sade han sig vara kärnkraftsmotståndare men också att han vill ha en kraftig effekthöjning vid kvarvarande kärnkraftverk.

När det gäller slutförvaringen säger han först – det gör också regeringen – att SKB ska använda KBS 3-metoden. Man sätter i gång en investering på 5 miljarder. Men sedan, utan några vetenskapliga fakta som bas, dömer han ut samma metod som omodern – dock utan att tala om vilken metod vi nu ska använda.

Förstår regeringen och Mona Sahlin vilken oro det här skapar hos människor och vilken osäkerhet det skapar hos industrin men också bland folk i Forsmark och Oskarshamn – ja, i hela landet? Vad gäller egentligen beträffande kärnkraftspolitiken?

Anf. 178 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Kärnkraftspolitiken är en del av energipolitiken. Energi- politiken syftar till att ge stabila och långsiktiga villkor för industrin och kunderna och till att man ska ha el till vår viktiga basindustri. Det handlar inte framför allt om var det produceras utan om omställningen till det förnybara. Då gäller det kärnkraftspolitiken. Vi ser olika på det.

Dessbättre har Centerpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna en insikt som handlar om att kärnkraften ska avvecklas, och det måste ske på ett ansvarsfullt och kontrollerat sätt. Jag menar att avvecklingen av Barsebäck sker på det sättet. Vi ska inte vänta tills verken är så gamla att det blir en avveckling i panik, med allt vad det innebär.

Dessutom handlar det om att använda de energikällor vi har så länge de finns, effektivt och ansvarsfullt – därav effekthöjningen. Det är inte uttryck för någon *flip-flop*-politik, utan en ganska trygg politik. *Flip-flop* är den där sandalen som flappar mot foten. Det här är trygga Eccosandaler, som håller i ur och skur, i kallt och varmt väglag.

Avvecklingen av kärnkraften är kontrollerad och ansvarsfull, i stället för att vänta tills paniken inställer sig. Att energiomställningen är här för att stanna är bara att ta till sig. Omställningen behövs. Varken uran, olja eller kol är de långsiktigt hållbara energilösningarna, och det är det vi bygger vår energipolitik på.

Anf. 179 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Först en liten kommentar: Jag tror att det är oerhört viktigt att vi får leveranssäkra elnät. Vi får inte lämna företag och hushåll på landsbygden i sticket. Jag tror att elupproret kommer att få en bättre tid framöver vad gäller elsäkerhet.

Vi är överens om det mesta – en långsiktigt hållbar energipolitik – så jag tänkte ta upp en mindre fråga. Det gäller torvens framtid.

Torvbranschen är hotad, och det beror delvis på att torven ingår i handeln med utsläppsrätter, trots att det är en långsiktigt förnybar energikälla. Dessutom har det under senare tid kommit forskningsrön som visar att utdikad torvmark läcker CO₂. Det är bättre att använda denna torv för energiproduktion. Vi vet att torv tillsammans med träbränslen är en oerhört väl fungerande energikälla.

Nu har jag hört signaler om att någonting är på gång från regeringens sida, och jag vill gärna veta vad det kan vara. Vad är det du tänker göra för att ge torvbranschen en bättre framtid?

Anf. 180 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag gläder mig åt att vi inte behöver diskutera energipolitiken, att det finns en stabil och blocköverskridande överenskommelse, som behövs oerhört väl också i framtiden.

Torvfrågan är full av motsatser, precis som Håkan Larsson antyder. Den ingår i ett system, men den ingår inte i ett annat system. Vi pratar om förnybara energikällor och elcertifikat å ena sidan, och vi har utsläppshandeln å andra sidan. Torven har naturliga utsläpp som är farliga för miljön. Det är många som är beroende av den som inkomst. I glest befolkade delar av landet är den en viktig näring. Men den är också ett fossilt bränsle, så man måste vara väldigt optimistisk om man ska se den som ett förnybart material.

Just för att någonstans komma till en slutpunkt med hur vi ska hantera den här kontradiktionen, som torvdebatten länge har haft, har regeringen tillsatt en grupp som tillsammans med torvbranschen och miljöorganisationerna ordentligt ska gå igenom alla dessa aspekter, för att vi ska kunna få förslag om hur vi ska göra med torven i framtiden. Jag hoppas att vi redan under våren ska kunna komma fram till förslag om detta. Den diskussionen återstår att ta. Men jag erkänner att den är svår.

Anf. 181 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, allt här i världen är inte enkelt. Det är en fråga som behöver lösas, och det är bra att man har tillsatt den här gruppen. Men det gäller att komma med förslag snabbt, därför att det krävs åtgärder snabbt.

I Finland betecknas torv sedan länge som en långsiktigt förnybar energikälla, och man använder den i mycket högre grad än i Sverige. Men vi har väldigt stora torvtillgångar, och den betyder väldigt mycket i glesbebyggda delar av Sverige. Det gäller att hitta en bra lösning snabbt. Med de nya forskningsrön som finns tror jag att miljöproblemen inte är så stora som man hittills har hänvisat till.

Anf. 182 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag behöver inte lägga till så mycket. Möjligen är det att när vi ska se på det här för framtiden måste vi ta stor hänsyn till miljöaspekten och inte bara se att det här är något som ligger vid sidan av. Miljöaspekten i torvhanteringen måste spela en stor roll tillsammans med de andra aspekter som har nämnts här. Vi återkommer.

Anf. 183 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag är glad att Mona Sahlin talar vänligt om förnybar energi. Mona Sahlin talar också om att kärnkraften ska fasas ut. Men om kärnkraften ska fasas ut, varför då godkänna en effektökning som medför att mer uran används och mer avfall bildas och innebär större risker i åldrande reaktorer?

Anf. 184 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Med all respekt för argumentationen delar jag inte Ingegerd Saarinens beskrivning. Det är ingen tvekan om att kärnkraften ska avvecklas och att vi har inlett avvecklingen med två reaktorer. Det talar

väl för det allvar och den seriositet som de tre samarbetspartierna ser på kärnkraftsavvecklingen med.

Det är också viktigt att lägga till att så länge kärnkraftverk finns kvar måste de drivas på ett så säkert och effektivt sätt som möjligt. Det är från de aspekterna som regeringen har prövat ansökningarna om effekthöjningar. Det är inte en motsats till den långsiktiga politiken att avveckla kärnkraften. Jag står förstås starkt bakom att när det gäller både kärnkraften och vattenkraften och andra delar av våra energisystem måste man se på effektivitetsaspekterna och säkerheten. Jag tycker att regeringen har gjort det i det här fallet.

Anf. 185 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Problemet är att reaktorerna inte blir säkrare utan osäkrare. Det är åldrande reaktorer som ska användas på ett tuffare sätt. Dessutom kommer vi inte att ha mindre kärnkraft 2010 än när utbyggnaden av kärnkraft var klar. Det är faktiskt ingen avveckling.

Jag vill också ställa en fråga om gasen. Det pågår en hel del förberedelser för satsningar på nya, storskaliga gasnät. En sådan satsning förutsätter en storskalig användning av gas, och då klarar inte Sverige sitt klimatmål. Hur vill Mona Sahlin hantera den konflikten?

Anf. 186 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara till beskrivningen av effekthöjningarna inom kärnkraftsreaktorerna lägga att det också vore farligt med Ingegerd Saarinens eget resonemang, om det vore så att äldre reaktorer aldrig skulle få vara föremål för investeringar, eftersom de bevisligen kommer att finnas kvar ett antal år framöver. Jag menar på fullt allvar att både effektivitets- och säkerhetsaspekterna bör beaktas, och också har beaktats när de här effektbesluten togs i regeringen.

När det gäller gasen är det väl känt dels att den är ett fossilt bränsle, vilket är viktigt att understryka, dels att det inte ska ges statligt stöd, och att det ska vara marknadsbaserade lösningar om det kommer till. Men prövningen ska också göras av miljöskäl. Det är de aspekterna som måste finnas med, och också finns med, enligt de lagar, direktiv och regler som regeringen har att pröva vid framtida investeringar i gasnäten. Jag är övertygad om att den prövningen går att göra och att miljöaspekterna spelar en stor och viktig roll där, som Miljöpartiet mycket väl vet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

Prot. 2005/06:46
7 december

*Energi samt
Leveranssäkra elnät*

*Fokus på film – en ny
svensk filmpolitik*

11 § Deklarationsombud m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU11
Deklarationsombud m.m. (prop. 2005/06:31).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

Anf. 187 LENA ADELSONH LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Svensk film är betydelsefull, sade du flera gånger i ditt anförande i går, Nikos Papadopoulos. Sedan lyfte du fram tre frågor som du tyckte var viktiga delar i det nya filmavtalet. Vad jag funderade över var att ingen av dessa punkter handlade om bevarandet av film. Det var också det som jag ställde en fråga om i mitt eget anförande.

Ett stort bekymmer inom filmområdet är just frågan om kulturarvet. Sverige har i dag inget nationalarkiv för ljud och bild. Hela det här området är präglad av splittring, motsättningar och rörlighet.

Visserligen står det i betänkandet på s. 28 och 29 att regeringen i sin proposition konstaterar att det finns anledning att se över målen för arkivverksamheten. Jag tycker att den här skrivningen är oerhört vag. Jag vill påstå att det finns mycket stor anledning att se över den här verksamheten.

Det finns i dag i Sverige runt 100 miljoner meter rörlig film – en nästan obegriplig siffra för oss. Detta tog också Hans Backman upp i sitt anförande i går. Ungefär hälften av dessa 100 miljoner meter film finns hos Sveriges Television. Resten finns hos Filminstitutet, hos Statens bild- och ljudarkiv, hos privata samlare och i Grängesberg.

År 2003 kom Riksrevisionen med en rapport, *Kulturarvet och rörliga bilder*, där man konstaterade allvarliga problem och ställde krav på regeringen att den skulle komma tillbaka med en samlad överblick och en strategi, och det gjorde även utredningen *Bevara ljud och rörlig bild* som kom året efter. Den tryckte också på behovet av en nationell bevarandeplan.

Så jag upprepar den fråga som jag ställde i mitt anförande i går: Är socialdemokraterna i kulturutskottet beredda att driva på för att man ska få till stånd det genomgripande reformarbetet att bevara den rörliga bilden?

Anf. 188 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Fru talman! Det är en väldigt viktig fråga som Lena Adelsohn Liljeröth tar upp. Självklart är vi socialdemokrater måna om rörliga bilder. Därför tar regeringen i propositionen upp ansvaret för att ta hand om rörliga bilder eftersom man tycker att det är en väldigt viktig fråga. Det ansvaret ska inte bara ligga kvar på Filminstitutet.

Detta kommer alltså att inrymmas i filmpolitiska åtgärder eftersom staten tar allt ansvar. Naturligtvis kommer det att bli mycket bättre. Det är väldigt viktigt att man har kvar detta väldigt viktiga kulturarv. Det är jag säker på att vi kommer att ha.

Anf. 189 LENA ADELSONH LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Det är bra att viljan att finns, men det krävs ju lite handlingskraft också. I väntan på att det händer någonting kan jag ändå presentera lite fakta som kanske kan glädja också en del andra i utskottet.

Jag har tagit reda på att Statens bild- och ljudarkiv, som funnits i 25 år och som är tillgängligt för besökare och forskare, tack vare plikt-

exemplarslagen har ett arkiv som växer med tusen hyllmeter per år. En fråga i sig är ju var man ska börja sova.

Men problemet är att många av dessa band vittrar sönder därför att mjukgörarna kryper ur, som teknikerna har förklarat för mig. Det handlar alltså om färgfilm och inte svartvit film. Dessutom finns det skilda tekniska system hos Statens bild- och ljudarkiv, hos Filminstitutet och hos Sveriges Television. Det visar också rapporten från Riksdagens revisorer.

Bara inom Statens ljud- och bildarkiv lär det finnas ett femtiotal olika video- och ljudsystem. Ytterligare ett problem är att dessa apparater inte längre tillverkas och inte heller några reservdelar till dem. Det är alltså ett gigantiskt område att ta sig an.

Filmerna måste migreras över – alltså förändras – till digital teknik, vilket också är en kompromiss. Inte heller den tekniken är idealisk. Varje gång man förändrar systemet tappar man en del av kvaliteten. Det här är inte en enkel fråga för oss eftersom vi inte är tekniker, men det är någonting som vi ändå måste ha med oss.

Dessutom är det här en kostsam historia. Det var någon utredning som räknade ut att det skulle gå på närmare 900 miljoner kronor. Jag är alltså angelägen om att ni, så länge ni nu har makten, trycker på departementet så att det verkligen händer någonting så att man får en nationell bevarandeplan.

Anf. 190 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Fru talman! Jag kan tänka mig att det finns mera än tusen hyllmeter film. Jag är säker på att det finns flera dvd-filmer, videofilmer och allt möjligt som måste tas om hand. Först och främst måste man få en teknik som klarar det.

Eftersom det står i propositionen tror jag säkert att staten kommer att ta hand om detta så att vi kan bevara de filmer som kanske redan är halvförstörda.

Mera kan jag inte säga. Det finns en risk för att vi förlorar det här arvet som är mycket dyrbart, men jag är säker på att staten kommer att ta sitt ansvar. Jag är också säker på att vi kommer att lyckas med att rädda dessa filmer, dvd och rörliga bilder. Jag tror på det.

Anf. 191 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att vi i Vänsterpartiet är rätt nöjda över propositionen *Fokus på film*. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet. Resurserna för att finansiera de åtgärder som staten står för är resultatet av budgetsamarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Som sagt, vi i Vänsterpartiet är nöjda med att vi har fått igenom ett genomgripande genusperspektiv, stöd till film på minoritetsspråk och e-bio. Det är inte heller fy skam att berörda parter också tycker att förslaget är bra.

Filmen är den kulturform som alla oavsett klass, kön, etnicitet eller geografi kan ta del av. Dock har det funnits och finns fortfarande en del problem kvar, bland annat att branschen fortfarande domineras av män eftersom kvinnor är i absolut minoritet bland till exempel manusförfattare, producenter och regissörer.

Fördelningen av förhandsstöden har också varit snedvriden i genus-hänseende, men detta håller på att förändras, om än hittills mycket långsamt. Från vänsterpartihåll uppskattar vi det mer genomgripande genusperspektiv som genomsyrar det nya filmavtalet och hela filmpolitiken. Den här frågan handlar inte bara om ett rättvisetänkande, utan vi är övertygade om att en jämnare könsfördelning är avgörande för filmens vitalisering och utveckling.

Det har varit glädjande att på senare år kunna se nya speglingar av Sverige på bioduken, inte bara av miljöer utan också av människor – något som vi till stor del har regionaliseringen av filmen att tacka för. Den har bidragit till att vi har fått se fler filmer producerade av kvinnliga filmskapare, men också av filmskapare med invandrarbakgrund.

Med den nya filmpolitiken hoppas Vänsterpartiet att bilden av Sverige nu ska kunna kompletteras genom att även våra nationella minoriteter kommer att speglas i större omfattning i filmen. Där har vi mycket att önska från filmbranschens sida. Det är därför det nu ligger ett uppdrag på Filminstitutet att med berörda parter komma fram till på vilket sätt man kan stärka film på nationella minoritetsspråk.

Jag vill bara nämna några ord om att det redan tagits initiativ i den riktningen, det vill säga att skapa film på nationella minoritetsspråk. Vänsterpartiet har under den allmänna motionstiden väckt en motion som går ut på att ge regeringen i uppdrag att överväga hur frågan om ett filmsamarbetsprojekt mellan samer och tornedalingar kan få en positiv lösning. I motionen hänvisar vi till en utredning som redan år 2000 lämnade ett förslag om ett filmcentrum, *Film i Sameland och Tornedalen*, med uppgift att initiera, utveckla och stärka samisk och tornedalsfinsk filmkultur.

Vi avstår från att reservera oss eftersom det nämnda uppdraget till Filminstitutet finns. Dessutom har den filmpolitiska propositionen en inriktning som går ut på att de framtida insatserna för filmen bland annat bör vara att uppmärksamma och stärka filmer på de nationella minoritetsspråken.

Herr talman! Den som vill åstadkomma en förändring måste börja med barnen, brukar det sägas. Det är viktigt att det skapas svensk barnfilm och att denna genre inte enbart överläts åt Disney och Dreamworks. Därför följer Sverige nu exemplet i Norge och Danmark när vi utdelar det publikrelaterade stödet till barnfilmen från den första sålda biobiljetten. I mindre städer och samhällen har filmerna ofta nått den lokala biografen ungefär samtidigt som de kommit ut på dvd. Med e-bio möjliggörs nu att biopremiärerna kan köras i Stockholm och Lilla Edet samtidigt. Den nya digitala tekniken, som är billigare att använda när den väl är installerad, kan också öppna för ett större utbud av filmer.

Avslutningsvis vill jag säga att det är ett misslyckande att vi inte förmått att lägga mer pengar på filmen. När svensk film äntligen gått från att bara vara känd för Ingmar Bergman till att ha flera framstående, unga, nytänkande och kvinnliga filmskapare fattas pengarna. Det är en stor besvikelse att vi inte nått längre då det finns stora ambitioner med svensk film, men också för att filmen är ett kulturområde som inte bara innebär kostnader utan också genererar pengar och arbete. Vi tar kulturministern på orden då han säger att det här filmavtalet blir det sista. Filmpolitiken måste läggas om, och de diskussionerna måste starta nu.

Jag har svårt att se att det skulle ha kunnat skjutas till mer pengar från kulturbudgeten som redan är snålt tilltagen. Jag menar att vi också måste se filmen som en näringsfråga. Därför ska medel även kunna tas från denna pott till filmen. Men det är en fråga som vi får fortsätta att verka för. Jag vill därmed yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

Anf. 192 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp en fråga med Siv Holma. Den handlar om de regionala produktionscentrumen. Men låt oss först tala om de regionala resurscentrumen. Det finns 19 stycken i dag. I det tidigare filmavtalet fanns det en brist. Många av oss var överens om – det kom inte bara från Kristdemokraterna, utan det kom från flera partier och även från Filminstitutet och de regionala centrumen själva – att pengarna i det förra avtalet inte räckte till alla dessa 19 centrum, utan man fick tillfälliga anslag via Framtidens kultur. Det gällde framför allt tre regionala filmcentrum.

Jag har förstått att man har tillfört mer pengar i den delen i det här filmavtalet, men det gäller de resurscentrum som har produktionscentrum. Där finns det pengar.

Då är min fråga till Vänsterpartiet, som har varit med och förhandlat fram den här propositionen: På vilket sätt garanterar den här propositionen att de 19 regionala resurscentrum som finns i Sverige i dag erhåller minst det stöd de har i dag?

Anf. 193 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Vad jag kan förstå, efter det att jag har tagit del av filmpropositionen och betänkandet, finns det en rad stöd som kan vara till gagn för de regionala resurscentrumen. De här tre regionala resurscentrumen som också är regionala produktionscentrum har en direkt koppling till Filminstitutet, vad jag kan förstå. När det gäller de resurscentrum som Gunilla Tjernberg talar om har jag förstått att det också handlar om att landsting, kommun och annan huvudman ska lämna ett bidrag till verksamheten med ett belopp som minst motsvarar Filminstitutets bidrag. De här regionala resurscentrumen som Gunilla Tjernberg tar upp är ju också ett regionalt och lokalt ansvar. Det är inte bara ett statligt ansvar. Vad jag kan förstå beror det också på vilken syn lokala och regionala företrädare har på den här verksamheten.

Anf. 194 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Absolut, men jag tror ändå att vi ska hålla oss till det nationella ansvaret. Om det inte finns något nationellt ansvar – jag hoppas att vi är överens om att vi också ska ha ett nationellt ansvar för de regionala resurscentrumen – kan man inte förvänta sig att det finns ett regionalt ansvar. Vi håller oss nu till det nationella ansvaret för att också kunna utkräva ett ansvar regionalt.

Då kvarstår min fråga. Jag fick inget svar. Det har varit bekymmer vid åtminstone tre regionala resurscentrum. De har fått tillfälliga anslag eftersom det inte fanns pengar i det gamla avtalet för den nationella delen – låt oss bara hålla oss till den – utan man har fått kortsiktiga stöd och lösningar via Framtidens kultur. Det är ett otillfredsställande system.

Jag vill än en gång förvissa mig om att Vänsterpartiet har tagit den delen till sig och försäkrat sig om att den nationella delen i det här ansvaret ligger kvar. Jag kan inte utläsa det av propositionen. Det är mycket tydligt i den delen. Därför har också vi kristdemokrater tillsammans med alliansen en reservation i frågan. Propositionen tryggar inte detta.

Min fråga är: Har Vänsterpartiet inte sett till detta i förhandlingen? Hur ser ni i så fall på detta i dag?

Anf. 195 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag är faktiskt väldigt säker på att vår förhandlare, som har mycket bättre kunskaper i de här frågorna än vad jag har, har sett till detta. Jag ser också vad utskottet säger här med anledning av Kristdemokraternas motion. Bland annat talar man om att det förekommer stöd för 19 produktionscentrum. För 2004 uppgick stödet till 16,2 miljoner kronor till exempel. De produktionscentrum som etablerades i anslutning till regionala resurscentrum har möjlighet att erhålla stöd via 2006 års filmavtal i enlighet med bestämmelserna i 25 och 28 §§. I dagsläget handlar det om Film i Väst i Västra Götaland, Filmpool Nord i Norrbotten och Film i Skåne. De möjligheter som de har finns alltså tillgodosedda, såvitt jag kan förstå.

Det är ju så, som jag sade i min avslutning, att ambitionerna oftast är mycket högre än vad man har möjlighet att kunna finansiera. Det är väl det som är den spännande utmaningen vad gäller kreativiteten över huvud taget när det gäller olika kulturformer, varav filmen är en.

Anf. 196 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill peka på ett antal delar av svensk filmpolitik där vi inom Miljöpartiet de gröna helt eller delvis skiljer oss från övriga partier.

Näst musiken, som sades i går, är film den konstform som når flest människor. Med tekniska landvinningar som dvd och möjligheten till digitala sändningar över marknätet har utbudet av film dessutom ökat enormt de senaste åren. För att möta den utvecklingen anser de gröna att det är viktigt att fria filmare ges större möjlighet att söka bidrag för produktioner. Det nya filmavtal som regeringen nu slutit med branschen är i sig positivt med ytterligare medel som tillförs filmskapandet, men det finns ytterligare åtgärder att ta till för att stärka svensk filmproduktion.

Redan för tio år sedan fanns förslag om att inrätta en fond för att ytterligare stödja produktion av svensk kvalitetsfilm producerad utanför de sändande bolagen. Vi anser att regeringen ska ta fasta på det gamla utredningsförslaget om att en utvecklingsfond för fria filmare ska inrättas.

Det är ändå positivt att regeringen och utskottet pekar på de möjligheter som finns inom ramen för filmavtalet, till exempel växthusverksamhet för unga filmskapare, stöd till fortbildning för etablerade filmskapare samt företagsstöd till oberoende producenter. Även inom stödet till regionala resurscentrum för film och video kan så kallade plantskolor för unga filmare stödjas.

Beträffande filmproduktion på våra nationella minoritetsspråk anser Miljöpartiet att det behövs en positiv särbehandling. Exempelvis samisk filmproduktion får i dag konkurrera på samma villkor som andra vid ansökan om medel hos Filminstitutet. Viss möjlighet finns för just sa-

miska filmare att få stöd från de medel som anvisas för samisk kultur och som disponeras av Sametinget, men dessa medel är inte tillräckliga. Utredningen *Film i Sameland och Tornedalen* visar att det finns ett brett stöd för att upprätta ett resurscentrum för samisk och tornedalsfinsk film. För att detta ska bli verklighet och även tillgängligt för samtliga nationella minoriteter krävs ökade resurser. Miljöpartiet vill därför att filmproduktion på något av de erkända minoritetsspråken ges positiv särbehandling i form av öronmärkta pengar.

Utskottet pekar på den del i propositionen där det framgår att regeringen avser att ge Filminstitutet i uppdrag att se över hur produktionen av filmer på nationella minoritetsspråk bäst kan stärkas och att resultatet av uppdraget ska redovisas under nästa år. Låt oss då hoppas att det blir en förstärkning av produktion av filmer på våra nationella minoritetsspråk.

Under hösten 2005 presenterades Teaterförbundets rapport *Filmbranschen och jämställdheten*. Där anges att kunskapen om jämställdhetslagens innehåll har varit genomgående låg bland filmbranschens aktörer. Inställningen till jämställdhet och jämställdhetsarbete har dock varierat mellan olika producenter. Sexuella trakasserier är enligt rapporten vanligt förekommande i branschen. Åtta av tio filmbolag har ingen jämställdhetsplan, och än fler saknar en plan för att hantera just sexuella trakasserier.

Miljöpartiet anser att det ska ställas tydliga krav på att jämställdhets- och likabehandlingsplaner ska finnas i de verksamheter som får statligt filmstöd. Det nya filmavtalet är dock ett steg i rätt riktning vad gäller jämställdhet när man ställer upp ett tydligt och mätbart mål, nämligen att senast ett år före avtalsperiodens slut, det vill säga 2009, bör ettdera könet vara representerat till minst 40 %, räknat i antal projekt som får stöd, inom kategorierna manusförfattare, producent och regissör. Målet gäller för filmkategorierna långfilm, barn- och ungdomsfilm respektive kort- och dokumentärfilm.

Herr talman! Med anledning av att Miljöpartiet inte är representerat med ordinarie ledamot i kulturutskottet och därmed inte har möjlighet att få vår inställning synliggjord i betänkandet via reservationer vill jag yrka bifall till motion Kr382 yrkande 12 avseende att det ska ställas tydliga krav på att jämställdhets- och likabehandlingsplaner ska finnas i de verksamheter som får statligt filmstöd. Självklart står jag bakom de två övriga yrkandena i samma motion, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till nyss nämnda förslag.

Anf. 197 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Vi behandlar ju det här med rörlig bild, och jag tror att det är väldigt bra för demokratin att det här sänds ut via webben och liknande och ofta också via tv. Det kommer reaktioner rätt snabbt numera via mejl, och jag tror att åhörar- och tittarskaran är avsevärt mycket större än vad den är här just nu – den är alltför liten.

Men jag kunde också, i morse vid halv åtta då jag klickade in mig via riksdagens hemsida till dokumenten, hitta hela gårdagskvällens debatt utskrivna och klar. Man blir ruskigt imponerad över kammarkansliets effektivitet i det här avseendet!

Jag tänker inte ta upp någonting kring Folkpartiets sakfrågor i det här ämnet – det gjorde Hasse Backman på ett utomordentligt sätt i går kväll – men jag ska förklara lite grann kring det rättelseblad som har delats ut.

I den filmpolitiska propositionen föreslår regeringen en uppdelning av ansvaret för filmpolitiken. Det innebär då att staten tar över ansvaret för finansieringen av Svenska Filminstitutets uppdrag inom huvudsakligen det filmkulturella området. Den uppdelningen får då till följd att Stiftelsen Svenska Filminstitutet kommer att omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet. I propositionen föreslår man en ändring i sekretesslagens bilaga, som ska träda i kraft den 1 januari 2006 och tillämpas på handlingar som från den tidpunkten kommer in till eller upprättas hos Filminstitutet.

Det här hade ju inte kulturutskottet något att invända emot utan tillstyrkte. Men vi har uppmärksamats på att riksdagen i maj i år fattade beslut om en ändring i samma bilaga till sekretesslagen som också ska träda i kraft den 1 januari 2006, och då blev det komplicerat. Genom ett förbiseende har regeringen inte uppmärksammat att de här båda lagändringarna kräver en samordning, och det är därför det nu först i går kom ett rättelseblad, men nu har det senaste, och förhoppningsvis sista, rättelsebladet kommit inför voteringen.

Jag vill understryka att det här rättelsebladet bara är en nödvändig lagteknisk korrigerings. Det är alltså *inte* fråga om någon ändring i sak. Därför yrkar jag bifall, herr talman, till förslagspunkten 17 i dess nya lydelse och till det lagförslag som finns intaget i den nya bilagan 3 i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

13 § Statligt stöd för kvinnors organisering

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU6
Statligt stöd för kvinnors organisering (prop. 2005/06:4).

Anf. 198 INGER NORDLANDER (s):

Herr talman! Det betänkande som vi nu ska debattera gäller statligt stöd till kvinnors organisering, vilket innebär att nuvarande statsbidrag till kvinnoorganisationers centrala verksamhet ska ersättas av ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering.

Kvinnorörelsen har gamla anor. Sedan mitten av 1800-talet har kvinnor organiserat sig för att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. I modern tid utvecklades kvinnorörelsen starkt i Sverige under 1960-talet. Kvinnors och barns rättigheter och behov blev tydligt förankrade, vilket drev på framväxten av välfärden i vårt land.

Kvinnorörelsens främsta syfte är att arbeta för kvinnans ställning i samhället och att aktivt arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män. Tiderna förändras emellertid, och i dag finns en mängd kvinnoorganisationer som svarar mot detta syfte men inte uppfyller de villkor som krävs för att få statsbidrag för sin verksamhet. Därför föreslås att nuvarande

statsbidrag, som främst går till politiska partiers kvinnoorganisationer, ersätts av ett nytt statsbidrag som ska stödja kvinnors deltagande i egna sammanslutningar, förstärka deltagandet i de demokratiska processerna och därmed, förhoppningsvis, öka folkrörelsestödet.

Det nya statsbidraget indelas i organisationsbidrag, etableringsbidrag och verksamhetsbidrag. En oberoende delegation kommer att tillsättas för att handha bidragsfördelningen.

Beträffande organisationsbidragsstödet till politiska partier och deras kvinnoorganisationer, som nu undantas, förutsätts att det snabbt finner sin lösning både på kort och på lång sikt.

I betänkandet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande.

Därmed, herr talman, följer vi den debatt som kommer.

Anf. 199 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Vänner i utskottet! Basen för betänkandet är utredningen *Statligt stöd för kvinnors organisering*. De har också samma namn. Jag kan inte påstå att jag lusläst den, men jag har studerat delar av den och kan konstatera att jag, liksom kanske många andra kvinnor i kammaren, är engagerad i ett flertal av de föreningar och nätverk som nämns som exempel på kvinnors organisering.

Jag fann – till min glädje, kan man väl kanske säga, eller till min förvåning – mig vara aktiv, i varierande grad, i sju av de verksamheter som tas upp på s. 341 och framåt. Det är allt från Jägareförbundets kvinnliga gren till Kvinnohusgruppen och 1,6-miljonerklubben. Det är intressant nog. Jag känner därmed att jag har stora möjligheter att bli representerad på alla de sätt, inte bara som folkvald. Nu var det inte min mening att ironisera, men jag tyckte att det var lite lustigt.

Det finns, som jag ser det, herr talman, ett problem med den här formen av bidrag, hur angelägna de än tycks vara. Det handlar om det så kallade fristående föreningslivets sammanväxning med staten. Det kan skapa ofrihet, vilket kommer att visa sig när bidragen ska fördelas, även om det finns klara kriterier för vilka som ska få ekonomiska bidrag.

Det finns skäl att också peka på riskerna när medborgarnas pengar ska fördelas till vissa föreningar eller organisationer för att de, som det sägs, ”ska framföra sina krav och sin syn på olika samhällsfrågor”. Vilka får och vilka får inte samhällets stöd för att de ska lobba för sina medlemmars sak? Samtidigt är jag efter många år i den ideella världen väl medveten om problemen i många föreningar, även sådana som de flesta medborgare tycker är omistliga, när det gäller att kunna överleva på enbart föreningsstöd, eller medlemsstöd snarare. Jag vill gärna ha det sagt.

Syftet med det nya statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar, och det applåderar jag naturligtvis, i synnerhet som kvinna. Det finns oerhört många bra kvinnliga organisationer. Det är inte mångfalden som är problemet. Kvinnor är som sagt aktiva, även i föreningslivet. Parentetiskt kan man väl säga att det kan finnas skäl för det civila samhället att fundera över, utan att för den skull behöva kräva statsbidrag, hur man ökar mäns engagemang i det föreningsliv som inte handlar om idrott.

Herr talman! För kvinnor handlar den bristande jämställdheten – för det är vad det här i själva verket handlar om – till stor del om brist på tid.

Det handlar om dåligt inflytande på jobbet; det gäller inte minst kvinnor inom offentlig sektor. Det handlar om ilskan över låga löner, även om det inte gäller oss i riksdagen får jag väl tillägga, herr talman. Det handlar också om rädslan för ökande våld och nedlagda utredningar hos polis och åklagare. Det är möjligt att ett ökat stöd till kvinnors organisering skulle bidra till förändringar på det området.

Jag tror att vi är många som skulle välkomna fler kvinnliga företagnätverk, fler nätverk till stöd för misshandlade och våldtagna kvinnor som vägrar ta på sig skulden och i stället kräver rättvisa, fler nätverk med kvinnor som protesterar mot politikens övergrepp, som att flytta ut statliga Riksantikvarieämbetet där merparten anställda är kvinnor som nu riskerar att bli arbetslösa.

Sveriges riksdag, däremot, är relativt jämställd. Det är dock inte som i Rwanda, gubevars, där hälften av ledamöterna är kvinnor. Men i det här huset är 45 % av de ledamöter som valdes år 2002 kvinnor. Siffrorna är likartade i kommun- och landstingsfullmäktige. Även bland väljarkåren är det jämställt. Lika många kvinnor som män utnyttjar sin rösträtt, och något fler kvinnor än män röstar bland förstagångsväljarna. Bland förtroendevalda styrelseledamöter i fackliga organisationer är Saco och TCO mest jämställda, medan LO:s styrelse bara till knappt 30 % består av kvinnor. Bland landshövdingarna är könsfördelningen ojämn.

Så där kan man hålla på och räkna upp område efter område.

Vi moderater kommer inte, trots dessa synpunkter, att yrka avslag på förslaget i propositionen. Däremot har vi en del synpunkter som tas upp i två moderata motioner. Båda rör stödet till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer, och Magdalena Andersson kommer också att ta upp frågan senare i kväll.

Moderatkvinnorna var tidigare ett förbund, Moderata kvinnoförbundet. För drygt åtta år sedan ändrades organisationsformen till ett mer modernt "nätverk", bland annat för att förhindra att mycket tid gick åt till möten, formalia, i stället för till den direkta politiska verksamheten. Nu bedrivs arbetet bland moderatkvinnorna i nätverk, föreningar och projektgrupper, och det finns också ett starkt internationellt engagemang. Målet för allt detta är givetvis att engagera fler kvinnor genom att utbilda och coacha dem, för att så småningom få dem att vilja satsa på politiken.

Efter ombildningen till nätverk har dock moderatkvinnorna missgynnats ekonomiskt, trots uttalade löften från dåvarande ministern Mona Sahlin om att omorganisationen inte skulle påverka de statliga bidragen. Det var ett löftesbrott. Givetvis har detta påverkat moderatkvinnornas verksamhet. Samma sak gäller sannolikt Vänsterpartiets kvinnor, som inte heller fick några pengar.

Herr talman! I utredningen som ligger till grund för propositionen finns ett förslag om hur frågan om stödet till de politiska kvinnoförbunden ska lösas. Frågan togs upp i en interpellationsdebatt i fjol. Jag tror att det var Annika Qarllsson och jag som då mötte Jens Orback, som lovade att lösa den. Men det här kallar jag inte en lösning. Det är uppskjutet på framtiden, som så mycket annat när det handlar om denna regering.

Frågan om hur politiska partiers kvinnoorganisationer på sikt ska behandlas kommer att utredas vidare, står det i propositionen. Det sägs att "en sådan översyn bör påbörjas 2006". Bör! "Tills vidare", står det på s. 12 i propositionen, "bör dock riksdagspartiernas kvinnoorganisationer

beredas möjlighet till stöd för sin organisering och verksamhet i särskild ordning.” Hur då och när då, frågar man sig. Det hade varit tidssparande och enkelt, herr talman, om det funnits ett konkret förslag i propositionen om kvinnors organisering, såvida man inte tycker att just organisering i politiska partier är tämligen ointressant.

*Statligt stöd för
kvinnors organisering*

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 200 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! För första gången i detta celebra sällskap från kulturutskottet får jag väl framföra vad jag har på hjärtat.

Det är anmärkningsvärt att vi än i dag kan mäta och notera ekonomiska och arbetsfördelande skillnader mellan könen. Det måste ju vara ett axiom att alla människor, inte bara i texter och målsättningar, ska ha lika värde och dessutom lika möjligheter i relation till utbildning och erfarenhet.

Betänkandet tar bland annat upp frågan om hur staten ska ge ekonomiskt stöd till kvinnors organisering. En av huvudteserna i förslaget är att det nya stödet för kvinnors organisering ska stärka kvinnors deltagande i den demokratiska processen. Detta är givetvis bra, vilket också Gunilla Tjernberg har tagit upp i sin motion. Däremot anser Kristdemokraterna att det är fel att våra politiska kvinnoorganisationer utesluts från detta stöd. Dessa organisationer om några uppfyller mycket väl de kriterier som ställs upp för stödet. Dessutom har de en bred och god förankring i samhället, som i sin tur skapar grogrund för det fortsatta demokratiska arbetet. Det är märkligt att man i förslaget inte har presenterat en lösning på detta problem utan säger att man ska göra det i efterhand. Det är olyckligt, för jag anser att vi behöver fler kvinnor i de beslutande församlingarna och inte färre.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till reservation nr 2 under punkt 2.

Anf. 201 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i den del av betänkandet som behandlar propositionen *Statligt stöd för kvinnors organisering*. Propositionen är ett resultat av samarbetet mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det rödgröna budgetsamarbetet resulterade i att det för 2006 tillförs ytterligare 118 miljoner kronor till kvinnojourverksamheten, kvinnors organisering och nationellt kunskapscentrum. För 2007 ökar den summan till 143 miljoner kronor, och för 2008 ökar den med ytterligare 1 miljon, det vill säga till 144 miljoner kronor. Vi anser naturligtvis att de ökade resurserna är viktiga i arbetet för att stärka kvinnors ställning i samhället.

Jag yrkar också bifall till Vänsterpartiets reservation nr 4, Återrapporteringskrav och kvalitetssäkring, under punkt 5. Statens stöd till ideella organisationer uppgår årligen till 7,4 miljarder kronor. Sveriges starka folkrörelse- och organisationstradition ska självklart omfattas av de jämställdhetspolitiska målen. Vi anser därför att all bidragsgivning ska ha jämställdhetspolitiska kriterier. Vi anser att särskilda återrapporteringskrav som tar sikte på fördelning och innehåll ur ett könsmaktsperspektiv bör införas och tydliggöras för organisationer och föreningar som får statsbidrag. De här återrapporteringskraven ska finnas i förordningar

Prot. 2005/06:46
7 december

och regleringsbrev för varje statsbidrag och ska ses som ett förtydligande av det krav på demokratisk organisation som finns i de flesta statsbidragsförordningar. Vi vill också att återrapporteringskraven ska innehålla könsuppdelad statistik från bidragsgivande myndighet och från organisationer som beviljats bidrag. Det ska gälla statsbidrag som fördelas på central och på regional nivå. Organisationer som uppbär statsbidrag bör redovisa hur resurserna fördelats ur ett könsmaktsperspektiv. Det innebär att man ska göra kvalitativa utvärderingar ur ett könsmaktsperspektiv. Det är viktigt att allt jämställdhetsarbete har en feministisk inriktning som syftar till att förändra de ojämlika maktförhållandena mellan könen.

Herr talman! Dagens betänkande handlar i huvudsak om statligt stöd för kvinnors organisering. Förstärkningen av anslaget är från och med nästa år drygt åtta gånger större än dagens nivå. Det handlar alltså om en kraftig ökning. Årets anslag ligger på 3,4 miljoner. 2006 höjs nivån till 28,9 miljoner. 2007 höjs nivån ytterligare 1 ½ miljon. Och 2008, slutligen, höjs den ytterligare 1 miljon och slutar på 31,4 miljoner.

I dag har 18 organisationer statsbidrag från anslaget. Dagens system har tillämpats i 23 år och härstammar från en proposition, 1981/82:155, om statsbidrag till kvinnoorganisationers centrala verksamhet. I den utredning som ligger till grund för regeringens proposition uppskattade utredaren att det finns ungefär hundra kvinnoorganisationer som inte uppfyller villkoren men som har en verksamhet som svarar mot syftet med statsbidraget. Förutom anslagsförstärkningen kommer det nya bidragssystemet att vara ett tydligare folkrörelsestöd. Det nya bidragssystemet kommer på ett bättre sätt än tidigare att kunna stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar och kvinnors deltagande i den demokratiska processen. Det nya bidragssystemet består av tre delar: organisationsbidrag, etableringsbidrag och verksamhetsbidrag. Organisationsbidraget ska stödja etablerade organisationers verksamhet som helhet. Etableringsbidraget däremot möjliggör stöd till nybildade kvinnoorganisationer. Och verksamhetsstödet går till särskilda aktiviteter.

Det finns många motioner som handlar om de politiska partierna och deras kvinnoorganisationer och om att de ska få stöd från detta anslag. Lena Adelsohn och Lars Gustafsson har varit uppe i talarstolen och talat för detta.

I dag utgår 811 000 kr till tre politiska kvinnoförbund: Centerkvinnorna, Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund och Kristdemokratiska kvinnoförbundet. I utredningen som ligger till grund för propositionen föreslogs att riksdagspartiernas kvinnoorganisationer skulle få stöd via partistödet. Det anser jag är ett riktigt förhållningssätt. Utredarens ursprungliga förslag låg på 10 % av partistödet, vilket då skulle innebära 14 miljoner. Om jag har räknat rätt ligger dagens partistöd på 170 miljoner kronor, och 10 % på detta skulle innebära 17 miljoner. Det hade varit intressant att få en redovisning på hur mycket riksdagspartierna i dag avsätter till de egna kvinnornas organisering. Hur mycket som avsätts är också en måttstock på hur viktigt moderpartiet anser att det kvinnopolitiska arbetet är.

Vänsterpartiet ställer trots dessa invändningar upp på majoritetens uppfattning, att i ett kortsiktigt perspektiv kan en mindre del av anslaget till statligt stöd för kvinnors organisering gå till kvinnors organisering i riksdagspartierna. Där säger också kulturutskottet att man från alla partiers sida liksom ska komma fram till en fördelningsmodell som är acceptabel.

Till Lena Adelsohn Liljeroth vill jag säga så här: Självklart ska också andra former av organisering av kvinnor än kvinnoförbund kunna ta del av detta.

Att det ska vara en mindre andel från det här anslaget motiverar vi från Vänsterpartiet med att det om man skulle ta en väldigt stor andel – låt oss säga 14 miljoner eller 17 miljoner – skulle förfela syftet med anslaget, som är tänkt att på ett brett sätt stimulera kvinnors egna sätt att

organisera sin verksamhet. Det är också viktigt att stärka kvinnor utanför etablissemangen, dit riksdagspartierna måste hänföras. Då tänker jag på alla de kvinnoorganisationer runtom i landet som jobbar på och inte bara på de kvinnor som Lena räknade upp. Hon sade att vi fanns med i olika sorter, vi etablerade kvinnor. I en motion står det till exempel om Södertälje och invandrarkvinnor. Sådana kvinnoorganisationer skulle kunna få del av det här bidraget.

I Vänsterpartiets särskilda yttrande säger vi att det är självklart att riksdagen, när riksdagspartierna har kommit överens om en för alla acceptabel modell, på lämpligt sätt blir informerad om resultatet av en sådan överenskommelse. Det är viktigt av demokratiska skäl.

När det gäller den här utredningen och hur stödet till de politiska partiernas kvinnoorganisationer på sikt ska lösas har jag redan sagt att jag tycker att det ska ingå i partistödet. En del av partistödet ska avsättas. Det är alltså Vänsterpartiets uppfattning. Men vi känner också att det finns viktiga demokratiska aspekter när det gäller möjligheter för kvinnoorganisationer som tillhör politiska partier som inte klarar fyraprocentsspärren.

Det är viktigt att de också kan vara med fortsättningsvis i den demokratiska verksamheten och dialogen. Det finns undersökningar som säger att kvinnor i de små partierna har minst lika stora behov som i större partier att bli stärkta. Naturligtvis ska samma demokratikrav som ställs på övriga kvinnoorganisationer också infrias av dessa organisationer för att de ska kunna få bidrag.

Anf. 202 EVA ARVIDSSON (s):

Herr talman! Som vi har hört i tidigare anföranden handlar betänkan- det KrU6 om ett nytt statsbidrag för kvinnors organisering. Syftet med det nya statsbidraget är att stödja kvinnors organisering i egna samman- slutningar, främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och i samhällslivet och att kvinnor ska kunna bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Det är precis som har sagts här.

Enligt utskottet ska det också vara ett villkor för statsbidraget att or- ganisationen ska stärka kvinnans ställning i samhället, och det gäller även paraplyorganisationen. I jämförelse med nuvarande bidragssystem har syftet fått en betydligt vidare formulering. Statsbidraget ska vara ett tydligare folkrörelsestöd. Det kommer att öka kvinnors möjligheter att arbeta för jämställdhet genom att fler kvinnoorganisationer än hittills kommer att ansöka och kunna beviljas statsbidrag.

Det går att se ett klart samband mellan hur framgångsrikt jämställd- hetsarbetet varit och hur stark kvinnorörelsen har varit i olika delar av landet. Kvinnors organisering i egna organisationer står inte i motsätt- ning till principen om jämställdhetsintegrering. Särorganisering är ett medel att synliggöra kvinnors särskilda villkor, erfarenheter och krav på förändring.

Utan en pådrivande kvinnorörelse hade vi i Sverige inte uppnått den jämställdhet vi i dag har uppnått, även om vi har en bra bit kvar till ett jämställt samhälle. Jämställdhet är inte enbart en fråga för kvinnor, utan den är lika angelägen för män. Men kvinnoorganisationerna är fortfa- rande en viktig aktör för jämställdheten. Kvinnorörelsen är nödvändig i

det demokratiska utvecklingsarbete som jämställdhetssträvandena innebär.

Herr talman! I betänkandet finns fyra reservationer och ett särskilt yttrande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Det är många som är glada över det kraftigt utökade stöd till kvinnoorganisationerna som föreslås i betänkandet. Man skulle kunna säga att det är en riktig julklapp. I dag är anslagsnivån 3,4 miljoner och kommer under 2006 att utökas med 25,5 miljoner. Anslagsnivån blir totalt 28,9 miljoner. Utskottet välkomnar den stora ekonomiska satsningen, som har behandlats i kulturutskottets budgetbetänkande i går.

Det nya statsbidraget till kvinnors organisering föreslås bestå av ett organisationsbidrag, ett etableringsbidrag och ett verksamhetsbidrag. Eftersom politiska partier och deras kvinnoorganisationer enligt regeringens bedömning bör uteslutas från möjligheten att få organisationsbidrag förutsätter utskottet att regeringen tillsammans med övriga riksdagspartier snarast löser frågan om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer på kort och lång sikt.

Utskottet anser också att demokrativillkoret kompletteras med att kvinnoorganisationens verksamhet inte får strida mot demokratins idéer. Vidare bör kravet på regionalt och lokalt förankrad verksamhet ytterligare övervägas samt en närmare precisering av begreppet riksintresse.

Utskottet delar regeringens bedömning att mottagare av verksamhetsbidrag bör vara kvinnoorganisationer, paraplyorganisationer för kvinnoorganisationer, kvinno nätverk som inte är ideella föreningar och stiftelser. Men utskottet förutsätter att begreppet kvinno nätverk kan ges en tydlig definition i den nya förordningen och att regeringen på något sätt avgränsar de stiftelser som kan komma i fråga för bidrag. Även här anser utskottet att ett villkor för verksamhetsbidrag bör vara att organisationen är demokratiskt uppbyggd och att verksamheten inte får strida mot demokratins idéer.

När det gäller etableringsbidraget bör villkoren i stort vara desamma som för organisationsbidrag utan krav på en viss minsta verksamhetstid. Utskottet anser precis som regeringen att nybildade kvinnoorganisationer är mottagare men att även paraplyorganisationer omfattas av etableringsbidraget.

Bidragshanteringen kommer att delegeras till en delegation i avvaktan på en mer permanent myndighetslösning för hantering av statsbidraget. Delegationen kommer att inrättas så snart riksdagen har fattat beslut om betänkandet.

Användningen av det nya statsbidraget kommer på olika sätt att följas upp. Av intresse är hur stödet fördelar sig på olika bidragsformer, hur många organisationer som beviljats stöd inom respektive bidragsform, vilken typ av organisationer det är fråga om samt naturligtvis bidragets effekter och delegationens erfarenheter.

Delegationen bör enligt regeringen redovisa sina erfarenheter och slutsatser av tillämpningen av förordningen om statsbidraget för kvinnors organisering senast den 31 december 2007.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag kort kommentera reservationerna från Moderaterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet.

Moderaterna kräver i sin reservation att frågan om stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer löses på kort och lång sikt. En kortsiktig lösning ska gälla från och med 2006 och fram till dess att ett definitivt förslag föreligger där samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer erhåller statsbidrag på samma villkor. Jag utgår ifrån att det blir lösningen.

När det gäller den långsiktiga lösningen, det framtida bidraget och dess utformning, förordar Moderaterna en överenskommelse mellan de politiska partierna, och där är den finska modellen ett exempel som lyfts fram. Den finska modellen är ett möjligt alternativ. Den kräver en överenskommelse mellan partierna, och en sådan hade inte träffats när propositionen beslutades. Frågan kräver ytterligare utredning. Tanken är att översynen bland annat ska titta på den finska modellen.

Kristdemokraterna har två reservationer, varav den ena också handlar om stödet till de politiska kvinnoorganisationerna. Den andra handlar om risken för godtycklighet i bidragsgivningen. Regeringen håller på att ta fram kommittédirektiv för delegationen, som kommer att tillhöra kommittéväsendet. Med den uppföljning av arbetet som både regeringen och utskottet i sitt betänkande har lyft fram ser jag ingen risk för godtycklighet.

Vänsterpartiets reservation handlar om återrapporteringskrav och kvalitetssäkring, som vi tycker är bra. Det framgår också av propositionen att regeringen avser att återkomma till riksdagen när det gäller det.

Anf. 203 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Som något fåvitsk i denna församling kanske jag kan få ställa några frågor.

Jag tycker först och främst att det är bra att man vidgar kretsen för bidragen till andra kvinnoorganisationer. Jag har en fråga här. Man skriver: Utskottet anser i likhet med regeringen att det är av stor vikt att den bidragsberättigade kvinnoorganisationen ska arbeta för att stärka kvinnans ställning i samhället.

Vilka kvinnoförbund i den politiska sfären är det som inte gör det?

Anf. 204 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att de allra flesta arbetar på det sättet. Jag kan inte säga om alla gör det, men jag utgår ifrån att man gör det.

Anf. 205 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Då blir nästa fråga: Hur kommer det sig att man inte redan från början när man har haft en utredning lägger fram ett förslag som löser den ekonomiska övergången med förändringar av bidrag till de politiska kvinnoförbunden? Det borde man redan ha klarat ut innan man lägger fram en proposition till riksdagen.

Anf. 206 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Herr talman! Det kan man tycka. Det hade varit bra om alltihop varit med på en gång. Det ska göras en översyn där man bland annat tittar på den finska modellen. Men det finns också andra modeller att titta på, och

vissa utvärderingar har gjorts. Jag utgår från att man snart kommer fram till hur det ska se ut med bidragsgivningen.

Prot. 2005/06:46
7 december

Anf. 207 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Statligt stöd för kvinnors organisering är ett långvarigt arbete som delvis har kommit i mål nu snart, i morgon klockan fem kanske.

Man kan fundera på om det behövs. Vi har löneskillnader i samhället som består. Vi har tvååriga flickor som är experter på att hämta tvååriga pojkars ytterkläder på dagis. Vi kan se regeringens eget projekt Flicka där man går in och ska stärka flickor i stället för att fokusera på pojkar. Allt är med andra ord som vanligt. Det är man, män och pojkar som är norm, och det är jag, flickor och kvinnor som avviker.

I det här är det bara en sak som gäller. Det handlar om att öka kunskapen och om att öka kompetensen. Det är det enda sättet att komma ur detta. Det handlar också om en ökad medvetenhet.

Jag tänker lite grann på riksdagens arbete som talmannen så förtjänstfullt har varit med om att utföra. Där handlar det mycket om att öka kunskap och kompetens och sedan systematiskt jobba med det på olika nivåer.

Det gäller nu utredningen om stödet till kvinnors organisering. Det måste finnas ett tryck i frågan för att man ska känna att man måste arbeta med de här frågorna, antingen man tycker att de är viktiga eller inte. Det är ju lite olika hur man ser på det på olika ställen, både i Sverige och i resten av världen. Det är det som kvinnors organisering, antingen i de politiska kvinnoförbunden eller i andra organisationer, har sett till att hålla ett tryck på, eller hur, herr talman?

Det har varit ett långvarigt arbete. Lena Josefssons utredning var bara en sluttamp på ett betydligt större arbete. Det har funnits fler utredningar som har gjorts tidigare, men detta har nu lett till att det kom ett konkret förslag från regeringen. Det var bra.

Vi tillstyrker betänkandet. Vi tycker att det i vissa delar är bra. Det är skönt att det äntligen har kommit fram. Men – och nu kommer det ett men – de politiska kvinnoförbunden kom inte med. Det tycker jag är mycket synd, speciellt med tanke på tidsaspekten och hur lång tid det har tagit att ta fram det här. Man kan bli lite bekymrad och fundersam över det, men vi får väl se till att hjälpas åt att hålla tryck i frågan.

Man kan fundera på det här. Som ordförande för Sveriges största kvinnoförbund, som dessutom fortfarande är organiserat enligt formulär 1 A när det gäller hur organisationer ska vara organiserade för att få ett statligt stöd, kan man tycka att vi har det bra. Vi behöver väl inte fundera mer på det här, kan man tänka. Men självfallet ser vi en viktig uppgift. Vi har kvinnoorganisering i alla politiska kvinnoförbund, och vi har också en koppling ut till den övriga kvinnoorganiseringen. Någonstans är det dem vi behöver. De ska ligga på oss som en blåslampa för att vi i vår tur ska ligga på som en blåslampa på våra partier, som sedan ligger på så att det händer saker och ting.

Jag tror inte att det har med modernitet att göra hur man är organiserad. Hur man väljer att organisera sig handlar om vilka behov som finns och på vilket sätt man ser att man kan verka bäst.

*Statligt stöd för
kvinnors organisering*

Därför är funderingen: Hur går vi vidare? Ett förslag som har förts fram i debatten i dag handlar om att de pengar som är avsatta i det här också skulle komma oss till del. Jag tycker faktiskt som betänkandet. Jag har inte för avsikt att gå in och göra så att vi ska ha del av pengarna. Det som jag däremot vill trycka på och skicka med majoriteten är att se till att arbetet verkligen kommer vidare. Sedan får vi andra trycka på i respektive partier för att vi ska komma fram. Jag tror att det handlar om att se till att det inom partistödet finns utrymme även för kvinnors organisering.

Jag vill bara skicka med en uppmaning. Fega inte ur, och låt det inte ta tid! Se till att återkomma snarast möjligt med ett förslag som också ger de politiska kvinnoförbunden en möjlighet att verka för att föra arbetet vidare framåt, hur vi än har organiserat oss – efter modell 1 A eller 7 C.

Anf. 208 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet. Vi från Miljöpartiet har ingen ordinarie ledamot i kulturutskottet, men eftersom betänkandet bygger på en överenskommelse mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern står vi givetvis bakom förslaget.

Från Miljöpartiets sida är vi mycket nöjda med att kunna redovisa att vi i höstens budgetförhandlingar har lyckats få gehör från våra samarbetspartier för den nu föreslagna kraftiga höjningen av stödet till kvinnors organisering – från dagens 3,4 miljoner till hela 28,9 miljoner nästa år. Det innebär åtta gånger mer pengar till detta viktiga område.

För visst är detta ett viktigt politikområde! Kvinnors organisering och därmed engagemang spelar en helt avgörande roll när det gäller att föra upp nya frågor och visa på lösningar på den demokratiska agendan. Historien talar sitt tydliga språk och ger bevis på detta. Det gäller allt från rösträtten för kvinnor till offentlig barnomsorg och krav på högre representation till bland annat riksdagen. I dag har vi en nästan världsu-nikt jämställd riksdag. Framgångarna är många.

Men denna kamp är inte över. Det finns tyvärr mycket kvar att göra på jämställdhetsområdet.

Jämställdhetsområdet är inte bara en kvinnofråga. Det är också minst lika mycket en mansfråga. Det är helt avgörande att vi män engagerar oss och deltar aktivt i arbetet. Vi män behöver ett tryck på oss från kvinnor. Jag tror att talmannen kan instämma i detta också. Där spelar kvinnoorganisationerna en helt avgörande roll. Det är därför det är så viktigt att kvinnoorganisationen får mer pengar.

Kvinnors kamp har tyvärr skett på väldigt ojämna villkor. Medan staten, kommunerna och så vidare gärna bidrar med stora pengar till andra rörelser har kvinnorörelsen kämpat i motvind. För mig och Miljöpartiet är det självklart att detta stöd ska öka.

I år är det bara 18 kvinnoorganisationer som uppfyller dagens villkor för det statliga stödet. Samtidigt uppskattas att det finns i runda tal hundra ytterligare kvinnoorganisationer som inte får något stöd.

Jag är därför glad över att vi dels har lyckats öka det ekonomiska stödet till nästan 29 miljoner, dels nu samtidigt förändrar villkoren för att fler ska få del av detta stöd. Dessa förändrade villkor kommer att innebära att långt fler kvinnoorganisationer kommer att få del av stödet.

Bidraget ska främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen och samhällslivet. Utskottet har ytterligare förtydligat syftet med stödet så att det ska framgå att organisationerna ska arbeta för att stärka kvinnans ställning i samhället. Det är givetvis bra, på samma sätt som det tydligt nu framgår att det är ett folkrörelseperspektiv som ska lyftas fram.

För tids vinnings skull, herr talman, ska jag inte gå in på att redovisa det nya regelverket. Det har så många andra talare gjort tidigare. Jag kan bara konstatera att jag och Miljöpartiet är mycket stolta och glada över att detta förslag nu har lagts fram och att beslut kan fattas av riksdagen i morgon kl. 17.00.

Anf. 209 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Herr talman! Jag sitter inte i kulturutskottet, men jag är så oerhört glad över detta betänkande att jag känner att jag måste få gå upp i talarstolen och säga någonting.

Vi har hunnit långt med den lagstadgade jämställdheten i Sverige. Men trots detta har vi fortfarande en lång väg att gå när det gäller praktiken. Och kvinnoorganisationerna betyder oerhört mycket för den här vandringen.

I dag våldtas och misshandlas kvinnor dagligen i vårt land. Kvinnor har sämre löner än manliga arbetskamrater. Inom företag och politik är det fortfarande en majoritet av män på de ledande posterna. Tusentals flickor och kvinnor får inte möjlighet att forma sina liv efter egen vilja utan tvingas att leva i patriarkala familjer som styrs av urgamla hedersregler – detta trots att vi har en bra lagstiftning i Sverige, den bästa i världen på det här området.

De här exemplen visar att det behövs organisationer som kämpar med kvinnor för kvinnors rätt och för jämställdheten i vårt land. Det har funnits kvinnoorganisationer i Sverige sedan drygt hundra år tillbaka. Röst-rätten var ju den fråga som fick kvinnor att organisera sig första gången. När den var vunnen handlade kampen om rätten till arbete och ekonomisk trygghet. Det handlade om arvsrätt, pensioner, barnbidrag och annat som i dag är en självklarhet för oss i Sverige.

Under 60- och 70-talen radikaliserades kvinnorörelsen. I stället för att bygga upp organisationer satsade man på att mobilisera kvinnor till demonstrationer och marscher – det var jag själv med om – och kravet på lika ansvar mellan kvinnor och män inom familjen föddes. Vi kvinnor ville ut i arbetslivet, och vi krävde daghem. Kampen handlade också om rätten till fri abort och om att sexuella övergrepp och misshandel av kvinnor skulle falla under allmänt åtal.

Den växande kvinnorörelsen ledde till att vi fick statliga bidrag. Staten införde stöd till kvinnoorganisationerna i början av 80-talet. Då såg man fortfarande jämställdheten som en fråga som i första hand angick kvinnor. Synen har dessbättre förändrats sedan dess, och i dag inser vi att jämställdheten är en fråga som berör hela samhället, både kvinnor och män.

Att vi kvinnor fortsätter att organisera oss i egna föreningar står inte i motsats till denna syn. Särorganisationer är ett medel att göra kvinnors villkor och erfarenheter tydliga. Det kommer att behövas en lång tid för att påverka attityder och den politiska dagordningen. Det är nödvändigt för att fortsätta att driva jämställdhetsarbetet framåt.

Hittills är det, som vi har hört i kväll, knappt 20 kvinnoorganisationer som har fått statligt bidrag. I och med det här förslaget kommer kanske hundra organisationer som på olika sätt arbetar med kvinnofrågor att få bidrag. De har en mycket mångfasetterad verksamhet och jobbar på olika sätt.

Det här kommer att betyda mycket för dessa organisationer, för oss kvinnor och för kvinnors rätt i samhället. Det handlar om kvinnors mänskliga rättigheter.

Syftet med bidraget är, som vi ser i betänkandet, både att underlätta kvinnors möjlighet att delta i samhället och att föreningarna bättre ska kunna bevaka kvinnors rättigheter och driva kvinnors krav. Men det är också en tydlig politisk markering av att fortsatt jämställdhetsarbete i vårt land är oerhört viktigt.

Jag yrkar bifall till förslaget i detta mycket fina betänkande som kulturutskottet har behandlat.

Anf. 210 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Sammanträden, protokoll och kallelser – ja, ni känner igen allt det där. Vi moderatkvinnor bestämde oss för att det egentligen inte var det som var meningen, utan vi ville ägna oss åt politik. Vi ville prata sakfrågor. Vi ville engagera andra kvinnor. Vi sade: De manliga strukturerna, detta formella, passar inte oss egentligen. Vi vill jobba på ett annat sätt. Och vi bestämde oss för att försöka göra det, att bilda och arbeta i nätverk som kvinnor har varit så bra på sedan urminnes tider.

I samband med det hade vi naturligtvis kontakt med den då sittande regeringen, precis som Lena Adelson har berättat, och fick förståelse för detta. Man uppmuntrade oss till och med och sade: Det är ju spännande att ni vill arbeta på ett nytt sätt. Roligt! Vi ska stödja er och se till att allting kommer att lösa sig.

Herr talman! Det här var 1997, och det har fortfarande inte löst sig. När betänkandet och propositionen kom kände vi att nu kommer äntligen det förslag som vi har väntat på, som vi har debatterat och som vi har fått löfte på löfte om. Och vad blev det av alltihop? Ja, för de politiska kvinnoorganisationerna blev det den där berömda tummetotten, och knappt ens det. Det jag läser här är ord. Det är väldigt mycket ord och mycket lite verkstad.

Jag skulle vilja veta, herr talman, om någon i majoriteten har någon uppfattning om vad de här orden egentligen betyder. Finns det någon som kan tala om vad särskild ordning betyder? Det står ju här att tills vidare bör riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i särskild ordning beredas möjlighet till stöd för sin organisering av verksamhet. Ja, det låter väl bra. Men vad är det för någonting? Det vore väl väldigt roligt för oss alla att veta vad det står för när vi ska fatta beslut i morgon.

Och vad betyder det som står på s. 9, att utskottet förutsätter att regeringen snarast löser frågan? Vad är snarast? Jag måste säga att vi är något luttrade. 1997 talade man om snarast. Sedan har det gått några år, åtta år. Ska man nu lösa detta snarast en gång till, vad är då snarast den här gången? Är det åtta år eller är det till våren? Det vore väldigt intressant att veta vad detta snarast betyder? Jag hoppas att någon i majoriteten kan tala om det för oss. Jag har ju hört Eva Arvidsson säga här att hon utgår från att den moderata reservationen är det som blir själva lösningen på

frågan. Det är jätteroligt att höra. Men det vore ännu roligare om Eva Arvidsson yrkade bifall till reservation 1. Det passar jag på att göra nu.

Hon utgår från att vår reservation i kulturutskottet blir lösningen på frågan. Befriande och upplysande skulle det vara om vi finge reda på vad särskild ordning och snarast betyder.

Prot. 2005/06:46

7 december

*Statligt stöd för
kvinnors organisering*

Anf. 211 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att jag inte sade att den moderata reservationen blir lösningen. Jag sade att den moderata reservationen tar upp den finska modellen och att den finska modellen är ett alternativ som man ska titta på när det gäller översynen. Det kanske blir den finska modellen. Det vet jag inte. Men i reservationen skriver ni minst 10 % eller ca 10 %. Man måste ju veta exakt hur mycket av partistödet det ska vara. Jag är helt uppriktigt när jag säger att detta är vad man ska titta på när man gör den här översynen.

Detta med särskild ordning betyder att det tar tid med en översyn. Alltså måste man göra någonting snabbt, direkt 2006. Det är den särskilda ordningen, som blir en tillfällig modell tills den här översynen är klar.

Anf. 212 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skrev upp Eva Arvidssons yttrande eftersom jag tyckte att det var så intressant. Men vi får väl se vad snabbprotokollet säger i morgon. I alla fall skrev jag: utgå från att m-reservationen blir lösningen. Vi tvistar inte om detta. Det viktiga är att det blir en lösning på lång sikt och en lösning på kort sikt.

Har jag nu förstått Eva Arvidsson rätt? Detta med att man ska göra en lösning på kort sikt i särskild ordning innebär 2006. Var det detta Eva Arvidsson sade alldeles nyss i repliken?

Anf. 213 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, det var vad jag menade. Jag kanske ändå måste klargöra det där. Jag kommenterade er reservation och vad ni tar upp. När det gäller den finska modellen är ju det ni säger lite svävande. Det finns flera motioner där man rör sig kring 10 %. Men det står inte exakt hur det ska se ut om det blir den finska modellen eller någon annan. Det jag svarade på var att ni vill ha en lösning på kort sikt och en lösning på lång sikt där samtliga riksdagspartiers kvinnoorganisationer är med. Partierna är med i den här överenskommelsen; det skriver ni ju också. Jag utgår från att det är så man kommer att handlägga ärendet. Hur sedan själva lösningen blir kan jag inte säga här i dag.

Anf. 214 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Ja, jag hoppas ju att det blir en lösning. 1997 jämfört med 2005, det är åtta år. Då sade man att nu kommer det snart en lösning. Då må det väl vara mig förlåtet om jag säger att jag är något luttrad och har hört det här lite för många gånger. Men 2006 har nu Eva Arvidsson sagt att hon utgår från att det finns ett förslag som kommer att redovisas för riksdagen. Vi behöver inte ens fatta beslut om det. Vi får bara

en redovisning, såvitt jag förstår. Då är jag nöjd, om 2006 innebär själva lösningen.

Anf. 215 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Herr talman! Eftersom detta står i protokoll och så vill jag säga något apropå att det skulle komma tillbaka hit, att det bara kommer ett färdigt förslag. Vad jag säger är att riksdagspartierna är med om att ta fram den här överenskommelsen. Självklart får vi sedan se vad det är, men alla partier är involverade.

Sedan vill jag säga att jag också är ganska luttrad, men jag tror, Magdalena, att vi tillsammans ska se till att det här blir av.

Anf. 216 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara understryka vikten av att om man tror att kvinnors organisering också i politiska organisationer ska ha en chans måste kvinnoorganisationerna ha precis likadana villkor oavsett hur vi är organiserade, om det är i nätverk, klubbar eller med formalia enligt paragrafer. Detta måste lösas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2005/06:28 Elektroniskt ansökningsförfarande i inskrivningsärenden, m.m.

Skrivelse

2005/06:53 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under 2004

15 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 7 december

2005/06:158 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Förkunskapskrav till högskolan

2005/06:159 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Regeringens ansvar för att lärare utbildas

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 december.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2005/06:46
7 december

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 7 december

2005/06:559 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Litteraturförskolor

2005/06:560 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Vägverkets neddragning av snöröjningen

2005/06:561 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Nämndemän och säkerheten

2005/06:562 av *Hillevi Engström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Ersättning för samhällsnyttiga insatser i fjällvärlden

2005/06:563 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Stöd för konvertering av oljeuppvärmningssystem

2005/06:564 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Carin Jämtin
Reproduktiv hälsa och millenniemålen

2005/06:565 av *Erling Wälivaara* (kd) till näringsminister Thomas
Östros

Konkurrensen inom sågverkssektorn i Norrbotten

2005/06:566 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Hälsingegårdar som världsarv

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 december.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 7 december

2005/06:459 av *Fredrik Olovsson* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Myndigheternas lokaliseringar och regional hänsyn

2005/06:478 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Vattenfalls agerande i EU

2005/06:479 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

TV 4:s avtal med staten

2005/06:480 av *Dan Kihlström* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Fårsjukdomen Nor 98

2005/06:481 av *Annika Qarlsson* (c) till samhällsbyggnadsminister Mona
Sahlin

Konverteringsstödet

2005/06:483 av *Karin Granbom* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Besök av Viktor Janukovitj

2005/06:487 av *Carl-Axel Roslund* (m) till finansminister Pär Nuder
Flygskattens effekter på ökad arbetslöshet och sänkt konkurrenskraft

2005/06:489 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Regionalpolitisk myndighet till Västerbotten

2005/06:491 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Jens Orback
Krav på svenskkunskaper

2005/06:492 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Barnkunskap hos offentliga biträden i asylärenden

2005/06:493 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Utredning om lärarauktorisering

2005/06:496 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Krav på svenskkunskaper i en arbetsplatsannons

2005/06:497 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Den ekonomiska situationen för Världskulturmuseet

2005/06:501 av *Gudrun Schyman* (-) till statsrådet Jens Orback
Saknade jämställdhetsplaner

2005/06:502 av *Stina Larsson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Muren mellan Israel och Palestina

2005/06:503 av *Hans Stenberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Nytt system för älgjakten

2005/06:505 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Parlamentsvalen i Somaliland

2005/06:506 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Homofobi i Polen

2005/06:508 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Mänskliga rättigheter i Saudiarabien

2005/06:510 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Bistånd till Somaliland

2005/06:511 av *Inger Lundberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Dvärgbandmasken

2005/06:512 av *Gudrun Schyman* (-) till justitieminister Thomas Bodström
Ökade brott mot HBT-personer

2005/06:513 av *Agneta Ringman* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Behörighet till högre studier

2005/06:514 av *Erling Wälivaara* (kd) till finansminister Pär Nuder
Extra flygskatt

2005/06:517 av *Lennart Gustavsson* (v) till statsrådet Lena Hallengren
Vårdnadsbidrag i Nacka kommun

2005/06:519 av *Elizabeth Nyström* (m) till finansminister Pär Nuder
Teknikneutral beskattning av så kallade miljöbilar

2005/06:523 av *Maria Öberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Mobiltelefonföretagning av biltestregion

2005/06:527 av *Hans Backman* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Kärnkraft

2005/06:528 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Jens Orback
Homofobi i samhället
2005/06:529 av *Tina Acketoft* (fp) till statsrådet Jens Orback
Jämställdhet i myndigheter
2005/06:530 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Förkunskaper hos högskolestudenter
2005/06:533 av *Birgitta Sellén* (c) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Beslut om digitalradio
2005/06:535 av *Jörgen Johansson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Jägarkåren
2005/06:537 av *Inger René* (m) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Fångstteknologiskt institut för fiskemetoder
2005/06:539 av *Lars Ångström* (mp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Konsumentverkets informationsarbete för miljövänligare bilism

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 december.

18 § Kammaren åtskildes kl. 20.14.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 §
anf. 47 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 84 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 122 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 156 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 191 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 december	1
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	1
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	1
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer	3
2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 6 december	4
FöU1 Försvar samt beredskap mot sårbarhet – budgetåret 2006.....	4
UFöU1 Utökat svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan (ISAF) i Afghanistan	5
KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	6
KrU4 Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik.....	9
3 § Allmän debattimme	10
<i>Situationen inom polisen</i>	<i>10</i>
Anf. 1 ROLF GUNNARSSON (m)	10
Anf. 2 BRITTA LEJON (s) replik.....	11
Anf. 3 ROLF GUNNARSSON (m) replik	12
Anf. 4 BRITTA LEJON (s) replik.....	12
Anf. 5 ROLF GUNNARSSON (m) replik	12
<i>Biståndspolitik.....</i>	<i>12</i>
Anf. 6 MATILDA ERNKRANS (s).....	12
Anf. 7 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	13
Anf. 8 MATILDA ERNKRANS (s) replik	14
Anf. 9 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	14
Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (s) replik	14
Anf. 11 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	14
Anf. 12 MATILDA ERNKRANS (s) replik	15
Anf. 13 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	15
Anf. 14 MATILDA ERNKRANS (s) replik	15
<i>Kina, Taiwan och Tibet</i>	<i>15</i>
Anf. 15 GABRIEL ROMANUS (fp)	15
<i>Tillväxt och utveckling i norr (infrastruktur).....</i>	<i>16</i>
Anf. 16 BRITTA RÅDSTRÖM (s).....	16
<i>Bristerna i rovdjurspolitiken</i>	<i>17</i>
Anf. 17 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	17
Anf. 18 RIGMOR STENMARK (c) replik	18
Anf. 19 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	18
Anf. 20 RUNE BERGLUND (s) replik.....	18
Anf. 21 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	18
Anf. 22 RUNE BERGLUND (s) replik.....	19
Anf. 23 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	19
<i>Anhörigvård</i>	<i>19</i>
Anf. 24 MIA FRANZÉN (fp)	19
<i>Gruv- och mineralpolitik.....</i>	<i>20</i>
Anf. 25 LENNART GUSTAVSSON (v).....	20

4 § Justering av protokoll..... 26**5 § Hänvisning av ärenden till utskott 26****6 § Förnyad bordläggning 27****7 § Anslag inom socialförsäkringsområdet..... 27***Utgiftsområde 10..... 27*

Anf. 63	KURT KVARNSTRÖM (s)	49
Anf. 64	SVEN BRUS (kd) replik	52
Anf. 65	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	53
Anf. 66	SVEN BRUS (kd) replik	53
Anf. 67	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	53
Anf. 68	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	54
Anf. 69	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	54
Anf. 70	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	55
Anf. 71	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	55
Anf. 72	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	56
Anf. 73	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	56
Anf. 74	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik	57
Anf. 75	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	57
Anf. 76	BO KÖNBERG (fp) replik	57
Anf. 77	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	58
Anf. 78	BO KÖNBERG (fp) replik	59
Anf. 79	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	59
Anf. 80	MONA JÖNSSON (mp) replik	60
Anf. 81	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	60
Anf. 82	MONA JÖNSSON (mp) replik	60
Anf. 83	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	60
Anf. 84	ANNA LILLIEHÖÖK (m)	61
Anf. 85	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	64
Anf. 86	ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	65
Anf. 87	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	65
Anf. 88	ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	65
Anf. 89	LINNÉA DARELL (fp)	66
Anf. 90	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	69
Anf. 91	LINNÉA DARELL (fp) replik	70
Anf. 92	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	70
Anf. 93	LINNÉA DARELL (fp) replik	70
<i>Utgiftsområde 11</i>		71
Anf. 94	ANNA LILLIEHÖÖK (m)	71
Anf. 95	BO KÖNBERG (fp)	73
Anf. 96	KENNETH LANTZ (kd)	75
Anf. 97	ULLA HOFFMANN (v)	78
Anf. 98	BO KÖNBERG (fp) replik	80
Anf. 99	ULLA HOFFMANN (v) replik	80
Anf. 100	BO KÖNBERG (fp) replik	81
Anf. 101	ULLA HOFFMANN (v) replik	81
Anf. 102	BIRGITTA CARLSSON (c)	82
Anf. 103	ULLA HOFFMANN (v) replik	84
Anf. 104	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	84
Anf. 105	ULLA HOFFMANN (v) replik	84
Anf. 106	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	85
Anf. 107	MONA JÖNSSON (mp)	85
Anf. 108	LENNART KLOCKARE (s)	86

Anf. 109 ULLA HOFFMANN (v) replik	88
Anf. 110 LENNART KLOCKARE (s) replik	89
Anf. 111 ULLA HOFFMANN (v) replik	89
Anf. 112 LENNART KLOCKARE (s) replik	89
Anf. 113 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	90
Anf. 114 LENNART KLOCKARE (s) replik	90
Anf. 115 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	90
Anf. 116 LENNART KLOCKARE (s) replik	91
Anf. 117 KENNETH LANTZ (kd) replik	91
Anf. 118 LENNART KLOCKARE (s) replik	91
Anf. 119 KENNETH LANTZ (kd) replik	92
Anf. 120 LENNART KLOCKARE (s) replik	92
Anf. 121 ULLA HOFFMANN (v)	92
Anf. 122 LENNART KLOCKARE (s) replik	93
Anf. 123 ULLA HOFFMANN (v) replik	93
Anf. 124 LENNART KLOCKARE (s) replik	93
Anf. 125 ULLA HOFFMANN (v) replik	93
Anf. 126 BO KÖNBERG (fp)	93
Meddelande om inställd votering	94
<i>Utgiftsområde 12</i>	<i>94</i>
Anf. 127 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	94
Anf. 128 SOLVEIG HELLQUIST (fp)	96
Anf. 129 TORSTEN LINDSTRÖM (kd)	97
Anf. 130 ULLA HOFFMANN (v)	99
Anf. 131 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	102
Anf. 132 ULLA HOFFMANN (v) replik	102
Anf. 133 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	103
Anf. 134 ULLA HOFFMANN (v) replik	103
Anf. 135 ANNIKA QARLSSON (c)	103
Anf. 136 MONA JÖNSSON (mp)	106
Anf. 137 TOMAS ENEROTH (s)	107
Anf. 138 ANNIKA QARLSSON (c) replik	112
Anf. 139 TOMAS ENEROTH (s) replik	113
Anf. 140 ANNIKA QARLSSON (c) replik	113
Anf. 141 TOMAS ENEROTH (s) replik	113
Anf. 142 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	114
Anf. 143 TOMAS ENEROTH (s) replik	114
Anf. 144 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik	115
Anf. 145 TOMAS ENEROTH (s) replik	115
Anf. 146 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	116
Anf. 147 TOMAS ENEROTH (s) replik	116
Anf. 148 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	117
Anf. 149 TOMAS ENEROTH (s) replik	118
Anf. 150 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	118
Anf. 151 TOMAS ENEROTH (s) replik	118
Anf. 152 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	119
Anf. 153 TOMAS ENEROTH (s) replik	119
Anf. 154 ANNE LUDVIGSSON (s)	119

(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	120
8 § Nya regler för tjänstepensionsinstitut.....	120
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU7	120
(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	120
9 § EU:s insolvensreglering.....	121
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU7	121
(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	121
10 § Energi samt Leveranssäkra elnät.....	121
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU3	121
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU6	121
Anf. 155 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	121
Anf. 156 EVA FLYBORG (fp).....	124
Anf. 157 MIKAEL OSCARSSON (kd).....	127
Anf. 158 HÅKAN LARSSON (c).....	129
Anf. 159 INGEGERD SAARINEN (mp)	132
Anf. 160 NILS-GÖRAN HOLMQVIST (s).....	135
Anf. 161 LENNART BEIJER (v)	137
Anf. 162 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	139
Anf. 163 LENNART BEIJER (v) replik	139
Anf. 164 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	139
Anf. 165 LENNART BEIJER (v) replik	140
Anf. 166 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s).....	140
Anf. 167 EVA FLYBORG (fp) replik.....	143
Anf. 168 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	144
Anf. 169 EVA FLYBORG (fp) replik.....	144
Anf. 170 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	145
Anf. 171 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	146
Anf. 172 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	146
Anf. 173 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	147
Anf. 174 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	147
Anf. 175 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	148
Anf. 176 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	148
Anf. 177 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik.....	149
Anf. 178 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	149
Anf. 179 HÅKAN LARSSON (c) replik	150
Anf. 180 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	150
Anf. 181 HÅKAN LARSSON (c) replik	151
Anf. 182 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik	151
Anf. 183 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	151

Anf. 184 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik.....	151
Anf. 185 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	151
Anf. 186 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s) replik.....	152
(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	152
11 § Deklarationsombud m.m.....	152
Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU11	152
(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	152
12 § (forts. från prot. 45) Fokus på film – en ny svensk filmpolitik (forts. KrU5)	152
Anf. 187 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	152
Anf. 188 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	153
Anf. 189 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	153
Anf. 190 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	154
Anf. 191 SIV HOLMA (v)	154
Anf. 192 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	155
Anf. 193 SIV HOLMA (v) replik.....	156
Anf. 194 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	156
Anf. 195 SIV HOLMA (v) replik.....	156
Anf. 196 MIKAEL JOHANSSON (mp)	157
Anf. 197 LENNART KOLLMATS (fp).....	158
(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	159
13 § Statligt stöd för kvinnors organisering	159
Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU6	159
Anf. 198 INGER NORDLANDER (s)	159
Anf. 199 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	160
Anf. 200 LARS GUSTAFSSON (kd)	161
Anf. 201 SIV HOLMA (v)	162
Anf. 202 EVA ARVIDSSON (s).....	164
Anf. 203 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	166
Anf. 204 EVA ARVIDSSON (s) replik	166
Anf. 205 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	166
Anf. 206 EVA ARVIDSSON (s) replik	166
Anf. 207 ANNIKA QARLSSON (c).....	167
Anf. 208 ULF HOLM (mp).....	168
Anf. 209 BIRGITTA AHLQVIST (s)	169
Anf. 210 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	170
Anf. 211 EVA ARVIDSSON (s) replik	171
Anf. 212 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	171
Anf. 213 EVA ARVIDSSON (s) replik	171
Anf. 214 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	171
Anf. 215 EVA ARVIDSSON (s) replik	172
Anf. 216 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	172
(Beslut skulle fattas den 8 december.).....	172
14 § Bordläggning.....	172
15 § Anmälan om interpellationer.....	172
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	173

Prot. 2005/06:46
7 december

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor 173
18 § Kammaren åtskildes kl. 20.14. 175

Elanders Gotab, Stockholm 2005